

T.C.
BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İşletme Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

TİCARET MESLEK LİSELERİNDE VERİLEN MUHASEBE EĞİTİMİNİN
MUHASEBECİLİK MESLEĞİNE UYGUNLUĞU:
BURSA İLİ ÖRNEĞİ

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Halim AKBULUT

Hazırlayan
Hakan AKSAKALOĞLU

Zonguldak-2013

T.C.
BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüzün İşletme Anabilim Dalında 2009528201013 numaralı Hakan AKSAKALOĞLU'nun hazırladığı “**Ticaret Meslek Liselerinde Verilen Muhasebe Eğitiminin Muhasebecilik Mesleğine Uygunluğu: Bursa İli Örneği**” konulu YÜKSEK LİSANS tezi ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca 09/09/2013 Pazartesi günü saat 10:00’da yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda tezinin onayına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

Başkan _____

Prof.Dr. Metin SABAN (Başkan)

Üye _____

Yrd.Doç.Dr. Halim AKBULUT (Danışman)

Üye _____

Yrd.Doç.Dr. Mehmet PEKKAYA

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

09/09/2013

Doç.Dr. Hakan SARIBAŞ
Enstitü Müdürü

ÖZET

Kurum	: BEÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı
Tez Başlığı	: Ticaret Meslek Liselerinde Verilen Muhasebe Eğitiminin Muhasebecilik Mesleğine Uygunluğu
Tez Yazarı	: Hakan Aksakaloğlu
Tez Danışmanı	: Yard. Doç. Dr. Halim Akbulut
Tez Türü, Yılı	: Yüksek Lisans Tezi, 2013
Sayfa Adedi	: 182

Muhasebe eğitimi; işletmelerin muhasebe işlemlerinin yürütülmesi için gerekli muhasebe bilgi ve tekniklerini içeren uygulamalara dayanır. Bu bağlamda, teorik ve pratik bilgi ve becerilerin kazandırıldığı okullar Ticaret Meslek Liseleri'dir.

Bu çalışmada, Ticaret Meslek Lisesinde okuyan ve bu öğrencilerin orta öğretimleri sürecince aldıkları eğitim ile, ne derecede muhasebecilik mesleğine uygun olup olmadıkları araştırılmıştır.

Araştırma için, Ticaret Meslek Lisesinde öğrenim gören ve 12. Sınıfta İşletmelerde Beceri Eğitimi uygulaması adı altında, muhasebe bürolarında staj yapan öğrenciler için, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlere 20 soruluk anket uygulanmış ve 4 yıllık lise döneminde, verilen eğitim ile öğrencilerin mesleğe uygun hale gelip gelmedikleri ölçülmeye çalışılmıştır. Bununla ilgili olarak, Bursa'da faaliyet gösteren 295 meslek mensubuna anket uygulanmıştır.

Ticaret Meslek Liselerinde öğrenim görmüş olan öğrencilerin, bu süre zarfında aldıkları eğitim ile staj döneminde başarılı olamadıkları, adapte olana kadar zorlandıkları ve Ticaret Meslek Liseleri'nde verilen muhasebe eğitimi ile meslek mensubu olabilmelerinin zor olduğu şeklinde bir kanıya varılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Ticaret Meslek Lisesi, İşletmelerde Beceri Eğitimi, Muhasebecilik Mesleği, Meslek Mensubu

ABSTRACT

Institution : BEÜ Institute of Social Sciences, Department of Management
Title : Accounting Education Eligibility Given in Vocational Trade
Schools to Accountancy Profession
Author : Hakan Aksakaloğlu
Adviser : Asst. Prof. Dr. Halim Akbulut
Type of Thesis, Year : Master Thesis, 2013
Total Number of Pages : 182

Accounting education is based on the businesses with accounting practices and techniques of accounting information required for the conduct of operations. In this regard, the theoretical and practical knowledge and skills are achieved in Vocational High Schools.

In this study, the students in Commerce and Vocational High School have been investigated for whether they are compatible or not to accountancy profession during the phase of secondary education they receive,

For research, public accountants were questionnaire (20-items) for the students who are studying Commercial Vocational High School and the 12 grade-students who have internship in accounting offices under the name of Business Skills Training, and a 4-year high school phase, whether the students come into line with the profession has been measured. In this regard, 295 members of profession in Bursa completed the questionnaire.

Commercial Vocational High School students who have been trained during this time period of their education, we convicted that they are not successful until they are forced to adapt and it is difficult to be a member of the accounting with the training of Trade Vocational High Schools they receive

Key Words: Commercial High School, Business Skills Training, Accountancy Profession, Professional Members of Job

ÖNSÖZ

Ticari işletmelerin etkin ve verimli olarak faaliyet gösterebilmeleri için, muhasebe hizmetlerinin başarılı bir şekilde yürütülmesi gerekir. Bunun sağlanabilmesi için de; bu hizmetlerin yürütülmesini sağlayan meslek mensuplarının kendi alanında uzman olması gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Ülkemizde muhasebe alanında çalışan kişilerin yetiştirilmesi; ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarında verilen eğitim ile sağlanmaktadır. Muhasebe ile ilgili işlerde çalışan ara elemanlar Ticaret Meslek Liseleri'nde eğitilmektedir.

Bu çalışmada Ticaret Meslek Liselerindeki muhasebe eğitimi incelenmiş ve verilen eğitim ile, öğrencilerin 9. Sınıftan 10. Sınıfa geçtiklerinde seçtikleri alanda ve 11. ve 12. Sınıflarda da, 10. Sınıfta okudukları alana bağlı dalda eğitim almalarıyla, muhasebecilik mesleğine uygun hale gelip gelmedikleri araştırılmıştır.

Bu çalışmayı başından itibaren beraber yürüttüğümüz değerli danışman hocam sayın Yard. Doç. Dr. Halim Akbulut'a, anket ile ilgili tüm bölümlerde bana her konuda yardımcı olan ve büyük bir özveri ile desteğini esirgemeyen sayın Yard. Doç. Dr. Mehmet Pekkaya'ya, yine değerli hocalarım sayın Prof. Dr. Metin Saban'a, sayın Prof. Dr. Turhan Korkmaz'a, anket formlarının doldurulmasında zaman ayıran 295 meslek mensubuna çok teşekkür ederim. Son olarak; çalışma süresi içinde, bana moral kaynağı olan, desteğini bir an olsun çekmeyen ve aynı branşa sahip olmamızdan dolayı devamlı olarak esin kaynağım olan değerli eşime ve biricik oğluma sonsuz teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
TABLolar LİSTESİ.....	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xii
GİRİŞ	1
1. MUHASEBE BİLİMİ VE MESLEK MENSUPLARI.....	3
1.1. Muhasebe Bilimi	3
1.1.1. Muhasebe Biliminin Tarihsel Gelişimi.....	3
1.1.2. Muhasebe Biliminin Kapsamı	4
1.2. Muhasebe Biliminin Diğer Bilim Dallarıyla İlişkisi	7
1.2.1. Muhasebe Biliminin Finans Bilimi İle İlişkisi.....	7
1.2.2. Muhasebe Biliminin Hukuk Bilim Dalı İle İlişkisi.....	8
1.2.3. Muhasebe Biliminin Maliye Bilim Dalı İle İlişkisi	8
1.2.4. Muhasebe Biliminin Ekonomi Bilim Dalı İle İlişkisi.....	9
1.3. Muhasebe Mesleği.....	11
1.3.1. Mesleğin Tarihçesi.....	11
1.3.2. Genel Olarak Muhasebe Mesleği.....	12
1.3.2.1. Muhasebe Meslek Eğitimi.....	12
1.3.2.2. Muhasebe Meslek Eğitiminin Amaçları.....	13
1.3.3. Ülkelere Göre Muhasebe Mesleği	13
1.3.3.1. Türkiye’de Muhasebe Mesleği.....	13
1.3.3.2. Diğer Ülkelerde Muhasebe Mesleği.....	14
1.4 Türkiye’de Meslek Mensupları	16
1.4.1. Meslek Mensubunun Tanımı	16
1.4.2. Meslek Mensupları	17
1.4.3. Meslek Mensuplarının Eğitimi	17
1.4.4. Meslek Mensuplarında Olması Gereken Kişisel Özellikler	18
1.5. Meslek Mensuplarının Karşılaştığı Sorunlar.....	19
1.5.1. Mesleki Faaliyetlerinde Karşılaştıkları Sorunlar	19

1.5.2. Stajyer Öğrenciler İle İlgili Karşılaştıkları Sorunlar	22
2. MESLEKİ EĞİTİM VE MUHASEBE EĞİTİMİ	24
2.1. Mesleki Eğitim Kavramı	24
2.1.2. Mesleki Eğitimin Tarihsel Gelişimi.....	26
2.1.3. Mesleki Eğitimin Önemi.....	27
2.1.4. Mesleki Eğitimin Amacı.....	30
2.1.5. Mesleki Eğitime Yönelme Faktörleri	31
2.1.5.1. Aile Etkisi.....	31
2.1.5.2. Kişisel Kaygılar.....	32
2.1.5.3. Meslek Sahibi Olma Düşüncesi	32
2.1.5.4. Ekonomik Faktörler	32
2.1.5.5. Çevresel Etkenler	33
2.1.6. Mesleki Eğitimi Etkileyen Unsurlar	33
2.1.6.1. İşsizlik Sorunu.....	33
2.1.6.2. Teknolojik Gelişmeler.....	36
2.1.6.3. Bilgi Patlaması	37
2.1.6.4. Küreselleşme	38
2.1.6.5. Politik ve Ekonomik Durum	40
2.1.6.6. Kültür ve Kentleşme	40
2.2. Ülkelere Göre Mesleki Eğitim Uygulamaları	41
2.2.1. Danimarka Mesleki Eğitim Sistemi.....	42
2.2.2. Fransa Mesleki Eğitim Sistemi	43
2.2.3. Amerika Birleşik Devletlerinde (A.B.D.) Mesleki Eğitim Sistemi	45
2.2.4. Rusya Federasyonu Mesleki Eğitim Sistemi	47
2.2.5. Japonya’da Mesleki Eğitim Sistemi	50
2.3. Türkiye’de Mesleki Eğitim.....	52
2.3.1. Mesleki Eğitimin Tarihsel Gelişimi.....	52
2.3.2. Mesleki Eğitimin Yapısı	53
2.3.3. Mesleki Eğitimde Mevcut Durum	55
2.4. Türkiye’de Muhasebe Eğitimi	57
2.4.1. Muhasebe Eğitiminin Tanımı	57
2.4.2. Muhasebe Eğitiminin Amacı	59
2.4.3. Muhasebe Eğitiminin Önemi	59
2.4.4. Muhasebe Eğitiminin Gerekliliği	60
2.4.5. Muhasebe Eğitiminin İçeriği	60
2.4.6. Muhasebe Eğitim Sisteminin Yapısı	61
2.4.7. Muhasebe Eğitiminden Beklentiler	61
2.4.8. Muhasebe Eğitim Sisteminin Öğeleri	62

2.4.8.1. Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumları	62
2.4.8.2. Eğitimciler.....	62
2.4.8.3. Öğrenciler.....	63
2.4.8.4. Ders Verme Ortamı ve Araçları	64
2.4.9. Türkiye’de Muhasebe Eğitiminin Yapısı.....	65
2.4.9.1. Orta Öğretim Kurumlarında Muhasebe Eğitimi	65
2.4.9.2. Yüksek Öğretim Kurumlarında Muhasebe Eğitimi	66
2.4.9.2.1. Meslek Yüksek Okullarında Muhasebe Eğitimi.....	66
2.4.9.2.2. Dört Yıllık Fakültelerde Muhasebe Eğitimi	66
2.4.9.2.3. Yüksek Lisans ve Doktora Düzeyinde Muhasebe Eğitimi.....	67
2.4.9.3. Yaygın Eğitimde Muhasebe Eğitimi	68
3. TİCARET MESLEK LİSELERİNDE VERİLEN MUHASEBE EĞİTİMİ	70
3.1. Ticaret Meslek Liseleri.....	70
3.1.1. Ticaret Meslek Liselerinin Tarihsel Gelişimi	70
3.1.2. Ticaret Meslek Liselerinin Amacı	70
3.1.3. Ticaret Meslek Liselerinin Günümüzdeki Önemi	71
3.1.4. Ticaret Meslek Liseleri Hakkında Genel Bilgiler.....	73
3.2. Ticaret Meslek Liselerinde Uygulanan Öğretim Programları	73
3.2.1. Genel Olarak Öğretim Programları	73
3.2.1.1. Muhasebe Finansman Alanı Ders Programı	76
3.2.1.2. Muhasebe Finansman Alanı ve Dalları	82
3.2.2. Programda Yer Alan Dersler	82
3.2.2.1. Ortak Dersler	82
3.2.2.2. Alan/Dal Dersleri	82
3.2.2.3. Alan Ortak Dersleri	83
3.2.2.4. Dal Dersleri	85
3.2.2.5. Seçmeli Dersler	93
3.3. Ticaret Meslek Liselerinde Beceri Eğitimi Uygulamaları	94
3.3.1. Beceri Eğitimi Uygulamasında Genel Esaslar	94
3.3.1.1. İşyerlerinin Tespiti	94
3.3.1.2. Sözleşmelerin İmzalatılması	94
3.3.1.3. Öğrencilerin Takibi	96
3.3.1.4. Değerlendirme.....	100
3.3.2. Beceri Eğitimi Uygulamasında Görev ve Sorumluluklar	101
3.3.2.1. Beceri Eğitimi Uygulamasında İşletme Yetkilisinin Görev Ve Sorumlulukları.....	101
3.3.2.2. Beceri Eğitimi Uygulamasında Koordinatör Öğretmenin Rolü.....	102

3.3.2.3. Beceri Eğitimi Uygulamasında Eğitici Personelin Görev Ve Sorumlulukları.....	102
3.3.2.4. Beceri Eğitimi Uygulamasında Öğrencinin Görev ve Sorumlulukları	104
3.4. Ticaret Meslek Liselerindeki Eğitimci Personeller	105
3.5. Ticaret Meslek Liselerinde Verilen Muhasebe Eğitimi	105
3.5.1. Muhasebe Eğitiminin Uygulanışı	106
3.5.1.1. Ticaret Meslek Liseleri ve Muhasebe Mesleği İlişkisi	106
3.5.1.2. Muhasebe Mesleğinden Beklentiler	107
3.5.2. Muhasebe Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar	108
3.5.2.1. Mesleki Eğitime Karşı Toplumun Bakış Açısı	108
3.5.2.2. Rehberlik Hizmetlerinin Yetersizliği	108
3.5.2.3. Öğrenci Profili.....	109
3.5.2.4. Müfredat Programlarının Uygulanabilirliği	110
3.5.2.5. Eğitim Ortamlarında Yetersizlik	110
3.5.2.6. Mesleki Eğitim Maliyetlerinin Yüksekliği.....	112
3.5.2.7. Politik Organların ve Sivil Toplum Örgütlerinin Duyarsızlığı	112
3.6. Ticaret Meslek Liseleri İle İlgili Literatürdeki Çalışmalar.....	112
4. TİCARET MESLEK LİSELERİNDE VERİLEN MUHASEBE EĞİTİMİNİN MUHASEBECİLİK MESLEĞİNE UYGUNLUĞU ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA – BURSA İLİ ÖRNEĞİ-.....	116
4.1. Araştırmanın Amacı, Önemi ve Hipotezleri.....	116
4.1.1. Araştırmanın Amacı.....	116
4.1.2. Araştırmanın Önemi	116
4.1.3. Araştırmanın Hipotezi	117
4.1.4. Araştırma Evreni ve Örneklem	117
4.2. Demografik Özelliklerin Frekans Analizi	119
4.3 Meslek Mensuplarının Eğitime Bakışlarına Yönelik Anket Sonuçları	123
4.5. Meslek Mensuplarının Demografik Özelliklerine Göre Görüşlerindeki Farklılıklar	130
4.5.1. Cinsiyete Göre Bakış Açısındaki Farklılıklar.....	130
4.5.2. Çalışılan Kuruma Göre Bakış Açısındaki Farklılıklar.....	131
4.5.3. Yaş'a Göre Bakış Açısındaki Farklılıklar.....	132
4.5.4. Mesleki Tecrübelerine Göre Bakış Açısındaki Farklılıklar	134
SONUÇ	136
KAYNAKÇA.....	140

EKLER	152
EK-1: SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİR İLE YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİR OLMANIN ÖZEL ŞARTLARI VE SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLİK İLE YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLİK SINAVI.....	152
EK-2: MUHASEBE EĞİTİMİ VEREN İKİ YILLIK MESLEK YÜKSEK OKULLARININ BAĞLI OLDUĞU ÜNİVERSİTE VE 2011-2012 ÖĞRETİM YILI KONTENJANLARI	156
EK-3: 3308 SAYILI MESLEKİ EĞİTİMİ KANUNU GEREĞİNCE İŞLETMELERDE MESLEK EĞİTİMİ GÖREN MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM OKUL/KURUMU ÖĞRENCİLERİNE AİT SÖZLEŞME ÖRNEĞİ.....	158
EK-4: ANKET FORMU.....	165

TABLolar LİSTESİ

Tablo 2.1. Gelişmiş Ülkelerde İşsizlik Oranları Tablosu.....	34
Tablo 2.2. Eğitim Durumuna Göre İşgücü Durumu, Türkiye (15+ yaş)	34
Tablo 2.3. Bazı Ülkelerin Gayri Safi Yurt İçi Hasıla Oranları Yüzdeleri.....	40
Tablo 2.4: Rusya’da Mesleki ve Genel Eğitim Oranı	49
Tablo 2.5: Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumları, Okul, Öğrenci, Öğretmen ve Derslik Sayıları (2011-2012 ve 2012-2013 Öğretim Yılları).....	65
Tablo 2.6: Dört Yıllık Muhasebe Eğitimi Veren Üniversitelerin Fakülteleri ve 2011– 2012 Öğretim Yılı Kontenjanları	67
Tablo 3.1: Ticaret Meslek Liselerinde Uygulanan Alan ve Dal Programları	76
Tablo 3.2: Genel Muhasebe 2 Dersi Modülleri.....	77
Tablo 3.3: Muh. ve Fin. Alanı Öğretim Programı Haftalık Ders Çizelgesi.....	79
Tablo 3.4: Anadolu Meslek Lisesi Muhasebe ve Finansman Alanı Öğretim Programı Haftalık Ders Çizelgesi	80
Tablo 3.5: Muhasebe ve Finansman Alanı Başarılması Zorunlu Dersler Tablosu	83
Tablo 3.6: Mesleki Gelişim Dersi Modülleri	84
Tablo 3.7: Muhasebe 1 Dersi Modülleri	84
Tablo 3.8: Bilgisayarda Klavye Kullanımı Dersi Modülleri.....	85
Tablo 3.9: Bilgisayarda Ofis Programları Dersi Modülleri	85
Tablo 3.10: Muhasebe 2 Dersi Modülleri	87
Tablo 3.11: Bilgisayarlı Muhasebe Dersi Modülleri	87
Tablo 3.12: Girişimcilik ve İşletme Yönetimi Dersi Modülleri.....	87
Tablo 3.13: Şirketler Muhasebesi Dersi Modülleri.....	88
Tablo 3.14: Maliyet Muhasebesi Dersi Modülleri	88
Tablo 3.15: İnşaat Muhasebesi Dersi Modülleri	88
Tablo 3.16: Mesleki Matematik Dersi Modülleri	89
Tablo 3.17: Maliye Dersi Modülleri	89
Tablo 3.18: Mesleki Yabancı Dil Dersi Modülleri	90
Tablo 3.19: Dış Ticaret İşlemleri Dersi Modülleri.....	90
Tablo 3.20: Dış Ticarete Teslim ve Ödeme Dersi Modülleri	90
Tablo 3.21: Dış Ticaret Mevzuatı Dersi Modülleri.....	91
Tablo 3.22: Dış Ticaret Muhasebesi Dersi Modülleri.....	91
Tablo 3.23: Banka İşlemleri Dersi Modülleri	92
Tablo 3.24: Sermaye Piyasası Dersi Modülleri.....	92
Tablo 3.25: Finansal Yatırım Dersi Modülleri.....	92
Tablo 3.26: Sermaye Piyasası Kayıtları Dersi Modülleri	93
Tablo 3.27: Çalışma Hayatı Dersi Modülleri.....	93
Tablo 3.28 İşletmelerde Meslek Eğitimi Öğrenci İş Dosyası	95
Tablo 3.29: Aylık Rehberlik Rapor Formu	97
Tablo3.30: Aylık Devam-Devamsızlık Bildirim Çizelgesi.....	98

Tablo 3.31: Günlük Rehberlik Görev Formu	99
Tablo 3.32 Eğitim Ortamları Grupları	111
Tablo 4.1: Anketi Cevaplayanların İş Ünvanları	118
Tablo 4.2: Meslek Mensuplarına Ait Cinsiyet ve Statü Tablosu	119
Tablo 4.3: Meslek Mensuplarına Ait Cinsiyet ve Yaş Tablosu	120
Tablo 4.4: Meslek Mensuplarına Ait Cinsiyet ve Eğitim Durumu Tablosu	121
Tablo 4.5: Meslek Mensuplarına Ait Cinsiyet ve Çalışılan Kurum Tablosu.....	121
Tablo 4.6: Meslek Mensuplarına Ait Cinsiyet ve Mesleki Tecrübe Tablosu	122
Tablo 4.7: Anket Formu ve Soruları Tablosu	124
Tablo 4.8: Meslek Mensuplarının TML'lerdeki Eğitime Bakışları	125
Tablo 4.9: KMO ve Bartlett Uygunluk Testleri	128
Tablo 4.10: Temel Bileşenler Analizi Bileşen Yükleri	129
Tablo 4.11: TBA Boyutlarına Göre Meslek Mensuplarının Bakış Açılıarı	130
Tablo 4.12: Erkek ve Kadın Meslek Mensuplarına Göre TML'lerdeki Eğitim.....	131
Tablo 4.13: Özel ve Serbest Kurumlardaki Çalışanlara Göre TML'lerdeki Eğitim	132
Tablo 4.14: Yaş Gruplarına Göre TML'lerdeki Eğitim	133
Tablo 4.15: Mesleki Tecrübeler Göre TML'lerdeki Eğitimin Değerlendirilmesi..	135

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1. Muhasebe Bilgi Sistemi	5
Şekil 1.2. Muhasebe Kuramı	7
Şekil 2.1: Danimarka Mesleki Eğitim Basamakları	43
Şekil 2.2: Fransa Mesleki Eğitim Basamakları	45
Şekil 2.3: Japonya'da Mesleki Eğitim Sistemi	50
Şekil 2.4: Japonya'da Genel, Mesleki ve Teknik Ortaöğretime Katılım Oranları.....	51
Şekil 2.5: Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumlarında Öğrenci Dağılımı	57
Şekil 3.1: Ticaret Meslek Liselerinde Uygulanan Programın Yapısı	75

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: Avrupa Birliği
ATM	: Automatic Teller Machine (Elektronik Para Makinesi)
BEP	: Mesleki Eğitim Diploması
BTS	: Yüksek Teknisyen Diploması
CAP	: Mesleki Yeterlilik Sertifikası
CIO	: Bilgi ve Rehberlik Merkezi
CVT	: Sürekli Mesleki Eğitim
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
ETOGM	: Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü
EUD	: Erhvervsuddannelser (Mesleki Eğitim ve Öğretim Programları)
GV	: Gelir Vergisi
IFAC	: International Federation of Accountants (Uluslar arası Muhasebe Federasyonu)
IVT	: Başlangıç Mesleki Eğitimi
GSYİH	: Gayri Safi Yurt İçi Hasıla
İSMMM	: İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası
KİT	: Kamu İktisadi Teşebbüsleri
KMO	: Kaiser-Meyer-Olkin Örnek Uygunluk Testi
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MEGEP	: Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme Projesi
METARGEM	: Mesleki ve Teknik Eğitim Araştırma ve Geliştirme Merkezi Başk.
METEM	: Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi
MPM	: Milli Prodüktivite Merkezi
ONISEP	: Mesleklere İlişkin Ulusal Bilgi Bürosu
SME	: Sürekli Mesleki Eğitim
SMMM	: Serbest Muhasebeci Mali Müşavir
SOSU	: Socialog sundhedsuddannelser (Sosyal ve Sağlık Hizmetleri Programı)
TBA	: Temel Bileşenler Analizi
TESMER	: Temel Eğitim ve Staj Merkezi
TML	: Ticaret Meslek Lisesi

TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
TÜRMOB	: Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği
TTÖGM	: Ticaret Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü
VUK	: Vergi Usul Kanunu
YMM	: Yeminli Mali Müşavir
YÖK	: Yüksek Öğretim Kurumu

GİRİŞ

Muhasebe, tamamen yada kısmen mali özellikte ve para ile ifade edilebilen işlemlere ait anlamlı ve güvenilir bilgileri sağlayacak biçimde verilerin ilgili kaynaklardan toplanması, doğruluklarının saptanması, kaydedilmesi, tasnif edilmesi, rapor halinde sunulması, analiz ve yorumlanması sürecidir. Muhasebe, sayılan bu özelliklerinin yanında aynı zamanda sosyal bir bilimdir. Muhasebenin sosyal bir bilim olması, meslek olarak da aynı nitelikte bir özellik taşıdığını göstermektedir. Sosyal yapının getirdiği değişiklikler ile muhasebe bilimi ve dolaylı olarak da muhasebecilik mesleği sürekli olarak bir değişim ve gelişim içerisinde.

Ülkemizde, 3568 sayılı "Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu" 13.06.1989 tarih ve 20194 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Muhasebecilik ve mali müşavirlik mesleği; uzun bir çalışma ve mücadele süreci sonucunda yasal statüye kavuşturulmuş, meslek niteliği kazanmış, muhasebecilik ve mali müşavirlik yapanlar da birer serbest meslek erbabı olarak toplumda yerini almışlardır. Meslek mensuplarının bağlı olduğu ve 1989 yılında yasal statüye kavuşturulan meslek örgütü TÜRMOB ile mesleki açıdan daha serbest, belirli bir disiplin ve sorumluluk içerisinde hareket imkanı sağlanmıştır.

Mesleki eğitim, toplumu oluşturan bireylerin ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla bir meslek alanında bireysel gelişmeyle birlikte beceri ve davranış kazandıran, bireylerin yeteneklerini çeşitli yönleriyle geliştirerek topluma faydalı olma faaliyetleri olarak ifade edilebilir. Mesleki eğitimi somut ve soyut alanlar olarak ikiye ayırarak incelemek gerekir. Muhasebe eğitimi, yapılan bu ayırmda, soyut bir alan olarak nitelendirilebilir.

Bir ülkede mesleki eğitimin temel işlevi, iş hayatının ihtiyaçlarıyla uyumlu becerikli ve teknik işgücünü yetiştirmektir. Bu işlevin temeli de, ancak meslek liselerinde verilen eğitimden geçmektedir. Meslek liseleri içerisinde muhasebe eğitimi Ticaret Meslek Liselerinde verilmektedir.

Ticaret Meslek Liselerinde esas amaç; ilgili alan ve dallarda kalifiyeli olarak ara elaman yetiştirmektir. Bu liselerdeki uygulama ve esaslar, 3308 sayılı Mesleki ve Teknik Eğitim Kanunu kapsamında yapılmaktadır.

Ticaret Meslek Liselerinde, 2006-2007 eğitim öğretim yılında uygulamaya konulan MEGEP (Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme Projesi) ile modüler eğitime geçilmiştir. Öğrenciler öncelikli olarak ortak olan 9. Sınıfı okur ve sonra alanlara ve 10. Sınıftan itibaren de dallara ayrılırlar. Son iki yılı seçtikleri dalda okurlar.

Ticaret Meslek Liselerinde, Muhasebe ve Finansman alanı altında, Bilgisayarlı Muhasebe, Dış Ticaret ve Borsa ve Finans Hizmetleri dallarında eğitim öğretim gerçekleştirilmektedir.

Bu çalışmada, Ticaret Meslek Liselerindeki muhasebe eğitiminin, muhasebeci olabilmek adına bu okullarda okuyan öğrencilerin ne denli buna uygun olup olmadıkları, bu mesleği fiili olarak icra edenlere sorulmuş ve 295 kişi üzerinde bir anket uygulaması yapılarak, somut sonuçlar elde edilmeye çalışılmıştır. Meslek mensupları; cinsiyetlerine, statülerine, çalıştıkları kuruma, mesleki tecrübelerine ve eğitimlerine göre ayırma tabi tutulmuştur. Sonrasında, meslek mensuplarının anket sorularına verdikleri cevaplar temel istatistiksel hipotez testleri ile analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. Böylelikle, elde edilen veriler ile, öğrencilerin almış oldukları eğitim karşılaştırılmış ve muhasebecilik mesleğine uygun olup olmadıkları yönünde sonuç elde edilmeye çalışılmıştır.

Bu çalışma dört bölümden oluşmuş olup; birinci bölümde, Muhasebe Bilimi, Muhasebe Mesleği ve Meslek Mensupları; ikinci bölümde, Mesleki Eğitim ve Muhasebe Eğitimi; üçüncü bölümde, Ticaret Meslek Liselerinde Verilen Muhasebe Eğitimi ele alınmıştır. Son bölümde ise Bursa ilinde faaliyet gösteren meslek mensuplarına anket uygulanmış, elde edilen verilerin analizi yapılmış ve yorumlanmıştır.

1. MUHASEBE BİLİMİ VE MESLEK MENSUPLARI

Muhasebe mesleği, günümüz Türkiye'sinde önemli ve geniş iş sahasına sahip bir meslek dalıdır. Türkiye’de şu an çok aranan nitelikli mesleklerin başında muhasebe ve bu mesleği icra edenler olarak da meslek mensupları gelmektedir. Böyle ilgi gören bir alanın da, mesleğin de önemi büyük olmaktadır.

1.1. Muhasebe Bilimi

Muhasebe, işletmelerde meydana gelen finansal nitelikteki işlemleri ve olayları kaydeden, sınıflandıran, özetleyen, analiz eden, yorumlayan ve sonuçları ilgili kişilere raporlayan bir bilgi sistemidir (Demir,2012:110). Bu bilim dalının tarihsel gelişimi ve kapsamı aşağıda ele alınmıştır.

1.1.1. Muhasebe Biliminin Tarihsel Gelişimi

İnsanın hesap tutma ihtiyacı ekonomik hayatla birlikte doğmuş ve onun gelişmesine paralel bir gelişme seyri izlemiştir. Ekonomik hayat genişledikçe, işlemler değişip çeşitlendikçe muhasebe bunları izleyebilir duruma gelmiştir. Bu gelişme günümüzde de sürmektedir. Mevcut muhasebe teori ve uygulaması çok uzun süren bir evrim sonucu oluşmuştur. İkel biçimde hesap tutma tekniğinin doğuşu mübadelenin başladığı çağlara kadar uzanır. Bu nedenle muhasebe, bütün yönetim tekniklerinin en eskisi olarak kabul edilmektedir (Sevilengül, 1994:12).

Günümüzdeki anlamıyla muhasebenin temelleri 13. Yüzyılda İtalya’da atılmıştır. Ticaretin gelişmesi, muhasebe biliminin de gelişmesine olanak sağlamıştır. 1494 yılında Venedik’te Luca Pacioli (Defter Tutma ve Ona Ait Evrak Üzerinde Etüt) bir eser yayınlamış ve bu günkü anlamda çift taraflı kayıt yönteminin uygulamasını bu kitapta anlatmıştır. Ayrıca 1363 yılında Farsça olarak “Risale-i Felekiye” adlı çalışmasında Abdullah İbn Muhammed bu kitaba benzer şekilde muhasebe esaslarını anlatan bir çalışmada bulunmuştur. Ülkemizde Cumhuriyetle birlikte muhasebe uygulamaları gelişme göstermiştir. 1926 yılında Ticaret Kanunu, 1950 yılında GV ve VUK ile uygulama gelişmiştir. KİT’lere ilişkin düzenlemeler için 440 sayılı İktisadi Devlet Teşekkülleri ve İştirakleri Hakkındaki Kanun ve buna

benzer çalışmalar en son 1993 yılında Tek Düzen Hesap planının ülkemizde uygulamaya girmesi ile devam etmiştir (Şenel ve Yanık, 2012:2)

Çift taraflı kayıt yöntemi açısından ele alındığında ülkemizde XIX. yüzyılın son yirmi yılında başlayan ve 1930'lara kadar devam eden elli yıllık bir süreçte muhasebe düşüncesinin çağdaşlaşması önemli evreler geçirmiştir. XIX. Yüzyılın ilk yirmi yılı, çift taraflı kayıt yönteminin kabul edildiği, yöntemin ilk uygulamalarının yapıldığı yıllar olmuştur. Bu süre içinde özellikle okullarda muhasebe eğitiminin yaygınlaştırılmaya çalışıldığı dikkati çekmektedir (Güvemli, 2001:288).

3568 sayılı kanunla oluşturulan, meslek odalarının yoğun ilgi ve destekleri sonucunda; Vergi Usul Kanunu uyarınca oluşturulan “Tekdüzen Genel Hesap Planı ve Açıklamaları Komisyonu” nun hazırladığı “Tekdüzen Muhasebe Sistemi” Maliye Bakanlığı'nın 1 sıra nolu “Muhasebe Uygulama Genel Tebliği” ile 1994 yılı başından itibaren yürürlüğe konulmuştur.

Söz konusu sistem (Sevilengül, 1994:14);

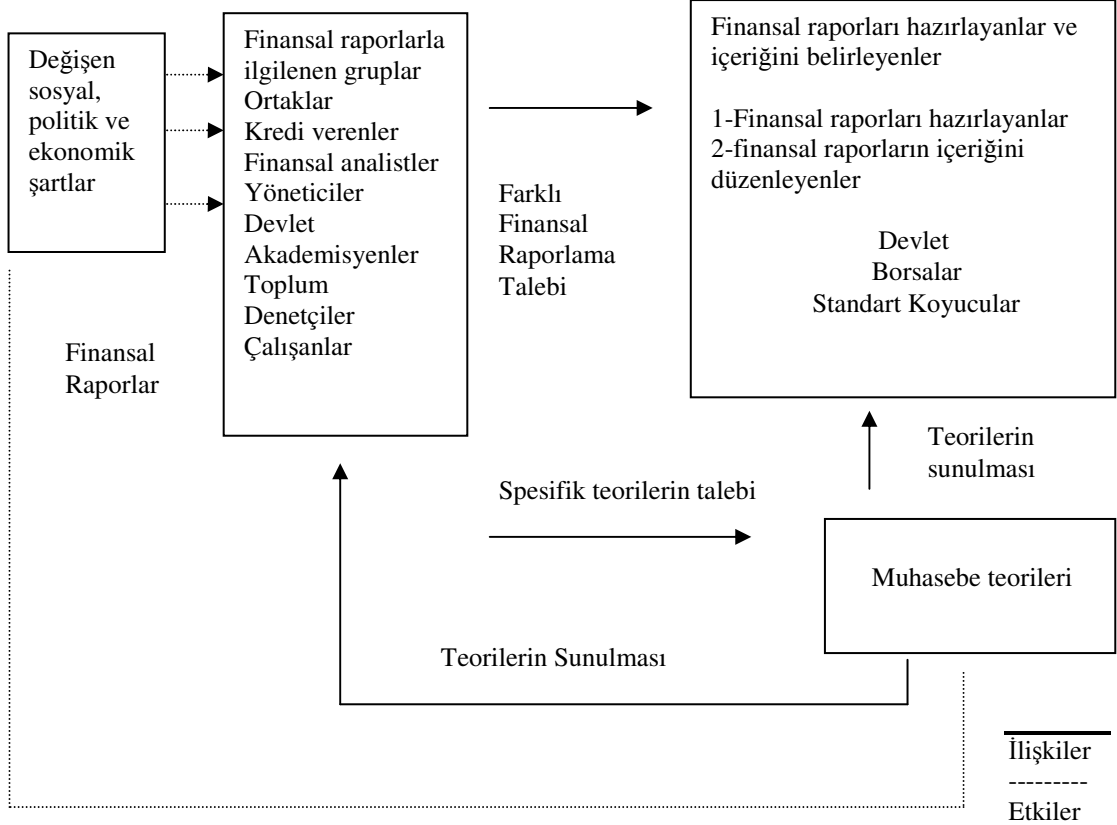
- Muhasebenin temel kavramları
- Muhasebe politikalarının açıklanması
- Mali tablolar ilkeleri
- Mali tabloların düzenlenmesi ve sunulması
- Tekdüzen hesap çerçevesi, hesap planı ve işleyişi bölümlerinden oluşmaktadır.

1.1.2. Muhasebe Biliminin Kapsamı

Muhasebe, işletmelerin varlık veya kaynaklarında değişme yaratan para ile ifade edilebilen olayların kayıt edilmesi, sınıflandırılması, mali raporlar halinde özetlenmesi ve yorumlanarak ilgililerin yararına sunulmasıdır. İlgililerin, sayılan muhasebe sürecinde üzerinde durdukları en önemli kısım muhasebe bilgilerinin mali raporlar halinde özetlenmesi olan muhasebe sürecinin son aşamasıdır. Finansal raporlama olarak da anılabilecek bu kısımda bilgilerin mali tablolar aracılığıyla özetlenmesinin yanı sıra kullanıcıların yararına sunulması da yer almaktadır.

Finansal raporlamaya etki eden faktörler ile muhasebe teorisi ve uygulamaları arasındaki ilişkinin aşağıdaki şekil yardımıyla anlaşılması daha kolay olacaktır (Elitaş vd.,2011:3).

Şekil 1.1. Muhasebe Bilgi Sistemi

Kaynak: Underdown ve Taylor, 1985:7

Bir bilgi sistemi olan muhasebe, işletmede kendisinden beklenene bağımlı olarak, değişen boyutlarda görev yüklenir. Bir kısım işletmeler muhasebenin vergi matrahının belirlenmesi ve borç ve alacaklarının izlemesini yeterli bulurken bir kısım işletmeler ise muhasebeden, tüm ilgi gruplarının ihtiyacına cevap verecek bilgilerin üretilmesini ve rapor edilmesini bekler. Vergi Usul Kanunu'na dayanarak yürürlüğe konan Tekdüzen Muhasebe Sistemi, işletme ile ilgili grupların bilgi ihtiyacı göz önünde tutularak hazırlanmıştır.

Günümüzde giderek büyüyen ve bünyeleri karmaşık hale gelen işletmelerde başarılı bir yönetim için bazı bilgi ve teknikleri kullanmak zorunlu hale gelmiştir. Artık bir çok işletmede, işletmenin ekonomik ve mali yapısına ilişkin muhasebe

verileri olmadan, bunları yorumlamadan o işletmeyi yönetme imkânı kalmamıştır. İşletmenin niteliğine uygun olarak organize edilmiş bir muhasebe, yönetime etkin bir biçimde yararlı olabilir.

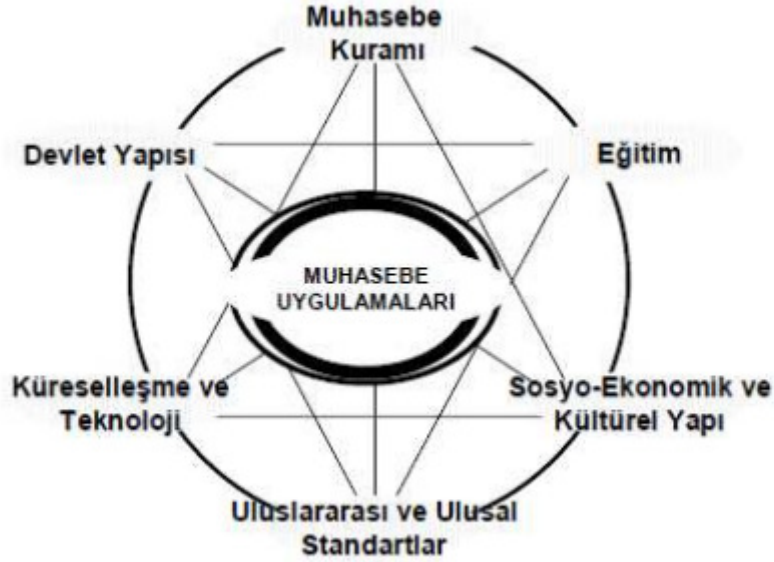
Çünkü muhasebe (Sevilengül, 1994:15-16):

- Bilgi aracıdır: Geçmiş işlemleri kaydederek yazılı bir bellek görevini yerine getirir.
- Kontrol aracıdır: Bütçe veya standartlarla gerçekleştirmeleri karşılaştırıp sapmaları ortaya çıkarır.
- Öngörme aracıdır: Ürettiği bilgiler ile geleceğe ait tahminlerde bulunmaya ve planlamaya yardımcı olur.

Muhasebe iki ana yapıdan oluşmaktadır. Bunlar, muhasebe kuramı ve muhasebe uygulamasıdır. Muhasebenin kuramsal yönü ile uygulama yönü sürekli etkileşim içindedir. Muhasebe uygulamaları, raporlama sistemi ve hesap planı olarak iki yapıdan oluşmaktadır. Raporlama sisteminin ve hesap planının; muhasebe kuramında belirtilen kavramlara, ilkelere ve standartlara uygun olarak üretilmesi büyük önem taşımaktadır (Nalbantoğlu, 2012:1).

Muhasebe uygulamaları sadece kuramsal yapı ile etkileşim içinde değildir. Muhasebe uygulamaları, devletin yapısı, devlet kurumlarının örgütlenmesi, küreselleşme, teknolojik yenilikler, eğitim düzeyi ve anlayışı, kültürel faktörler, toplumun sosyal ve ekonomik yapısı, uluslararası ve ulusal standartlar gibi çok sayıdaki faktörden etkilenmektedir (Demir, 2012:110). Bu konu kapsamında yer alan muhasebe kuramı ile ilgili şekil aşağıdadır:

Şekil 1.2. Muhasebe Kuramı

Kaynak: Nalbantoğlu, 2012:2

1.2. Muhasebe Biliminin Diğer Bilim Dallarıyla İlişkisi

Muhasebe Biliminin birçok bilim dalı ile ilişki vardır. Aşağıda en çok ilişkili olduğu bilim dalları ile ilgili bilgiler verilmiştir.

1.2.1. Muhasebe Biliminin Finans Bilimi İle İlişkisi

Finans Yöneticileri, karar vermede kendilerine yardımcı olması gayesiyle muhasebe verilerine yoğun olarak başvurmaktadır. Firma muhasebecileri, genel olarak, finansal raporların geliştirilmesinden, geçmişe ait performansın belirlenmesinde yöneticilere yardımcı olan ölçütlerin hazırlanmasından, firmanın geleceğe doğru yönlendirilmesinden ve vergi ödemeleri gibi bazı yasal yükümlülüklerin firma tarafından yerine getirilmesinden sorumludurlar. Muhasebecinin bu rolü, bilanço, gelir tablosu, nakit akım tablosu ve öz kaynak değişim tablosu gibi mali tabloların hazırlanmasını da içermektedir (Acar, 2012:1).

Muhasebenin sağladığı bilgiler, genellikle finansal kararların dayanağını ve başlangıcını oluşturmaktadır. Bu nedenle, finans yöneticilerinin muhasebe kavramlarını bilmesi ve yorumlayabilmesi gerekmektedir. Böylece, finans yöneticisi, muhasebe tarafından derlenen bilgilere dayanarak daha tutarlı kararlar alabilir.

Tutarlı kararların alınması ise, işletmenin başarı şansını artırır (Ceylan ve Korkmaz, 2008:23).

Bilanço, firmanın varlık ve borçlarının bir fotoğrafını verir. Gelir tablosu yıl itibariyle şirketin kârlılığını ölçer. Muhasebecilerin yoğun şekilde kullandığı kâr ve kâra bağlı veriler ile finans yöneticilerinin yoğun şekilde kullandığı nakit akımı aynı şey değildir. Bunun iki nedeni vardır (Acar, 2012:2):

- Duran varlıklara yatırım kârdan hemen gider olarak indirilmez, bunun yerine teçhizatın tahmin edilen ömrüne yayılır; bu karlılığı etkilese bile nakit akımı için önemli olan fiili nakit çıkışının yaşandığı tarihtir.
- Muhasebeci, gelirleri müşterinin faturayı fiilen ödediği tarihte değil, satışın yapıldığı tarihte kaydeder ve üretim maliyetlerini, önceki dönemlerde yapılmış olsalar bile, bu tarihte düşer. Oysa nakit akımları işlemin gerçekleştiği tarihte kaydedilmekte ve buna göre hesaba katılmaktadır.

1.2.2. Muhasebe Biliminin Hukuk Bilim Dalı İle İlişkisi

Hukuk; “toplumun genel yararını ve ortak iyiliğini sağlamak amacıyla, insanların birbirleriyle ve oluşturdukları topluluklarla olan sosyal ilişkilerini düzenleyen, yetkili makamlarca konulmuş ve devlet yaptırımını ile desteklenmiş kurallar bütünüdür”. Hesaplaşma anlamına gelen muhasebe ile hukuk arasında çok yakın bir ilişki vardır. İşletme ve üçüncü şahıslarla yapılan hesaplaşma işlevini finansal muhasebe sistemi üstlenmektedir (Altuğ, 1999:5).

Dolayısıyla bir ülkenin muhasebe sisteminin oluşumu ve gelişmesinde, o ülkede geçerli olan hukuk sisteminin de önemi büyüktür.

1.2.3. Muhasebe Biliminin Maliye Bilim Dalı İle İlişkisi

Vergi, devletin kamusal hizmetleri gerçekleştirmek için egemenlik gücüne dayanarak, karşılıksız olarak cebren özel ve tüzel kişilere ödettiği para şeklindeki ödemelerdir (Akdoğan, 2002:112). Muhasebe ve vergilemenin veya vergiciliğin kesiştiği nokta vergilendirme işlemlerinin ilki olan verginin tarhi kısmındadır. Bu kısımda ödenmesi gereken vergi miktarının hesaplanabilmesi için vergi oranlarının

uygulanacağı bir matraha ihtiyaç duyulmaktadır. Matrahın tespitinde ise vergiyi ödeyecek olan mükellefin kendi beyanının yanı sıra vergi idaresince de ödenecek vergi miktarı belirlenebilmektedir. Modern vergicilikte matrahın bizzat yükümlüsü tarafından tespit edilerek beyan edilmesi esastır (Bayraklı, 2007:76).

Vergi matrahının idarece tespit edilmesi halinde muhasebeye ihtiyaç duyulmazken, matrahın yükümlü tarafından tespit edilerek beyan edilmesi halinde muhasebeye ihtiyaç duyulmaktadır. Türkiye de dahil olmak üzere bir çok ülkede gerek kurumlar gerekse de kişiler vergi matrahlarını kendileri hesaplayarak vergi dairelerine beyan etmektedirler. Bu nokta, vergi uygulamaları ile muhasebe uygulamalarının birbirlerine en yakın olduğu yerdir. Muhasebe sistemlerinin oluşumunda, vergi düzenlemelerinin muhasebe düzenlemelerini etkileyebilme derecesi ülkeler arasında farklı olmaktadır. Bu fark, muhasebe sistemlerinin oluşumuyla ilgili çalışan akademisyenlerin dikkatini çekecek kadar önemli bir farktır (Belkaoui, 1994:58).

Vergi matrahının hesaplanması sırasında ortaya çıkan muhasebe ve vergi ilişkisinin birbirlerini etkileme derecesi ülkeden ülkeye değişiklikler göstermektedir. Mesela bu ilişki Almanya'da oldukça güçlüdür. Bu bağlamda ticari bilanço (handelbilanz) ile vergi amaçlı bilanço (Steurbilanz) aynı olmak zorundadır. Bu duruma bağlayıcılık ilkesi (the principle of bindingness) denilmektedir (Nobes, 1998:8).

1.2.4. Muhasebe Biliminin Ekonomi Bilim Dalı İle İlişkisi

Dünya ekonomisinde yaşanan gelişim ve değişimle birlikte bir ülkenin ekonomik açıdan gelişmişliğini sağlayan temel sektörler, o ülkenin muhasebesinin oluşumu ve gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır. Sanayi çağının başlamasıyla gelişme gösteren bir diğer alan ise maliyet muhasebesi ve yönetim muhasebesidir. Üretim sürecine tarım ekonomisinde geçerli olan üretim faktörleri insan ve toprağa ek olarak makineler (sermaye) dâhil olmuştur. Bunun sonucunda doğru fiyatlandırmanın yapılabilmesinin önkoşulu olan doğru maliyetlerin saptanması için maliyet ve yönetim muhasebesi alanındaki çalışmalar üzerinde yoğunlaşmıştır (Choi ve Meek, 2005:48).

Gelişmekte olan ülke ekonomilerinin en önemli problemlerinden birisi olan ve paranın satın alma gücünün sürekli zayıflaması anlamına gelen enflasyon, bilânço kalemlerinin revize edilmesine yol açmaktadır. Dolayısıyla enflasyonist ülke ekonomilerinin muhasebe sistemlerinin sağlıklı ekonomilere sahip ülke muhasebe sistemlerinden farklılaşmasına neden olmaktadır. Bilânço kalemlerinin fiyatlar genel seviyesine göre düzeltilmesini içeren muhasebe uygulamaları birçok Güney Amerika ülkesinde uygulanmış ve muhasebe literatüründe Güney Amerikan muhasebe sistemi olarak nitelendirilebilecek kadar dikkate değer bulunmuştur (Nobes, 1998:174).

Diğer yandan, bilgi çağı olarak adlandırılan günümüzde birçok ülkede maddi duran varlıklardan ziyade maddi olmayan duran varlıkların üretimde önem kazandığı hizmet ekonomisinin büyümesi sonucunda; marka, insan kaynakları ve soyut varlıkların muhasebeleştirilmesi problemi önem kazanmaktadır. Ayrıca günümüzde bilgi ekonomilerinin gelişimi şirketlerin defter değerleri ile satın alınmaları sırasında teklif edilen fiyatlar arasında ortaya çıkan büyük farklar muhasebe dünyasında gerçek değer (fair value) tartışmalarını gündeme taşımıştır. Gelişen ve değişen ekonominin muhasebe dünyasına çözümü için sunduğu en son konular ise türev araçların muhasebeleştirilmesine ilişkin konular olmaktadır (Radebaugh ve Gray, 2002:22).

Muhasebe ve ekonomi arasındaki ilişki yalnızca ekonomik gelişmelerin muhasebeye yansımalarından ibaret değildir. Bir ülkenin muhasebe sisteminin oluşumunda o ülkede geçerli olan ekonomik sisteminde etkisi vardır. Bu bağlamda muhasebe ekonominin her bir sektöründeki işletmelerin ekonomik faaliyetlerini ölçerek performanslarını ortaya koyduğu için içerisinde bulunduğu ekonomik sisteme uygun gelen bir yapıya sahip olmaktadır. Ekonomik sistemde yaşanacak değişim muhasebe sistemini de değişime zorlayacaktır (Belkaoui, 1994:56-57).

Sonuç olarak bir ülkenin ekonomisinin gelişmişliği o ülkedeki finansal raporlamanın gelişimini ve uygulamalarını etkilemektedir. Teorik açıdan, ekonomik gelişmişlik seviyesi düşük olan bir ülkenin, ekonomik gelişmişliği yüksek bir ülkeye göre gelişmiş ya da karmaşık (sophisticated) bir muhasebe sistemine ihtiyacının daha az olduğu varsayılmaktadır (Schroeder vd, 2005:72).

1.3. Muhasebe Mesleği

Saygınlığını yitirmeyen meslekler içerisinde, yerini halâ, bütün sağıamlığı ile koruyan muhasebe mesleğinin tarihsel gelişim süreci, muhasebe meslek eğitimi, Türkiye’de ve dünyada uygulama şekilleri aşığıda ele alınmıştır.

1.3.1 Mesleğin Tarihçesi

Mezopotamya ve Sümer uygarlıklarında M.Ö.3200’li yıllarda balık levhalarda muhasebe kayıtlarının tutulmaya başlandığı ve daha M.Ö.3000’li yıllarda Babil ve Mısır’da okullarda resmi muhasebe eğitiminin verildiği görülmektedir. Daha sonra İlk ağ boyunca Roma İmparatorluğu ve in İmparatorluğu’nda ve Orta ağ boyunca da Orta Amerika Uygarlıkları’nda, Ceneviz Devleti’nde, Bizans İmparatorluğu’nda ve Abbasi Devleti’nde devlet muhasebesi uygulandığı ve kamuda günümüzün hesap uzmanlarına benzer yetkilerle donatılmış kişilerin kurumsal yapılar içinde çalıştıkları görülmektedir (avuş, 2012).

Çağdaş anlamda profesyonel muhasebecilik mesleği ilk olarak 18. yüzyıldan itibaren İngiltere’de ve daha sonra da ABD, Almanya, Fransa, Hollanda ve İsviçre gibi gelişmiş batı ülkelerinde örgütlü bir şekilde ortaya çıkmıştır (Daştan, 2001:34).

Günümüzde ruhsatlı muhasebecilik anlamında ifade edilen muhasebe mesleğine ilişkin ilk yasal düzenleme İngiltere’de yapılmıştır. Söz konusu yasal düzenleme, 1870 yılında kurulan “ Institute of Chartered Accountants” (Ruhsatlı Muhasebeciler Enstitüsü) adlı meslek örgütünün 1880 yılında “Royal Charter” (Kraliyet Ruhsatı) ile resmen kabul edilmesi sonucu gerçekleşmiştir. Diğer lkeler de bu oluşumu takip etmiş, Fransa 1881, ABD 1886, Hollanda 1895 ve Almanya 1899 yılında benzer mesleki kuruluşları oluşturmuşlardır (Pur, 1995:106).

Muhasebe mesleği özellikle Birinci Dünya Savaşı’nın ardından hızla gelişim sağlamış ve son yüz yılda küresel ekonominin gelişimine bağlı olarak uluslararası bir nitelik kazanmıştır. Günümüzde muhasebe mesleğinin dünyadaki en üst kurumu, Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu, International Federation of Accountants (IFAC)’tır (Turmob, 10.04.2005, www.turmobil.org.tr). Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği IFAC’ a kurucu ye olarak katılmış ve TÜRMOB (Türkiye Serbest

Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği) 1995 yılında IFAC'ın üyesi olmuştur (Güvemli, 2001:594).

1.3.2. Genel Olarak Muhasebe Mesleği

3568 sayılı meslek yasasının yürürlüğe girmesi ile birlikte muhasebe mesleğinin önemi artmaya başlamıştır. Mesleğin temelini, dürüstlük, güvenilirlik ve tarafsızlık oluşturmaktadır. Meslek mensuplarının devlete ve topluma karşı sosyal sorumlulukları iş sahiplerine ve yöneticilerine karşı dürüstlük ve doğruluk sorumlulukları vardır. Bu nedenle ruhsat sahibi olmayanların mesleki faaliyette bulunmalarına izin verilmeyerek, muhasebe mesleğinin ehliyetli kişilerce belirli standartlarda yürütülmesi amaçlanmıştır. Şu bir gerçektir ki, muhasebe eğitiminin, bu konuda eğitim veren okullarda ve staj eğitimlerinin verilme önemi, derecesi ve kalitesi, muhasebe mesleğinin kalitesini de etkilemektedir. Muhasebecilerin geleceği muhasebe eğitiminin kalitesine bağlıdır (TÜRMOB,1997).

Çağdaşlaşmanın gereği olarak, muhasebe mesleğiyle alakalı her türlü yapılması gereken düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Aynı zamanda da bu düzenlemelerin ülke ve dünya koşullarına göre güncellenmesi yani dünya standartlarına uygun hale getirilmesi ve bu çalışmaların meslek mensuplarının da katılımıyla desteklenmesi gerekmektedir (Durukan ve Karamaraş,2000:230).

1.3.2.1. Muhasebe Meslek Eğitimi

Muhasebe önemli bir işletme fonksiyonudur. Buradan hareketle bu mesleği yürütenlerin bulunduğu konum önemlidir. İşletmenin yönetiminde yararlanılan ilkelerin kullanımında, muhasebecilerin alt yapı hazırlıkları ve yönlendirici etkileri görülmektedir (İSMMM, 2012).

Teknolojideki değişmelere paralel olarak işletme içindeki ve çevresindeki her şey değişmektedir. Bilgi teknolojilerindeki gelişmeler, işletme yönetiminin muhasebeciden beklentilerini büyük oranda değiştirmiştir. Günümüz muhasebe anlayışında, veri giriş ve veri kayıt işlemleri giderek önemini kaybetmekte ve muhasebe, bilgi teknolojisine dayalı yönetim bilgi sisteminin bir parçasına dönüşmektedir. İşletme yönetimi, bilgiyi üreten ve yöneten kişi olarak

muhasebecilerden teknolojiye dayalı bilgi ve kontrol sistemlerinin planlanması ve işletilmesinde aktif bir rol oynamasını beklemektedir (Çakır vd.,2003).

Verilen derslerin içeriği ve dersler yeniden ele alınmalıdır; muhasebe ders içerikleri teknolojiye uygun bir şekilde değiştirilmelidir, uluslararası muhasebe standartları ve muhasebenin uluslararası önemi üzerinde durulmalıdır ve dersler olabildiğince bilgisayar destekli yapılmalıdır. Bilişim teknolojilerindeki değişimler karşısında muhasebe bilgi sisteminin önemi iyice artmış, buna paralel olarak muhasebe mesleğini yürütenler de işletmelerin bilgi üreticisi ve bilgi yöneticisi konumuna gelmiştir (İSMMMO, 2012).

1.3.2.2. Muhasebe Meslek Eğitiminin Amaçları

Günümüz işletmeleri, muhasebe mesleğini yürütenlerden mesleğinin uzmanı olmalarını ve teknolojik gelişmelere ayak uydurmalarını istemektedirler. Ancak işletmeler ve toplum buna ek olarak, muhasebe mesleğini yürütenlerin iyi bir mali analiz uzmanı, iyi bir girişimci, dünyadaki rekabet koşullarının farkında olan iyi bir pazarlamacı, iyi bir yönetici, iyi bir haberleşme uzmanı ve iyi bir halkla ilişkiler uzmanı olarak üstün kalitelere hizmetin sağlanmasını istemektedirler. İster bağımlı isterse bağımsız çalışsın bu hizmetlerin bu doğrultuda olması gerekmektedir. Bu özelliklerin ileride muhasebe mesleğini yapmak için muhasebe öğrenenlere öğretilmesi gerekmektedir. Dünya pazarında gittikçe artan rekabet ortamında muhasebe sisteminden çıkan bilgilere işletmeler daha muhtaç hale gelmektedir. İşte muhasebe mesleği de bu gelişmelere ayak uydurabilmesi için gerekli eğitimi alması gerekmektedir (Aysan,1998:29).

1.3.3. Ülkelere Göre Muhasebe Mesleği

Türkiye’de ve dünya ülkeleri içerisinde İngiltere, Almanya, Fransa, Amerika Birleşik Devletleri ve Japonya’da muhasebe mesleğinin uygulama biçimleri üzerinde durulmuş ve bu ülkelerdeki uygulamalara ilişkin gerekli bilgiler aşağıda verilmiştir.

1.3.3.1. Türkiye’de Muhasebe Mesleği

Türkiye’de muhasebe mesleği önem arz eden ve gün geçtikçe de, daha değerli hale gelen bir meslektir. Kendini yetiştiren ve kalifiye eleman statüsünde olan

bireyler, aranan kişiler olmaktadır. Böyle ilgi gören bir bilim dalının ve onun mesleğinin önemi büyük olmaktadır.

Muhasebe mesleği bir uğraşının meslek olarak nitelenebilmesi için gerekli olan özelliklere sahiptir. Bir uğraşının meslek olarak kabul edilmesine yönelik olarak bir uğraşı (İSMMMO; 2012);

- Karmaşık ve sürekli gelişen bir bilgi yapısını içeriyorsa,
- Uygulamada karşılaşılan sorunların çözümünde mesleki yargı kullanılıyorsa,
- Kamu yararına hizmet edecek mesleki bir sorumluluk taşıyorsa,

Bir meslek olarak kabul edilmektedir. Bu bağlamda muhasebe mesleği bu özelliklerin tümünü taşımaktadır. Çünkü; muhasebe, işletme ile ilgili tüm kişi ve kuruluşlara ihtiyaç duydukları mali nitelikli bilgileri üretip bunları raporlar aracılığıyla ilgililere sunarken aynı zamanda ekonomik, sosyal ve teknolojik alanlardaki gelişmelerin etkisiyle de ürettiği bilgilerin kapsamını genişletmekte ve niteliklerini değiştirmektedir (Marşap, 1996: 119).

1.3.3.2. Diğer Ülkelerde Muhasebe Mesleği

Muhasebe mesleği, gelişmiş ülkelerde doktorluk ve avukatlık gibi önemli bir meslek özelliği kazanmıştır. Bu ülkelerin genelinde muhasebe mesleği ile ilgili örgütler bulunmaktadır. Bunlar, yetkili makamlarca da kabul edilen ciddi örgütlerdir. Bu örgütler, meslek ile ilgili uygulamalar sırasında meslek mensuplarının uymak zorunda oldukları ilkeleri, esasları ve ahlaki kuralları belirlerler. Avrupa Birliği'ne üye ülkeler kendi aralarında muhasebe ve denetleme alanına giren tüm konularda, birbirleri ile görüş alışverişinde bulunarak, AB düzeyinde mesleğe giriş koşulları, mesleki örgütlenme ve meslek ahlakı gibi konularda uyumlu çalışmayı sağlamak üzere Avrupa Muhasebeciler Federasyonunu oluşturmuşlar ve onun çevresinde çalışmalarını sürdürmektedirler (Gürbüz, 1992:28).

İngiltere'de mesleğe girecek olanlar, mesleki bilgilerin yanında 3-4 yıllık stajyerlik eğitimi boyunca ve bu süre sonunda mesleki nitelikteki sınavları

başarmaları gerekmektedir. Bu sınavların özünü teorik bilgilerden daha fazla muhasebenin uygulama yönü oluşturmaktadır (TÜRMOB, 1997).

Almanya’da meslek mensuplarının görevleri ve mesleğe girebilmeleri en ince ayrıntılarına kadar mevzuat hükümlerine göre belirlenmiştir. Meslek mensubu olabilmek için ilgili okulu bitirdikten sonra 5 yıl iş deneyimine sahip olmak ve mesleki sınavda başarılı olmak gerekmektedir (Gürbüz, 1992:29).

Fransa’da meslek faaliyetleri, Maliye Bakanlığı ve Adalet Bakanlığı denetiminde yürütülmektedir. Mesleğe girebilmek için 3 aşamalı sınavdan geçmek zorunluluğu vardır. Sınavlardan sonra en az 2 yıl, uzman muhasebeci yanında olmak üzere toplam 3 yıl uygulamalı eğitimden geçtikten sonra tez hazırlamak zorunluluğu vardır (TÜRMOB, 1997).

Amerika’da, Kamu Muhasebecisi olarak, meslek adayının mesleğe girmek için başvurduğu eyaletin yasalarında belirtilen öğrenim düzeyine sahip olmak gerekmektedir. Bu eyaletler arasında lise düzeyi ve önlisans düzeyi eğitimi yeterli görenler de vardır. Ancak, 4 yıllık bir yükseköğretim kurumunu bitirmiş olmak tüm eyaletlerde kabul edilen bir seviyedir. Müracaattan sonra yılda 2 defa düzenlenen ve teknik bilginin ölçülmesi amacını taşıyan yeterlilik sınavında başarılı olmak gerekmektedir. Bazı eyaletler, adayların mesleki ahlak kurallarından da sınava girmesini şart koşmaktadırlar. Sınavı kazanan aday mesleki tecrube kazanmak üzere stajyerliğe tabi tutulmaktadır. Stajı tamamlayan aday, bundan sonra, Kamu Muhasebecisi olarak faaliyette bulunmaktadır (Uslu, 1997:26).

Japonya’da ise, Amerika’ya benzer bir uygulama görülmekle birlikte, iki aşamalı bir sınav yapılmaktadır. Bu sınav baraj niteliğini taşımaktadır. İlk sınav sonunda başarılı olan aday, ayrıca tez de hazırlar. İkinci aşama sınav ise teknik bilginin ölçülmesi amacını taşır. Bu iki aşamalı sınavı başaranlar, “Yardımcı Yeminli Kamu Muhasebecisi” ünvanını alırlar. Bu ünvanla 2 yıl çalıştıktan ve üçüncü aşama sınavı da başardıktan sonra “Yeminli Kamu Muhasebecisi” ünvanını alırlar. 3. Aşama sınavı hem yazılı hem de sözlü yapılır, ayrıca adaylar tez de hazırlamak durumundadırlar (Gürbüz, 1992:29).

1.4 Türkiye’de Meslek Mensupları

Türkiye’de muhasebe meslek mensubu denince akla Serbest Muhasebeciler, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler gelmektedir.

1.4.1. Meslek Mensubunun Tanımı

İşletmelerde faaliyetlerin ve işlemlerin sağlıklı ve güvenilir bir şekilde işleyişini sağlamak ve kaydetmek, faaliyet sonuçlarını ilgili mevzuat çerçevesinde denetlemek, değerlendirmeye tabi tutarak gerçek durumu işletme ile ilgililere tarafsız bir şekilde sunmak görevlerini yerine getiren, yüksek mesleki standartlara sahip, topluma karşı sorumluluk duygusu ile hareket eden ve bu bağlamda 3568 sayılı "Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu" nun 21 A ve 2/B maddelerinde yazılı işlemleri yapan, aynı kanunun 4, 5 ve 9. Maddelerinde belirtilen genel ve özel şartları taşıyanlara "Muhasebe Meslek Mensubu" denir (Ayboğa, 2003).

13 Haziran 1989 tarihinde yürürlüğe giren 3568 sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu ifadelerinin derlenmesine dayanılarak yapılabilecek bir tanıma göre:

Yukarıda gösterilen konularda, belgelerine dayanılarak, inceleme, tahlil, denetim yapan, mali tablo ve beyannamelerle ilgili konularda yazılı görüş veren, rapor ve benzerini düzenleyen, tahkim, bilirkişilik ve benzeri işleri bir işyerine bağlı ve bağlı olmaksızın yerine getiren kimse olup meslek mensubu bu görevleri yerine getirebilmek kabiliyeti ile konusunda uzmandır. Ancak anılan nitelikler ötesinde sosyal ve mesleki ilişkiler içinde bir birey, bir insan olan meslek mensubunun başkaca niteliklere de sahip olması gerekliliği vardır. Meslek mensubu aynı zamanda; salt işini yapan ve bunu gereklerine göre yerine getiren bir robot olmaktan ziyade, davranış biçimiyle, ilişkileriyle çevresindeki iş ve oluşları olumlu ve olumsuz bir biçimde etkileyen kişidir. Mesleğin ve meslek mensubunun başarısı ve verimliliği, belirtilen etkileme gücündeki olumluluk faktörünün artmasına bağlı ve doğru orantılıdır (İSMMMO, 2012).

1.4.2. Meslek Mensupları

Meslek mensupları Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavir'lerdir. 3568 sayılı yasa ile SMMM ve YMM'lerin faaliyet konuları bütünüyle belirlenmiştir. Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavir olmanın özel şartları ile Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavirlik sınavının nasıl yapıldığı Ek-1'de verilmiştir.

1.4.3. Meslek Mensuplarının Eğitimi

Tarih boyunca muhasebe mesleği, tüm kültürlerde önemli rol oynayan bir meslek olarak görülmüştür. Günümüzde pazar ekonomilerine ilerleyen dünyada, uluslararası yatırımlar ve faaliyetler arttıkça, meslek mensuplarının da daha geniş tabanlı global bir bakış açısına sahip olmaları gerekmektedir (Tükenmez ve Kutay,1998: 442).

Günümüzün koşulları, muhasebecilerin eğitim kalitesinin artırılmasını gerektirmektedir. Mesleğe başlamadan önce alınan eğitim her ne kadar yeterli ise de, bu gelişmeler karşısında meslek mensuplarının bilgi ve yeterliliklerini korumaları ve arttırmaları için sürekli mesleki eğitim (SME) programlarının geliştirilmesi bir zorunluluktur. Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (International Federation of Accountants-IFAC)'na üye pek çok kuruluş, SME programları düzenlemektedir. Buna uyum sağlama açısından, standartların uyumlaştırılması ve muhasebecilik mesleğinin dünyayla koordinasyonunun artırılması için SME programları bir zorunluluktur (Nalbantoğlu, 2012:7).

Muhasebe eğitimi ve deneyiminin amacı, yaşamları boyunca içinde çalıştıkları mesleğe ve topluma pozitif katkı yapabilme yeteneğine sahip, yetkin meslek mensupları üretmek olmalıdır. Giderek artan değişimler karşısında mesleki yetkinliğin sürdürülebilmesi, muhasebecilerin öğrenmeyi öğrenme tutumu geliştirip idame ettirmelerini zorunlu kılmaktadır. Muhasebe meslek mensuplarının eğitimi ve deneyimi; onların öğrenmeye devam etmelerini ve profesyonel yaşamları boyunca değişimlere adapte olmalarını sağlayacak bilgi ve beceriler ve mesleki değerler temelini oluşturmak zorundadır (Kaya, 1999:94).

Muhasebe eğitiminin global düzeyde yapılması; bilgiye en kısa sürede ulaşabilen, ulaştığı bilgiyi üretime yansıtabilen ve değişimin gerçekleşmesinde kullanabilen, değişen dünya koşullarına her an uyum sağlayabilen, bilinmeyi bulup onu dünya insanların ihtiyaçlarına sunabilen, riske girebilen, karar verdiğiğinde kararına sahip çıkabilen, sorun değil çözüm üreten, soru sormaktan, cevap vermekten, düşüncelerini söylemekten çekinmeyen, dinleme becerisi gelişmiş insan gücünün yetiştirilmesine bağlıdır (Acar ve Usul, 1999:108).

1989 yılında yürürlüğe giren 3568 sayılı Meslek Kanunu, muhasebe mesleğinin hukukunu oluşturmaktadır.

Avrupa'da ve Amerika'da muhasebe meslek kanunları 200 yıllıktır. Ülkemizde ise henüz 24 yıllıktır. Bu nedenle muhasebe mesleğinin ülkemizdeki yapılanma süreci halen devam etmektedir (Bonofiyel, 1999:159).

1.4.4. Meslek Mensuplarında Olması Gereken Kişisel Özellikler

Meslek mensuplarının meslek onuruna yakışır şekilde hareket edebilmeleri için iyi bir yeteneğe sahip olmaları gerekir. Bu yeteneğe ulaşmada en önemli unsur iyi bir mesleki eğitime ve deneyime sahip olmaktır.

Toplum meslek mensubundan güvenilir bilgiler sunmasını bekler. Muhasebe mesleğinin kamu yararına hizmet vermesi nedeniyle meslek mensubunda topluma karşı sorumluluk duygusunun gelişmiş olması gerekir. Bu gelişimi sağlayacak olan, meslek mensubunun etik anlayışı olacaktır. Bu bağlamda meslek mensubunda bulunması gereken en önemli özellikler; dürüstlük, güvenilirlik, tarafsızlık, sır saklama, mesleki özen ve titizlik, sosyal sorumluluk ve bağımsızlıktır (Akbulut, 1998; 126).

Meslek mensupları; görüşlerini formal yada informal, sözlü veya yazılı bir şekilde karşısındakilere aktarabilmeli ve bunu savunabilmelidirler. İş hayatında yaşanan değişim ve gelişmeler sonucunda, artan bilgileri hızlı bir şekilde elde etmeleri ve bu bilgileri organize ederek çalıştıkları işletmelerin ve mükelleflerin hizmetine sunabilmelidirler. Karışık da olsa karşılaştıkları her problemi

tanımlayabilmeli ve bu problemlere çözüm önerileri sunabilmelidirler (Durukan ve Karamaraş,2000:230-232);

1.5. Meslek Mensuplarının Karşılaştığı Sorunlar

Meslek mensupları, mesleki faaliyetleri süresince değişik türde sorunlar yaşayabilirler. Bunlar mesleki faaliyetlerinde karşılaştıkları ve stajyer öğrenciler ile ilgili karşılaştıkları sorunlar olarak ikiye ayrılır. Bu sorunlar ile ilgili bilgiler aşağıda verilmiştir.

1.5.1. Mesleki Faaliyetlerinde Karşılaştıkları Sorunlar

Haksız Rekabet ; Haksız rekabet bugün meslek mensuplarının karşı karşıya kaldığı en ciddi sorunlardan biridir. Bu sorunla mücadele için gerek meslek odaları çalışmalar yapmakta gerekse TÜRMOB'un mesleki karar çalışması bulunmaktadır.

Muhasebe mesleğinde haksız rekabeti doğuran unsurlar (Arıkan, 2010:2);

- Kaçak bürolar
- Ruhsat kiralamalar
- Bağımlı çalışanların yarattığı haksız rekabet
- Şubelerin yarattığı haksız rekabet
- Bağımsız denetim firmalarının yarattığı haksız rekabet
- Kamu görevlilerinin yarattığı haksız rekabet
- Müşterilerden kaynaklanan haksız rekabet
- İlan, reklam, tabela yoluyla haksız rekabet
- Yasal düzenlemelerden sağlanan haksız rekabet
- Meslek mensubunun Fiyat kırarak ve Kaliteden ödün vererek yarattığı haksız rekabet
- YMM'lerin SMMM'lerin işlerini yaparak yol açtıkları haksız rekabet

Haksız rekabete yol açan nedenleri ortadan kaldırmanın en önemli ve en etkin yolu muhasebecilerin bilinçlendirilmesidir. Unutulmamalıdır ki haksız rekabetle kazanç kısa sürelidir, yasal değildir, ahlaki boyutu yoktur ve uzun sürede tüm meslek camiasına olumsuz etki etmektedir. Bu noktada muhasebe meslek ahlakının önemi bir kez daha ortaya çıkmaktadır. 21. yüzyılın muhasebecisi; yaratıcı düşünce ve yeteneği gelişmiş, AHLAK STANDARTLARI yüksek olmalıdır (Özyürek, 2000:12).

Muhasebe mesleğinin icrasında müşteri beklentileri 3568 sayılı yasada 2. Maddede açıklanmıştır. Muhasebe mesleğinde kalitenin yakalanması isteniyorsa müşterilerin beklentileri ile meslek mensubunun ürettiği hizmeti çakıştırmak gerekir (Yükçü, 1998:176).

Muhasebe Mesleğinde kaliteyi yakalamak için yukarıda sıralanan sorunların giderilmesi gerekmektedir.

Meslek mensubu kalite için şu unsurları yerine getirmelidir (Hacırüstemoğlu, 1998:186);

- Sürekli iyiyi arama; zamanı tasarruflu kullanma ve teknoloji den ileri düzeyde yararlanma,
- Sıfır hatalı hizmet üretimi gerçekleştirme,
- Sıfır hatalı hizmet üretimi gerçekleştirmek için ÖNLEME, DEĞERLEME, İÇ BAŞARISIZLIK, DIŞ BAŞARISIZLIK şeklinde sıraladığımız Kalite Maliyet Unsurlarında önleme maliyetleri yaparak elemanlara ve kendisine eğitim maliyeti yapmak,
- Yapılan bir işte hata bulup düzeltme yerine o hataların oluşmaması zeminini hazırlamak.

Günümüzde meslek mensuplarının kaliteyi yakalamaları için yukarıda sayılanlara ilaveten TÜRMOB'un hazırladığı ve şu an üzerinde çalıştığı BÜRO STANDARTLARI taslağı yol gösterici olacaktır. Bu meslekte bir meslek mensubu 300 tane defter tutuyorsa yapılan hizmetin kalitesi ve ekonomik düzene etkinliği

tartışılır. Bu nedenlerle meslek odaları muhasebe mesleğinin icra edildiği büroları denetlemelidir ve nasıl vergi incelemeleri sırasında vergi denetmenleri randıman incelemesi yapıyorsa odalarda meslek mensubunun bürosunda bu tür incelemeleri yapmalıdır (Arıkan, 2010:3).

Eğitim konusunda meslek mensuplarının birçok sorunu bulunmaktadır. Bu sorunları 4 ana başlıkta toplamak yerinde olacaktır. Bunlar (Hacırüstemoğlu, 1998:186);

- Mesleki Bilgilerin Geliştirilmesi
- Eski Bilgilerin Yenilenmesi
- Eksik Bilgilerin Tamamlanması
- Meslekteki Gelişmelerin İzlenmesi

Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe eğitiminden beklentilerini ölçmek amacıyla bazı çalışmalar yapılmıştır. Bunlardan birinde (Gökçen, 1998:43) muhasebe mesleğinin uygulamacıları; Türkiye'deki üniversitelerde verilen Genel Muhasebe ve Şirketler Muhasebesi dışındaki dersleri yetersiz bulmaktadır. Uygulamacılar teorik derslerin yanı sıra uygulamaya yönelik derslerin de verilmesi gerektiği ve bunun da uygulamayı doğru yönlendireceğini savunmuşlardır.

Teknoloji; Çağımız teknoloji çağıdır. Gün geçtikçe bütün ticari faaliyetler bilgisayar ortamına alınmaktadır. Teknoloji çok hızlı değişmekte ve insanlar bu değişime ayak uydurabilmek için çalışmaktadırlar. Daha önceki dönemlerde muhasebe kayıtlarının manuel sistemle tutulmasının zorlukları yaşanırken buna paralel olarak mali tabloların düzenlenmesi de oldukça zordu. Sonraları bilgisayar teknolojisindeki hızlı gelişme muhasebe alanında üretilen yazılımlar sayesinde kayıt etme ve mali tablo çıkarma olguları da daha kolaylaşmıştır (Arıkboğa ve Kaya, 2000:126-127).

Lisan; Avrupa Birliği'ne üye olmak için yapılan çalışmalar ve kat edilen aşamalardan da anlaşılacağı gibi Türkiye artık Avrupalıdır. Bu, ekonomiden hukuka, kültürden sosyal yaşama kadar tüm yaşantımızda zamanla belirginleşecektir. Elbette

muhasabe mesleğinde de Avrupa etkisi olacaktır. Artık ekonomik sınırlar aşılırken, yabancı sermaye girişi hızlanırken, ulusal ve uluslar arası firmalar arasında ortaklık veya iştirak bağıntıları kurulurken, çeşitli mal ve hizmetlere göre biz Avrupa'yı, Avrupa bizi pazar olarak görürken muhasabe mesleği de bu gelişmelerden etkilenecektir. Muhasebe meslek mensubu yabancı dil bilgisini de geliştirmelidir. Meslek camiası ekonomik düzenin her aşamasında kendisini hissettirmek istiyorsa yabancı dil bilen meslek mensuplarının sayısının artması gerekiyor. Artık işletmelerin çoğunun yurt dışı bağıntısı olduğu bilinmektedir. Firmaların yurt dışında irtibata geçtiği (ticaret-ortaklık vb) işletmeler Türkiye'den Yabancı Para ile düzenlenmiş mali tablolar ve özel raporlamalar istemektedirler. (Güvemli, 2001:34)

1.5.2. Stajyer Öğrenciler İle İlgili Karşılaştıkları Sorunlar

Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin yanında, Ticaret Meslek Liselerinde öğrenim gören öğrencilerin staj yapmaları mecburidir. Bu uygulama, öğrencilerin öğretimleri süresince, teorik olarak gördükleri dersleri uygulamaya dökmeleri adına ve mesleğe başlama öncesinde olumlu bir durumdur. Aynı zamanda mezun olmaya hak kazanabilmeleri için de gereklilik arz etmektedir. Haftanın 2 günü, günde 8 saat olmak üzere, 3308 sayılı Kanun çerçevesinde 36 hafta süresince staj uygulamasının yapılması gerekmektedir.

Her öğrenci, bir staj yeri bulup yasal süresi içerisinde stajını tamamlayacaktır. Staj uygulamasını, meslek mensubu tarafından değerlendirmek, konuya açıklık getirmek açısından daha sağlıklı olacaktır. Meslek mensubunun karşısına, meslek derslerini teorik olarak almış öğrenciler gelir. Bu durum, meslek mensubu için olumlu bir durum iken aynı zamanda risk de taşımaktadır.

Stajyerlerin meslek mensuplarına hangi açılardan risk teşkil ettiklerini şöyle açıklayabiliriz.

- Öğrenciler okulda aldıkları eğitimi yeterli görüp, staj uygulamasına başladıklarında ne kadar yetersiz olduklarını anlarlar. Bu durum meslek mensubu için bir sorundur. Belirli bir kalıpta karşısına gelen stajyeri tekrar eğitmek ve o kalıbı kırmak hiç de kolay değildir.

- Teknolojik olarak yetersiz olan stajyerler, işletmede adaptasyon sorunu yaşamakta ve bu yetersizliği çözmek de yine meslek mensuplarına düşmektedir. Bilgisayar kullanımı, paket program kullanımı, klavye kullanımı gibi teknolojik yetersizliklerin zaman içerisinde çözümü gerçekleştirilecektir.
- Büro ortamına alışık olmayan stajyerler, bu anlamda da meslek mensubu için bir risktir. Alışana kadar geçen sürede staj uygulaması da, bitme noktasına gelmektedir.
- Stajyerlerin maddi olarak da beklentileri vardır. Ancak Mesleki ve Teknik Eğitim Kanunu çerçevesinde verilen ücret (net asgari ücretin 1/3'ü) onları fazla tatmin etmemektedir.

Özetle, maddeler halinde ifade edilen durumlar, meslek mensubu için büyük sorun oluşturmaktadır. Çünkü, stajyerler meslek mensubunun karşısına kısmen de olsa dolu, ama uygulama yönü olmadan gelmekte ve bu tarafı düzeltmek de oldukça zaman almaktadır. Okullarda verilen eğitim teorik ve uygulama olsa da, gerçekte büro ortamında yapılan işler farklılık göstermektedir. Burada sorunu minimize etmek için ders öğretmenlerine büyük görevler düşmektedir.

2. MESLEKİ EĞİTİM VE MUHASEBE EĞİTİMİ

Mesleki eğitim; zihinsel ve bedensel unsurların bir bütün olarak kullanılmasıyla beraber, somut ve soyut bulgularla oluşturulan olgunun görsel açıdan ön plana çıkarılması faaliyetleridir. Bu tanımlama içine muhasebe eğitimi de girmektedir.

2.1. Mesleki Eğitim Kavramı

Herhangi bir alanda, sınırsız sayıda olan insan ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla, mesleki yeterliliklere sahip insan gücüne gereksinim duyulmaktadır. Bunun fiilen uygulanabilmesi için de mesleki eğitimin gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Böylelikle oluşan ve bir süreç sonrasında kazanılan meslek kavramı, ancak mesleki eğitim ile elde edilebilmektedir.

Kalkınmayı hedef haline getiren toplumlarda nitelikli insan gücünün yetiştirilmesinde mesleki eğitim etkin bir rol oynamaktadır (Başaran, 1992:12).

2.1.1. Mesleki Eğitimin Tanımı

Mesleki eğitim planlı bir faaliyettir. Bununla ilgili değişik ve çeşitli tanımlamalar yapılmış olmakla birlikte sonuçta ulaşılmak istenen yargı aynıdır.

Mesleki eğitim, toplumu oluşturan bireylerin ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla bir meslek alanında bireysel gelişmeyle birlikte beceri ve davranış kazandıran, bireylerin yeteneklerini çeşitli yönleriyle geliştirerek topluma faydalı olma faaliyetleri olarak adlandırılabilir (Yıldırım, 2003:2).

Türk Milli Eğitiminin bununla ilgili genel amacı şu şekilde ifade edilmiştir:

“Türk Milletinin bütün fertlerini, İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak”;

“Böylece bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır (MEB, 1997)”.

“Mesleki ve teknik eğitim, ilköğretimi tamamlamış olan gençlerin belli bir meslek alanında yetişmelerini sağlamak amacıyla düzenlenmiş örgün ve yaygın mesleki eğitim ile çıraklık eğitimi faaliyetlerini içerir”.

“Mesleki ve teknik eğitim; toplum ve bireylerin gerekli ihtiyaçlarını karşılamak üzere belirli bir meslek alanına ilişkin bilgi, beceri ve davranış kazandıran, bireyin yeteneklerini geliştirerek toplumda sosyal ve ekonomik yönden güçlü olmasını sağlayan bir süreçtir. Bireyin endüstri, tarım, ticaret ve diğer hizmet alanlarına bir meslek sahibi olarak hazırlanmasını, meslek içinde geliştirilmesini, meslek değiştirmeleri için örgün, yaygın ve çıraklık eğitiminde uygulanacak ilkelerin bir sistem bütünlüğü içinde belirlenmesini hedefler (MEB, 2005:11)”.

Mesleki eğitim, “bireysel ve toplumsal yaşam için zorunlu olan belirli bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve pratik uygulama yeteneklerini kazandırarak bireyi zihinsel, duygusal, sosyal, ekonomik ve kişisel yönleriyle dengeli biçimde geliştirme süreci” dir (Alkan vd., 2001:4).

Ayrıca; mesleki ve teknik eğitim (MEB, 2005:14);

- Bireyi bütünüyle yetiştirir ve onun topluma uyumunu sağlar.
- Bireyi belli bir mesleğe, mesleğin çeşitli kademelerine hazırlar ve meslek içinde geliştirir.
- Bireyi, toplumun amaçları ve ekonomik ihtiyaçlar için yetiştirir.
- Toplumun gelişmesini ve bütünleşmesini sağlar.
- İleri sanayi toplumunun ve uygarlığın gerektirdiği yeter sayıda bilgi, beceri ve davranışlara sahip insan gücünü yetiştirir.

Mesleki eğitime farklı bir bakış açısından yaklaşan bir başka tanım ise mesleki eğitimi, “ülkenin temel ekonomik yapısını kuvvetlendiren ve genişleten, insan kaynağını geliştiren, işsizliği azaltarak üretimin krize girmesini önleyen bir eğitim süreci” olarak tanımlamıştır (Norton, 1985:9). Bir başka ifade ile yetişmiş insan gücü sağlayabilmek için eğitim veren kurumlar, mesleki ve teknik eğitim kurumlarıdır (Çoklar ve Akdağ, 2004:93).

Farklı tanımları yapılan mesleki eğitim sonuç olarak, birey, meslek ve eğitim boyutlarının dengeli bir şekilde bir araya getirilmesinden oluşmuş bir eğitim sürecidir. Bu süreç içerisinde bireye temel eğitim bilgilerinin yanında, bir meslek

alanında yetiştirilmek üzere gerekli bilgiler verilir. Bu sürecin sonucunda, birey ve meslek bütünlüğü sağlandığı takdirde, mesleki eğitim gerçek anlamda bir eğitim olma niteliği kazanmış olur (Bozan, 1997:4).

2.1.2. Mesleki Eğitimin Tarihsel Gelişimi

Başlangıç döneminde XIV. yüzyıla kadar Osmanlı Devleti'nde diğer ülkelerde olduğu gibi, ülkenin ihtiyaç duyduğu nitelikli sanat ve meslek adamlarını yetiştirmek üzere açılmış örgün eğitim kurumları yoktu. Bunların fonksiyonunu Selçuklulardan itibaren Ahi teşkilatının kendine özgü yaygın eğitim sistemi icra ediyordu. Ahilik yüzyıllar içerisinde bir takım değişikliklere uğrayıp lonca sistemine dönüşmek suretiyle etkilerini imparatorluğun son dönemlerine kadar sürdürmüştür (Öztürk, 1998: 347).

Çıraklık sisteminin, imparatorluğun zayıflaması ve çöküşüyle etkinliğini yitirmeye başlaması ile çeşitli çıraklık okulları ve merkezler açılmıştır. Daha sonra değişik isimlerle varlıklarını sürdüren çıraklık okulları Cumhuriyet döneminde 1935 yılından itibaren bütünüyle Milli Eğitim Bakanlığı'na devredilmiştir (Yazman, 1994:14).

Türk mesleki ve teknik eğitiminin tarihsel gelişimi ve dolayısıyla sistemin yeniden yapılanması 1) Başlangıç, 2) Kuruluş, 3) Ülke çapında yaygınlaşma, 4) Ulusal nitelik kazanma evrelerinden geçmiştir. Yapılan araştırmalar, mesleki ve teknik eğitimin bugünkü yapı ve işleyişinin çağdaş düzeyde bilimsel ve profesyonel açıdan yeniden incelenmesi ve yapılanması gerektiğini ortaya koymaktadır. Gerçekten de erken Cumhuriyet dönemi, mesleki ve teknik eğitimde iyi bir yapılanma ve gelişimi temsil etmekle beraber, 1960'lardan sonraki neredeyse 40 yıllık dönemde bu alanda çözümü gerektiren sorunların bulunduğu ve daha olumlu bir yönde gelişimin gerekli olduğu dikkati çekmektedir (Alkan, 1999;225-228).

Cumhuriyet döneminde mesleki ve teknik eğitimin yapılanmasına verilen önem, sağlanan gelişim, bu alanda esas alınan temel ilkeler, alanın bugünkü düzeye erişmesine büyük katkıda bulunmuştur. 1923–1940 yılları sistemin kuruluşu, 1940–

1950 yılları gelişim ve yayılma, 1950–1960 dönemi politik baskıların artması ve 1960 sonrası etkisiz ve istikrarsız bir dönem olarak nitelenebilir (MEB, 2005;35).

2.1.3. Mesleki Eğitimin Önemi

Mesleki ve teknik eğitim, ekonomik gelişmenin hızlandırılması açısından önemlidir. Çünkü ekonomik gelişme; daha çok işletme, daha çok iş ve daha çok meslek demektir. Bu yüzden gelişmiş ülkelerde ortaöğretimdeki öğrencilerin %65'inin mesleki ve teknik, %35'inin ise genel lise türü eğitimde bulunması ilkesi kabul edilmiştir. Ayrıca mesleki ve teknik eğitim; iş hayatına ilk defa katılacakları kapsayan bir sistem olmakla birlikte, çeşitli nedenlerle istihdam edilebilme özelliğini kaybedenlerin de yararlanarak iş bulma olanaklarını artırdıkları bir sistem olarak düşünülebilir (Koçel, 2004:101).

Gelişen teknolojiye bağlı olarak meslek alanlarındaki çeşitliliğin artması ve mevcut mesleklerdeki nitelik ve niceliğin değişimine ayak uydurabilme meslek öncesi eğitimin önemini artırmıştır. Mesleki ve teknik eğitim, bireylere bu değişime ayak uydurmalarını sağlayacak önemli kurumlar olarak ortaya çıkmaktadır. Teknolojiyle birlikte bilginin sürekli artması, çok bilgi edinmek yerine, bilgi üretimini ve işlevsel bilgiyi öğrenmenin önemini artırmıştır (Şimşek, 1999:35).

Mesleki eğitim, eğitimin ekonomik boyutuyla ilgilidir. Mesleki eğitimin temel işlevi iş hayatının ihtiyaçlarıyla uyumlu becerikli ve teknik işgücünü yetiştirmektir. Mesleki eğitim sürecinde iş bir eğitim aracı olarak kullanılarak bireyin davranışları çok yönlü geliştirilebilir. İş hayatının ihtiyaçları ile uyumlu olarak eğitilmiş işgücü, çok yönlü kalkınmanın hızlandırılmasını, istihdamın artırılmasını, Türkiye'nin yükselmesini olumlu yönde etkiler (Sezgin, 1987:211).

Bir ülkenin gelişmişlik-refah düzeyi ve hayat standardı, teknik işgücü ile çalışan nüfusun oranına bağlıdır. İstenilen seviyeye ulaşılması, ancak insan kaynağının geliştirilmesi ile mümkündür. Öte yandan hayatını devam seviyede eğitim görmesi esastır. Çünkü onun eğitiminden sadece kendisi değil, aynı zamanda çevresi ve içinde bulunduğu toplum da yarar görür. Bu genel çerçeve içerisinde, genel ve mesleki eğitimin ortak amaçları olarak sıralanabilir. Diğer yandan ülke

gelişimini etkileyen temel faktörlerin başında, toprak ve doğal kaynaklar ile insan gücü gelmektedir. Doğal kaynaklardan en iyi şekilde faydalanılması da, insan gücünün bu konuda yetiştirilmesine bağlıdır. Bu da, örgütlenmiş eğitim kurumlarıyla sağlanmaktadır. (Çoklar ve Akdağ, 2004:94)

Toplumlarda, sanayileşme süreciyle çok çeşitli alanlarda nitelikli insan gücü gereksinimine ihtiyaç duyulmaya başlandığı görülmektedir. Çeşitli sanayi kollarının ortaya çıkması bu alanlara yönelik teknik personele olan ihtiyacı da beraberinde getirmiştir. Bugün ise meslekî ve teknik eğitime olan farklı gereksinimi, bireysel, sosyal, ekonomik ve ulusal gereksinimler bakımından ele almak mümkündür. Bunları kısaca açıklamak gerekirse (Kazu ve Demirli, 2002:26);

1. Meslekî ve teknik eğitimdeki bireysel gereksinimler, daha çok bireysel farklılıklarla açıklanabilir. Bu farklılıklardan dolayı ortaya çıkan ihtiyaçları beş grupta sıralamak mümkündür. Bunlar (Alkan vd., 1996:16);

- On üç ve on sekiz yaşları arasındaki ve tam gün öğrenim gören orta öğretim öğrencilerinin, okullarını bitirdiklerinde bir işe girebilmeleri ve bu işte ilerleyebilmeleri için gerekli beceri ve davranışları kazandıracak programa ihtiyaçları vardır.
- Orta öğretim sonrasında bireylerin yüksek düzeyde mesleklere hazırlanma ve mesleklerinde ilerleme ihtiyaçları vardır.
- İlköğretimi tamamlamadan okuldan ayrılmış veya iş hayatına atılmış bireyler için ileri bilgi ve beceri gerektirmeyen işlerden geçerli ve sürekli bir mesleğe hazırlanma olanağı tanıyan programa ihtiyaçları vardır.
- Yetişkinlerin oluşturduğu ve çalıştıkları mesleklerde gelişme gereksinimi yaşayan bireylerin bilgi ve becerilerinin yenilenmesi için periyodik olarak meslekî gelişme programlarına katılma ihtiyaçları vardır.
- Bedensel, zihinsel, sosyal ve psikolojik özürleri nedeniyle çalışamaz durumdaki ve mesleğini kaybetmiş bireylerin topluma kazandırılmaları için özel durumlarına uygun eğitim programlarına ihtiyaç vardır.

2. Sosyal boyut açısından bakıldığında ise, toplumda yaşayan bireylerin sosyal etkinliklere en geniş ölçüde katılması, toplumun işlerini paylaşmaları ve üretime katılması toplumların varlıklarını sürdürebilmeleri için gereklidir. Bir işte çalışarak ekonomik bağımsızlığa kavuşan bireylerden oluşan bir toplumda refah ve güvence artacaktır. Bu da toplumsal huzura katkı sağlayacaktır. Bireylerin veya grupların meslekî yeterliliklerini geliştirmede ve toplumsal iş birliğine katılmada meslekî ve teknik eğitimin sosyal başarı ve mülkiyet duygusu kazandırdığı görülmektedir. Sosyolojik bakımdan son derece önemli olan bu husus bireyleri topluma yararlı kılarak, işsiz bireylerin toplum için zararlı olabilecek herhangi bir akıma bağlanmalarını da önleyebilmektedir. Bunların hepsi sosyal bakımdan, sistemli ve plânlı bir meslekî ve teknik eğitime ihtiyaç olduğunu göstermektedir (Alkan vd., 1996:11).

3. Toplumların doğal kaynakları, sahip oldukları insan gücü ve bunlardan faydalanma durumları o toplumun refah düzeyini belirlemektedir. Meslekî ve teknik eğitim ise insan gücü yetiştirme aracı olarak burada aktif rol oynamaktadır. Ayrıca, meslekî ve teknik eğitimi, ekonomik yönden gerekli kılan hedefler ise aşağıdaki gibi açıklanmaktadır (Kazu ve Demirli, 2002:27).

- İş gücü piyasasının ihtiyaçlarının karşılanması,
- Üretimde verimlilik ve kalite artışının sağlanması,
- İşsizliğin azaltılması,
- Daha ucuz ve kaliteli mal ve hizmet üretilmesi,
- İç ve dış pazarlarda rekabet gücünün yükseltilmesi,
- Kaynakların etkinlik, verimlilik ve rasyonellik esaslarına göre kullanılması,
- Çağdaş teknolojinin izlenmesi, yorumlanması, mal ve hizmet üretimine yansıtılması,
- Hızlı, istikrarlı ve sağlıklı bir ekonomik kalkınmanın desteklenerek gerçekleştirilmesi şeklinde sıralanabilir.

4. Son olarak da ulusal gereksinimler açısından meslekî ve teknik eğitimi incelerken bu gereksinimlerin nedenleri aşağıdaki gibi sıralanabilir (Alkan vd., 1996:17).

- Köyden kente göç edenleri gerekli bilgi ve becerilerle donatmak,
- Gelişen teknolojiyle birlikte teknik insan gücü ihtiyacını karşılamak,
- İşsizlik sorununu çözümlenmeye katkı sağlamak,
- Doğal kaynakları daha iyi değerlendirmek,
- Bireylerin üretim kapasitelerini artırmak,
- Tarımdan sanayiye geçişi kolaylaştırmak,
- Öğrenimi güçleştiren ekonomik engelleri aşmak,
- İşin ekonomik ve sosyal önemini tanıtmak,
- El sanatlarının kalitesini yükseltmek.

Ulusal çalışma gücünün verimini yükseltmek için iş dünyasındaki koşullar, meslekler arasındaki farklılıklar ve bireylerin değişik gereksinimleri dikkate alınarak iyi plânlanmış bir meslekî ve teknik eğitim sistemiyle yukarıda sayılan bazı ulusal gereksinimlere cevap verilebilecektir (Karaağaçlı, 2000:39).

2.1.4. Mesleki Eğitimin Amacı

Zorunlu temel eğitimini tamamladıktan sonra, gerçek iş ortamında fiilen çalışmak suretiyle meslek öğrenmek isteyen 15 yaş ve üzerindeki vatandaşlarımızın teorik ve pratik mesleki eğitimlerinin bir programa göre yapılmasını sağlayarak, onları ülkenin ihtiyaç duyduğu becerili işgücü haline getirmek, mesleki eğitimin temel amacıdır (Alkan vd., 1991:211).

Çoğu ülkede ortaöğretim, genel ve mesleki olmak üzere iki alt sistemden oluşur. Genel eğitim veren kurumlardaki gençler, daha çok akademik bir programı tamamlar ve yükseköğretime hazırlanırlar. Mesleki ve teknik programlara katılan gençler ise, genel kültürün yanı sıra, belli bir meslek alanında uygulama ağırlıklı

eğitim alırlar. Mesleki ve teknik ortaöğretimi tamamlayan gençler, ya iş yaşamına katılırlar ya da yükseköğretim kurumlarına giderler (Şimşek, 1999:237).

Bireyin, toplum içinde kendine göre bir yer sağlaması, saygınlık kazanması, ilerlemesi, üretken duruma gelmesi, onun kazanacağı meslek eğitiminin derecesine bağlıdır. Görülüyor ki, mesleki eğitimin sosyal hayatımız üzerinde bir takım olumlu etkileri vardır (Turan, 1992:16). Bunlar:

- Meslek eğitimi, gençleri yeteneklerine göre bir meslek sahibi yaparak onların hayata atılmasını sağlar.
- Gençlerin toplum içinde dengeli ve kendine güvenen kişiler olarak yetişmesine imkan verir.
- Gençlere disiplinli çalışma alışkanlığı kazandırır.
- Sosyal başarı sağlar, onları kötü alışkanlıklardan koruyarak işe yarar hale getirir.
- Ülke ekonomisine katkıda bulunan kişiler olarak toplumda sosyal bir yere sahip olmaları sağlanır.

2.1.5. Mesleki Eğitime Yönelme Faktörleri

Kişileri mesleki eğitim almaya sevk eden birden çok etken mevcuttur. Bu etkenler aşağıda açıklanmıştır.

2.1.5.1. Aile Etkisi

Öteden beri süregelen bir düşünce olması sebebiyle, aileler çocuklarının öncelikli olarak bir meslek sahibi olmalarını istemektedir. Elbette bu düşünce ailelerin de eğitimiyle birebir örtüşmektedir. Ailelerin eğitim düzeyi ile çocukları üzerindeki etkisi paralellik göstermektedir. Eğitim düzeyi yüksek aileler, mesleki eğitimin orta öğretim döneminde değil de, yüksek öğretim döneminde tercih edilmesi noktasında bir yönlendirme yaparken; eğitim düzeyi daha düşük olan aileler yüksek öğretimi ya hiç düşünmeden yada göz ardı ederek, daha orta öğretim döneminde, bu yönde bir yönlendirmede bulunmaktadırlar.

Ailelerin yaptığı mevcut işler de, çocukların meslek seçimini aynı oranda etkilemektedir. Ya ailenin mesleğine, orta öğretimden sonra veya yüksek öğretim tercih edilerek, yine o yönde bir tercih yapılmaktadır.

Sonuçta mesleki eğitime, orta öğretim veya yüksek öğretimde yönelmede ailenin etkisi olabildiğince yüksektir.

2.1.5.2. Kişisel Kaygılar

Toplumsal yapı içerisinde yer bulmak ve yaşamını mevcut koşullar içerisinde en iyi ölçüde oluşturabilmek her ferдин düşüncesidir. Bu da; iyi, geçerli ve saygın bir meslek sahibi olmakla mümkün olabilmektedir. Ancak daha başlangıç safhasında, genel konjonktür ve somut gerçeklerle yüz yüze kalındığından, bireysel bazda kaygılar baş göstermektedir. Ya üniversiteyi kazanamazsam, ya da zorunluluktan tercih ettiğim mesleği yapamazsam veya sevemezsem gibi düşüncelerle ikilemede kalan gençlerin kaygıları onları çıkmaza sokmaktadır. Ağaç yaş iken eğilir, atasözünden de hareketle, duyulan bu kaygının, esasında son derece yerinde olduğu da bir gerçektir. Kaygılanan durumun sonucunda ulaşılan sonuçlar, yani üniversitenin kazanılamaması durumunda, artık herhangi bir mesleki tecrübenin kazanılması son derece zor olmaktadır. Bunun dışında mecburiyetten tercih edilen bir meslek yada babadan kalma bir meslek de, öğrenilmesindeki geç kalınmışlıktan veya sevememekten ötürü, yine olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir.

2.1.5.3. Meslek Sahibi Olma Düşüncesi

Her birey, toplum içerisinde kendine bir yer bulmak ister. Kazanılan bu statünün de kalıcı olması amaçlanır. Bu duygu ve düşüncelerin, düşünce bazından uygulamaya geçmesi için geçerli bir meslek sahibi olmak gerekir. Bununla beraber kalıcılık da şarttır. İşte bu nedenlerden dolayıdır ki; fertlerin ilk düşündüğü eğitim, mesleki eğitim olmaktadır. En kısa yoldan nasıl bir meslek sahibi olurum düşüncesi, bireyleri mesleki eğitim (orta öğretim) çatısı altında toplamaktadır.

2.1.5.4. Ekonomik Faktörler

Toplumsal saygınlık ve yaşamın sürdürülmesindeki rahatlık ekonomik durumla ilgilidir. “Mesleğimi elime alıp da, bir an önce para kazanmaya başlayayım”

düşüncesi oldukça yaygın bir düşüncedir. Ancak burada göz ardı edilmemesi gereken bir durum vardır. Kaliteli, kalifiyeli bir meslek erbabı olabilmek. Yani işinin ehli olmuş kişiler. Bahsi geçen bu grup, söylenildiği şekliyle hareket ederse, kendilerine kalıcı bir yer bulabilirler. Aksi takdirde, kısa yoldan edinilen meslek, ekonomik olarak meslek erbabına dönüt teşkil etmez. Girdi (meslek) ile çıktı (verimlilik) arasında pozitif bir enerji olursa, bu ekonomik olarak geriye dönecektir.

2.1.5.5. Çevresel Etkenler

Çevre, tercihler noktasında çok büyük etkiye sahiptir. Yapılan gözlemler, edinilen tecrübeler ve somut gerçekler karar vermede önemli bir paya sahiptir. Kişisel düşünceler fiilen gerçekleşmeden önce, mutlaka çevresel faktörler devreye girer ve bütün bunlar değerlendirmeye alınır. İster istem dışı, ister de istemsel olarak düşünülün; geçmişten günümüze kadar bu şekilde gelmiş olan uygulamaları benimsemek mümkün değildir. Başlangıç noktasında ele alınarak, uygunluk ve uyumsuzluk tespiti yapıldıktan sonra ancak gerçekçi bir sonuca varılabilir.

Nihayetinde çevre bizim duygu ve düşüncelerimizi olumlu veya olumsuz anlamda etkiler. Olumlu olması durumunda herhangi bir problem söz konusu değildir ama olumsuzluk yaşanırsa, çevrenin etkisi kısa bir zaman diliminde çözüme kavuşturulamaz.

2.1.6. Mesleki Eğitimi Etkileyen Unsurlar

Mesleki eğitim günden güne farklı bir yapıya dönüşmekle birlikte, köklü reformların yapılması ile, gelişen ve değişen koşullarda olması gereken yere gelecektir. Bunun için birtakım faktörlerin ele alınması, gözden geçirilmesi gerekmektedir. Bu faktörler aşağıda ele alınmıştır:

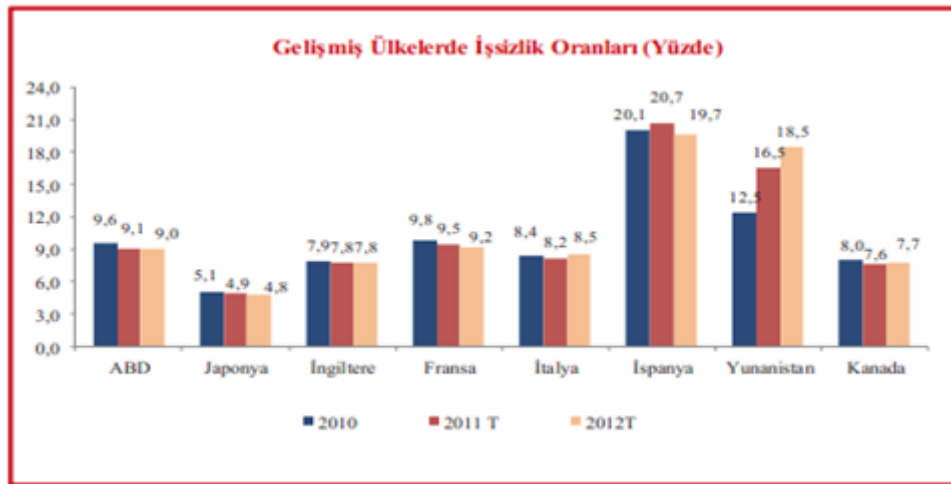
2.1.6.1. İşsizlik Sorunu

Mesleki eğitimin yeniden yapılandırılmasını gerektiren en önemli olgulardan biri işsizlik sorunudur. Bir çok ülkede işsizlik ciddi boyutlara ulaşmıştır ve işsizlerin büyük bir bölümü niteliksiz işsizlerdir. Bu insanlara iş bulmanın en etkili yolu, onlara eğitim vererek geçerli bir mesleğin gerektirdiği yeterlilikleri kazandırmaktır (Şimşek, 1999:20).

Birçok ülke bu konuda yoğun çaba göstermektedir. Ancak, hızlı nüfus artışı ve toplam nüfus içinde üretken işgücü oranının azlığı önemli bir engel oluşturmaktadır. Bazı ülkelere göre (gelişmiş ülkeler) işsizlik oranları Tablo 2.1’de gösterilmiştir

Tablo 2.1. Gelişmiş Ülkelerde İşsizlik Oranları Tablosu

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu;2012

Ülkemizde ise, işsizlerimizin en önemli özelliği, yaşlarının genç olmasına karşın eğitim düzeylerinin düşüklüğüdür. Aşağıdaki şekil, Türkiye’deki işsizlerin eğitim durumlarına göre dağılımını yansıtmaktadır (TÜİK, 2012).

Tablo 2.2. Eğitim Durumuna Göre İşgücü Durumu, Türkiye (15+ yaş)

	Toplam				Erkek				Kadın			
	2010 Temmuz		2011 Temmuz		2010 Temmuz		2011 Temmuz		2010 Temmuz		2011 Temmuz	
	İKO (%)	İO (%)	İKO (%)	İO (%)	İKO (%)	İO (%)	İKO (%)	İO (%)	İKO (%)	İO (%)	İKO (%)	İO (%)
Toplam	50,0	10,6	51,2	9,1	71,9	10,0	72,9	8,2	28,8	12,0	30,3	11,4
Okur-yazar olmayanlar	21,1	4,5	21,8	3,4	37,5	10,5	37,3	7,7	17,8	2,0	18,9	1,8
Lise altı eğitilmişler	48,4	9,7	49,4	8,1	70,8	9,9	71,2	8,1	25,4	9,1	27,0	8,0
Lise	51,3	15,3	53,1	12,3	68,9	12,2	71,2	8,9	29,6	24,4	31,1	21,7
Mesleki veya teknik lise	67,6	12,4	66,5	10,5	82,7	9,8	83,0	7,4	41,2	21,5	38,8	21,6
Yükseköğretim	77,8	11,5	78,5	11,8	83,4	8,8	84,8	8,6	70,0	16,1	69,7	17,2

Kaynak: TÜİK, Hane Halkı İşgücü Anketi Sonuçları İKO: İşgücüne katılma oranı İO: İşsizlik oranı

Türkiye'nin işsizlik sorunu oldukça düşündürücü bir hal almış olmakla birlikte, Türkiye İstatistik Kurumu'nun sayısal değerlerine göre, yakın zaman dilimi dikkate alınacak olursa, 2011'den 2012'ye geçişte olumlu değişiklikler olduğu gözlenmektedir. 15-24 genç yaş grubu arasındaki işsizlik oranı 2011 yılı da %22 iken, 2012 yılında bu oran %18,4 düzeyine gerilemiştir.

TÜİK'in sayısal verilerine göre, işsizlik değerlerinde her ne kadar azalan bir trend gözükse de, bu oran toplamın neredeyse 1/5'ine denk gelmektedir. Yani her 100 kişiden (15-24 yaş aralığındaki) 20 kişi işsiz anlamına gelmektedir. Bu yaş grubu aralığında yaklaşık 13 milyon kişi bulunmaktadır. Sayısal bazda rakam büyüktür ve endişe verici boyuttadır.

Yine TÜİK verilerine göre lise ve dengi meslek lisesi mezunu gençlerde işsizlik oranı % 21,8'dir. Lise ve dengi meslek lisesi mezunu genç erkeklerde işsizlik oranı % 18,6 iken, genç kadınlarda işsizlik oranı % 27,3'tür. Yükseköğretim görmüş gençlerde işsizlik oranı % 30'dur. Yükseköğretim görmüş genç erkeklerde işsizlik oranı % 24 iken, genç kadınlarda işsizlik oranı % 35,6'dır (TÜİK, 2012).

Türkiye İstatistik Kurumu'nun 2012 yılı araştırma sonuçları mesleki eğitim alan öğrencileri yakından ilgilendirmektedir. Ülkemizin istihdam alanı içinde yer alacak olan bu öğrencileri ilgilendirecek olan sonuçları şöyle özetleyebiliriz (Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], 2012);

- 2011 yılında Türkiye'de kurumsal olmayan sivil nüfus bir önceki yıla göre 1 milyon 357 bin kişilik bir artış ile 73 milyon 174 bin kişiye, kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfus ise 1 milyon 232 bin kişi artarak 54 milyon 283 bin kişiye ulaşmıştır.
- 2011 yılında istihdam edilenlerin sayısı, geçen yıla göre 1 milyon 14 bin kişi artarak, 23 milyon 475 bin kişiye ulaşmıştır.
- Türkiye genelinde işsiz sayısı geçen yıla göre 380 bin kişi azalarak, 2 milyon 664 bin kişiye düşmüştür. İşsizlik oranı ise 1,7 puanlık azalışla %10,2 seviyesinde gerçekleşmiştir. Kentsel yerlerde işsizlik oranı 1,8 puanlık düşüşle %12, kırsal yerlerde ise 1,6 puanlık düşüşle % 6,5 seviyesinde gerçekleşmiştir.

- Genç nüfusta (15-24 yaş aralığı) işsizlik oranı geçen yıla göre 3,6 puanlık azalışla % 18,4 seviyesine düşmüştür. Kentsel yerlerde işsizlik oranı 3,7 puanlık düşüşle % 20,3, kırsal yerlerde ise 3,7 puanlık düşüşle % 13,9 olmuştur.
- Türkiye’de tarım dışı işsizlik oranı geçen yıla göre 2,3 puanlık azalışla % 12,4 seviyesinde gerçekleşmiştir. Kentsel yerlerde 2 puanlık bir düşüşle % 12,2, kırsal yerlerde ise 3,9 puanlık düşüşle % 13,2 seviyesindedir.

Ayrıca;

- Toplam işgücünün %16,8’ini 15-24 yaş grubundakiler oluşturmaktadır.
- 2011 yılında gençlerde işgücüne katılım oranı % 39,3, işsizlik oranı % 18,4 ve tarım-dışı işsizlik oranı ise % 22,1’dir.
- Yetişkinlerin (25 ve daha yukarıdaki yaşlar) işgücüne katılım oranı % 52,8, işsizlik oranı % 8 ve tarım dışı işsizlik oranı % 10,2’dir.
- Lise ve dengi meslek lisesi mezunu gençlerde işsizlik oranı % 21,8’dir. Lise ve dengi meslek lisesi mezunu genç erkeklerde işsizlik oranı % 18,6 iken, genç kadınlarda işsizlik oranı % 27,3’tür.
- Yükseköğretim görmüş gençlerde işsizlik oranı % 30’dur. Yükseköğretim görmüş genç erkeklerde işsizlik oranı % 24 iken, genç kadınlarda işsizlik oranı % 35,6’dır.

2.1.6.2. Teknolojik Gelişmeler

İşletmelerde bilgi teknolojilerinin en yoğun olarak kullanıldığı işlevlerden birisi muhasebedir. Muhasebede gerek bilgi üretiminde gerekse bilgi iletiminde bilgi teknolojileri ithal edilerek kullanılmaktadır. Bu nedenle bilgi teknolojilerinin muhasebede etkin şekilde kullanılması ekonomik değer yaratmanın ön koşuludur (Sevim, 2005:1).

Bilginin üretilmesi, iletilmesi ve kullanılması ile ilgili ekipmanlar, teknikler ve kavramlar “bilgi teknolojisi” olarak anılmaktadır. İşletmelerde bilgisayarlar veri işleme alanındaki gelişmeler, muhasebe üzerindeki ilk etkisini muhasebe eğitim

programlarında muhasebe ve bilgi işlem gibi derslere yer verilmesi ile kendini göstermiştir. Sonuç olarak, bilişim teknolojisindeki gelişmeler ve küreselleşme ile muhasebe eğitim ders programları ve müfredatlarının, her yönden geliştirilmesi ve sürekli değerlendirilmesi zorunlu hale gelmiştir (Yıldırım ve Dalgeç, 1993;373-377).

Bilgi teknolojilerindeki gelişmeler nedeniyle, muhasebecinin sorumlulukları sürekli olarak artmakta ve muhasebeci yeni roller üstlenmektedir. Bilgi teknolojileri muhasebe mesleğini iki farklı yönde etkilemektedir. Teknolojik gelişmelerin mesleki faaliyetlerde kullanılması muhasebeci için iyi bir fırsat olabileceği gibi, bir tehdit unsuru da olabilir. Muhasebeciler bu etkiyi teknolojiyi etkin bir araç olarak kullanabildiği sürece lehine çevirebilecektir (Uyar, 2006:15).

Gelişen teknolojiye bağlı olarak meslek alanlarındaki çeşitliliğin artması ve mevcut mesleklerdeki nitelik ve niceliğin değişimine ayak uydurabilme meslek öncesi eğitimin önemini artırmıştır. Meslekî ve teknik eğitim, bireylere bu değişime ayak uydurmalarını sağlayacak önemli kurumlar olarak ortaya çıkmaktadır. Teknolojiyle birlikte bilginin sürekli artması, çok bilgi edinmek yerine, bilgi üretimini ve işlevsel bilgiyi öğrenmenin önemini artırmıştır. Bilgi patlamasıyla birlikte bazı meslekler ömrünü tamamlamış ve yeni meslekler ortaya çıkmıştır.

Burada önemli olan, bireylerin artan bilgiyle birlikte meslekî yaşamlarındaki yeniliklere uyumlarını kolaylaştıracak gerekli bilgi, beceri ve tutum kazandıracak bir eğitim almaları sağlanmasıdır (Şimşek, 1999:35).

2.1.6.3. Bilgi Patlaması

Çağdaş insanın öğrenmesi gereken bilgi miktarı sürekli olarak artmaktadır. Yapılan tahminlere göre, bilimsel bilgi her on yılda bir ikiye katlanmaktadır. Bu da gösteriyor ki, artık bir mesleği tüm ayrıntuları ile bilmek mümkün değildir. O nedenle, daha çok bilgi edinmek yerine, işlevsel bilgiyi öğrenmek önem kazanmaktadır.

Bilgi patlamasıyla birlikte bazı meslekler ortadan kalkarken, bazıları da sürekli eğitim almayı gerektirmektedir. Bu nedenle, bireyleri yetiştirirken, onların çağdaş

gelişmeleri yakından izleyip kendi yaşamlarında gerekli uyarlamaları yapabilmelerini kolaylaştıracak bilgi, tutum ve becerilerle donatılmaları gerekmektedir. Bu yeterliliklerin başlıcaları uyum sağlama, iletişim kurma, doğru bilgiye ulaşma, karar verme, sorumluluk alma, sorun çözme, karmaşık sistemleri algılama ve kendini geliştirmedir. Tüm çalışma alanları için geçerli olan bu yeterliliklere sahip olmayan bireylerin bilgi toplumunun gereklerini yerine getirebilmeleri olanaklı değildir (Şimşek, 1999;26-41).

Bilgi teknolojisi ile hızlanan para, kredi ve sermaye arzları, muhasebe mesleğinin değişmesi gereksinimini ve talebini belirginleştirmiştir (Öncü ve Aktaş, 2004;10).

Teknik bilginin hızla artarak karmaşıklaşması ve yeni alanların ortaya çıkması, konusunda uzmanlaşmış kişilere olan gereksinimi artırmıştır. Bilgi alanlarının sayıca artmasının yanı sıra içerik olarak da büyümesi uzmanlaşmanın bir gereksinim haline gelmesine yol açmıştır (Elmacı vd.,2000;28).

2.1.6.4. Küreselleşme

Mesleki eğitimde önemli etkenlerden biri de küreselleşme olgusudur. Son yıllarda yaşanan ve teknoloji desteğiyle yürütülen pazar savaşının bir sonucu olarak, ülkelerin ulusal sınırları iyice belirsiz hale gelmiştir. Yeni geliştirilen bir mal ya da hizmet kısa sürede tüm ülkelere sunulmakta ve geniş halk kitleleri tarafından kullanılmaktadır.

Günümüz dünyasının temel niteliğini yansıtan küreselleşme olgusu, ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel alanlarda son dönemlerde yaşanan hızlı bütünleşme ve benzeşme sürecini ifade etmektedir (Köse, 2007:10).

Küreselleşme işletmenin diğer fonksiyonlarında olduğu gibi muhasebe ve finansal fonksiyonlarda da değişimleri gerekli kılmaktadır. Küreselleşmenin otomasyon ortamında üretimi teşvik etmesi, işletmelerin maliyet yapılarını değiştirmiş ayrıca yeni ödeme ve riski sınırlama araçları ortaya çıkmış, geleneksel sermaye ve para piyasaları yanında gelecek piyasaları oluşturmuştur. Bu gelişme

muhasebe eğitiminin de yeni imkan ve ihtiyaçlarına göre geliştirilmesini zorunlu kılmıştır (Yıldırım ve Dalgeç, 1993: 370).

Muhasebe eğitiminin küreselleşmesi ise muhasebe ders müfredatlarının, öğretim araç ve yöntemlerinin, eğitici özelliklerinin ve etik kurallarının belirlenmesi ve uygulanması arasındaki etkileşimdir (Köse ve Saban, 2006:1).

Muhasebe eğitiminde ürünün tanım ve niteliklerinin belirlenmesi, iş ortamının son elli yıldaki en canlı konularından birisi olmuştur. Yirminci yüzyılın, yirmi birinci yüzyıla yönelen son kavşığında küreselleşme ve dünyanın tek pazar olması hedefi gündeme gelirken, muhasebe eğitiminin de özellikle son yirmi yılda olağanüstü ilgi, tartışma ve hazırlıklara konu olduğu görülmüştür. Üzerinde yaklaşık görüş birliği sağlanan ürün “yetkinlik temelinde muhasebe eğitimi” dir. Sorun ise, bunun yeterince sağlanamamasıdır (Öncü ve Aktaş, 2004:15).

Yirminci yüzyıldan yirmi birinci yüzyıla aktarılan değerler arasında, özellikle eğitimle ilişkileri açısından; küreselleşme, çok dilli ve çok kültürlü olma, hayat boyunca eğitim, çok kanallı eğitim, koşullandırma, öğretme yerine öğrenme veya öğrenen merkezli eğitim üzerinde dikkatle düşünülmesi gereken konulardır (Oğuz vd., 2004:17).

Küreselleşme olgusuyla birlikte, gelişmiş olan ülkelerin mal ya da hizmet kalitesi tüm ülkeler için geçerli bir ölçüt olmaktadır. Bu ölçütlere uygun üretim yapabilmek için de, az gelişmiş ülkelerdeki işletmeler kendilerini yenilemek zorunda kalmaktadırlar. Teknoloji transferi yapılsa bile, bunları kullanacak insan kaynaklarının yetiştirilmiş olması gerekmektedir. Bu da özellikle mesleki ve teknik eğitim aracılığı ile, tüm yurttaşlara geçerli ve güncelleştirilebilir bir teknoloji kültürünün kazandırılmasına bağlıdır. Bu husus eğitim yatırımları ile doğrudan ilişkilidir.

Türkiye, devletlerin eğitim harcamalarının gayrisafi yurtiçi hasıllara (GSYİH) oranları açısından, 132 ülke arasında, 91. sırada yer almaktadır. Birinci sırada Küba bulunurken, Türkiye’deki eğitim harcamaları, dünya genelindeki ağırlıklı

ortalamanın gerisinde kalıyor. Bu ülkelerden bazılarının 132 ülke arasındaki sıralaması ve GSYİH oranları aşağıda gösterilmiştir:

Tablo 2.3. Bazı Ülkelerin Gayri Safi Yurt İçi Hasıla Oranları Yüzdeleri

Sıra	Ülkeler	Miktar (%)			
1.	Küba	18,7	37.	Avusturya	5,7
8.	Danimarka	8,5	40.	Polonya	5,6
12.	İsveç	7,7	40.	Fransa	5,6
14.	Norveç	7,6	46.	İngiltere	5,3
17.	İsrail	7,5	49.	Kanada	5,2
25.	Belçika	6,3	55.	Hollanda	5,1
28.	Slovenya	6,1	66.	Almanya	4,6
34.	İsviçre	5,8	70.	İspanya	4,5
37.	ABD	5,7	83.	Yunanistan	4,0
			91.	TÜRKİYE	3,7

Kaynak: www.nationmaster.com

2.1.6.5. Politik ve Ekonomik Durum

Bir ülkenin siyasi politikası ile birlikte eğitim politikalarının da mesleki verimliliği etkilemede önemi büyüktür.

Ulusal ekonominin tüm düzeylerinde iyi eğitim ve öğretim görmüş elemanlar olmaksızın, hiçbir yeni teknik veya modern verimlilik artırma planı, etkili bir biçimde tanıtılamaz ve kullanılamaz. Bundan dolayı, güçlü ve uzun dönemli bir eğitim ve öğretim politikası hükümetin birincil işleri arasında olmalıdır. Bu politika, ilk, orta ve üniversite öğretimi arasında, genel ve mesleki eğitim arasında, sosyal ve bilimsel konularda uzman eğitimi arasında denge ve işbirliğini teşvik etmelidir (MPM, 1995:293).

Yetişmiş nitelikli insan, örgütün verimliliğini artıran en temel öğedir. İş görenin mesleki yeterliliği ve işten doyumunu, onun verimliliğini artıran önemli hususlar olup, eğitim, bireysel gelişmeyi sağladığı gibi daha geniş anlamda ekonomik kalkınmaya da katkıda bulunmaktadır (Hoşgörür, 2004:2).

2.1.6.6. Kültür ve Kentleşme

Bir ulusun sosyo-kültürel, ekonomik, politik yönlerden gelişmesini, ulusu meydana getiren bireylerin gördükleri eğitim geniş ölçüde etkiler. Her ulus,

bireylerine kendi varlığını sürdürecektir ve geliştirecek en uygun ulusal eğitimi verme çabası içindedir. Eğitim programı bir taraftan eğitim politikası ve teorisiyle, diğer taraftan uygulama alanıyla bağıntılıdır. Buna göre, programlar bir taraftan içinde buldukları toplum koşulları ile ilgilenirken diğer taraftan toplumu geliştirme ve değiştirme ile de sorumludur. Bu görev ve sorumluluk insan gücü yatırımı ve kalkınma yönlerinden büyük önem taşımaktadır (Türkoğlu, 2004:1).

Toplumların oluşturdukları muhasebe sistem ve uygulamaları o toplumun sosyo-kültürel değerlerinden, ülkedeki ekonomik sistemden, toplumun ve kişilerin refah düzeyinden doğrudan etkilenir. Bu nedenle muhasebe literatüründe muhasebe-kültür ilişkisini, ekonomik sistemler ile muhasebe sistemi arasındaki ilişkiyi, refah düzeyi ile muhasebeye atfedilen değeri inceleyen çalışmalar bulmak mümkündür. Çünkü açık bir sistem olarak muhasebenin ilişkide bulunduğu diğer bilim dallarındaki uygulamalardan etkilenmesi de sosyolojik bir olgudur (Karabınar, 2005:45).

Kentleşme temelde bir kültür değişmesidir. Kentleşme için kent kültürünün geliştirilmesi yanında, kentte yaşayanların fiziksel ve davranışsal olarak da uyum içinde olmaları gerekmektedir. Hızla kentleşen ülkemizin gerçek anlamda kentleşebilmesi için üç unsurun (demografik, ekonomik, sosyo-kültürel) bir arada tutulması gerekir (Türkoğlu, 2005:5).

Örneğin köyde oturan ve meslek lisesinde okumak isteyen bir öğrencinin ilçe veya illerde bulunan okullara gelmesi gerekir. Bu da öğrenciyi ve hatta ailesini kentleşme ile karşı karşıya bırakır.

2.2. Ülkelere Göre Mesleki Eğitim Uygulamaları

Mesleki eğitim uygulamaları ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. Aşağıda 5 farklı ülkede mesleki eğitim uygulamaları ele alınmış ve açıklamalarda bulunulmuştur. Bu ülkeler Danimarka, Fransa, Amerika Birleşik Devletleri, Rusya Federasyonu ve Japonya'dır.

2.2.1. Danimarka Mesleki Eğitim Sistemi

Danimarka'da mesleki ve teknik eğitime büyük önem verilmektedir. Mesleki eğitim ve öğretimin planlanmasından ve kontrolünden Eğitim Bakanlığı bünyesinde bulunan Mesleki Eğitim ve Öğretim Müdürlüğü sorumludur. Meslek okulları sanayi ve ticari kuruluşlarla işbirliği halinde çalışmaktadır. Mesleki eğitim sistemi; mesleki öğretim ve ileri teknik ile ticari eğitim olmak üzere iki bölüme ayrılır. Mesleki öğretim programları 33 farklı kategoriden meydana gelir. Mesleki öğretim 8 meslek alanına ayrılır. Bunlar 2-4 yıl süreli 200 farklı kurstan meydana gelir (Erçelebi, 1995;4).

Danimarka'da ortalama 110 yüksekokulda 85 değişik alanda mesleki eğitim-öğretim verilmektedir. Bu programlar 16-19/20 yaş grubundaki öğrencilere yöneliktir. Mesleki eğitim programları genellikle 4 yılı geçmez. Bir mesleki eğitim programına kaydolmak isteyenlerin zorunlu eğitimi tamamlamış olmaları gerekmektedir (euricedice,2003).

Mesleki eğitim ve öğretim programları 4 kısımda toplanmaktadır (MEB,2007;64).

Bunlar:

- Mesleki eğitim ve öğretim programları (ticaret ve teknik programları kapsar) Erhvervsuddannelser– EUD
- Sosyal ve sağlık hizmetleri programı Socialog sundhedsuddannelser SOSU
- Tarımsal programlar- Landbrugsuddannelser
- Denizcilik eğitim programı Søfartsuddannelser

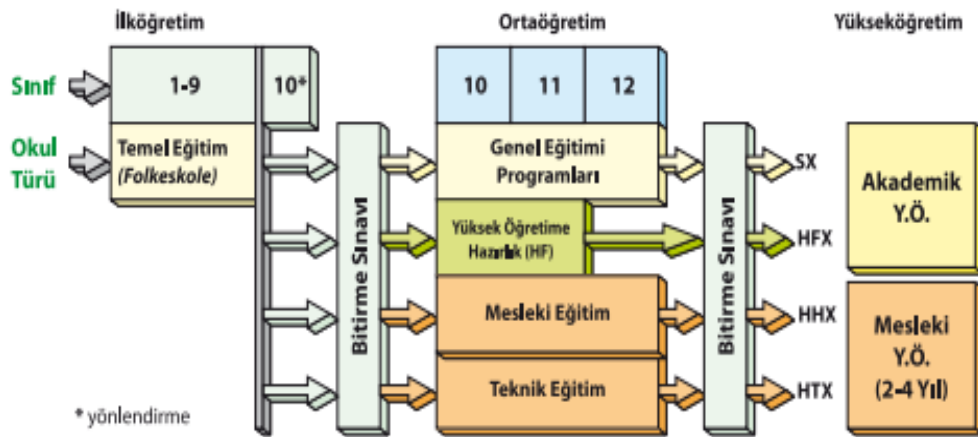
Mesleki eğitim okullarını uyguladıkları programa göre 4 ana kategoride toplamak mümkündür:

- Teknik ve Ticari programın uygulandığı teknik ve ticari kolejler
- Tarımsal programların uygulandığı tarım kolejleri

- Sosyal ve sağlık hizmetleri programının uygulandığı sosyal ve sağlık hizmetleri kolejleri
- Denizcilik programının uygulandığı meslek okulları

Danimarka Mesleki Eğitim Basamakları Şekil 2.1’de gsterilmiŐtir.

Şekil 2.1: Danimarka Mesleki Eğitim Basamakları

Kaynak: MEB, 2007

2.2.2. Fransa Mesleki Eğitim Sistemi

Fransız eğitim sisteminde mesleki eğitim ortaokuldan sonra baŐlamaktadır. Fransa’da ortaokul (kolej) ilkokuldan sonra 4 yıl sürmekte ve zorunlu eğitim kapsamı içine girmektedir. Dördüncü yılın sonunda, öğrenciler yıl içi ve yılsonu sınavlarındaki başarılarına göre “diplome national du brevet” diye adlandırılan ortaokul diploması alırlar (Türkoğlu,1998:239). Öğrenciler, son sınıfta, yönlendirme sonuçlarına göre, lise, meslek lisesi veya teknik liseden birisine kayıt yaptırırlar.

Meslek liselerine giden öğrenciler, değişik dallardan diploma alıp öğrenim hayatlarını noktalayabilirler. Bu öğrenciler iki tür belge alabilirler: Birincisi Mesleki yeterlilik sertifikası (CAP), diğeri Mesleki Eğitim Diploması (BEP). Meslek lisesini bitiren öğrenciler, eğer isterlerse öğrenimlerini sürdürebilirler, mesleki bakalorya (lise eğitiminden sonra olgunluk sınavına girilerek elde edilen diploma) programlarına katılabilirler ve mesleki bakaloryadan sonra Yüksek Teknisyen Diploması (BTS) programlarına kayıt yaptırabilirler (ONISEP, 2009:6).

Fransa da meslekî eğitim iki ayrı şekilde örgütlenmiştir (CEDEFOP 1998:5);

- Başlangıç meslekî eğitimi (IVT/FPI): Bunda lise eğitimi ve kısa dönemli yüksek öğretim yer alır.
- • Sürekli meslekî eğitim (CVT/FPC): Bunun amacı işçilerin çalışma teknikleri ve koşullarındaki değişimlere uymasına, işçilerin sosyal gelişimini desteklemeye yardımcı olmaktır. İleri eğitim hâlen istihdam edilmiş olan yetişkinlere ve genç insanlara yöneliktir.

Başlangıç Düzeyindeki Meslekî Eğitim

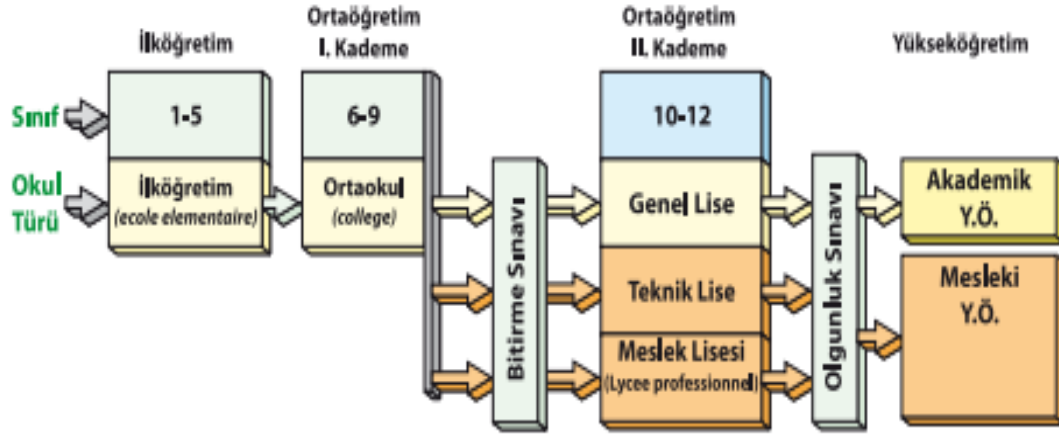
Bu tür meslekî eğitim 16-26 yaş arasındaki genç insanlara sunulmaktadır. Gençler çıraklık sözleşmesi dahilinde, eğitim kurumlarında ya da ön kalifiye dersleri yoluyla eğitilmektedir.

Sürekli Meslekî Eğitim (CVT)

CVT statüleri ne olursa olsun istihdam edilen tüm çalışanlara verilmektedir. Bu eğitim şirketlerin yaptıkları zorunlu ödemeler yoluyla finanse edilmektedir. 10 ya da daha çok sayıda işçisi olan kurumların % 1.5'lik, daha az sayıda işçisi olan kurumların % 0.25 ödeme yapmaları zorunludur.

Fransa Mesleki Eğitim Basamakları Şekil 2.2'de gösterilmiştir.

Şekil 2.2: Fransa Mesleki Eğitim Basamakları

Kaynak: MEB, 2007

2.2.3. Amerika Birleşik Devletlerinde (A.B.D.) Mesleki Eğitim Sistemi

Amerika Birleşik Devletleri'nde eğitim sistemi (Bolay vd., 1996: 99):

Ortaöğretim

Bazı eyaletlerde yasalarla düzenlenmiş olan gelişmiş mesleki eğitim ve çıraklık programları olmakla birlikte bu eğitim ağırlıklı olarak temel düzeydedir. Buna ek olarak ülke genelinde "Okuldan İşe" denilen mevcut mesleki eğitim modelleri üzerine inşa edilen ve okulda verilen eğitim ile iş tabanlı öğrenmeyi birleştiren bir girişim mevcuttur (Güçlü ve Bayrakçı, 2004:51).

Ortaöğretimin birinci devresinde (junior) mesleki rehberliğe önem verilir. Çocuklar bu devrede geleceklerini planlamaya başlarlar. Ortaöğretimin ikinci devresinde (senior) ise temel derslerin yanısıra üniversiteye hazırlık, mesleki ve genel eğitim amaçlı dersler sunulur. Öğrenciler bir temel alan (major) ve bir de yan alan (minor) seçerler. Öğrenciler seçtikleri temel ve yan alanlara göre belirlenmiş zorunlu ve seçmeli dersleri almak zorundadırlar (Ültanır, 2000: 81; Erdoğan, 1997: 63-64).

Ortaöğretim sonrası mesleki eğitim

ABD’de yaklaşık 11.000 lisede bir veya daha fazla meslek öğretimine hazırlık eğitimleri verilmektedir.

Bu programları aşağıdaki okullar takip etmektedir.

- 9.500’e yakın lisede tipik akademik program uygulanmaktadır. Bazıları ise geniş mesleki programlara sahiptirler.
- Yaklaşık 1.000 mesleki lisede meslekin tanıtımı yapılmakta aynı zamanda akademik program için tam zamanlı lise programı uygulanmaktadır.
- Yaklaşık 800 bölgesel mesleki eğitim okullarında (3. AVS) ise yalnızca mesleklerin tanıtımı sağlanmakta, öğrenciler yarı zamanlı eğitime katılmaktadır. Akademik çalışmalarını ev liseleri olarak adlandırılan (home high school) okullarda yapmaktadırlar (Güçlü ve Bayrakçı, 2004:60).

Mesleki eğitimin başlıca amacı öğrencilerin belli bir iş yada mesleki alanda bilgi ve becerisini arttırmaktır. Mesleki eğitim çerçevesinde kişiye iş bulabilmek için nitelik kazandırmak ya da mevcut işiyle ilgili becerisini geliştirmek amacıyla 400’den fazla eğitim programı uygulanmaktadır (Demirel, 2000: 93).

Yükseköğretim

ABD’de yükseköğretim, oturmuş güçlü bir sistem olarak karşımıza çıkmaktadır. Genel olarak 3 tip yükseköğretim kurumu bulunmaktadır (Bolay ve diğerleri, 1996: 101):

Önlisans veren toplum ve meslek yüksek okulları (Junior or Community Colleges)

Vocational Technical Institutions

- Lisans derecesi veren 4 yıllık müstakil yüksek okullar (Kolej)
- Üniversiteler

Günümüzde ABD’de 3600’den fazla yükseköğretim kurumu vardır. Bunların 2100’den fazlası 4 yıllık, 1500’den fazlası ise 2 yıllıktır. Yükseköğretim kurumlarında öğrenim gören öğrenci sayısı yaklaşık 14.000.000’dir (Erdoğan, 1997:63)

İki yıllık yüksekokulların büyük bir kısmı bölgesel olarak idare edilir ve finansmanı halk tarafından veya da bölgesel olarak sağlanır. Bu okulların amacı teknik ve profesyonel alanlarda eğitim vermek ve 4 yıllık okullara hazırlamaktır (Bolay vd., 1996: 101).

Üniversitelerde lisans eğitimi yüksek lisans ve doktora programları olmak üzere değişik seviyelerde eğitim verilmektedir. Esnek bir yapısı vardır. Ders kredileri üniversiteler arasında taşınabilir. Öğrenciler bir üniversitede aldıkları kredileri ikinci bir üniversiteye taşıyabilirler ve buradan diploma alabilirler (Ültanır, 2000: 81).

Yükseköğretimde okullaşma oranı % 29’dur. İster kamuya ait isterse özel olsun yükseköğretim kurumları özektir. Hemen her eyalet en az iki kamu üniversitesine finansal destek verir (Demirel, 2000: 93).

ABD’de değişik düzeylerde 400’den fazla program uygulanmaktadır. Bu programlar genel olarak endüstri, ticaret, iş ve büro meslekleri, pazarlama ve dağıtım, ev ekonomisi, sağlık ve tarım alanlarındadır. Mesleki ve teknik öğretim öğrencileri okula devam ederken yarı zamanlı, mezun olunca da tam zamanlı çalışmaya hazır olurlar. Yarı zamanlı ortaklaşa eğitim ve iş tecrübesi programları, genellikle lisenin son iki sınıfında uygulanır. ABD’de ulusal bir mesleki ve teknik öğretim sisteminden söz edilemez. Her eyalette farklı uygulamalar vardır (DPT, 2001: 12).

2.2.4. Rusya Federasyonu Mesleki Eğitim Sistemi

Rusya Federasyonunda mesleki (Profesyonel) eğitim üç gruba ayrılmaktadır. Bunlar;

- Mesleki İlköğretim

- Mesleki Ortaöğretim
- Mesleki Yükseköğretim

Zorunlu eğitimden (9 yıl) mezun olan öğrencilerin %55'inin ortaöğretime (2–3 yıllık lise programına), %45'inin ise diğer eğitim kurumlarına (%30'u meslek okullarına, %10'u yetişkinler eğitimine, %5'inin ise hiçbir eğitim kurumuna) devam edeceği varsayılmıştır. Mesleki eğitim, kişinin mesleki bir yetenek kazanması sürecinde sürekli gelişimini ve bir mesleği icra etmek üzere mezunları hazırlamayı amaçlamaktadır. Rusya Federasyonu'nda genel eğitim programları dışındaki bütün programlar, diploma ve derece verip mesleki nitelikler kazandırdıkları ve meslekleri icra etme hakkı sağladıkları için profesyonel eğitim programları olarak adlandırılırlar. Profesyonel eğitim (mesleki eğitim) programları şunları kapsar (Bucak, 2000:1);

Mesleki eğitim:

- Üniversite seviyesinde olmayan yüksek öğretim,
- Üniversite seviyesinde yüksek öğretim,
- Doktora programını da içeren lisansüstü eğitim tamamlayıcı eğitim, olarak verilmektedir.

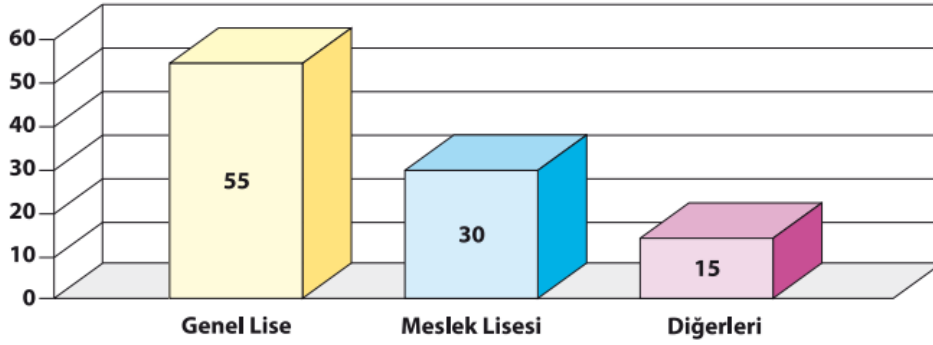
Eğitimde öğrenci merkezli eğitim benimsenmiştir. Hem eğitimsel içeriğin belirlenmesinde hem de eğitimin finansmanında yerel otoritelere daha fazla özgürlük tanınmıştır (Erdoğan, 1997:85).

Okulların programları okulun açıldığı çevredeki istihdam olanaklarına göre hazırlanır. Mesleki ve teknik okullar (yarı mesleki okullar veya Teknik Kurumlar) zorunlu eğitimi bitiren öğrencilere üç veya dört yıllık bir eğitim programı uygularlar. Mesleğe yönelmiş olan orta dereceli okullar (Teknik Kurumlar) genelde teknisyen yetiştirirler. Bu okulların ders programları geniş ölçüde uygulamalı olmakla birlikte, verilen öğretim 11 yıllık öğretime denk sayılmaktadır. Günümüzde bu okulu

bitirdikten sonra uzunca bir süre iş hayatında tecrübe kazanmış olma şartı giriş koşullarına konmuştur (Demirel, 2000:59).

Mesleki eğitim, genellikle nitelikli iş gücü temeline dayanan yetenekli elemanlar yetiştirmeyi amaçlar. Bazı mesleklerle birlikte mesleki eğitim genel orta öğrenime dayanabilir. Meslek liseleri 2–3 yıl olup, ilköğretimi bitirenler sınavla girmektedir. İlköğretim 9 uncu sınıfını bitirenler başvurup kaydolurlarsa dört yıl okurlar. Lise öğrenimi tamamlayıp 11 yılı bitirirlerse, teknik lisede 2 yıl 6 ay okurlar ve mezunlara diploma verilir ve isteyenler bir yüksek öğretime gidebilmektedir. Meslek lisesi programları hem genel hem de mesleki eğitim ağırlıklıdır. Türk mesleki eğitim sistemine benzemektedir (Erdoğan, 1997:63).

Tablo 2.4: Rusya’da Mesleki ve Genel Eğitim Oranı

Kaynak: Bucak, 2000: 2

Meslek okulları birinci grup sanayi, inşaat, ulaştırma, irtibat, tarım, ekonomi ve kooperatif okullarıdır. İkinci grup pedagoji, tıp müzik, sanat, tiyatro ve denizcilik okullarıdır. Öğrenciler bu okullarda pratik mesleki hazırlık görür, staj yapar, diploma tezlerini ve sınavlarını verip mezun olurlar (Demirel, 2000: 65).

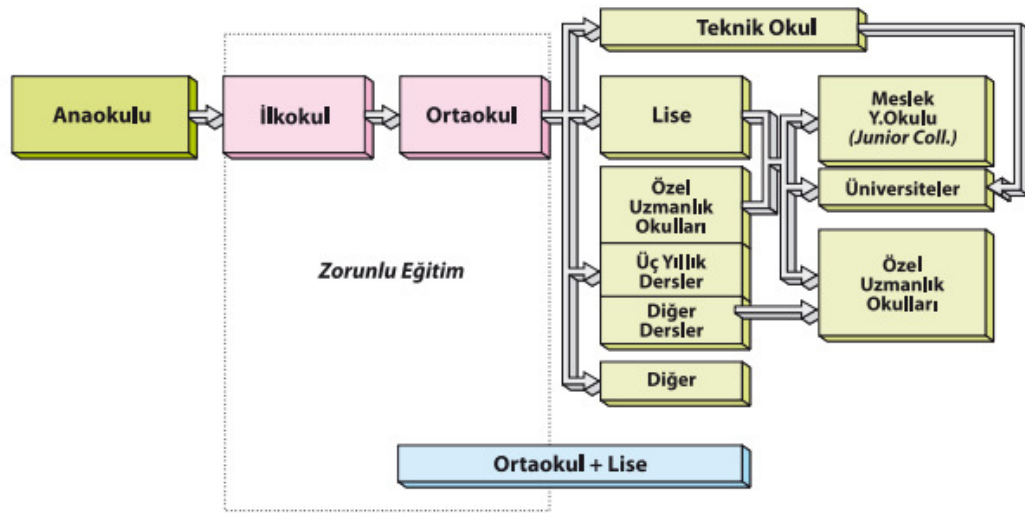
Temel mesleki eğitim kurumlarının sunduğu eğitimin kalitesi ve nicel özellikleri, bu eğitim kurumlarının gençler için, Rusya Federasyonu Eğitim Kanununa uygun olarak ücretsiz ve sınavsız olmasının olası olduğunu göstermektedir ki bu da çok önemlidir. Çünkü bu okullarda eğitim gören çocukların %75’i düşük gelire sahip ailelerin çocuklarıdır (Bucak, 2000:12).

2.2.5. Japonya’da Mesleki Eğitim Sistemi

Zorunlu ilköğretimi tamamlayan öğrenciler, gelecekteki kariyerlerini mesleki eğitim boyutunda devam ettirmeleri açısından mesleki eğitim alanında kurs programlarına katılırlar. Bu programlar daha ileri seviyede tarım, endüstri, ticaret, balıkçılık, ev ekonomisi, hemşirelik, matematik bilimi, beden eğitimi, müzik, sanat, yabancı dil ve diğer kurslarıdır.

Şekil 2.3: Japonya’da Mesleki Eğitim Sistemi

Kaynak: Uçar R. ve Uçar H., 2004:10

Ülkede genel ve mesleki liseler olmak üzere iki farklı program uygulayan liseler bulunmaktadır. Genel liseler; yüksek öğretime devam edecek gençlerin gereksinimlerini sağlayacak programlar sunmakta, mesleki liseler ise öğrencilerin gelecekte meslek olarak seçecekleri özel mesleki alan eğitimi sağlamaktadır (Saracaloğlu, 1992:25).

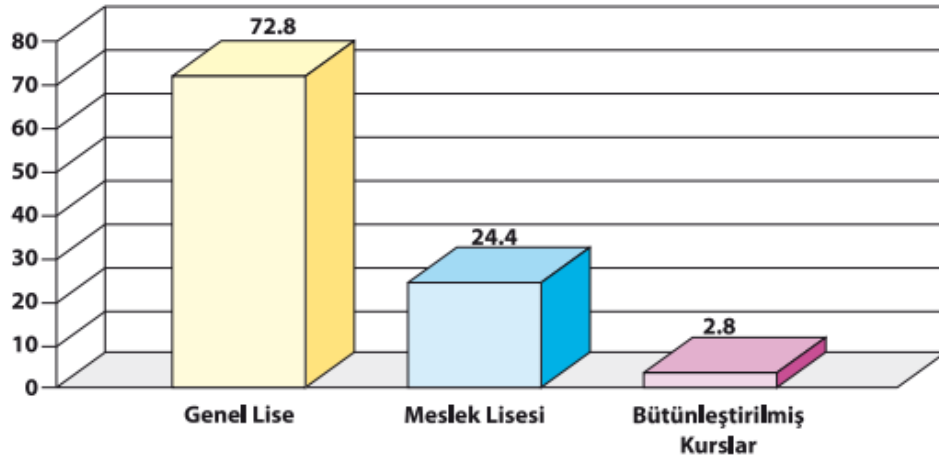
Japonya’da ileri teknoloji kullanan büyük endüstrilerin kalifiye işçisi çoğunlukla özel teşebbüsün kendi yapısı içinde yetiştirilmektedir. Özellikle Mitsubishi, Sumitoma, Hitachi gibi büyük holdingler 1920’li yıllardan itibaren fabrikaları bağlı mesleki teknik eğitim okulları kurmuş, böylece kendi işçilerinin ileri teknoloji ve çağdaş üretim usullerine ayak uydurmalarını sağlamıştır. Şirketlerin kurdukları bu okullardan da başarılı olanları üst öğrenime devam edebilmektedirler

(Bozkurt, 1990, 55-57). Devlet, teknik öğretim ile yüksek öğretime ağırlık vermektedir. Teknik ve teknoloji kurumlarının yüzde 85'i devlet tarafından kurulmuştur (DPT, 2001: 9).

Japonya'da her okul ders programına uygun olmak koşuluyla, genel gereksinimleri, öğrencilerin gelişme ve deneyim kazanma alışkanlıklarını göz önünde tutarak kendi eğitim programını hazırlamaktadır. Ders programları kuvvetli bir milli içerik taşımaktadır. Ülkede okul, sanayi, aile ve toplum arasında organik bir bağ kurulmuştur. Öğrenciler isteyerek, dikkatli ve sürekli bir şekilde çalışmak zorundadır. Bunun yanında öğrencileri güçlü bir şekilde eğitime bağlayan ve okullar arasında etkili bir yarışmaya olanak tanıyan bir yapının oluşturulması Japon Eğitim Sistemi'nin belirgin özellikleri olarak belirtilmektedir (Uçar R. ve Uçar H.,2004:10).

Japonya'da genel, mesleki ve teknik ortaöğretime katılım oranları Şekil 2.4'te gösterilmiştir.

Şekil 2.4: Japonya'da Genel, Mesleki ve Teknik Ortaöğretime Katılım Oranları

Kaynak: Uçar R. ve Uçar H.,2004:10

Mesleki eğitime (specialized course) giden öğrenciler ise kendi içerisinde dağılımı ise, endüstri %8,7, tarım %2,8, ticaret %7.8, hemşirecilik %0,4, balıkçılık %0,3 sağlık %0,2 ve diğerleri ise %2,8'dir (Uçar R. ve Uçar H.,2004:10).

2.3. Türkiye’de Mesleki Eğitim

Türkiye’de mevcut mesleki eğitim faaliyetleri yeterli olmamakla beraber, son yıllarda artan bir seyir söz konusudur. Eğilim genel olarak genel lise kategorisindeki okullara olmaktadır. Ancak kalifiyeli meslek mensuplarının yetiştirilmesi ve bunların artışı hedefleniyorsa –ki amaç bu olmalıdır- mesleki eğitim mutlak suretle artırılmalıdır.

2.3.1. Mesleki Eğitimin Tarihsel Gelişimi

Sanayi öncesi toplumlarda meslek eğitimi formal bir eğitimden ziyade usta-çırak ilişkisi ile yürüyen bir yapıya sahipti. Türk toplumunda da 18. yy’a kadar mesleki eğitim geleneksel usullere dayalı bir sistem içerisinde Selçuklu döneminde Ahilik, Osmanlı döneminde ise Lonca teşkilatları tarafından yürütülmüştür. Bu yapıda anne ve babaları tarafından meslek öğrenmek üzere bir ustanın yanına verilen çocuklar, belli bir süre burada çalışarak önce kalfalığa, sonra da ustalığa terfi ederdi. Bunun yanı sıra devlete bağlı bazı büyük kuruluşlar da kurs ya da okullar açarak ihtiyaç duydukları kalifiye elemanları yetiştirmekteydiler (Semiz ve Kuş, 2004: 272-295).

Buralarda mesleki yeterliliğin esasları belirlenirken aynı zamanda ticaret ahlakının korunması da esas alınmıştır. Sanayi devriminin etkilerinin Türk toplumunda hissedilmesiyle birlikte mesleki eğitimin okul disiplini içinde yürütülmesi zorunluluğu ortaya çıkmıştır (MEB; 2012).

Osmanlı Devleti’nde modern anlamda Mesleki Teknik Eğitim kuruluşlarının izlerine 19. yy’ın ikinci yarısında rastlanabilir. Mithat Paşa’nın Tuna Valisi iken 1860 yılında Niş’te, 1864 yılında Rusçuk ve Sofya’da açtığı Islahhâneler Mesleki Teknik Öğretim kurumlarının temeli sayılır (Semiz ve Kuş, 2004: 272-295). Yine Mithat Paşa tarafından 1865’te Rusçuk’ta öksüz kızlar için açılan Islahhane Kız Sanat Okullarının öncüsüdür. Paşa’nın 1868 yılında İstanbul’da açılmasına öncülük ettiği İstanbul Sanayi Mektebi ise hiref (sanatlar), sanayi, demircilik, dökmeçilik, makineçilik, mimarlık, her türlü maden imalat gibi derslerin bulunduğu müfredatla eğitime başlayan ilk modern sanat okuludur (Akyüz, 1982: 116). Cumhuriyet

dönemine kadar bu okulları örnek alan pek çok meslek okulu, İmparatorluğun değişik köşelerinde açılmıştır. Cumhuriyet sonrası Atatürk'ün direktifleri doğrultusunda Mesleki Teknik Eğitimin daha modern bir yapıya kavuşturulması çalışmalarına hız verilmiştir. 1931 Yılında; 1867 Sayılı Kanunla iller 9 bölgeye ayrılmış ve her bölgede; malî ve yönetimi bölgeye dahil illerce karşılanmak üzere, birer sanat okulu faaliyete geçirilmiştir. Böylece, sanat okulları “Bölge Sanat Okulları” haline getirilmiştir (MEB; 2012).

Bakanlık Merkez Örgütü Kanunu 1941 yılında 4113 sayılı kanunla değiştirilerek, Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı kurulmuştur. 1942 yılında başlatılan planlı çalışmalar neticesinde mesleki ve teknik öğretim kurumları günümüze kadar büyük gelişmeler göstermiştir. VII. Beş Yıllık Kalkınma Plânı'nda, ileri teknoloji geliştirilmesi, üretimi ve kullanımında gereksinim duyulan nitelikli insan gücünün yetiştirilmesinin önemine değinilmiş bu amaçla orta ve yüksek öğretimde meslekî ve teknik eğitime önem verilmesi öngörülmüştür (Şahin, Okay ve Özdemir, 2007: 1018-1021). VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planında ise meslek yüksek okulları ve mesleki orta öğretim kurumlarının program bütünlüğünü sağlamak için kurumlar arası işbirliği kurulmasına yönelik kararlar alınmıştır (Kazu ve Demirli, 2002: 155).

Ortaöğretim düzeyindeki meslek okullarının ihtiyacı olan öğretmenleri yetiştirmek için üzere lisans düzeyinde eğitim vermek için Yüksek Teknik Öğretmen Okulu (Gazi Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi) ilk olarak 1937 yılında Ankara'da açılmıştır. Kız Teknik ve Erkek Teknik Yüksek Öğretmen Okulları 1983 yılında YÖK'ün kurulmasından sonra Teknik Eğitim, Mesleki Eğitim, Endüstriyel Sanatlar ve Ticaret – Turizm Eğitimi Fakülteleri olarak yapılandırılmıştır (Kazu ve Demirli, 2002: 156).

2.3.2. Mesleki Eğitimin Yapısı

Türk eğitim sisteminde mesleki eğitim, örgün ve yaygın eğitim kurumları bünyesinde sürdürülmektedir. Türkiye'de mesleki eğitim, orta öğretim kademesinde yer almakta, meslek yüksek okulları seviyesinde devam etmektedir. Mesleki

eğitimin, öğrencinin istemesi durumunda dört yıllık lisans programlarında devamı da mümkündür (Orhaner ve Tunç, 2003:208).

Mesleki ve teknik orta öğretimde, mesleki ve teknik eğitimin verildiği örgün eğitim kurumları şunlardır (MEB; 2012):

1-) Anadolu Teknik Liseleri	11-) Anadolu Kız Meslek ve Anadolu Meslek Liseleri
2-) Anadolu Meslek Liseleri	12-) Kız Teknik ve Teknik Liseler
3-) Teknik Liseler	13-) Anadolu Kız Teknik Liseleri
4-) Endüstri Meslek Liseleri	14-) Ticaret Meslek Liseleri
5-) Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezleri (METEM)	15-) Anadolu Ticaret Meslek Liseleri
6-) Çok Programlı Liseler	16-) Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liseleri
7-) Anadolu Tarım Meslek ve Tarım Meslek Liseleri	17-) Anadolu İletişim Meslek Liseleri
8-) Anadolu Tapu ve Kadastro Meslek Lisesi	18-) Adalet Meslek Liseleri
9-) Anadolu Meteoroloji Meslek Lisesi	19-) Turizm Eğitim Merkezleri
10-) Kız Meslek ve Meslek Liseleri	20-) Anadolu İmam Hatip Liseleri ve İmam Hatip Liseleri
	21-) Sağlık Meslek Liseleri

Örgün eğitim sisteminin dışında kalan kişilere de mesleki eğitim hizmet ve imkânlarının verilmesi gerekir. Bu hizmet ve imkanlar yaygın mesleki eğitim kurumları vermektedir. Yaygın eğitimden yararlanan kişiler, örgün eğitimdekilere göre daha farklı özellikler gösteren bir kitledir. Genellikle çalışma yaşamına giren ve orta eğitime devam edemeyen gençler ile meslek öğrenmek isteyen yetişkinler bunların başında gelir. Ayrıca belirli alanlarda kendilerini geliştirmek isteyen kişilerde yaygın mesleki eğitim imkanlarından faydalanabilmektedirler.

Mesleki ve teknik eğitimin verildiği yaygın eğitim kurumları şunlardır (MEB, 2012):

1-) Pratik Kız Sanat Okulu	6) Halk Eğitim Merkezi
2-) Olgunlaşma Enstitüsü	7-) Çıraklık Eğitim Merkezi
3-) Yetişkinler Teknik Eğitim Merkezi	8-) Özel Eğitim Meslek Kurumları
4-) Mesleki Eğitim Merkezi	9-) Özel Kurs ve Dershaneler
5-) Endüstriyel Pratik Sanat Okulu	10-) Meslek Kursları (3308'e göre)

2.3.3. Mesleki Eğitimde Mevcut Durum

Türkiye'de mesleki ve teknik eğitimin yapılanması incelendiğinde 137 yıllık bir gelişim sürecine sahip olduğu, ancak en olumlu yapılanma ve gelişimin Cumhuriyet'in başlangıç dönemindeki çeyrek yüzyıllık sürede gerçekleştiği görülmektedir. Bu dönemde konu, Atatürk reformları ve devrimleri açısından ele alınmıştır.

Mesleki ve teknik eğitim alanındaki mevcut durum incelendiğinde ise, mesleki ve teknik eğitim sisteminin bugün karşı karşıya olduğu sorunlar şöyle sıralanabilir (Alkan, 1999:229):

- 1) Ülkedeki nüfus artışına, politik, sosyal, ekonomik, bilimsel ve teknolojik gelişmelere ayak uyduramamaktadır.
- 2) Kavram, kuram, yapı ve işleyiş yönünden yetersizdir.
- 3) Kurumsal temeller, kavramlar ve değer yargıları yönünden çağın ve toplumun gereksinimlerine cevap verememektedir.
- 4) Sistem, kurumsal, yerel, merkezi, ulusal ve evrensel boyutlarda, yapı ve işleyiş yönünden gelişim gereksinimi içindedir.
- 5) Yasal dayanakları geliştirme ve uygulamaya koyma gereksinimi vardır.
- 6) Finansman kaynaklarının geliştirilmesi ve sistemin işlevsel olarak yapılaştırılması gereklidir.

7) Alanla ilgili eğitici personelin temini, yetiştirilmesi ve istihdamı konusunda nitelik ve nicelik, sayısal, kalite, uzmanlık ve profesyonellik yönünden sorunlar vardır.

8) Mesleki rehberlik, yönlendirme ve danışmanlık hizmetleri geliştirilmeye muhtaçtır.

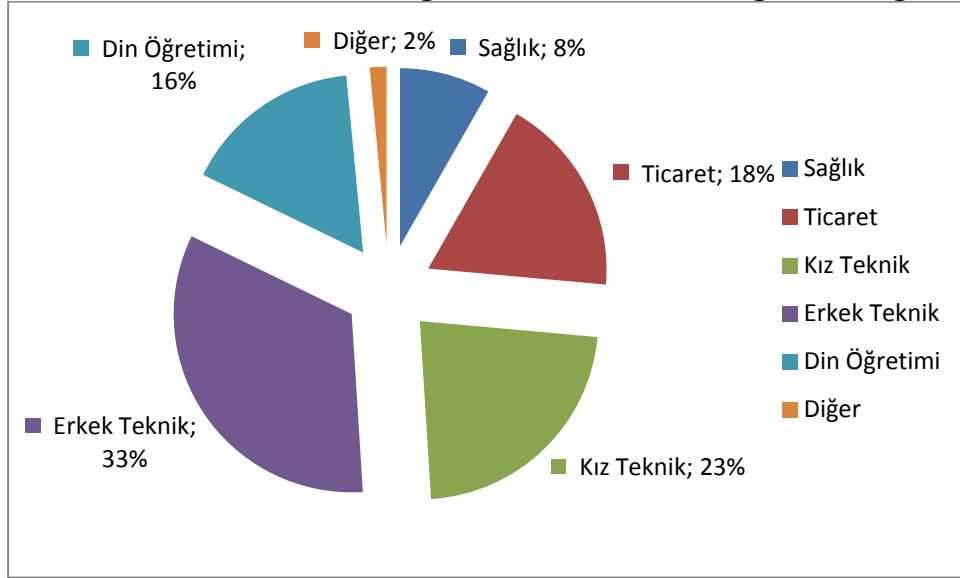
9) İnsan gücü ihtiyacı projeksiyonları, mesleki sınıflandırma, meslek standartları oluşturma, ücret politikaları ve istihdam sorunları bulunmaktadır.

10) Mesleki ve teknik öğretim süreçlerinde ve programlarında kuram ile uygulama arasında ikilem vardır ve bütünlük sağlanamamaktadır.

11) Çağdaş, bilimsel, teknolojik, sosyal, ekonomik gelişmelerle uyumda yetersizlik söz konusudur. Ayrıca, mesleki ve teknik eğitime gerçek değerini verememe, toplumun beklentilerini yeterli düzeyde karşılayamama, bireysel ve kitlesel ilginin yetersiz olması, okul, öğretmen ve programların dengesiz dağılımı, geleneksel model yapısı, yüksek maliyet ve düşük verim, öğrenciyi mesleğe hazırlama, istihdamını ve yükseköğretime devamını sağlama konusunda büyük yetersizlik gibi sorunlar çözüm beklemektedir.

Türkiye’de mesleki eğitim ortaöğretim, ön lisans ve lisans düzeyinde yapılanmıştır. Ortaöğretim kurumlarındaki öğrenci dağılımını sayısal verilerle gösteren grafik Şekil 2.5’tedir:

Şekil 2.5: Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumlarında Öğrenci Dağılımı

Kaynak: TÜİK,2013

2.4. Türkiye’de Muhasebe Eğitimi

Türkiye’de muhasebe eğitimi günden güne artış sürecindedir. Muhasebe biliminin önemsenmesi ve istihdam olanaklarının artmasıyla beraber, bu eğitimin verildiği Ticaret Meslek Liseleri’ne daha fazla öğrenci gelmektedir.

2.4.1. Muhasebe Eğitiminin Tanımı

Muhasebe bilgi sistemi, örgütün finansal verisini kaydeden, sınıflayan, ve raporlayan bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Doysangöl ve İbiş, 2007:13).

Muhasebe ise, işletmenin ekonomik yapısına etki eden ve para ile ifade edilebilen olayları tespit etme, kaydetme, sınıflandırma, özetleme ve sonuçları yorumlama bilimi ve sanattır. Muhasebenin en temel görevi ise, işletme ile ilgili kişi ve kuruluşların ihtiyaç duydukları bilgileri üretmek ve raporlamaktır. Raporlanan bilgilerin bir anlam ifade edebilmesi, finansal tablo kullanıcılarının ekonomik olaylara bağlı olarak sürekli değişen ihtiyaçlarına cevap verebilmesine bağlıdır (Deran vd.,2005:1).

Muhasebenin tanımı ve fonksiyonları dikkate alındığında muhasebe eğitimi, işletme kararlarına yararlı bilgilerin belirlenmesi, toplanması, ölçülmesi, işlenmesi, kaydedilmesi, doğruluğunun denetlenmesi, kolay anlaşılır raporlar şeklinde

özetlenmesi, incelenmesi ve incelenmesinden çıkarılan sonuçların karar almada kullanılması konusunda öğrencilerin bilgilendirilmesi ve bu bilgilerin kullanılması için yeteneklerinin geliştirilmesi şeklinde tanımlanabilir (Muğan ve Akman, 2004:1).

Yukarıdaki tanıma bakıldığında, muhasebe eğitiminde alınan teorik bilgilerle muhasebe uygulamaları arasında uyumun olması gerektiği dikkati çekmektedir. Ancak günümüzde, muhasebe eğitiminin amaçları ve yöntemleri ile muhasebe uygulamaları arasındaki uyum konusunda muhasebecilerin tam bir fikir birliği içerisinde olmadığı görülmektedir. Bazıları, muhasebe uygulamalarının ve ilkelerinin ezberletilmesine dayalı olan geleneksel pasif eğitim yöntemlerinin daha uygun olduğunu savunurken; diğer kesim geleneksel eğitimin bir kenara bırakılarak kişiler arası iletişime dayalı yeteneklere sahip, değişime ayak uydurabilecek muhasebecilerin yetiştirilmesini amaç edinen çağdaş yöntemlerin uygulanması gerektiğini öne sürmektedir.

Geleneksel öğretim yöntemleri ile aktif öğretim yöntemlerinin özellikleri ise şöyle özetlenmektedir (Bayazıtlı ve Çelik, 2004:6). Geleneksel öğretim yöntemleri ders anlatma ve problem çözme şeklinde ortaya çıkan öğretmen ağırlıklı yöntemlerdir. Bu tür yöntemlerde dersin içeriği, kullanılan materyaller ve başarı ölçüm teknikleri öğretmen tarafından belirlenmekte ve dersler genellikle öğretmenin konuyu anlatması yoluyla öğrencilere iletilmektedir. Buna göre, geleneksel yöntemlerde öğretim, bilginin öğretmenin notlarından öğrencilerin notlarına fazla bir mantıksal çaba sarf etmeden transfer olması şeklindedir.

Aktif öğrenmenin belirgin özellikleri aşağıda maddeler halinde verilmiştir (Yardımcıoğlu ve Büyükşalvarcı, 2007:174):

- Öğrenciler konuyu sadece dinlemekle kalmaz, gerçekten konuyla ilgilenirler,
- Bilgiyi iletmekten çok, öğrencilerin becerilerinin geliştirilmesine önem verilir,
- Öğrenciler daha yüksek seviyeli düşünce yapısına sahiptir. Konuları daha detaylı olarak analiz edebilmektedirler.
- Öğrencilerin okuyarak, tartışarak veya yazarak öğrenmesine ve

- Öğrencilerin kendi görüş ve değerlerini araştırmasına daha çok önem verilir.

2.4.2. Muhasebe Eğitiminin Amacı

Muhasebe eğitiminin amacı, eğitim gören bireylere işletme için faydalı olacak bilgilerin neler olduğunu kavratılması, bu bilgilerin kaydedilmesi, sınıflandırılması, kaydedilen bilgilerin doğruluğunun denetlenmesi, raporlar halinde hazırlanması, raporların yorumlanarak karar almada kullanılması ve edinilen bilgilerin uygulanması konusunda bireylerin yeteneklerinin geliştirilmesi olarak ifade edilebilir (Sevilengül, 1998;5).

Günümüzde muhasebe öğretimi, öğrencilere vizyon veren, kantitatif tekniklerin yerine kalitatif teknikleri de kapsayan, insan davranışlarını irdeleyen ve anlamaya çalışan, bütün problemlere kantitatif teknikler yerine, kalitatif teknikler uygulayan bir davranış muhasebesi şeklinde olabilir (Ataman, 2002:226).

Orta öğretimdeki muhasebe eğitiminin amacı ise, muhasebe sektöründe ihtiyaç duyulan ara eleman ihtiyacını karşılamaktır. Bu bakımdan orta öğretimdeki muhasebe eğitimi, mesleki eğitim kapsamındadır ve uygulamaya yöneliktir. Bu yönüyle orta öğretimde verilen muhasebe eğitimi, yüksek öğretimde verilen muhasebe eğitiminden farklılık gösterir. Çünkü yüksek öğretimdeki muhasebe eğitimi teorik bir eğitimidir (Özdemir, 2003:50).

2.4.3. Muhasebe Eğitiminin Önemi

Bir bilgi sistemi olan muhasebe, işletmede kendisinden beklenene bağlı olarak, değişik görevler üstlenir. Bazı işletmelerin muhasebeden beklentisi vergi matrahının belirlenmesi, borç ve alacakların takip edilmesi ile sınırlı kalırken, bazı işletmeler ise muhasebeden bilgi kullanıcılarının ihtiyaçlarını karşılayacak bilgileri ve raporları beklemektedir (Çevik ve Ertaş, 2001:30).

Muhasebe eğitim programları yaşanan değişimle ihtiyacı karşılayacak şekilde yapılandırılmalı ve öğrencilere, iletişim becerileri, bilgiyi oluşturma ve kullanma becerileri, karar alma becerileri, muhasebe, denetim ve vergi bilgileri, işletmecilik ve ilgili bilgileri ve liderlik becerileri kazandırılmalıdır (Ayanoğlu, 2007: 118).

2.4.4. Muhasebe Eğitiminin Gerekliliği

İletişim araçlarının gelişmesiyle ülkeler arasındaki mesafeler kısalmış, birbirleriyle olan bilgi alışverişi gün geçtikçe artmaya başlamıştır. Bu gelişmelerden işletmeler, işletmeciler ve muhasebe mesleği de payına düşen miktarda etkilenmiştir. Ekonomik yapıların gelişmesi ve değişmesi ile muhasebe mesleğine daha çok görev yüklendiği için, bu görevleri yerine getirebilecek nitelikli muhasebe elemanlara duyulan ihtiyaç da artmıştır. Nitelikli insan yetiştirme çabaları her meslekte olduğu gibi muhasebe meslek alanında da giderek önem kazanmaktadır. Nitelikli insan yetiştirmede öğretim elemanı, öğrenci ve öğrenme ortamı unsurlarının da önemli bir payı vardır (Çevik ve Ertaş, 2001:30).

Hızla değişen dünyanın önemli bir parçası olmak yolunda ilerleyen ülkemizde muhasebe eğitimi veren eğitim kurumlarının, eğitim programlarında yapacakları düzenlemelerde bu değişimi göz ardı etmesi mümkün değildir.

Ülkemizde muhasebe eğitiminin çağın gereklerine bağlı olarak nitelikli işgücü gereksinimini karşılamaya yönelik olarak değişim gösterdiği, eğitim kurumlarında uygulanan eğitim yöntem ve tekniklerindeki yeniliklerden ve ders araç gereçlerindeki teknolojik açıdan sağlanan değişimlerden anlaşılabilir (Ataman, 2002:226).

2.4.5. Muhasebe Eğitiminin İçeriği

Muhasebe, işletmedeki ticari olayları kendine özgü bir biçimde yansıttığı için "işletme dili" olarak da nitelenmektedir. Muhasebenin ürettiği bilgiler, finansal kararlara esas oluşturacağından, muhasebeye, "finansal kararlar dili" demek de mümkündür". Dolayısıyla, muhasebe öğrenecek kimse yeni bir dil öğrenmek durumu ile karşı karşıyadır. Muhasebe eğitimi, bu dilin kavramlarını öğrenmeyi, bilgileri bu dille ifade etmeyi ve üretilen bilgileri kullanma yeteneğini geliştirmeyi hedef alır (Sevilengül, 1998:11).

Günümüzde teknolojideki hızlı değişim işletmeleri, muhasebe mesleğini ve dolayısıyla muhasebe eğitimini etkilemektedir. İşletmelerdeki gelişmeler muhasebenin yeniden yapılandırılmasını, hedef araç ve uygulamalarının yeniden şekillendirilmesini gerektirmektedir. Teknolojiden önemli ölçüde etkilenen

işletmelerde muhasebeciden sadece defter tutma ya da rapor hazırlama istenmemektedir. Bunun yanında işletmelerde ileri teknolojilerin kullanılması, özellikle proje yönetimi, risk yönetimi, bilgi yönetimi, zaman yönetimi, stratejik planlama, ulusal ve uluslararası pazarlama ve iletişim, e-ticaret, insan kaynakları yönetimi, üretim yönetimi, maliyet muhasebesi denetim ve yönetim konularında önemli değişiklikler getirmektedir (Dursun, 2006:17).

2.4.6. Muhasebe Eğitim Sisteminin Yapısı

Türk Milli Eğitimi'nin amaç, ilke, yapı ve organizasyonu 1973 yılında yürürlüğe konulan 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile belirlenmiştir. Bu kanuna göre eğitim sistemi örgün eğitim ve yaygın eğitim olmak üzere iki ana bölümden meydana gelmektedir. Örgün eğitim, okul öncesi eğitim, orta öğretim ve yüksek öğretim kapsamaktadır (Ercan ve Akpınar, 2002:53).

Milli eğitim sisteminin iki ana bölümünden biri olan yaygın eğitim; örgün eğitim sistemine hiç girmemiş ya da herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademelerden çıkmış bireylerin, örgün eğitimin yanında veya dışında düzenlenen eğitim, öğretim, rehberlik ve uygulama faaliyetlerini kapsamaktadır. Yaygın eğitimi; halk eğitimi, çıraklık eğitimi ve uzaktan eğitim olarak sınıflandırmak mümkündür. Yaygın eğitim genel ve mesleki teknik yaygın eğitim çalışmaları olmak üzere iki temel bölümden oluşmaktadır (Doğan, 2005:5).

2.4.7. Muhasebe Eğitiminden Beklentiler

Muhasebe eğitiminden beklenti, öğrencilerin dinamik bir alan olan ve çevresinden etkilenen muhasebe mesleğinin gerektiği bilgi ve becerinin edinilmesidir (Ayanoğlu, 2007:118).

Yine teknoloji kullanımının da yaygınlaşması ve muhasebe içerisindeki etkinliğini artırması, yapılan işlerin daha kolay ve daha hızlı yerine getirilmesini sağlamıştır. Elbette işlerin kolaylaşmasını sağlasa da teknolojiyi kullanacak olan kişilerin bu konuda iyi bir eğitim almış olması gerekmektedir.

Sektörün beklentilerinin karşılanması için söz edilen bilgi ve becerilerin bir kısmı ticaret meslek liselerinde verilen teorik eğitim ile bir kısmı ise işletmelerdeki beceri eğitimi ile sağlanmaktadır.

2.4.8. Muhasebe Eğitim Sisteminin Öğeleri

Muhasebe eğitiminde, istenen amacı gerçekleştirebilmek için, eğitim sürecinde etkili olan tüm unsurların söz konusu amaca hizmet edebilecek niteliklere sahip olması gerekir (Kaya ve Daştan, 2006:1). Muhasebe eğitim sisteminin başlıca öğeleri aşağıda belirtilmiştir:

2.4.8.1. Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumları

Ülkemizde ortaöğretim düzeyinde verilen muhasebe eğitimi, Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü'ne bağlı okullarda verilmektedir. Bu eğitimin verildiği ortaöğretim kurumlarından ticaret meslek liselerinde eğitim ve öğretimin kapsamı şöyledir (MEB, 2007):

Uygulanan programlar ile öğrencilere, alanı ve mesleği ile ilgili temel bilgi ve becerileri kazandırmanın yanı sıra, yeniliğe ve değişime uyum sağlayabilen, çevresindeki insanlarla sağlıklı iletişim kurabilen, hedeflerini belirleyip bunlara ulaşmak için girişimlerde bulunabilen, yaratıcı, gelişime ve eleştiriye açık ve mesleki yeterliliklere sahip bireyler yetiştirilmesi hedeflenmiştir.

2.4.8.2. Eğitimciler

Muhasebe eğitiminde arzulanan kalite ve amaca ulaşmada en önemli görevlerden birisi de öğretmene düşmektedir. Öğrenciler, öğretmenin bilgilerinden, tecrübesinden yararlanarak kendilerini yetiştirmektedir. Diğer bir ifadeyle, öğretmenler öğrencilerin eğitim ve eğitim sonrası yaşamlarını şekillendirmelerinde etkili olabilmektedir. Öğretmenin kalitesi, muhasebe eğitimini doğrudan etkilemektedir. Bu bakımdan öğretmen, kendisini sürekli olarak yargılayabilmelidir.

Ortaya çıkan bu soruların tatminkâr biçimde yanıtlanabilmesi için, öğretmenlerin teoriyle uygulamayı birleştirmeyi ihmal etmemesi gerekir. Çünkü muhasebede teori, konuları sistematik olarak ele almak, tartışmak suretiyle

uygulamaya yön verirken; uygulama da, üzerinde çalışılması gereken konuları belirlemek suretiyle teoriye katkıda bulunmaktadır. İkisinin birbiriyle uzlaşmaz değil, tam aksine uyumlu olduğunu kabul etmek bir muhasebe eğitimcisi için temel ilke olmalıdır (Dursun, 2006:14).

e-Muhasebe etkinliklerinde, yönetici kavramı yerini ekip çalışmasına bırakmış; öğretmen yönlendiren ve danışılan, öğrenci ise öğrenen ve kendi yaşantısını yapılandıran hale gelmiştir. e-muhasebe yaşantıları, öğrenenlere bireysel gereksinimlere dayalı yaşam boyu eğitim olanaklarını sunarken, iş başında eğitim olanağına yardımcı olacaktır (Sürmeli, 2007:30).

2.4.8.3. Öğrenciler

Eğitimde "öğrenci" eğitimin var olma nedenlerinden birisidir. Dolayısıyla eğitimdeki dikkatler genelde "öğrenci" üzerine yoğunlaşmaktadır. Muhasebe eğitiminde öğrenci, kendisine verilen bilgiyi analiz edebilme ve kullanabilme becerisine sahip olmalıdır. Çünkü muhasebe, verilen bilgilerin uygulamada kullanılması ile anlam bulmaktadır. Eğitim sürecinde öğrencinin sadece öğreticinin verdikleri ile yetinmesi kalitesizliğin nedenlerinden birini teşkil etmektedir. Bu bakımdan öğrenciler, aldıkları temel bilgiler çerçevesinde kendilerini sürekli olarak geliştirmelidirler.

Geleceğin profesyonel yöneticilerinin yetiştirildiği okullarda muhasebe eğitimi, sadece muhasebe meslek mensubu yetiştirmemekte, aynı zamanda aşağıdaki konularda da öğrencilerin yetişmesine katkıda bulunmaktadır (Dursun, 2006:15).

- Öğrencilerin işletmelerde sorunları tespit etme ve bunları çözüme kabiliyetlerinin geliştirilmesi,
- Öğrencilerin sayısal bilgileri analiz edebilme, karar almada ve kişiler arası iletişim kurmada bu bilgileri kullanabilme kabiliyetlerinin geliştirilmesi,
- Öğrencilerin stratejik düşünebilme kabiliyetlerinin geliştirilmesi,
- Öğrencilerin bir konu üzerinde yoğunlaşma yeteneklerinin geliştirilmesi,

- Muhasebe derslerinde ekonomi ve işletme terimlerinin öğretilerek, öğrencilerin işletmelerle ve toplumun diğer üyeleri ile rahat iletişim kurmalarının sağlanması,
- Bilgi teknolojilerinden faydalanılmasından dolayı, öğrencilerin diğer bilim dallarına ilgisinin artması ve bu bilim dallarıyla iletişim kurabilmesinin sağlanması,
- Öğrencilerin işletme sorunlarına doğru yaklaşımlarının ve bu sorunlar hakkında detaylı düşüncelerinin sağlanması.

2.4.8.4. Ders Verme Ortamı ve Araçları

Günümüzde dersler, çoğunlukla sınıf ortamında, öğretmen tarafından ve ezbere dayalı olarak konferans şeklinde verilmektedir. Derslerde kullanılan araçlar, çoğunlukla beyaz tahta, tahta kalemi, etkileşimli tahta veya geleneksel diğer araçlardır. Ancak teknolojik gelişmeler, bilginin üretilmesi ve kullanıcılara yayılmasını pahalı olmaktan çıkarmıştır. Bilginin daha düşük maliyetle ve daha hızlı olarak elde edilmesi, hızlı ve kolay şekilde kullanıcılara aktarılması, eğitimde teknolojik imkânlardan yararlanılması gerektiğini göstermektedir. Çünkü teknolojik gelişmelerle birlikte zaman ve mekân kavramı anlamını yitirmiş, bilgi ile ilgili fiziki kısıtlamalar azaltılmış ve çoğu durumda ortadan kaldırılmıştır (Yücel, 2004:3).

Muhasebecinin iş çözümleyicilik özelliği için, muhasebe eğitiminde (lisans, lisansüstü ve doktora); işletme süreçleri, işletme stratejisi, organizasyon yapısı, bilgi teknolojisi, iş ölçümü, karar modelleri gibi değişik konuların bütünleştirilmiş şekilde ele alınması gerekir.(Sürmeli, 2004:3) Muhasebe ve finansman eğitiminde çağımızın teknolojik imkânlarından yararlanılmaması ve derslerde teknoloji yardımıyla diğer bilim dalları arasında ilişki kurulmaması durumunda muhasebe dersleri, genel kültür dersleri olmaktan öteye gidemeyecektir. Bu bakımdan muhasebe eğitiminde, teknoloji ile bütünleştirilmiş ders programları yapılmalı ve uygulanmalıdır (Dursun,2006:17) Yirimbirinci yüzyıla girdiğimiz günümüz dünyasında küreselleşme ile sanayi toplumu, yerini bilgi toplumuna bırakmıştır. Bugün artık bilgi en önemli güç kaynağı haline gelmiştir (Ataman, 2002:91).

2.4.9. Türkiye’de Muhasebe Eğitiminin Yapısı

Ülkemizde muhasebe eğitimi, örgün eğitim kurumlarının yanında yaygın eğitim yoluyla da verilmektedir. Örgün muhasebe eğitimi hem orta öğretim kurumlarında hem de yükseköğretim kurumlarında verilmektedir. Yaygın muhasebe eğitimi ise daha çok çeşitli meslek kuruluşları ve örgütleri tarafından verilmektedir.

2.4.9.1. Orta Öğretim Kurumlarında Muhasebe Eğitimi

Orta öğretim düzeyindeki mesleki eğitim;

Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü’ne bağlı okullar tarafından sürdürülmektedir.

Tablo 2.5’te mesleki ve teknik eğitim kurumlarının 2011-2012 ve 2012-2013 eğitim öğretim yılı itibariyle kurum, öğrenci, öğretmen ve derslik sayıları verilmiştir:

Tablo 2.5: Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumları, Okul, Öğrenci, Öğretmen ve Derslik Sayıları (2011-2012 ve 2012-2013 Öğretim Yılları)

EĞİTİM ÖĞRETİM YILI	KURUM TÜRÜ	KURUM SAYISI	ÖĞRETMEN SAYISI			ÖĞRENCİ SAYISI			DERSLİK SAYISI
			E	K	T	E	K	T	
2011-2012	Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü	5 501	65 599	47 499	113 098	1 151 197	939 023	2 090 220	52 032
2012-2013		6 204	76 202	59 300	135 502	1 241 481	1 028 170	2 269 651	59 459

Kaynak: Milli Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim, 2012-2013

Ülkemizde orta öğretim düzeyindeki muhasebe eğitimi, Mesleki ve Teknik Öğretimi adı altında Milli Eğitim Bakanlığı’nın Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü’ne bağlı;

- Ticaret Meslek Liseleri
- Anadolu Ticaret Meslek Liseleri

- Çok Programlı Liseler
- Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezleri'ndeki (METEM) programlar yoluyla sürdürülmektedir.

2.4.9.2. Yüksek Öğretim Kurumlarında Muhasebe Eğitimi

Yüksek öğretim düzeyinde muhasebe eğitimi, iki yıllık meslek yüksek okulları, dört yıllık eğitim veren fakülte ve yüksek okullar ile yüksek lisans ve doktora düzeyinde verilen eğitimlerden oluşmaktadır.

2.4.9.2.1. Meslek Yüksek Okullarında Muhasebe Eğitimi

Türkiye'de iki yıllık muhasebe eğitimi 92 üniversiteye bağlı 297 meslek yüksek okulunda sürdürülmektedir. Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi hariç 92 üniversitede 2011–2012 öğretim yılı toplam öğrenci kontenjanı 27.730 olarak belirlenmiştir. Bu sayının 15.170'i 1. Öğretim, 12.560'ı da 2. Öğretim'e aittir. İki yıllık meslek yüksek okullarında verilen muhasebe eğitimlerinin genel amacı muhasebe sektörüne ara eleman yetiştirmektir.

Bu bölümlerde verilen eğitim genel olarak ticaret meslek liseleri mezunlarına yönelik ve ticaret meslek liselerinde verilen eğitimin devamı niteliğindedir. Mezunlar şartları sağlamaları durumunda 4 yıllık ilgili bölümlere geçiş yapabilirler. Tablo Ek 1'de muhasebe eğitimi veren iki yıllık meslek yüksek okulları ve 2011–2012 öğretim yılı kontenjanları verilmiştir:

2.4.9.2.2. Dört Yıllık Fakültelerde Muhasebe Eğitimi

Ülkemizde bulunan hemen hemen tüm üniversitelerde içeriğinde muhasebe derslerinin verildiği programlar bulunmaktadır. Ancak doğrudan muhasebe adını taşıyan programların sayısı çok azdır. ÖSYS Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu'na göre üniversiteler bünyesinde 4 yıllık muhasebe eğitimi veren fakülteler ve 2011–2012 öğretim yılı kontenjanları aşağıdaki gibidir:

Tablo 2.6: Dört Yıllık Muhasebe Eğitimi Veren Üniversitelerin Fakülteleri ve 2011–2012 Öğretim Yılı Kontenjanları

S.no	ÜNİVERSİTE ADI	OKUL TÜRÜ	BÖLÜM	KONTENJAN
1	Dumlupınar Ün.-Kütahya	Uygulamalı Bilimler Y.O.	Muhasebe Muhasebe İ.Ö.	62 62
2	Girne Amerikan Ün.KKTC	İşletme ve Ekonomi Fak.	Muhasebe	50
3	Bilkent Ün.-Ankara	Uygulamalı Yab.Dil.Y.O.	Muhasebe Bilgi Sistemleri	10
4	İstanbul Arel Ün.	Uygulamalı Bilimler Y.O.	Muhasebe Bilgi Sistemleri	25
5	Lefke Avrupa Ün.-KKTC	Uygulamalı Bilimler Y.O.	Muhasebe Bilgi Sistemleri	50
6	Okan Ün.-İstanbul	Uygulamalı Bilimler Y.O.	Muhasebe Bilgi Sistemleri	40
7	Maltepe Ün.-İstanbul	İ.İ.B.F.	Muhasebe ve Denetim	30
8	Başkent Ün.-Ankara	Tic.Bil.Fak.	Muhasebe ve Finansal Yön.	27
9	İstanbul Aydın Ün.	İ.İ.B.F.	Muhasebe ve Finans Yönetimi	40
10	Mehmet Akif Ün.-Burdur	Bucak Zeliha Tolunay Uyg.Tekn. ve İşl. Y.O.	Muhasebe ve Finansal Yön.	103
			Muhasebe ve Finansal Yön. İÖ	103
			TOPLAM	602

Kaynak: 2012 ÖSYS Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu, s.116-221

Tablo 2.6'ya bakıldığında 4 yıllık muhasebe eğitimini veren üniversitelerin 2 üniversite dışında özel üniversiteler olduğu görülmektedir. 2011–2012 öğretim yılında bu bölümlere alınacak toplam öğrenci kontenjanı 602 olarak belirlenmiştir.

Fakülte ve dört yıllık yüksek okullarda verilen eğitim birebir aynı olmamakla beraber; lisans programının ilk iki yılında, öğrencilere temel işletme, ekonomi, matematik ve bilgisayar ile ilgili dersler verilmektedir. Diğer iki yılda ise programlarda, muhasebe ve finans dersleri yoğunlaşmaktadır.

2.4.9.2.3. Yüksek Lisans ve Doktora Düzeyinde Muhasebe Eğitimi

Yüksek lisans ve doktora programlarına genel olarak bakıldığında temel amaç, toplumun ihtiyaç duyduğu nitelikli bilim insanlarının yetiştirilmesidir.

Türkiye’de birçok üniversite bünyesinde muhasebe ile ilgili olarak yüksek lisans ve doktora programları bulunmaktadır. Üniversitelerin bir kısmında muhasebe ve finansman adı altında verilen bu programlar, bazı üniversitelerde muhasebe programı ayrı finansman programı ayrı olarak da sürdürülmektedir.

Yüksek lisans programlarında verilen dersler enstitüden enstitüye farklılıklar göstermektedir. Muhasebe Finansman alanı yüksek lisans program içeriklerinde programlarda verilen dersler genel olarak; Araştırma Yöntemleri, İleri Finansal Yönetim, İleri Finansal Muhasebe, Finansal Risk Yönetimi, Banka Muhasebesi, Uygulamalı İstatistik Analiz, Sermaye Piyasaları ve Portföy Yönetimi, Yönetim Muhasebesi, Muhasebe Denetimi, Finansal Kurumlar Yönetimi, Kobiler ve Girişimcilik, Uluslar arası Finansal Yönetim şeklindedir (beu.edu.tr, 2012).

Doktora düzeyinde verilen dersler ise; İleri Düzeyde Araştırma Yöntemleri, Finansal Tablolar ve Analizi, Uluslararası Muhasebe Standartları, İleri Yönetim Muhasebesi, Türev Ürünler ve Finansal Risk Yönetimi, Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Analiz, Portföy Yatırımları Stratejisi, Maliyet Yönetimi şeklinde söylenebilir (BEU; 2012).

2.4.9.3. Yaygın Eğitimde Muhasebe Eğitimi

Yaygın eğitim, örgün eğitim sistemi dışında kalan her yaştaki bireylere, gereksinim duydukları eğitimi, sosyal, ekonomik, kültürel ve eğitsel kurumlar aracılığıyla gereksinimlere uygun biçimde, pratik yöntemlerle ve çeşitli programlarla sağlamak üzere örgün eğitime paralel ve onu tamamlayıcı özellikteki eğitimidir (Bozan, 1997:6).

Yaygın muhasebe eğitiminin gelişmesinde en önemli etkenlerden biri de muhasebe mesleğinin yasal bir statüye kavuşmasıdır. Mesleğin yasal statüye kavuşmasından sonra kurulan TÜRMOB ve TESMER’in bu konuda önemli katkıları bulunmaktadır.

Türkiye’de muhasebe eğitimi veren yaygın eğitim kurumları içerisinde Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği

(TÜRMOB), Sermaye Piyasası Kurulu, Maliye Bakanlığı, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası, bankalar vb. kurumlar sayılabilir. Bu kurumlar içinde sürekli ve geniş kapsamlı bir şekilde muhasebe eğitimi veren kurum, TÜRMOB bünyesinde çalışmalarını yürüten Temel Eğitim ve Staj Merkezi (TESMER)'dir. Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik mesleğine başlamak isteyen ve 3568 sayılı meslek yasasında belirtilen eğitim kurumlarından mezun olmuş meslek mensubu adaylarına ve meslek mensuplarına, günün koşullarına ve uygun yeni bilgi ve becerileri kazandırmak, mesleki disipline ve etiğine sahip meslek mensupları yetiştirmek amacıyla kurulmuş TESMER stajyerlere yaygın eğitim vermekte ve meslek mensubu adayı niteliğindeki stajını tamamlamış olanların değerlendirme sınavlarını yapmaktadır (Özdemir, 2003:108).

Ayrıca özel dershaneler ve kurslar bünyesinde muhasebe, bilgisayarlı muhasebe ile ilgili olarak piyasada çalışan veya çalışmayı düşünen kişilere eğitim verilmektedir. Verilen eğitim sonucu kursiyerlere sertifika verilmektedir. Yine Milli Eğitim Bakanlığı bünyesindeki METEM ve halk eğitim merkezlerinde muhasebe üzerine kurslar düzenlenmektedir.

Yaygın muhasebe eğitiminde gerçekleştirilecek en önemli gelişme şüphesiz, internet üzerinden uzaktan eğitim kapsamında verilecek eğitimlerin geliştirilmesi ile olacaktır. Bunun gerçekleşmesi ise iyi şekilde kurumsallaşmış eğitim kurumları, üniversiteler ve muhasebe firmaları yoluyla olacaktır (Bozan, 1997:6).

3. TİCARET MESLEK LİSELERİNDE VERİLEN MUHASEBE EĞİTİMİ

Ticaret Meslek Liseleri'nde, ağırlıklı olarak Muhasebe ve Finansman Alanı kapsamında muhasebe eğitimi verilmektedir.

3.1. Ticaret Meslek Liseleri

Değişik alan ve dallarda, ara eleman yetiştiren meslek okullarından biri olan Ticaret Meslek Liselerinin tarihsel gelişimi, amacı, önemi ve bu okullar hakkında genel bilgiler aşağıda verilmiştir.

3.1.1. Ticaret Meslek Liselerinin Tarihsel Gelişimi

“Türkiye’de ilk ticaret okulu, tüccar yetiştirmek ve ticaret alanında eğitim vermek amacıyla zamanın Ticaret Bakanı Suphi Paşa tarafından, “Hamidiye Ticaret Mektebi Alisi” adı ile 16 Ocak 1883 tarihinde açılmıştır (MEB, 1995:11)”.

“Hamidiye Ticaret Mektebi Alisi 1887 yılında ilk mezunlarını vermiştir. Okul, 21 Aralık 1889 tarihinde Maarif Nezaretine bağlanmış ve ileride düzeltilmek ve tekrar açılmak kaydıyla 1893 yılında kapatılmıştır. Hamidiye Ticaret Mektebi Alisi 15 Kasım 1897 tarihinde Maarif Nezareti’ne bağlı olarak tekrar açılmıştır. Öğretim süresi 3 yıl olan bu okulun öğretim programlarında Fransızca önemli yer almış ve öğrencilerin Fransızca bilgilerini geliştirmek üzere 01.09.1902’de bir yıl süreli hazırlık sınıfı açılmıştır. Okulun öğretim programlarında, 1908 yılından itibaren bazı değişiklikler yapılmıştır. 1910 yılında Mali Cebir, Daktilografi ve Stenografi dersleri programa alınmıştır (MEB, 1995:11)”.

“Hamidiye Ticaret Mektebi Alisi’nde 1914 yılında, ticaretle meşgul olanlar için, sabahları Ticaret Hukuku, Ticari Hesap ve Defter Tutmanın öğretildiği kurslar düzenlenmiştir. Daha sonra 1915 yılında adı “İstanbul Ticaret Mektebi Alisi”ne çevrilen okulda bazı değişiklikler yapılarak “Kısmı Evvel” ve “Kısmı Sani” adı ile iki bölüm açılmıştır. Kısmı Evvel adlı bölüm üç yıl öğretim sürelidir. Okulun orta dereceli bölümü olup, yaşlılar ve ticarethane memurları için bir yıllık bölümü mevcuttur. Kısmı Sani ise okulun yüksek bölümüdür. Bu bölümde Ticaret-Banka, Ticaret-Konsolosluk ihtisas Şubeleri açılmıştır (MEB, 1995:11-12)”.

“Cumhuriyetin ilk yıllarında faaliyet göstermiş bulunan bu okullarda, sabahları teorik ders yapılır, öğleden sonraları öğrenciler ticarethane, banka ve diğer ticari işletmelerde pratik çalışmalar yaparlardı. Öğretim programlarında genel bilgi derslerine hiç yer verilmemiş olan bu kurumların üç yıllık öğretim süresi içinde istenilen elemanların yetiştirilmesinde yeterli olamayacağı anlaşıldığından, öğretim programlarına genel bilgi dersleri de eklenmiştir (MEB, 1995:12)”.

3.1.2. Ticaret Meslek Liselerinin Amacı

“Ticaret meslek liselerinde, Türk Milli Eğitimi’nin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak; öğrencilere orta öğretim seviyesinde asgari ortak bir genel kültür vermek suretiyle onlara kişi ve toplumun sorunlarını tanıtmak, çözüm yolları aramak ve yurdun ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunmak bilincini ve gücünü kazandırma amacına yönelik, mesleki ve teknik alanlarda mesleki formasyon kazandıran, öğrencileri ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda hayata, iş alanlarına ve yükseköğretime hazırlayan programlar uygulanmaktadır (MEB,1997)”.

Uygulanan programlar ile öğrencilere, alanı ve mesleği ile ilgili temel bilgi ve becerileri kazandırmanın yanı sıra, yeniliğe ve değişime uyum sağlayabilen, çevresindeki insanlarla sağlıklı iletişim kurabilen, hedeflerini belirleyip bunlara ulaşmak için girişimlerde bulunabilen, yaratıcı, gelişime ve eleştiriye açık ve mesleki yeterliklere sahip bireyler yetiştirilmesi hedeflenmiştir.

Ticaret meslek liselerinin amaçları (Sönmez, 1998:27);

- Öğrencilerini tam zamanlı ve okul-iş hayatı işbirliğine dayalı olarak ticaret, otelcilik, turizm vb. mesleki eğitim kurumlarıyla; ticaret, banka, sigorta, otel ve turizm sektörleriyle iş hayatında; muhasebe, maliye, büro hizmetleri, resepsiyon vb. ara kademe yetişkinlik gerektiren mesleklere hazırlamak,
- Öğrenim gören öğrencilerini, kendi alanları doğrultusunda motive ederek, üniversiteye hazırlanmalarını sağlamak,
- Ortaöğrenim çağını geçirmiş olan yetişkinlere meslek kursları açarak, gerekli mesleki yeterliliği kazandırmak,
- Serbest Muhasebeci unvanını alabilecek meslek mensubu adaylarını, mesleğe yönlendirmek ve hazırlamak,
- Öğrencilerine sosyal yaşam yeterliliklerini kazandırmak olarak belirtilebilir.

3.1.3. Ticaret Meslek Liselerinin Günümüzdeki Önemi

Toplumun bilimsel ve teknolojik gelişmeler karşısında kendini yenileyip, gelişmelere ayak uydurabilecek nitelikli elemanlara ihtiyaç her geçen yıl artıyor. Bu elemanları yetiştiren kurumlardan biri de "Ticaret Meslek Liseleri" dir. Bu liselerin yetiştirdiği elemanların niteliği önemli ölçüde programda yer alan meslek derslerine bağlıdır.

Etkili bir mesleki eğitim içinde teknoloji ve iş hayatındaki değişim ve gelişmelerin sürekli olarak izlenmesi de önemlidir. Yapılan eğitimin bu değişim ve gelişmelere uygun olarak yürütülmesi gerekir (Karşlıoğlu, 2006:10).

Ticaret Meslek Lisesi mezunlarının aldıkları toplam kredinin % 58'i bölüm derslerine, % 33'ü ortak genel kültür derslerine, % 5'i bölüm seçmeli derslerine, % 4'ü seçmeli derslere aittir. 1999 AB Helsinki Zirvesi'nde Türkiye'nin MEDA¹ fonlarından yararlandırılması kararından sonra, Türkiye ekonomisinin işgücü ihtiyacıyla, mesleki ve teknik okul mezunları arasındaki boşluğu kapatabilmek amacıyla bazı proje fikirleri geliştirmiştir. 4 Temmuz 2000 tarihinde, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Avrupa Birliği arasında Türkiye'deki Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesinin (MEGEP) anlaşması imzalanmıştır. Toplam bütçesi 58,2 milyon Euro olan “Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi (MEGEP)”, meslek liselerinin geleceği için önemli bir imkân oluşturmaktadır. Projenin 51 milyon Euro'luk kısmı AB tarafından sağlanan hibe niteliğinde olup, geri kalan 7,2 milyon Euro'luk kısım ise Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından karşılanmaktadır (MEB; 1997).

MEGEP'in amacı; bir modül sistemi oluşturarak hızlı değişime ayak uydurabilecek, çağın gerektirdiği niteliklere sahip elemanların yetiştirilmesi için uygun bir sistem kurmaktır. Burada karşımıza çıkan modül sistemi kavramı, tuğlalardan örülü bir duvar olarak düşünülebilir. Sistemdeki her bir tuğla; işlevi olan ve faal çalışan bir konuyu içermektedir. Zaman içinde eskiyip değişmesi gereken her konu, bu sistem duvarından çekip alınıp güncelleştirilmiş olanıyla değiştirilmektedir. Bu da sistemin değişen teknoloji ve sektörün ihtiyaçları doğrultusunda hızlı bir şekilde güncellenmesine olanak sağlamaktadır (MEB; 1997).

Piyasada ciddi bir ara eleman açığı vardır ve bu açığı dolduracak doğru kişiler de Meslek ve Ticaret Liseleri mezunlarıdır. Ama asıl hedef açıkları doldurmak değil sektörün istediği ve ihtiyacı olan nitelikli eleman yetiştirmek olduğu unutulmamalıdır. Gençlere, sektörlerin ihtiyacı doğrultusunda yeteneklerine uygun alanlar bulmak, işlerine uygun stajı sağlamak, onları gelecekteki işleri konusunda sadece dersteki teorik bilgilerle eğitmekle kalmayıp gerçekçi bir şekilde hayatın şartlarına hazırlamak Ticaret Meslek Liselerinin en temel görevidir. Bu konuda,

---

¹ Türkiye'nin ekonomik ve sosyal gelişmesinin desteklenmesi amacıyla 1999 Helsinki zirvesinde AB üyesi ülkeler tarafından Türkiye'ye sağlanan fon

sektör temsilcileri ile bir araya gelinip karşılıklı fikir alışverişinde bulunup ihtiyaçlar belirlenmeli ve buna göre hareket edilmelidir (Karşlıoğlu, 2006;11).

3.1.4. Ticaret Meslek Liseleri Hakkında Genel Bilgiler

Gelişen ve değişen dünyamızda önem kazanan ve hayatımızın her anında yaşadığımız; kıt kaynaklarla sınırsız insan ihtiyaçlarının karşılanması ilmi olan ekonominin ve buna bağlı olarak ön plana çıkan ticaret eğitiminin bilinçli ve sistemli olarak verildiği ilköğretim üzerine dört yıl eğitim süreli meslek liseleridir.

Bu okullarda, kamu ve özel sektörün muhasebe ve finansman, büro yönetimi ve sekreterlik, pazarlama, sigortacılık ve risk yönetimi, bilgisayar vs. alanlarında görev alacak, bilgi ve iletişim teknolojisini en iyi şekilde kullanabilen, girişimcilik eğitimi almış, kendi başına iş yapabilecek nitelikte insan gücü yetiştirilmeye çalışılmaktadır. Mezunları, alanları ile ilgili işyerlerinde çalışabilecekleri gibi, kendi iş yerlerini açabilirler, yüksek öğrenim kurumlarına da devam edebilirler.

Ticaret Meslek Liselerinden mezun olanlar, yükseköğretim kurumlarına girebilmek için YGS (Yükseköğretime Geçiş Sınavı) ve LYS (Lisans Yerleştirme Sınavı) üniversite sınavlarına katılma hakkına sahiptirler. Sadece YGS puanları ile ve sınava girmeksizin, sınavsız geçiş haklarını kullanarak da yükseköğretim kurumlarında okuma hakkını elde edebilirler.

4702 sayılı Kanun ile, herhangi bir alanda çalışabilmek veya işyeri açabilmek için, o alanda mesleki eğitim görmüş olmak zorunluluğu getirilmiştir.

3.2. Ticaret Meslek Liselerinde Uygulanan Öğretim Programları

Ticaret Meslek Liselerinde birçok program uygulanmaktadır. Bu programlar ile ilgili bilgiler aşağıda verilmiştir.

3.2.1. Genel Olarak Öğretim Programları

2006–2007 öğretim yılından itibaren tüm Türkiye’de uygulamaya başlanan MEGEP’le orta öğretim kurumlarındaki öğretim süresi 4 yıla çıkarılmıştır. Orta öğretim kurumlarının 9. sınıfı ortak hale gelmiştir ve öğrenciler aynı dersleri

görmektedir. İzleyen yıllardaki ders programları okulun türü ve uygulanan programların içeriğine göre değişiklik göstermektedir.

Ticaret meslek liselerinde verilen eğitim süreci şu şekilde işlemektedir:

Ticaret meslek liselerinde de 9. sınıf ortaktır. 9. sınıfın sonunda öğrenci ilgi duyduğu alanı seçer ve 10. sınıfta seçtiği alanda eğitim-öğretime başlar. Öğrenciler; 10'uncu sınıfın sonunda sektörel ihtiyaçlar, okulun donanımı, öğretmen durumu ve fiziki kapasitesi ile sahip oldukları yeterlikleri de dikkate alarak meslek/dal seçimi yaparlar. Öğrencilerin alan ve dal seçimlerinde mesleklerin bölgesel istihdam imkânları da dikkate alınır.

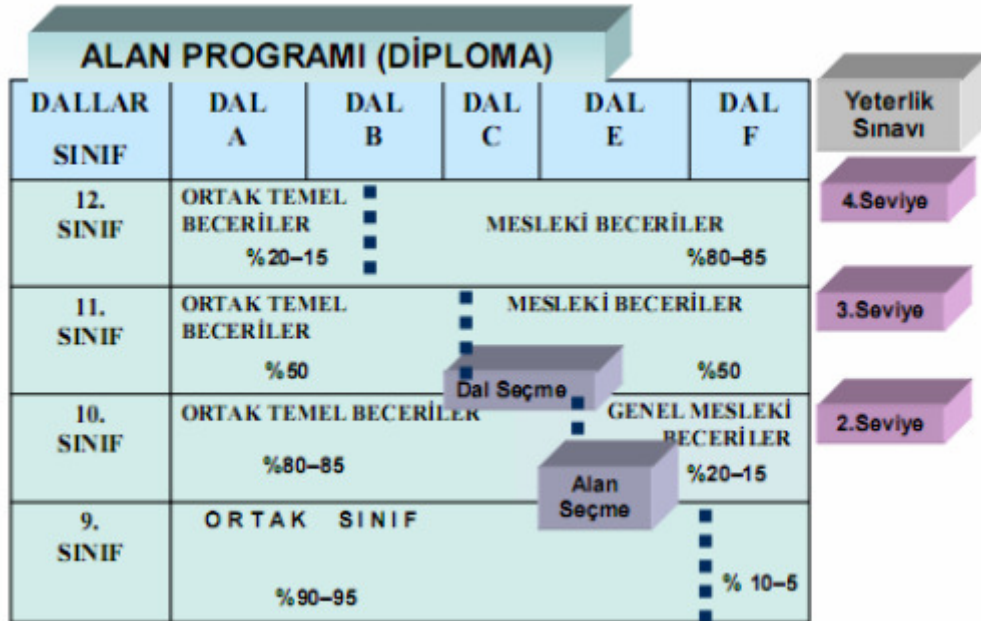
Alanda yer alan tüm dallara yönelik ortak yeterlikleri kazandıran dersler ağırlıklı olarak 10. ve 11. sınıfta verilmektedir. 12. sınıfta diplomaya götüren mesleki yeterlikleri içeren dersler yer almaktadır.

Ticaret meslek liselerinde öğrencileri 12. sınıfta, 3308 Sayılı Mesleki Eğitim Kanunu ile Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği hükümlerine göre beceri eğitimi yapmaktadırlar. Bu eğitim; haftada iki gün okulda teorik eğitim, üç gün işletmelerde uygulamalı eğitim olarak gerçekleştirilmektedir.

Programın özelliğine göre genellikle son sınıfta işletmelerde uygulamaya giden öğrenciler, öğrenim görürlerken iş hayatı ile de tanışmaktadır. Takip ettikleri programlarına göre işletmelerde beceri eğitimi için iş yerlerine gönderilen öğrencilere, ilgili iş yerlerince yaşlarına uygun olarak net asgari ücretin en az % 30'u oranında ücret ödenmekte ve Milli Eğitim Bakanlığı imkanlarıyla sigortaları yapılmaktadır.

Şekil 3.1'de Ticaret Meslek Liselerinde uygulanan programın yapısı verilmiştir.

Şekil 3.1: Ticaret Meslek Liselerinde Uygulanan Programın Yapısı

Kaynak: http://ttogm.meb.gov.tr/ticar/ticaret_lisesi.htm (30.04.2007).

Öğrencilerin temel becerilerini geliştirici kültür dersleri, üst sınıflara geçildikçe, yerini seçtikleri alan ve dala ait mesleki becerilerini geliştirici meslek derslerine bırakmaktadır.

Ticaret meslek liselerinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı tüm mesleki ve teknik orta öğretim okul ve kurumlarında uygulamaya konulan yeterliliğe dayalı modüler çerçeve öğretim programlarından ağırlıklı olarak Tablo 3.1'deki alan ve dal programları uygulanmaktadır. 10. sınıfa gelen öğrenciler, 9. sınıfın sonunda okullarında bulunan ve tabloda belirtilen alanlardan birini tercih ederler. 11. sınıfa geldiklerinde ise 10. sınıfın sonunda seçtikleri alanın dalı olan dallardan birinde öğretimlerine devam ederler.

Tablo 3.1: Ticaret Meslek Liselerinde Uygulanan Alan ve Dal Programları

ALANLAR	DALLAR
Muhasebe ve Finansman	— Bilgisayarlı Muhasebe Elemanlığı — Dış Ticaret Ofis Hizmetleri Elemanlığı — Finans ve Borsa Hizmetleri Elemanlığı
Pazarlama ve Perakende	— Satış Elemanlığı — Sigortacılık — Emlak Komisyonculuğu
Bilişim Teknolojileri	— Ağ İşletmenliği — Web Programcılığı — Veri Tabanı Programcılığı — Bilgisayar Teknik Servis
Büro Yönetimi ve Sekreterlik	— Yönetici Sekreterliği — Ticaret Sekreterliği — Hukuk Sekreterliği — Tıp Sekreterliği
Ulaştırma Hizmetleri	— Lojistik
Elektrik-Elektronik Teknolojisi	— Büro Makineleri Teknik Servisi — Elektrikli Ev Aletleri Teknik Servisi — Elektromekanik Taşıyıcılar Bakım Onarım — Görüntü ve Ses Sistemleri

Kaynak: http://ttogm.meb.gov.tr/ticar/ticaret_lisesi.htm (30.04.2007).

Ticaret meslek liseleri, okulun fiziki imkanları ve buldukları çevrenin ihtiyaçları göz önünde bulundurarak Tablo 3.1’de yer alan alanlardan ihtiyaç duyulanları okullarında açabilmektedirler. Bu alanlardan Muhasebe ve Finansman alanı hakkında kısa bilgi vermek faydalı olacaktır.

Muhasebe ve Finansman Alanı: Ekonomi ve finans sektöründeki gelişmeler ve son yıllardaki hareketlilik sonucunda bu alan ihtiyaç duyulan iş gücünün çeşitli özelliklere sahip olması beklenmektedir. Muhasebe ve finans alanı, muhasebe, dış ticaret ve finans sektöründe ihtiyaç duyulan nitelikli eleman yetiştirmeyi amaçlayan alandır. Bu bölümde öğrenciler, teorik ve pratik eğitimin yanı sıra aldıkları bilgisayar eğitimi ile geniş iş imkânına sahiptirler (MEB, 2006:296).

3.2.1.1. Muhasebe Finansman Alanı Ders Programı

Muhasebe ve finansman alanının temel yapısı oluşturulurken 9. ve 10. sınıflarda ortak dersler ile alan ortak dersleri, 11. ve 12. sınıflarda ise dallara özel derslerin öncelikli olarak okutulması planlanmıştır. Muhasebe ve finansman alanını tercih eden 10. sınıf öğrencilerine genel mesleki becerilerini geliştirecek dersler

verilmektedir. Derslerin işlenişi sırasında o dersler için Milli Eğitim Bakanlığı'na hazırlanmış olan modüller kullanılmaktadır. Her ders kendi içerisinde modüllerden oluşmaktadır.

Derslerin içeriği, çevredeki meslek elemanlarının, sektör temsilcilerinin, koordinatör öğretmenlerin ve alan öğretmenlerinin kararı ile bölgesel düzeyde mesleğin yeterliliklerini ve sektörün ihtiyaçlarını karşılayan modüllerden seçilerek oluşturulur. Bölgesel özellikler ve sektör beklentilerini yansıtacak modüller programda yer almıyorsa, yeni modül içerikleri hazırlanarak programa eklenir. Seçilen derslerin ders saatleri, modüllerin süresine ve içeriğine göre belirlenir. Şöyle ki;

11. sınıf Muhasebe ve Finansman Alanı Bilgisayarlı Muhasebe dalında okutulan Genel Muhasebe 2 dersinin haftalık ders saati şu şekilde belirlenir:

Tablo 3.2: Genel Muhasebe 2 Dersi Modülleri

Dersin Modülleri	Süre	Kazandırılan Yeterlikler
Bilânço	40/24	Bilânço düzenlemek
Büyük Defter ve Mizan	40/24	Büyük defter ve mizan düzenlemek
Varlık Hesapları	40/32	Varlık hesaplarını kaydetmek
Kaynak Hesapları	40/32	Kaynak hesaplarını kaydetmek
Gelir Tablosu	40/24	Gelir tablosu düzenlemek
Muhasebe Uygulaması	40/32	Muhasebe uygulaması yapmak

Kaynak: www.megep.meb.gov.tr

Tablo 3.2.'de yer alan sürede ilk rakam o modül için harcanacak toplam süreyi, ikinci rakam ise öğretmenin kullanacağı süreyi göstermektedir. Aradaki fark da öğrencinin kullanacağı süredir.

$$40+40+40+40+40+40= 240 \text{ saat}$$

$$24+24+32+32+24+32= 168 \text{ saat}$$

Bir eğitim öğretim yılı 36 haftadan oluştuğuna göre;

$$240/36= 6,66$$

$$168/36= 4,66$$

Hesaplamalar doğrultusunda; 4,66 saat 5'e, 6,66 saat de 7'ye yuvarlanacak olursa; yukarıdaki ders için haftalık 5 ile 7 saat arasında bir kredi belirlenebilir.

Muhasebe ve finansman alanı öğretim programı derslerini ve haftalık ders saatlerini gösteren ders çizelgeleri Tablo 3.3 ve Tablo 3.4'te verilmiştir:

Tablo 3.3: Muh. ve Fin. Alanı Öğretim Programı Haftalık Ders Çizelgesi

MESLEK LİSESİ						
MUHASEBE VE FİNANSMAN ALANI						
(BİLGİSAYARLI MUHASEBE, DIŞ TİCARET OFİS HİZMETLERİ, FINANS VE BORSA HİZMETLERİ DALLARI)						
ÇERÇEVE ÖĞRETİM PROGRAMI HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ						
DERS KATEGORİLERİ	DERSLER	9. SINIF	10. SINIF	11. SINIF	12. SINIF	
ORTAK DERSLER	DİL VE ANLATIM (*)	2	2	2	2	
	TÜRK EDEBİYATI	3	3	3	3	
	DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ	1	1	1	1	
	TARİH	2	2	-	-	
	T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK	-	-	2	-	
	COĞRAFYA	2	2	-	-	
	MATEMATİK	4	-	-	-	
	GEOMETRİ	2	-	-	-	
	FİZİK	2	-	-	-	
	KİMYA	2	-	-	-	
	BİYOLOJİ	2	-	-	-	
	SAĞLIK BİLGİSİ	1	-	-	-	
	FELSEFE	-	-	2	-	
	YABANCI DİL	3	2	2	-	
	BEDEN EĞİTİMİ	2	2	2	-	
	GÖRSEL SANATLAR/MÜZİK	1	-	-	-	
	TRAFİK VE İLK YARDIM	-	-	-	1	
TOPLAM		29	14	14	7	
ALAN / DAL DERSLERİ	ALAN ORTAK DERSLERİ	MESLEKİ GELİŞİM	-	2	-	-
	MUHASEBE 1 (*)	-	7	-	-	
	BİLGİSAYARDA KLAVYE KULLANIMI	-	3	-	-	
	BİLGİSAYARDA OFİS PROGRAMLARI	-	4	-	-	
	DAL DERSLERİ	İŞLETMELERDE BECERİ EĞİTİMİ (*)				
	MUHASEBE 2					
	BİLGİSAYARLI MUHASEBE (*)					
	GİRİŞİMCİLİK VE İŞLETME YÖNETİMİ					
	ŞİRKETLER MUHASEBESİ					
	MALİYET MUHASEBESİ					
	İNŞAAT MUHASEBESİ					
	MESLEKİ MATEMATİK					
	MALİYE					
	MESLEKİ YABANCI DİL	-	-	15	24	
	DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ (*)					
	DIŞ TİCARETTE TESLİM VE ÖDEME					
	DIŞ TİCARET MEVZUATI					
	DIŞ TİCARET MUHASEBESİ					
	BANKA İŞLEMLERİ					
	SERMAYE PİYASASI(*)					
FINANSAL YATIRIM						
SERMAYE PİYASASI KAYITLARI						
ÇALIŞMA HAYATI						
ALAN/DAL DERSLERİ TOPLAMI		-	16	15	24	
SEÇMELİ DERS SAATİ TOPLAMI		7	4	5	6	
REHBERLİK VE YÖNLENDİRME		1	1	1	1	
TOPLAM DERS SAATI		37	35	35	38	

Kaynak: MEB, Muhasebe ve Finansman Alanı Çerçeve Öğretim Programı, Ankara, 2012, s. 7

Tablo 3.4: Anadolu Meslek Lisesi Muhasebe ve Finansman Alanı Öğretim Programı Haftalık Ders Çizelgesi

ANADOLU MESLEK LİSESİ					
MUHASEBE VE FİNANSMAN ALANI					
(BİLGİSAYARLI MUHASEBE, DIŞ TİCARET OFİS HİZMETLERİ, FİNANS VE BORSA HİZMETLERİ DALLARI)					
ÇERÇEVE ÖĞRETİM PROGRAMI HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ					
DERS KATEGORİLERİ	DERSLER	9. SINIF	10. SINIF	11. SINIF	12. SINIF
ORTAK DERSLER	DİL VE ANLATIM (*)	2	2	2	2
	TÜRK EDEBİYATI	3	3	3	3
	DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ	1	1	1	1
	TARİH	2	2	-	-
	T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATURKÇULUK	-	-	2	-
	COĞRAFYA	2	2	-	-
	MATEMATİK	4	-	-	-
	GEOMETRİ	2	-	-	-
	FİZİK	2	-	-	-
	KİMYA	2	-	-	-
	BİYOLOJİ	2	-	-	-
	SAĞLIK BİLGİSİ	1	-	-	-
	FELSEFE	-	-	2	-
	YABANCI DİL	6	4	4	4
	BEDEN EĞİTİMİ	2	2	2	-
	GÖRSEL SANATLAR/MÜZİK	1	-	-	-
TRAFİK VE İLK YARDIM	-	-	-	1	
TOPLAM		32	16	16	11
ALAN ORTAK DERSLERİ	MESLEKİ GELİŞİM	-	2	-	-
	MUHASEBE 1 (*)	-	7	-	-
DAL DERSLERİ	BİLGİSAYARDA KLAVYE KULLANIMI	-	3	-	-
	BİLGİSAYARDA OFİS PROGRAMLARI	-	4	-	-
	İŞLETMELERDE BECERİ EĞİTİMİ (*)				
	MUHASEBE 2				
	BİLGİSAYARLI MUHASEBE (*)				
	GİRİŞİMCİLİK VE İŞLETME YÖNETİMİ				
	ŞİRKETLER MUHASEBESİ (*)				
	MALİYET MUHASEBESİ				
	İNŞAAT MUHASEBESİ				
	MESLEKİ MATEMATİK				
	MALİYE				
	MESLEKİ YABANCI DİL	-	-	15	16**/24
	DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ (*)				
	DIŞ TİCARETTE TESLİM VE ÖDEME				
	DIŞ TİCARET MEVZUATI				
	DIŞ TİCARET MUHASEBESİ (*)				
	BANKA İŞLEMLERİ				
	SERMAYE PİYASASI (*)				
FİNANSAL YATIRIM					
SERMAYE PİYASASI KAYITLARI (*)					
ÇALIŞMA HAYATI					
ALAN/DAL DERSLERİ TOPLAMI		-	16	15	16**/24
SEÇMELİ DERS SAATİ TOPLAMI		4	7	8	12**/4
REHBERLİK VE YÖNLENDİRME		1	1	1	1
TOPLAM DERS SAATİ		37	40	40	40

** İşletmelerde beceri eğitimi uygulaması yapılmayan ancak bu eğitimi yönetmelik gereği staj yoluyla tamamlayan kurumlarda uygulanır.

Kaynak: MEB, Muhasebe ve Finansman Alanı Çerçeve Öğretim Programı, Ankara, 2012, s. 8

Muhasebe ve finansman alanı ders içeriklerini açıklamadan önce Tablo 3.3 ve 3.4'te yer alan bazı kavramların tanımlanması faydalı olacaktır (MEB,2012).

“Ortak Dersler: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın belirlemiş olduğu ve belirtilen sınıflarda belirtilen ders saatleri üzerinden programda yer alması gereken derslerdir”.

“Alan/Dal Dersleri: Muhasebe ve finansman alanında yer alan meslekler/dallar için temel bilgi ve becerilerin geliştirilmesini amaçlayan ders grubunu oluşturur. Alan/dal dersleri alan ve dalların özelliklerine göre, öncelikle 10 ve 11. sınıflar olmak üzere, üç yıla yayılarak programa yerleştirilmiştir. Ayrıca alan/dal dersleri içinde (*) ile belirtilen dersler alan ve dalların zorunlu dersleridir”.

“Zorunlu Dersler: Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Kurumları Sınıf Geçme ve Sınav Yönetmeliği'nin 33. maddesi uyarınca yıl sonu başarı ortalaması ile başarılı sayılmayacak dersleri ifade etmektedir”.

“Alan Ortak Dersleri: Muhasebe ve finansman alanının, alan ve tüm dalları ile ilgili ortak yeterlikleri ve mesleki yeterlikleri kazandırmayı amaçlayan derslerdir”.

“Dal Dersleri: Muhasebe ve finansman alanında yer alan dallara özel ve mesleği destekleyici yeterliliği kazandıracak olan, ağırlıklı olarak son sınıflarda yer alan, iş başında veya işletmelerde uygulanması öngörülen derslerdir”.

Çerçeve öğretim programı ile öğrencilere, alan/dallar ile ilgili temel bilgi ve becerileri kazandırmanın yanı sıra; öğrencinin yeniliğe, değişime uyum sağlayabilen, çevresindeki insanlarla sağlıklı iletişim kurabilen, hedeflerini belirleyip bunlara ulaşmak için girişimlerde bulunabilen, yaratıcı, eleştiriye açık ve mesleki yeterliklere sahip bireyler olarak yetiştirilmesi hedeflenmiştir.

Alan ortak derslerine ait modüllerin tamamı aynen uygulanır. 11 ve 12. sınıflarda dalın seçmeli meslek dersleri ve modüllerin seçimi koordinatör öğretmen, zümre öğretmenleri ve sektörde bulunan meslek elemanları ile iş birliği içinde; birbirine temel teşkil eden modüllerin öncelik sırası, okul koşulları, yerel ve bölgesel sektörün ihtiyaçları dikkate alınarak yapılır. Çerçeve öğretim programları, haftalık ders çizelgeleri, dersler ve modüllerin içerikleri ile ilgili bilgiler ders bilgi formları ve modül bilgi sayfalarında verilmiştir.

Her okul sektör beklentilerini, değişen koşulları ve mesleklerin gelişimini programa yansıtabilir. Gerektiğinde 11 ve 12. sınıfta zorunlu dal derslerinin dışındaki mesleğe özgü derslere ait modüller ve modül içerikleri değiştirilip geliştirilebilir. Bu değişiklikler, koordinatör öğretmen, zümre öğretmenleri ve sektörden meslek elemanları ile iş birliği içinde yapılır. Yapılan değişiklikler, okulun bağlı bulunduğu

ilgili öğretim dairesine gönderilir ve bakanlıkça uygun bulunan değişiklikler uygulanır.

3.2.1.2. Muhasebe Finansman Alanı ve Dalları

Ticaret Meslek Liseleri'nde en çok bulunan alan muhasebe ve finansman alanıdır. Her ticaret meslek lisesinde muhakkak açılan bir alandır. Bu alan ve bu alana bağlı dallar aşağıda açıklanmıştır (MEB,2012):

a-“Bilgisayarlı Muhasebe Dalı: Muhasebe alanında yetişmiş muhasebe ve iş ve işlemlerini bilgisayar ortamında başarı ile yapabilen öğrencileri; e-ticaret, masaüstü yayıncılık ve internet alanlarında nitelikli elemanlar olarak yetiştiren daldır”.

b-“Dış Ticaret Dalı: Serbest ticaret bölgelerinde ve dış ticaret kuruluşlarında görev yapacak nitelikli elemanların yetiştirildiği dal programıdır”.

c-“Borsa ve Finans Hizmetleri Dalı: Serbest piyasa ekonomisinin ve gelişmiş güçlü ekonomilerin belirgin faaliyetlerinden olan borsa ve finans hizmetleri dalında görev yapacak vasıflı elemanların yetiştirildiği dal programıdır”.

3.2.2. Programda Yer Alan Dersler

Ticaret Meslek Liseleri'nde mevcut program dahilinde ortak dersler, alan/dal dersleri, alan/ortak dersleri, dal dersleri ve seçmeli dersler okutulmaktadır. Bunlar aşağıda açıklanmıştır.

3.2.2.1. Ortak Dersler

Talim ve Terbiye Kurulunun belirlemiş olduğu dersler, ders saatleri ve programlar uygulanır.

3.2.2.2. Alan/Dal Dersleri

Muhasebe ve finansman alanında yer alan meslekler/dallar için temel bilgi ve becerileri kapsayan ders grubunu oluşturur. Alan ve dalların özelliklerine göre, öncelikle 10. ve 11. sınıflar olmak üzere, üç yıla yayılarak programa yerleştirilmiştir.

Alan/dal dersleri içinde (*) ile belirtilen dersler alan ve dalların zorunlu dersleridir. Bu dersler Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Sınıf Geçme ve Sınav Yönetmeliği'nin 33. maddesi uyarınca yıl sonu başarı ortalaması ile başarılı sayılmayacak derslerdir.

Muhasebe ve finansman alanında yer alan dallar/meslekler için alınması zorunlu olan dersler tabloda verilmiştir.

Tablo 3.5: Muhasebe ve Finansman Alanı Başarılması Zorunlu Dersler Tablosu

DALLAR	BAŞARILMASI ZORUNLU DERSLER	
	MESLEK LİSESİ VE ANADOLU MESLEK LİSESİ	STAJ UYGULAMASI YAPAN ANADOLU MESLEK LİSELERİ
Bilgisayarlı Muhasebe	Muhasebe 1	Muhasebe 1
	Bilgisayarlı Muhasebe	Bilgisayarlı Muhasebe
	İşletmelerde Beceri Eğitimi	Şirketler Muhasebesi
Dış Ticaret Ofis Hizmetleri	Muhasebe 1	Muhasebe 1
	Dış Ticaret İşlemleri	Dış Ticaret İşlemleri
	İşletmelerde Beceri Eğitimi	Dış Ticaret Muhasebesi
Finans ve Borsa Hizmetleri	Muhasebe 1	Muhasebe 1
	Sermaye Piyasası	Sermaye Piyasası
	İşletmelerde Beceri Eğitimi	Sermaye Piyasası Kayıtları

Kaynak: www.megep.meb.gov.tr

3.2.2.3. Alan Ortak Dersleri

Muhasebe ve finansman alanının alan ve tüm dalları ile ilgili ortak yeterlikleri ve mesleki yeterlikleri kazandırmayı amaçlayan derslerdir. Bu dersler ile ilgili bilgiler ve modüller aşağıda verilmiştir.

MESLEKİ GELİŞİM

Öğrencinin yaşam boyu kullanabileceği ve mesleki gelişmesine yararlı olabilecek; iyi ilişkiler kurabilme, öğrenmeyi öğrenme, bilgiye ulaşma, girişimcilik ve iş fikirleri üretme, işe uyum sağlama, kendini geliştirme ve problem çözme gibi bilgi ve becerilerin verildiği derstir. Bu derste öğrenciye, meslek elemanlarının sahip olması gerekli ulusal ve uluslararası iş gücünden beklenen temel yeterlikleri kazandırmak amaçlanmaktadır. Mesleki Gelişim dersine ait modüller aşağıdaki tabloda verilmiştir (MEB,2012):

Tablo 3.6: Mesleki Gelişim Dersi Modülleri

Dersin Modülleri	Süre	Kazandırılan Yeterlilikler
İletişim	40/8	Sağlıklı ve etkili iletişim kurmak ve sürdürmek
Bilgiye Ulaşma ve Veri Toplama	40/8	Öğrenme ihtiyaçları doğrultusunda bilgi ve veri toplamak
Girişimci Fikirler Üretme	40/8	Uygulanabilir girişimci (iş) fikirler üretmek
Girişimci Fikri Geliştirme	40/8	Girişimci (iş) fikri geliştirmek ve planlamak
İş Kurma ve Geliştirme	40/16	İşletme kurma ve geliştirmeyle ilgili faaliyetleri yürütmek
İş Güvenliği ve İşçi Sağlığı	40/8	İşçi sağlığı mevzuatına uymak ve iş güvenliği önlemlerini almak
Çevre Koruma	40/8	Çevreye karşı duyarlı olmak ve çevreyi korumak
Problem Çözme	40/8	Kendini geliştirerek karşılaştığı problemleri çözmek

Kaynak: www.megep.meb.gov.tr

MUHASEBE 1

Tacirin sorumlulukları ve hakları, ticari belgeleri düzenlemesi, işletme defteri, serbest meslek kazanç defteri ve beyannameler ile ilgili konularının verildiği derstir. Bu derste öğrenciye ticari defter ve belgeleri temin etme ve düzenleme, işletmenin sorumlu olduğu kurum ve kuruluşlara karşı yapması gereken işlemleri yerine getirme, yasal çerçevede işletme defteri, serbest meslek kazanç defteri tutma ve beyanname düzenleme ile ilgili yeterlikleri kazandırmak amaçlanmaktadır. Muhasebe 1 dersine ait modüller aşağıdaki tabloda verilmiştir (MEB,2012):

Tablo 3.7: Muhasebe 1 Dersi Modülleri

Dersin Modülleri	Süre	Kazandırılan Yeterlilikler
Ticari Defter ve Belgeler	40/24	Defter ve belgeleri temin ve tasdik ettirmek
Vergi Dairesi ve Belediye İşlemleri	40/24	Vergi dairesi ve belediye ile ilgili işlemleri yapmak
Diğer Kurum İşlemleri	40/24	İş-Kur, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Ticaret sicili ve mesleki kuruluş işlemlerini yapmak
Sosyal Güvenlik	40/32	Sosyal güvenlik işlemleri yapmak
Fatura ve Fatura Yerine Geçen Belgeler	40/24	Fatura ve fatura yerine geçen belgeleri düzenlemek
Kıymetli Evraklar	40/24	Türk Ticaret Kanunu'nda yer alan belgeleri düzenlemek ve menkul kıymetleri seçmek
İşletme Defteri	40/24	İşletme defteri düzenlemek
Beyannameler	40/32	Beyannameleri düzenlemek
Serbest Meslek Kazanç Defteri	40/24	Serbest meslek kazanç defteri düzenlemek

Kaynak: www.megep.meb.gov.tr

BİLGİSAYARDA KLAVYE KULLANIMI

Bilgisayarda F klavye ile bakmadan on parmak yazı yazma, biçimleme standartları, kâğıt ve zarf çeşitleri ile ilgili bilgilerin verildiği derstir. Bu derste öğrenciye bilgisayarda F klavyeyi kullanarak bakmadan on parmakla yazı yazma ve standartlara uygun biçimleme yeterliklerini kazandırmak amaçlanmaktadır. Bilgisayarda Klavye Kullanımı dersine ait modüller aşağıdaki tabloda verilmiştir (MEB,2012):

Tablo 3.8: Bilgisayarda Klavye Kullanımı Dersi Modülleri

Dersin Modülleri	Süre	Kazandırılan Yeterlikler
F Klavye 1	40/32	Bilgisayarda yazı yazmak
F Klavye 2	40/32	
Yazı Biçimleme	40/24	Bilgisayarda resmî yazı hazırlamak

Kaynak: www.megep.meb.gov.tr

BİLGİSAYARDA OFİS PROGRAMLARI

Bilgisayar ortamında kelime işlemci, elektronik tablo ve sunu yaratma yazılım programları ve internet ile ilgili bilgilerin verildiği derstir. Bu derste öğrenciye bilgisayar ofis programlarını kullanarak her türlü bilgiye ulaşma ve iş yerlerinde kullanılan ofis dosyaları oluşturma yeterliklerini kazandırmak amaçlanmaktadır. Bilgisayarda Ofis Programları dersine ait modüller aşağıdaki tabloda verilmiştir (MEB,2012):

Tablo 3.9: Bilgisayarda Ofis Programları Dersi Modülleri

Dersin Modülleri	Süre	Kazandırılan Yeterlikler
Kelime İşlemci	40/24	Bilgisayarda metin dosyası oluşturmak
Elektronik Tablo	40/32	Bilgisayarda matematiksel ve mantıksal dosya oluşturmak
Sunu	40/16	Sunu oluşturmak
Bilgisayarla İletişim	40/8	İnternet üzerinden bilgiye ulaşmak
Bilgi Toplama ve Yönetme	40/16	Bilgisayarda rapor ve form oluşturmak

Kaynak: www.megep.meb.gov.tr

3.2.2.4. Dal Dersleri

Muhasebe ve finansman alanında yer alan dallara özel ve mesleği destekleyici yeterlikleri kazandıracak dal dersleri, ağırlıklı son sınıflarda yer alan, iş başında veya işletmelerde uygulanması öngörülen derslerdir. “Çerçeve Öğretim Programı Haftalık Ders Çizelgesi”nden dalın özelliğine uygun dersler, okul türüne ve okutulacağı yıla

göre seçilir. Dallarda diplomaya götürecekt derslerin belirlenmesinde dalı destekleyici diğer derslerden de seçim yapılarak program oluşturulur (MEB,2012).

Seçilen derslerin içeriği ise çevredeki meslek elemanlarının, okuldaki koordinatör öğretmenlerin ve alan öğretmenlerinin kararı ile bölgesel düzeyde mesleğin yeterliklerini ve sektörün ihtiyaçlarını karşılayan modüllerden seçilerek oluşturulur. Seçilen derslerin ders saatleri, derslerin altındaki modüllerin süresine ve içeriğine göre belirlenir. Teknik liselerde, meslek liselerine oranla dört yıl boyunca daha fazla akademik yeterliklerin kazandırılmasından dolayı dal derslerindeki modüllerin seçiminde ve uygulanmasında öğrencilerin bu akademik becerilerini kullanabileceği modüllere ve uygulamalara ağırlık verilebilir (MEB,2012).

İŞLETMELERDE BECERİ EĞİTİMİ

Her okul, işletmelerde beceri eğitimi dersinin içeriğini, ağırlıklı olarak dala ait modüller olmak üzere bölgesel özellikler dikkate alınarak sektörün beklentilerini yansıttacak modüllerden sektör temsilcileri, okuldaki koordinatör öğretmenler ve alan öğretmenlerinin kararı ile oluşturur. Ancak bölgesel özellikler ve sektör beklentilerini yansıttacak modüllere ihtiyaç duyulması hâlinde yeni modül içerikleri hazırlanabilir. Hazırlanan yeni modül, İl İstihdam ve Meslek Eğitim Kurulu onayı ile uygulamaya konulur ve bir örneği okulun bağlı bulunduğu ilgili öğretim dairesine gönderilir. İşletmelerde Beceri Eğitimi Dersi Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği'nin ilgili hükümlerine göre yapılır. İşletmelerde beceri eğitimi yapılmayan okul türlerinde öğrenciler, ilgili mevzuat doğrultusunda staj yaparlar (MEB,2012).

MUHASEBE 2

Tek düzen muhasebe sistemine göre ticari işlemleri temel mali tablolar ve muhasebe defterlerine kayıt ederek dönem sonu işlemlerini yapabilme yeterliklerinin kazandırıldığı derstir. Bu derste öğrenciye tek düzen muhasebe sistemi ve bilanço esasına göre defter tutma ve mali tabloları düzenleme yeterliklerini kazandırmak amaçlanmaktadır. Muhasebe 2 dersine ait modüller aşığıdaki tabloda verilmiştir (MEB,2012):

Tablo 3.10: Muhasebe 2 Dersi Modülleri

Dersin Modülleri	Süre	Kazandırılan Yeterlikler
Bilanço	40/24	Bilanço düzenlemek
Büyük Defter ve Mizan	40/24	Büyük defter ve mizan düzenlemek
Varlık Hesapları	40/32	Varlık hesaplarını kaydetmek
Kaynak Hesapları	40/32	Kaynak hesaplarını kaydetmek
Gelir Tablosu	40/24	Gelir tablosu düzenlemek
Muhasebe Uygulaması	40/32	Muhasebe uygulaması yapmak

Kaynak: www.megep.meb.gov.tr

BİLGİSAYARLI MUHASEBE

Tek düzen muhasebe sistemi ve işletme kayıtları ile ilgili gerekli bilgilerin verildiği derstir. Bu derste öğrenciye tek düzen muhasebe sistemine göre bilgisayarda muhasebe paket programlarını kullanma ve verileri kaydetme yeterliklerini kazandırmak amaçlanmaktadır. Bilgisayarlı Muhasebe dersine ait modüller aşağıdaki tabloda verilmiştir (MEB,2012):

Tablo 3.11: Bilgisayarlı Muhasebe Dersi Modülleri

Dersin Modülleri	Süre	Kazandırılan Yeterlikler
Program Yükleme	40/24	Paket programı kurmak ve ayarlarını yapmak
Cari Hesap	40/24	Cari hesap işlemleri yapmak
Çek Senet	40/24	Çek senet takibi yapmak
Ön Muhasebe	40/24	Ön muhasebe işlemleri yapmak
Muhasebe	40/32	Muhasebe işlemleri yapmak
Entegrasyon	40/24	Entegrasyon işlemleri yapmak

Kaynak: www.megep.meb.gov.tr

GİRİŞİMCİLİK VE İŞLETME YÖNETİMİ

Ekonomik gelişmeler ve faaliyet alanları ile ilgili bilgilerin verildiği derstir. Bu derste öğrenciye ekonomik gelişmeleri takip etme, faaliyet alanını seçme ve iş yeri açma fikri geliştirme yeterliklerini kazandırmak amaçlanmaktadır. Girişimcilik ve İşletme Yönetimi dersine ait modüller aşağıdaki tabloda verilmiştir (MEB,2012):

Tablo 3.12: Girişimcilik ve İşletme Yönetimi Dersi Modülleri

Dersin Modülleri	Süre	Kazandırılan Yeterlikler
Piyasaları İzlemek	40/24	Ekonomik gelişmeleri izlemek
Faaliyet Alanı	40/24	Faaliyet alanlarını araştırmak
İş Yeri Açmak	40/24	İş yeri açmak

Kaynak: www.megep.meb.gov.tr

ŞİRKETLER MUHASEBESİ

Şirket kurma işlemleri, şirket işlemlerindeki değişiklikler ve şirketlerin kapanış işlemleriyle ilgili bilgilerin verildiği derstir. Bu derste öğrenciye şirket türleri ve özelliklerine göre şirket işlemlerinin muhasebe kayıtlarını tutma yeterliklerini kazandırmak amaçlanmaktadır. Şirketler Muhasebesi dersine ait modüller aşağıdaki tabloda verilmiştir (MEB,2012):

Tablo 3.13: Şirketler Muhasebesi Dersi Modülleri

Dersin Modülleri	Süre	Kazandırılan Yeterlikler
Şahıs Şirketleri	40/24	Şahıs şirketi işlemleri yapmak
Sermaye Şirketleri	40/24	Sermaye şirketi işlemleri yapmak
Şirket Kapanış İşlemleri	40/24	Şirket kapanış işlemleri yapmak
Kooperatifler	40/24	Kooperatif işlemleri yapmak

Kaynak: www.megep.meb.gov.tr

MALİYET MUHASEBESİ

Üretilen mal ve hizmetlerin maliyetinin hesaplanması ve kaydedilmesi ile ilgili gerekli bilgilerin verildiği derstir. Bu derste öğrenciye üretilen mal ve hizmetlerin maliyetlerini hesaplama ve kayıtlarını tutma yeterliklerini kazandırmak amaçlanmaktadır. Maliyet Muhasebesi dersine ait modüller aşağıdaki tabloda verilmiştir (MEB,2012):

Tablo 3.14: Maliyet Muhasebesi Dersi Modülleri

Dersin Modülleri	Süre	Kazandırılan Yeterlikler
Ürün ve Hizmet Maliyeti	40/32	Ürün ve hizmet maliyetini hesaplamak
Maliyet Kayıtları	40/32	Maliyet kayıtları yapmak

Kaynak: www.megep.meb.gov.tr

İNŞAAT MUHASEBESİ

İnşaat işletmelerinde kullanılan belgeler ve ilgili muhasebe kayıtları ile ilgili gerekli bilgilerin verildiği derstir. Bu derste öğrenciye inşaat işletmelerini sınıflandırarak kullanılan belgeleri ilgili defterlere kaydetme yeterliklerini kazandırmak amaçlanmaktadır. İnşaat Muhasebesi dersine ait modüller aşağıdaki tabloda verilmiştir (MEB,2012):

Tablo 3.15: İnşaat Muhasebesi Dersi Modülleri

Dersin Modülleri	Süre	Kazandırılan Yeterlikler
İnşaat İşletmeleri	40/32	İnşaat işletmelerini belirlemek
İnşaat Kayıtları	40/32	İnşaat kayıtları yapmak

Kaynak: www.megep.meb.gov.tr

MESLEKİ MATEMATİK

Matematiksel ticari işlemler konusunda gerekli bilgilerin verildiği derstir. Bu ders ile öğrenciye iş yerinde matematiksel ticari hesaplamalar yapma yeterliklerini kazandırmak amaçlanmaktadır. Mesleki Matematik dersine ait modüller aşağıdaki tabloda verilmiştir (MEB,2012):

Tablo 3.16: Mesleki Matematik Dersi Modülleri

Dersin Modülleri	Süre	Kazandırılan Yeterlikler
Mesleki Aritmetik	40/32	Mesleki matematik aritmetiğini uygulamak
Mesleki Hesaplamalar	40/32	Mesleki matematik hesaplamaları yapmak

Kaynak: www.megep.meb.gov.tr

MALİYE

Bütçe ve vergi ile ilgili gerekli bilgilerin verildiği derstir. Bu derste öğrenciye bütçe ve vergi işlemleri yapma ile ilgili yeterlikleri kazandırmak amaçlanmaktadır. Maliye dersine ait modüller aşağıdaki tabloda verilmiştir (MEB,2012):

Tablo 3.17: Maliye Dersi Modülleri

Dersin Modülleri	Süre	Kazandırılan Yeterlikler
Bütçe İşlemleri	40/32	Bütçe işlemleri yapmak
Vergi	40/32	Vergi ödeme işlemlerini yapmak

Kaynak: www.megep.meb.gov.tr

MESLEKİ YABANCI DİL

Alanında yabancı kaynaklar, mesleki konular, dış ticaret kavramları ile mesleki terimlerin yabancı dildeki anlamları ile ilgili bilgilerin verildiği derstir. Bu derste öğrenciye mesleğinin gerektirdiği terminolojiyi kullanarak yabancı dilde dinleme, okuma, yazma, konuşma ve iletişim kurma yeterliklerinin kazandırılması amaçlanmaktadır. Mesleki Yabancı Dil dersine ait modüller aşağıdaki tabloda verilmiştir (MEB,2012):

Tablo 3.18: Mesleki Yabancı Dil Dersi Modülleri

Dersin Modülleri	Süre	Kazandırılan Yeterlikler
Mesleki Yabancı Dil (Dış Ticaret-İngilizce) 1	40/32	Yabancı dilde mesleki konuları dinlemek, konuşmak, okumak ve yazmak
Mesleki Yabancı Dil (Dış Ticaret-İngilizce) 2	40/32	
Mesleki Yabancı Dil (Borsa ve Finansman-İngilizce) 1	40/32	Yabancı dilde mesleki konuları dinlemek, konuşmak, okumak ve yazmak
Mesleki Yabancı Dil (Borsa ve Finansman-İngilizce) 2	40/32	
Mesleki Yabancı Dil (Bilgisayarlı Muhasebe-İngilizce) 1	40/32	Yabancı dilde mesleki konuları dinlemek, konuşmak, okumak ve yazmak
Mesleki Yabancı Dil (Bilgisayarlı Muhasebe-İngilizce) 2	40/32	

Kaynak: www.megep.meb.gov.tr

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

Dış ticarete izin veren kurum ve kuruluşlar ile ilgili bilgilerin verildiği derstir. Bu derste öğrenciye dış ticarete başvuru kuruluşları ile ilgili işlemleri yerine getirme yeterlikleri kazandırılmak amaçlanmaktadır. Dış Ticaret İşlemleri dersine ait modüller aşağıdaki tabloda verilmiştir (MEB,2012):

Tablo 3.19: Dış Ticaret İşlemleri Dersi Modülleri

Dersin Modülleri	Süre	Kazandırılan Yeterlikler
Dış Ticaret Kavramları	40/16	Dış ticaret kavramlarını tespit etmek
Dış Ticaret Bağlantıları	40/16	Dış ticaret bağlantılarını kurmak
Gümrük Belgeleri	40/16	Gümrük belgelerini düzenlemek
Bakanlıklarda Dış Ticaret İşlemleri	40/16	Bakanlıklarda dış ticaret işlemleri yapmak
İhracatçı Birlikleri ve Devlet Yardımları	40/16	İhracatçı birlikleri ve devlet yardımları işlemleri yapmak
KDV İstisnası İşlemleri	40/8	KDV istisnası ile ilgili işlemleri yapmak
Sigorta Kuruluşları İşlemleri	40/8	Sigorta kuruluşları ile ilgili işlemleri yapmak
Oda ve Borsa İşlemleri	40/8	Oda ve borsa ile ilgili işlemleri yapmak
Diğer Kuruluş İşlemleri	40/8	İzin veren diğer kuruluşlarla ilgili işlemleri yapmak

Kaynak: www.megep.meb.gov.tr

DIŞ TİCARETTE TESLİM VE ÖDEME

Dış ticarete teslim ve ödeme ile ilgili bilgilerin verildiği derstir. Bu derste öğrenciye dış ticarete teslim ve ödeme şekilleri ile ilgili işlemleri yerine getirme yeterliklerini kazandırmak amaçlanmaktadır. Dış Ticarete Teslim ve Ödeme dersine ait modüller aşağıdaki tabloda verilmiştir (MEB,2012):

Tablo 3.20: Dış Ticarete Teslim ve Ödeme Dersi Modülleri

Dersin Modülleri	Süre	Kazandırılan Yeterlikler
Dış Ticarete Teslim Şekilleri	40/24	Dış ticarete teslim şekillerini tespit etmek
Dış Ticarete Ödeme Şekilleri	40/24	Dış ticarete ödeme şekillerini takip etmek

Kaynak: www.megep.meb.gov.tr

DIŞ TİCARET MEVZUATI

Dış ticaret mevzuatı ile ilgili konuların verildiği derstir. Bu derste öğrenciye ithalat, ihracat, sigorta, gümrük ve kambiyo işlemleri ile ilgili bilgi ve becerileri kazandırmak amaçlanmaktadır. Dış Ticaret Mevzuatı dersine ait modüller aşağıdaki tabloda verilmiştir (MEB,2012):

Tablo 3.21: Dış Ticaret Mevzuatı Dersi Modülleri

Dersin Modülleri	Süre	Kazandırılan Yeterlikler
İhracat	40/16	İhracat işlemlerini yapmak
İthalat	40/16	İthalat işlemlerini yapmak
Gümrük Tarifeleri	40/16	Gümrük tarifelerini takip etmek
Banka ve Kambiyo İŞlemleri	40/24	Banka ve kambiyo işlemlerini yapmak

Kaynak: www.megep.meb.gov.tr

DIŞ TİCARET MUHASEBESİ

Dış ticaret muhasebesi ile ilgili konuların verildiği derstir. Bu derste öğrenciye dış ticaret muhasebesi ile ilgili bilgi ve becerileri kazandırmak amaçlanmaktadır. Dış Ticaret Muhasebesi dersine ait modüller aşağıdaki tabloda verilmiştir (MEB,2012):

Tablo 3.22: Dış Ticaret Muhasebesi Dersi Modülleri

Dersin Modülleri	Süre	Kazandırılan Yeterlikler
Mali Tablolar	40/16	Mali tabloları düzenlemek
Dış Ticaret Muhasebe Sistemi	40/16	Muhasebe sistemini oluşturmak
İthalat Kayıtları	40/16	İthalat işlemlerini kaydetmek
İhracat Kayıtları	40/16	İhracat işlemlerini kaydetmek
Dış Ticaret Finansmanı	40/16	Dış ticaret finansmanı sağlamak

Kaynak: www.megep.meb.gov.tr

BANKA İŞLEMLERİ

Banka ve sigorta işlemleri ile ilgili konularda gerekli bilgilerin verildiği derstir. Bu derste öğrenciye banka kuruluşu, mevduat, kambiyo, hizmet ve sigorta işlemleri ile ilgili yeterlikleri kazandırmak amaçlanmaktadır. Banka İŞlemleri dersine ait modüller aşağıdaki tabloda verilmiştir (MEB,2012):

Tablo 3.23: Banka İşlemleri Dersi Modülleri

Dersin Modülleri	Süre	Kazandırılan Yeterlikler
Banka Kuruluş İşlemleri	40/16	Banka kuruluş işlemlerini yapmak
Mevduat İşlemleri	40/32	Mevduat işlemlerini yapmak
Kambiyo İşlemleri	40/32	Kambiyo işlemlerini yapmak
Hizmet İşlemleri	40/24	Hizmet işlemlerini yapmak

Kaynak: www.megep.meb.gov.tr

SERMAYE PİYASASI

Sermaye piyasası faaliyetleri ile ilgili bilgilerin verildiği derstir. Bu derste öğrenciye sermaye piyasası faaliyetleri ve piyasada faaliyet gösteren finansal kuruluşları araştırma yeterliklerini kazandırmak amaçlanmaktadır. Sermaye Piyasası dersine ait modüller aşağıdaki tabloda verilmiştir (MEB,2012):

Tablo 3.24: Sermaye Piyasası Dersi Modülleri

Dersin Modülleri	Süre	Kazandırılan Yeterlikler
Sermaye Piyasası Faaliyetleri	40/32	Sermaye piyasası faaliyetlerini tespit etmek
Finansal Kuruluşlar	40/32	Finansal kuruluşları seçmek
Türkiye'de Finansal Piyasalar	40/32	Türkiye'de finansal piyasaları takip etmek

Kaynak: www.megep.meb.gov.tr

FİNANSAL YATIRIM

Finansal yatırım alanları ile ilgili gerekli bilgilerin verildiği derstir. Bu derste öğrenciye finansal piyasalarda yatırım yapacağı araçlar ile ilgili yeterlikleri kazandırmak amaçlanmaktadır. Finansal Yatırım dersine ait modüller aşağıdaki tabloda verilmiştir (MEB,2012):

Tablo 3.25: Finansal Yatırım Dersi Modülleri

Dersin Modülleri	Süre	Kazandırılan Yeterlikler
Finansal Yatırım Araçları	40/24	Finansal yatırım araçlarını değerlendirmek
Türev Piyasa Araçları	40/24	Türev piyasa araçlarını değerlendirmek
Finansal İşlemler	40/24	Finansal işlemleri yapmak

Kaynak: www.megep.meb.gov.tr

SERMAYE PİYASASI KAYITLARI

Sermaye piyasası kayıtları ile ilgili gerekli bilgilerin verildiği derstir. Bu derste öğrenciye sermaye piyasası kayıtları ile ilgili yeterlikleri kazandırmak amaçlanmaktadır. Sermaye Piyasası Kayıtları dersine ait modüller aşağıdaki tabloda verilmiştir (MEB,2012):

Tablo 3.26: Sermaye Piyasası Kayıtları Dersi Modülleri

Dersin Modülleri	Süre	Kazandırılan Yeterlikler
Şirket Analizi	40/24	Şirket analizi yapmak
Finansal Kurumlar Muhasebesi	40/32	Muhasebe kayıtları yapmak
Finansal Tablo ve Raporlar	40/24	Tablo ve raporları düzenlemek

Kaynak: www.megep.meb.gov.tr

ÇALIŞMA HAYATI

İş hukuku, toplam kalite yönetimi, ekonomik, sosyal ve toplumsal olaylar, teknolojik gelişmeler ve motivasyon artırıcı faaliyetler ile ilgili gerekli bilgilerin verildiği derstir. Bu derste öğrenciye hukuk kurallarına ve anayasal hak ve sorumluluklarına uygun davranma, teknolojik gelişmeleri takip etme, motivasyon artırıcı faaliyetlerden yararlanma, ekonomik, sosyal ve toplumsal olayları izleme ve çalışmalarında toplam kalite yönetimi prensiplerini uygulama yeterliklerini kazandırmak amaçlanmaktadır. Çalışma Hayatı dersine ait modüller aşağıdaki tabloda verilmiştir (MEB,2012):

Tablo 3.27: Çalışma Hayatı Dersi Modülleri

Dersin Modülleri	Süre	Kazandırılan Yeterlikler
Anayasal Hak ve Sorumluluklar	40/16	Anayasal haklarına ve sorumluluklarına uygun davranmak
Mesleki Gündem	40/16	Ekonomik, sosyal ve toplumsal olayları takip etmek
Personel Gelişimi	40/16	Personel gelişim faaliyetlerini yürütmek
Toplam Kalite Yönetimi	40/16	Toplam kalite prensiplerini uygulamak

Kaynak: www.megep.meb.gov.tr

3.2.2.5. Seçmeli Dersler

Seçmeli dersler, Talim ve Terbiye Kurulunun Tebliğler Dergisi'nde yayımlanan kararları ve Ortaöğretim Kurumları Haftalık Ders Dağıtım Çizelge ekinde belirtilen açıklamalar doğrultusunda; seçmeli genel bilgi, alan/dal ya da diğer alan/dalların derslerinden seçilebilir. Alınabilecek seçmeli dersler; sektör ihtiyaçları dikkate alınarak zümre öğretmenleri, koordinatör öğretmenler ve öğrenci talepleri doğrultusunda alanın ve dalların özelliklerine göre okul yönetimince belirlenir. Seçmeli derslerin seçiminde, varsa o derse ait diğer programlar sıra takip eder ve önceden alınması gereken dersler göz önünde bulundurulur. Seçmeli derslerin haftalık ders çizelgesinde belirtilen haftalık ders saati kadar alınması zorunludur (MEB,2012).

3.3. Ticaret Meslek Liselerinde Beceri Eğitimi Uygulamaları

Ticaret Meslek Liselerinde öğrenim gören öğrenciler 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu hükümlerine göre uygulamalı eğitimlerini gerçek iş ve hizmet ortamlarında yapmaktadırlar. Bu eğitim; haftada iki gün okulda teorik eğitim, üç gün işletmelerde uygulamalı eğitim olarak gerçekleştirilmektedir. Son sınıfta işletmelerde uygulamaya giden öğrenciler böylece öğrenim görürlerken iş hayatı ile de tanışmaktadırlar.

3.3.1. Beceri Eğitimi Uygulamasında Genel Esaslar

Ticaret Meslek Liselerinde 12. Sınıfa geçen bütün alan öğrencileri staj uygulaması (beceri eğitimi) yapmak zorundadır. Bu zorunluluk 3308 sayılı Kanun'dan kaynaklanmaktadır.

3.3.1.1. İşyerlerinin Tespiti

Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği'ne göre; beceri eğitimi yapılacak işletmelerin uygunluğu, eğitim yapılacak okulların meslek alanları, eğitim görecekt öğrenci sayıları ile ilde mesleki eğitim yapılmasına ihtiyaç duyulan yeni meslek alanları; işletme tespit komisyonları aracılığı ile İl Mesleki Eğitim Kurulu tarafından belirlenmektedir (MEB, 2002:615).

Bölüm-sektör koordinatör şefleri, her yıl nisan ayının ilk haftasında kurum müdürü veya görevlendireceği bir müdür yardımcısının başkanlığında toplanarak öğrencilerin beceri yapabilecekleri kamu ve özel kurum ve kuruluşlarını belirler. Okul yönetimi tarafından uygun görülmesi halinde öğrenci veya velisi tarafından belirlenen işletmelerde de öğrenciler beceri eğitimi görebilirler.

3.3.1.2. Sözleşmelerin İmzalatılması

Beceri eğitimi görülecek işletmeler belirlendikten sonra, işletmelerde beceri eğitimi görecekt öğrencilerin sözleşmesi, bir önceki ders yılı sonundan itibaren yeni ders yılı başına kadar okul müdürlüğü ve işletme yetkilisi arasında imzalanır. Öğrenci veya işletmenin durumunda değişiklik meydana gelmesi halinde sözleşme yeniden düzenlenir veya feshedilir (MEB, 2002:615).

3308 sayılı Mesleki ve Teknik Eğitim Kanunu çerçevesinde yer alan bir sözleşme örneği EK-3'te verilmiştir.

İşletmelerde Meslek Eğitimi görecek olan öğrencilerin hazırlayacakları iş dosyası örneği Tablo 3.28'de verilmiştir.

Tablo 3.28 İşletmelerde Meslek Eğitimi Öğrenci İş Dosyası

İŞLETMELERDE MESLEK EĞİTİMİ	
ÖĞRENCİ İŞ DOSYASI	
..... / ..... ÖĞRETİM YILI	
Öğrencinin _____ :	
Adı Soyadı _____ :	
Okul/Kurumu _____ :	
Numarası _____ :	
Sınıfı-Şubesi _____ :	
Alan/Dalı _____ :	
İşletmenin _____ :	
Adı _____ :	
Adresi _____ :	
Usta Öğretici/Eğitici Personelin _____ :	
Adı Soyadı _____ :	
Koordinatör Öğretmenin _____ :	
Adı Soyadı _____ :	
ACIKLAMALAR:	
1. İşletme tarafından her öğrenciye bir iş dosyası tutturulur.	
2. Bu dosyaya, öğrenciye yaptırılan temrin, iş, proje, deney ve hizmetlerle ilgili; resimler, projeler ve değerlendirme çizelgeleri konulur (Meslekî ve Teknik Eğitim Yönetmeliği, madde 187)	
3. Dosyadaki her resim, proje veya değerlendirme çizelgesi USTA ÖĞRETİCİ/EĞİTİCİ PERSONEL ve ÖĞRENCİ tarafından imzalanır.	
4. Dosya, yıl sonu beceri sınavı sırasında sınav komisyonu üyelerine ibraz edilir.	
5. Yıl sonu beceri sınavı puanının hesaplanmasında, iş dosyasının ağırlığı 100 puan üzerinden % 20'dir. (Meslekî ve Teknik Eğitim Yönetmeliği, madde 83)	

Kaynak: 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu

3.3.1.3. Öğrencilerin Takibi

İşletmelere yerleştirilen öğrenciler haftanın 3 gününü okuldaki sınıflarına göre; Pazartesi, Salı ve Çarşamba ile Çarşamba, Perşembe ve Cuma günleri staj yerlerinde geçirirler.

Öğrencileri haftalık olarak işyerlerinde meslek dersi öğretmenleri takip ederler. Dönem başında ilgili müdür yardımcısının yapacağı bölgesel dağılım sonrasında çekilen kura ile öğretmenlerin, takibini yapacakları öğrenciler ve işletmeleri belirlenir. Sonrasında her hafta matbu evraklar ile (rehberlik formu, haftalık görev formu, devam devamsızlık çizelgesi) işyerlerine giderek öğrencileri kontrol ederler. Matbu evrakları işyerlerindeki yetkiliye kaşe yapıp imzalatırlar.

Öğrenciler beceri eğitimleri süresince, eğitim öğretim yılı başında hazırlanan çerçeve öğretim programına göre staj dosyası hazırlamak ve her ay koordinatör öğretmenine göstermek zorundadır. Çerçeve öğretim programı, teorik olarak gördüğü meslek derslerinden oluşmuş bir programdır. Beceri eğitiminin sonunda da, beceri eğitimi sınavına girecek olan öğrenciler, bu sınavdan mutlaka geçer (45=>) not almalıdırlar. Hazırlamış oldukları staj dosyası da burada değerlendirilecek ve nota dönüştürülecektir. Bu konular detaylı olarak değerlendirme bölümünde ele alınacaktır.

Koordinatör öğretmen tarafından haftalık ve aylık olarak düzenlenecek, Aylık Rehberlik Rapor Formu, Aylık Devam-Devamsızlık Bildirim Çizelgesi ve Günlük Rehberlik Görev Formu aşağıda verilmiştir:

Tablo 3.29: Aylık Rehberlik Rapor Formu

İŞLETMELERDE MESLEK EĞİTİMİ KOORDİNATÖRLERİNİN İŞLETMEYE YAPACAĞI AYLIK REHBERLİK RAPOR FORMU	
..... MÜDÜRLÜĞÜ'NE	
Okul/Kurumumuz ..... alan/dalı öğrencilerinin meslek eğitimi gördüğü işletmede yapmış olduğum bir aylık koordinatörlük görevlerim sırasında tespit ettiğim hususlar aşağıda belirtilmiştir. .... / ... / ...	
Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.	
İşletmenin Adı ve Adresi :	GÖREV TARİHLERİ :
İşletme Eğitim Koordinatör Öğretmenin	.... / ... / ...
Yetkilisinin Adı Soyadı	.... / ... / ...
İmza	.... / ... / ...
Koordinatörün Rehberlik Yaptığı Konular	Değerlendirme ve Öneriler
A. Meslekî ve Teknik Eğitim Yönetmeliği ile ilgili konular:	
1. Usta öğretici/eğitici personelin yıllık eğitim plânı (Gelişim Tablosu) var mı? Uyguluyor mu? Öğrencilere sürekli aynı işlem mi, rotasyona göre mi eğitim yaptırılıyor?	
2. Öğrencilerin günlük çalışmaları yıllık eğitim plânına uygun olarak plânlanmış mı?	
3. Öğrenci devam durumu günlük olarak takip ediliyor mu?	
4. Meslek eğitimi çalışmaları puanla değerlendiriliyor mu?	
5. Yapılan işlerle ilgili olarak her öğrenciye iş dosyası tutturuluyor mu?	
6. Öğrencilere 3308 sayılı Kanunun 25 inci maddesine göre aylık ücret ödeniyor mu?	
7. Meslek eğitimi, çalışma saatlerinde yapılıyor mu?	
8. İş güvenliği konusunda öğrencilere yeterli bilgi veriliyor ve gerekli tedbirler alınıyor mu?	
9. Öğrenciler disiplin, kıyafet ve işletmenin kurallarına uyuyor mu?	
10. Öğrencilerin telafi eğitimine alınması gerekiyor mu? Gerekliyse hangi konularda telafi eğitimi uygulanmalı?	
B. Eğitici Personelle ilgili konular:	
1. İşletmenin meslek eğitimi ile görevli personelinin usta öğreticilik belgesi var mı?	
2. Eğitici personelin sorumlu olduğu öğrenci grubu sayısı Meslekî ve Teknik Eğitim Yönetmeliğinin 192' inci maddesine uygun mu?	
3. Meslek eğitimi konusunda koordinatör tarafından eğitici personele yapılan rehberlik ve konusu.	
4. Eğitici personelin geliştirme ve uyum kursuna ihtiyacı var mı?	
C. İşletme ile ilgili konular:	
1. İşletmelerde meslek eğitimi, yıllık çalışma takvimine uygun olarak sürdürülüyor mu?	
2. İşletmede meslek eğitiminin mevzuata göre sürdürülmesi ile ilgili gerekli tedbirler alınıyor mu? (Meslekî ve Teknik Eğitim Yönetmeliği madde 196.)	

Kaynak: 3308 sayılı Mesleki Eğitim Temel Kanunu

Tablo3.30: Aylık Devam-Devamsızlık Bildirim Çizelgesi

İŞLETMELERDE MESLEK EĞİTİMİ GÖREN ÖĞRENCİLERİN AYLIK DEVAM - DEVAMSIZLIK BİLDİRİM ÇİZELGESİ																																							
OKUL / KURUMUN ADI			İŞLETMENİN																																				
			Adı			Telefonu ve Faksı			e-Posta Adresi			Ait Olduğu Ay			Belgenin Düzenlendiği Tarih																								
			.....			Tel :			.....			.....			..... / ..... / 201...																								
			.....			Faks :																																	
Öğrencinin			Günlük Devamsızlık Durumu																																				
Adı Soyadı			No	Sınıf	Günlük	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	Toplam Devamsızlık		
					S																																Özür lü	Özürsüz	
					S																																		
					Ö																																		
					S																																		
					Ö																																		
					S																																		
					Ö																																		
					S																																		
					Ö																																		
					S																																		
					Ö																																		

<p>İşletme Yetkilisi</p> <p>..... / ..... / 20...</p> <p>Adı Soyadı</p> <p>.....</p> <p>Kaşe - İmza</p>	<p>İncelendi</p> <p>..... / ..... / 20...</p> <p>Koordinatör Müdür Yardımcısı</p> <p>.....</p> <p>İmza: .....</p>	<p>Devamsızlığın Gösterileceği Semboller</p> <p>1- (İ) İzinli</p> <p>5- (D) Özürsüz</p> <p>Devamsız</p> <p>2- (H) Hasta Sevкли</p> <p>6- (S) Sabah</p> <p>3- (R) Raporlu</p> <p>7- (O) Öğle</p> <p>4- (T) Resmi Tatil</p>
---	--	--

Kaynak: 3308 sayılı Mesleki Eğitim Temel Kanunu

Tablo 3.31: Günlük Rehberlik Görev Formu

İŞLETMELERDE MESLEK EĞİTİMİ GÜNLÜK REHBERLİK GÖREV FORMU		
<p>İşletmenin Adı : İzlemede Sorumlu olduğu Öğrenci Sayısı :</p> <p>Meslek Alan/Dalı : Görev Tarihi :</p>		
<u>Aylık Rehberlik Formuna Göre :</u>		
<p>1-İşletmede öğrenim gören öğrencilerin eğitimini olumsuz yönde etkileyen hususlar: (varsa yazınız.)</p> <p>2-Belirlenen aksaklıklarla ilgili yapılan rehberlik ve alınan önlemler::</p> <p>3-Aylık Rehberlik formunda belirtilmesinde yarar görülen hususlar:</p>		
İşletme Eğitim Yetkilisi	Koor.Öğretmen	Koor. Md. Yrd.
İmza	İmza	İmza
<p>Açıklamalar: Bu form koordinatör öğretmen tarafından her görev için görev haftası başında koordinatör Md. Yrd.'ndan alınır. Görev sonrasında okula geldiği gün içinde imzaları tamamlanmış olarak Koordinatör Md. Yrd.' na teslim edilir. Bu form "Aylık Rehberlik Formu' nun doldurulmasında esas alınır ve rapora eklenir.</p>		

Kaynak: 3308 sayılı Mesleki Eğitim Temel Kanunu

3.3.1.4. Değerlendirme

İşletmelerde beceri eğitiminin değerlendirilmesi, işyeri notu, iş dosyası notu ve yıl sonu beceri sınavı notu ile yapılır.

İşletmelerde beceri eğitimi bir ders yılı süresince uygulanmaktadır ve bir ders yılı 2 dönemden oluşmaktadır. İşletmelerde beceri eğitiminde işyerleri tarafından 1. dönem ve 2. dönemde öğrenciye işyerindeki eğitici personel tarafından birer dönem notu verilir. Dönem notu, değişik değerlendirme kriterlerine göre 100 puan üzerinden yapılan puanlamaların aritmetik ortalamasının nota çevrilmesi ile belirlenir.

Beceri eğitimi gören her öğrenci değerlendirilmeye dahil edilmek üzere bir iş dosyası hazırlamak zorundadır. İş dosyası, öğrencinin işyerindeki beceri eğitimi ile ilgili yapmış olduğu çalışmalar ve uygulamalardan oluşan staj dosyasıdır. Bu dosyada okulda gördüğü meslek derslerinin tümü yer almaktadır. Hazırlanan iş dosyası, öğrencinin 2. dönem notu ile birlikte okul müdürlüğüne gönderilir. Hazırlanan bu iş dosyası okul müdürlüğüne görevlendirilen meslek dersi öğretmenleri tarafından incelenir ve 100 puan üzerinden değerlendirilir.

İşletmede beceri eğitimi gören öğrencilere, ders yılının son haftasında yıl sonu beceri sınavı uygulanır. Bu sınavlar, işletmelerden davet edilen eğitici personeller, ilgili okulun meslek dersi öğretmenlerden oluşan bir komisyon tarafından yapılır. Beceri sınavı soruları, öğretim programının içeriğinin en az % 80'ini kapsayacak şekilde hazırlanır. Yıl sonu beceri sınavı da 100 puan üzerinden değerlendirilir.

Öğrenciye ilk dönem verilen not, 1. dönem notu olarak karnesine işlenir. Ancak 2. dönemde öğrencinin notu belirlenirken farklı bir yol izlenir. 2. dönemde öğrencinin yıl sonu notu belirlenir. Yıl sonu notu, öğrencinin hazırlayacağı iş dosyasından alacağı puan ile yıl sonu beceri sınavından alacağı puanın belirli yüzdesini ve işyerinin vermiş olduğu dönem notlarını içermektedir.

Öğrencinin yıl sonu notu belirlenirken aşağıdaki süreç takip edilir:

- Öğrencinin iş dosyasına verilen puanın % 20'si ile sınavdan alınan puanın %80'i toplanarak elde edilen toplam puanın 5'lik not sistemindeki karşılığı öğrencinin beceri sınavı notu olarak belirlenir.
- Yıl sonu notu, 1. ve 2. dönem işyeri tarafından verilen notların aritmetik ortalamasının alınmasıyla elde edilen not ile öğrencinin beceri sınavı notunun aritmetik ortalamasından oluşur.

Öğrencinin beceri eğitiminden başarılı olabilmesi için beceri sınavı notunun ve en son hesaplanan yıl sonu notunun 5'lik not sisteminde 2 (geçer) olması gerekmektedir. Ayrıca öğrencinin yapılan sınavdan en az 45 puan alması da gerekmektedir.

3.3.2. Beceri Eğitimi Uygulamasında Görev ve Sorumluluklar

Beceri eğitim uygulamasındaki görev ve sorumluluklar aşağıdadır:

3.3.2.1. Beceri Eğitimi Uygulamasında İşletme Yetkilisinin Görev Ve Sorumlulukları

İşletme yetkililerinin görev ve sorumluluklarını şu şekilde sıralayabiliriz (Gürol, 1997:114–115):

- Beceri eğitimini yaptırmak
- Eğitici personeli görevlendirmek
- Beceri eğitiminin yapılacağı yeri belirlemek
- Öğrencilere ücretli izin vermek
- Güvenlik tedbirlerini almak
- Öğretilmeyen konuları okula bildirmek
- Öğrenci puanlarını okula teslim etmek
- Öğrencilerin durumlarını okula bildirmek, eğitim sözleşmesini yapmak
- Eğitici personel görevlendirmek işletmelerde beceri eğitimi yapılacak alanların hiçbiri için yeterli sayıda ve nitelikte eğitici personel görevlendirmek.

- Gerekli temrin malzemesini temrin etmek
- Eğitim sözleşmesi imzalamak
- Ücretsiz mazeret izni vermek
- Öğrencilerin iş kazaları ve meslek hastalıklarından korunması için gerekli tedbirleri almak.

3.3.2.2. Beceri Eğitimi Uygulamasında Koordinatör Öğretmenin Rolü

Öğretmenlerin Görev ve Sorumlulukları işbirliğine dayalı eğitim programlarının (işletmelerde meslek eğitimi) yönetim ve yürütülmesinde temel sorumluluk koordinatör öğretmendedir. Programın başarısı büyük ölçüde özel beceriye sahip ve insan ilişkileri konusunda uzman olan bu elemana bağlıdır. Koordinatör öğretmen, işletmelerde meslek eğitiminden; işyeri tespiti, eğitimin planlanması, koordinasyonu ve takibi ile görevli kişidir (Gürol, 1997:120).

İşbirliğine dayalı eğitim programlarında koordinatör öğretmenlere temsil ettiği okul ile öğrencilerin beceri eğitimlerini yaptığı işletme arasında "köprü" olma görevi verilmiştir. Bu nedenle, koordinatör öğretmen programın planlanması ve yürütülmesinden sorumlu en önemli kişidir. Yani, programın başarısı büyük ölçüde koordinatör öğretmene bağlıdır. Koordinatör öğretmenlerin görev ve sorumluluklarına ilişkin birçok görüş bulunmaktadır. Bu görüşleri şu başlıklar altında toplamak mümkündür (Külahçı, 1991:5; Mitchell, 1977:15).

- Koordinasyon
- Öğretim, Danışmanlık, Rehberlik
- İlişkileri Geliştirme
- Yönetim ve Denetim

3.3.2.3. Beceri Eğitimi Uygulamasında Eğitici Personelin Görev Ve Sorumlulukları

İş birliğine dayalı eğitim programının en önemli özelliği okullarda öğretilmesi mümkün olmayan becerilerin iş başında etkili olarak öğretilmesini sağlamaktır.

Eğitimin kalitesinde eğitici personelin rolü çok büyüktür. Birçok durumda iş başında çalışan insanlar eğitim yapmak için yetiştirilmelidir. Genellikle iş yaşamındaki bireyler emir verme, talimat yazma ve yapılan işleri denetleme işlerini yürütürler. Bu nedenle, öğrencilerin iş başındaki eğitimlerini yönlendirecek eğitici personelin yetiştirilmesi gerekir (Duman, 2001:41).

Eğitici personelde aranan özellikleri, yani görev ve sorumlulukları şu şekilde sıralayabiliriz (Duman, 2001:22–23):

- Koordinatör öğretmen ile işbirliği yapmak
- Öğrenciler ile iyi ilişkiler kurmak
- Koordinatör ve öğrencilerle işbirliği yapma
- Öğretim planını yapma ve uygulama
- Beceri eğitiminin yapılacağı yeri belirleme
- Gerekli temrin malzemesini temin etme
- Öğrenci başarısını değerlendirme
- Çalışma takvimine uyma
- Yapararak öğrenmeyi uygulama
- Öğrencilerde uygun tavırlar geliştirme
- İş dosyası tutma
- Devam-devamsızlıkları takip etme
- İlgili toplantılara katılmak
- İşletmelerde yapılacak eğitim faaliyetlerinde çalışma takvimine uymak
- Göreve gelmemeleri halinde, mazeretlerini zamanında işletme yetkililerine bildirmek
- Öğrencilerin yapararak öğrenmelerini sağlamak

- İş yaşamında üzerinde önemle durulan sorumluluk, güvenilirlik vb. kavramların öğrencilerde gelişmesini sağlamak
- Öğrencilerde bir işe girebilmek için uygun tavırlar geliştirmek

3.3.2.4. Beceri Eğitimi Uygulamasında Öğrencinin Görev ve Sorumlulukları

İşletmeye giden öğrenciler hem okulun hem de işletmenin birer elemanıdır. Bu nedenle hem okulun hem de işletmenin kurallarına uymak zorundadırlar. Bunları şu şekilde sıralayabiliriz (Gürol, 1997:118).

- İş disiplinine, ahlakına ve mesai saatlerine uymak
- İş yerlerindeki araç-gereç ve malzemelere zarar vermeden çalışmak
- Kılık ve kıyafetine, konuşmasına, davranışlarına, temizliğine dikkat etmek
- İşletmenin temizliğine dikkat etmek
- İş güvenliğine ve iş kazalarına dikkat etmek
- Hasta olduğunda iş yeri yetkilisine müracaat etmeli, izinsiz iş yerinden ayrılmamak.
- Doktora (vizite) çıktığında sonucu iş yerine ve okula aynı gün bildirmek
- İş yerinde sır olarak kalması gereken konuları dışarı çıkarmamak
- İş yerinde başarılı olmanın karşılıklı menfaatlere dayandığını bilmek
- İş yerinde personel ayırımı yapmadan görgü kurallarına, insan ilişkilerine dikkat etmek
- Dedikodu, laf götürme gibi kötü alışkanlıklardan kaçınmak
- Mütevazı olmak.
- Hem okulu hem de işyerinin bir elemanı olduğunu unutmamak, kendini üstün görmemek
- Mesleği dışında verilen işleri de yerine getirmeye çalışmak
- Sigara gibi kötü alışkanlıklara itibar etmemek.

- Disiplin cezalarının işletmede de geçerli olduğunu bilmek

3.4. Ticaret Meslek Liselerindeki Eğitimciler

Muhasebe eğitiminde arzulanan kalite ve amaca ulaşmada en önemli görevlerden birisi de öğretmene düşmektedir. Öğrenciler, öğretmenin bilgilerinden, tecrübesinden yararlanarak kendilerini yetiştirmektedir. Diğer bir ifadeyle, öğretmenler öğrencilerin eğitim ve eğitim sonrası yaşamlarını şekillendirmelerinde etkili olabilmektedir. Öğretmenin kalitesi, muhasebe eğitimini doğrudan etkilemektedir. Bu bakımdan öğretmen, kendisini sürekli olarak yargılayabilmelidir.

Öğretmenlerin teoriyle uygulamayı birleştirmeyi ihmal etmemesi gerekir. Çünkü muhasebede teori, konuları sistematik olarak ele almak, tartışmak suretiyle uygulamaya yön verirken; uygulama da, üzerinde çalışılması gereken konuları belirlemek suretiyle teoriye katkıda bulunmaktadır. İkisinin birbiriyle uzlaşmaz değil, tam aksine uyumlu olduğunu kabul etmek bir muhasebe eğitimcisi için temel ilke olmalıdır. (Dursun, 2006:14)

e-Muhasebe etkinliklerinde, yönetici kavramı yerini ekip çalışmasına bırakmış; öğretmen yönlendiren ve danışılan, öğrenci ise öğrenen ve kendi yaşantısını yapılandıran hale gelmiştir. e-muhasebe yaşantıları, öğrenenlere bireysel gereksinimlere dayalı yaşam boyu eğitim olanaklarını sunarken, işbaşıda eğitim olanağına yardımcı olacaktır. (Sürmeli, 2007:30)

Ticaret Meslek Liselerinde muhasebe ve finans eğitimi veren öğretmenler büyük bir oranla Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi İşletme Muhasebe ve Finansman Öğretmenliği Bölümü'nden mezun olan kişilerdir. Bununla beraber, 1995 yılı sonrasında İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin İşletme, İktisat, Maliye vb. bölümlerinden mezun olanlara da muhasebe ve finansman öğretmenliği hakkı verilmiştir.

3.5. Ticaret Meslek Liselerinde Verilen Muhasebe Eğitimi

Ticaret Meslek Liselerinde teorik ve pratik şekilde meslek dersleri verilmektedir. Sınıf ortamında teorik dersler anlatılırken, bilgisayar laboratuvarlarında

da uygulamaya dönük çalışmalar yapılmaktadır. Paket programlar üzerinde, sınıflardaki öğrencilerin ikiye bölünmesiyle birebir eğitim verilmektedir.

3.5.1. Muhasebe Eğitiminin Uygulanışı

Mesleki Eğitimi Geliştirme Projesi kapsamında (megep.meb.gov.tr) Muhasebe ve Finansman alanı çerçeve öğretim programı ile öğrencilere, alan ve dallar ile ilgili temel bilgi ve becerileri kazandırmanın yanı sıra yeniliğe ve değişime uyum sağlayabilen, çevresindeki insanlarla sağlıklı iletişim kurabilen, hedeflerini belirleyip bunlara ulaşmak için girişimlerde bulunabilen, yaratıcı, eleştiriye açık ve mesleki yeterliklere sahip bireyler yetiştirilmesi hedeflenmiştir.

Ticaret Meslek Liselerinde uygulanan muhasebe programı, üniversitelerin ön lisans ve lisans programlarına temel teşkil etmektedir. Ortaöğretim kurumlarında sağlam bir muhasebe temelini almış olan öğrenci yükseköğretimde herhangi bir sıkıntı yaşamayacaktır.

3.5.1.1. Ticaret Meslek Liseleri ve Muhasebe Mesleği İlişkisi

Muhasebe mesleği; ülkenin iktisadi bütünlüğünü oluşturan kurum, işletme, vakıf, dernek, sendika, siyasal parti gibi hesapsal birimlerin muhasebe işlerini yasalara, kurallara, ilkelere, yöntemlere uygun, tarafsız, nesnel, sır tutar ve güvenilir bir tutumla, belirli bir yerde ve kendi sorumluluklarında yapan kişilerin sürekli olarak edindikleri iş ve uğraş alanıdır (Yazıcı, 2002:8).

Meslek mensupları ve bu mesleğe aday olanların taşıması gereken; güvenilirlik, profesyonellik ve hizmetlerin kalitesi gibi özellikleri kısa vadede değil, uzun vadede elde edebilirler.

Ticaret Meslek Liselerinden aldıkları eğitim, iş hayatından elde ettikleri deneyim ve kendilerini geliştirebilme yetenekleri ile buldukları şartları değerlendirmeleri sayesinde mesleklerini profesyonelce uygulayabilirler. Bu anlamda ticaret meslek liselerinin eğitim sistemleri, bahsedilen nitelikte öğrenci yetiştirebilme gayretindedir (Yazıcı, 2002:8).

3.5.1.2. Muhasebe Mesleğinden Beklentiler

Yükselen teknoloji ve bilgi çağında, piyasa gerekleri muhasebe mezunları için hızla değişmektedir. İleri teknoloji bazlı çevreye uyum sağlamış, geleceğin eğitimli muhasebecileri, akademik dünyaya eskisinden daha fazla meydan okumaktadır. Beklenti şudur ki; bilgi teknolojisinin ve bilgisayarın en popüler uygulamaları olan e-mail, internet, sözlü anlatım, bilgisayar sunumları, veri analiz programları ve bunlara ilaveten video teknolojisi muhasebe eğitimcileri tarafından sıkça kullanılmalıdır. Muhasebe mesleği, gerek durmadan yenilenen kanun ve kurallar, gerekse yeni üretilen teknik ve programlar nedeniyle, sürekli değişim ve gelişim yaşayan bir meslektir. (Bayazıtlı ve Çelik, 2004:5)

Dünya küresel pazar ekonomisine kaydıkça, profesyonel muhasebeciler, işletmelerin ve örgütlerin içinde faaliyet gösterdikleri koşulları öğrenmelerine yönelik geniş bir küresel bakış açısına sahip olmalıdır. Bir meslek olarak muhasebeciliğin yaşayabilirliği sorumluluğu kabul etme isteklilik ve yeteneklerine bağlıdır. Bu sorumluluğun yerine getirilmesi de gerekli donanıma sahip olmalarına bağlıdır. Bundan dolayı günümüzde muhasebecilik mesleği mükemmel iletişim becerilerine sahip teknik uzmanlık bilgisini gerektirmektedir. Bununla birlikte yeni bilgi ekonomisinin bilgi ihtiyaçlarını ve bunların raporlanmasını karşılayabilmelidir. (Aydın, 2007:12)

Mesleğin, gelişmiş ülkelerle aynı standartlarda ve kalitede yapılabilmesinin tüm koşullarını sağlama gayretleri devam etmektedir. Bunun içindir ki, Türkiye’de de bu mesleğe çok ciddi talep bulunmaktadır. (Yıldız, 2006:1)

Mesleği diğerlerinden ayıran en belirgin özelliği, topluma karşı taşıdığı sorumluluğun bilincinde oluşudur. Muhasebecilik mesleğinin standartları daha çok kamu yararı ile tanımlanır. (Şenalp, 1998:2)

Muhasebe bir sosyal bilim ve dolaylı olarak muhasebe mesleği bir sosyal meslektir. Sosyal yapının gereklerine bağlı olarak muhasebe bilimi, muhasebecilik mesleği değişecek ve gelişecektir. Muhasebe mesleğini düzenleyen yasalar, gerekler doğrultusunda bu gün olduğu gibi değiştirilmesi ileride de tartışılabilir ve gerekli

ise değiştirilecektir. Doğal olarak bu değişimlerde özenli davranılmalı, yeterince tartışılmalı, ancak uzlaşıcı davranılmalıdır. (Selek, 2001:1)

3.5.2. Muhasebe Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar

Ticaret Meslek Liseleri'ndeki muhasebe eğitiminde, eğitimin tarafları olan; öğretmen ve öğrenciler farklı türden sorunlar yaşarlar. Bu sorunlar maddeler halinde aşağıda sıralanmış ve açıklanmıştır.

3.5.2.1. Mesleki Eğitime Karşı Toplumun Bakış Açışı

Türkiye'deki eğitim sistemi ve sektörel alt yapı yetersizliği, mesleki eğitime karşı olan talebi etkilemekte ve toplumsal bakış açışı yönüyle karmaşık bir hal almaktadır. Gerçekten de meslek liseleri için söylenegelen "Meslek Lisesi, Memleket Meselesi" sözü doğruyu yüzde yüz yansıtmaktadır. Meslek liselerine olan rağbet son yıllarda artış gösterse de, akıllardaki ikilem hala devam etmekte ve toplumun düşüncesi yine en son ve zorunlu olarak tercih edilen okullar olarak meslek liseleri şeklinde olmaktadır.

3.5.2.2. Rehberlik Hizmetlerinin Yetersizliği

Ticaret meslek liselerinde karşılaşılan temel sorunlardan bir tanesi olan rehberlik ve danışmanlık hizmetlerindeki yetersizlik öğrencilerin meslek seğimlerini olumsuz yönde etkilemektedir. Çünkü meslek seçimi, insanların tüm hayatını etkileyen önemli bir faktördür. Eğitim-öğretim sürecinin belirli bir aşamasına gelen öğrencilerin, meslek seçimi çoğu kez bilinçsizce olmaktadır. Eğitimin amacına ulaşmasında; öğrencinin seğeceği mesleğin, o öğrencinin niteliklerine ve yeteneklerine en uygun mesleğe yönelmesi büyük önem arz eder (MEB, 1994:1).

Yetmişten fazla lise türünün olduğu bir ülkede, ilköğretimi bitiren öğrencilerin ortaöğretime ilişkin tercihlerini kendi başlarına ve sağlıklı bir biçimde yapabilecekleri düşünülemez. Bu nedenle öğrencilerin; daha ilköğretimdeyken ve mezun olduklarında uygun bir seçim yapabilmeleri için, değişik okul türleri hakkında bilgilendirilmeleri gerekmektedir. Böyle bir bilgilendirme yapılmadan, ortaöğretime başlamak çoğu zaman yarar yerine zarar getirebilir (Sönmez, 1998:45).

Ülkemizde geçerli olan yasal düzenlemelere göre, özellikle ilköğretimin ikinci yarısından itibaren öğrencilere mesleki yönlendirme hizmetleri sağlanmak zorunluluğu vardır. Ancak bu yönlendirme, belli bir alanı yada mesleği dayatmak biçiminde değil, öğrencinin gizil güçleriyle çalışma yaşamının gerekleri arasında dengeli bir eşleşme yapmaya yönelik olmalıdır. İlköğretimdeki rehberlik ve teknoloji eğitimi çalışmaları aslında bu amaca yönelik olarak programlara konulmuştur. Ancak, okullarda yeterli rehberlik uzmanı ve teknoloji eğitimcisi bulunmamasından dolayı, yönlendirme çalışmaları aksamaktadır (Şimşek, 1999:103).

Ayrıca, öğrencinin anne ya da babası tarafından da bilinçli bir yönlendirme yapılmamış ise, sonuç olarak ilköğretimi bitiren öğrenciler ya öğretmenlerinin ya da anne-babaların istediği ortaöğretim kurumlarına gitmektedir. Öğrencilerin; ilgi ve istidatlarını dikkate almaksızın yaptıkları meslek seçimi, hem kendilerini hem de yakınlarını hayal kırıklığına uğratmakta, toplumun kalkınması bakımından da bir yerde insan gücünün israfına yol açmaktadır. Doğru ve yerinde seçim yapılabilmesi için bireyin kendi yetenekleri ile ilgi duyduğu meslekler hakkında objektif ve etraflıca yapılmış incelemeler sonunda edinilmiş bilgilere sahip olması gerekir (Kuzgun, 1992:85).

Bireyin eğitim yaşamı ile ilgili bütün sorunlara dönük olarak verilen psikolojik yardımlar eğitsel psikolojik danışma ve rehberlik adı altında toplanabilir. Eğitsel rehberliğin amacı, bireyi bütün yönleriyle tanımaya çalışmaktır. Mesleki Rehberlik ise: Gençlerin çeşitli meslekleri tanımaları ve kendi özelliklerine uygun olan meslekleri seçmeleri, seçtikleri mesleklere hazırlanmaları ve mesleki yönden gelişmeleri amacıyla yapılan yardım hizmetleridir. Ancak şunu da belirtmeliyiz ki, mesleki rehberliğin başarısı, eğitsel rehberlik faaliyetlerinin başarısına bağlıdır. Çünkü birey; eğitim kurumunca eğitsel rehberlik ile tanınabilmektedir (Yeşilyaprak, 1998:31).

3.5.2.3. Öğrenci Profili

İlköğretimi bitiren her öğrenci kendi isteği doğrultusunda Ticaret Meslek Liselerine kayıt yaptırabilir ve istediği alan ve dalda okuyabilir.

3.5.2.4. Müfredat Programlarının Uygulanabilirliği

Muhasebe eğitiminin istenilen biçimde olabilmesi için, öncelikle ders öğretmenin en iyi bir şekilde yetiştirilmiş olması gerekmektedir. Mevcut eğitim sistemimizde hemen her şey hakkında bilgi ve beceri kazandırmaya yönelik dersler olmasına karşın, bunların tümünün öğrenilebilmesinin ön şartı olan öğrenmenin öğretilmesi konusunda hiçbir eğitim yoktur. Diğer taraftan ders konuları genellikle birbirine bağlı halkalar gibi bir nitelik arz eder ki, bir konuda zayıf kalan bir öğrencinin başarısızlığı diğer konuların anlaşılmasını da zorlaştırır, böylece başarısızlık devam eder (Titiz, 1996:98)

Öğrenmeyi Öğrenme; en yalın haliyle mevcut bilgileri kullanarak yeni durumlar için gerekli bilgiyi kendi kendine üretebilmek demektir. Okullarımızda sınıf sisteminde öğrencilerin arka arkaya oturduğu, öğretmenin bilgi aktardığı, öğrencinin bilgiyi ezberlemeye çalıştığı, ders kitabının yegâne kaynak olduğu bir uygulama gözlenmektedir (Büyükbaş, 2000:63).

Muhasebe eğitimine yönelik amaçlara ulaşabilmek için, öğrencinin muhasebe teorisi ile ilgili bilgilerin yanı sıra uygulamaya yönelik bilgilerle de donatılması gerekmektedir. Muhasebe eğitiminin asıl amacı; finansal bilgileri kullanmak durumunda olan ilgililere, doğru ve güvenilir muhasebe bilgilerinin nasıl sunulması gerektiği konusunda öğrenciyi eğitmek ve uygulamalarını da buna göre yönlendirmektir. Meslek eğitiminin temel amacı, öğrencilere muhasebeci olmak için bilgili, hassas ve yetenekli olmak gerektiğini, ölçülü bir denetim altında bu kaliteyi uygulama kapasitesine sahip olmanın önemini öğretmektir (Hatunoğlu, 2006:191).

3.5.2.5. Eğitim Ortamlarında Yetersizlik

Öğrenmeye elverişli ortam, öğrenmeyi sağlamada en önemli etkidir. Eğitim sürecinin istenilen nitelikte gerçekleştirilebilmesi, büyük ölçüde eğitimin yapıldığı yere bağlıdır. Bu bakımdan eğitimin görevi; bireyin gelişmesinin her aşamasında beklenen tepkileri ve umulan değişimleri en iyi biçimde oluşturabilecek bir çevre düzenlemesi yapmaktır.

"Eğitim ortamları" terimi, öğretme-öğrenme etkinliklerinin meydana geldiği çevre ve bu çevre içindeki tüm eğitim araçlarını içerdiği gibi araç öğgesinin ötesinde fiziki mekân ve fiziki mekân içinde özel donanım unsurlarını da kapsamaktadır. Öğrenme süreçlerinde eğitime yardımcı olan araçlar kullanıldığında; öğrenme kolaylaşmakta, algılar güçlenmekte, öğrenme aktifleşmekte, öğrenmeye karşı ilgi artmakta, izlenimlerin kalıcılığı artmakta, öğrenme zenginleşmektedir. Bu nedenlerle, eğitim uygulamalarında gerekli ortamların çeşitli kaynaklardan sağlanması yoluna gidilmesi büyük önem taşımaktadır. Eğitim ortamları, üç grup halinde incelenmektedir (Alkan, 1992:28).

Bu gruplar tablo 3.32'de gösterilmiştir.

Tablo 3.32 Eğitim Ortamları Grupları
Eğitim Ortamlarının Üç Grubu

Geleneksel Ortamlar	Çağdaş Ortamlar	Geleceğin Ortamları
Hareketli film	Mikrobilgisayar	Ses kontrolü
Slayt	Büyük boy bilgisayar	Tele video
Film şeridi	Modem	Geliştirilmiş ağlar
Projeksiyon	Tele iletişim ortamları	Bilgi tabanı
Levha/resim/grafik	Elektronik bülten levha	Lazer
Televizyon	Ses sentezcisi	Süper bilgisayar
Basılı/programlı metin	Optik disk	Etkileşimli bilgisayar destekli eğitim

Kaynak: Alkan, Cevat, Eğitim Ortamlarının Düzenlenmesi, Ankara: Ankara Üniversitesi Yayın No:168, 1992, s.28

Son yıllarda Ticaret Meslek Lisesi öğrencilerinin sayılarındaki artış nedeniyle okulların fiziki kapasiteleri yetersiz kalmaktadır. Özellikle ikili öğretimin yapıldığı okullarda sorunlar daha fazladır.

Okullardaki bilgisayar laboratuvarları belirli bir sayıda olmakla beraber, laboratuvarlarda muhasebe ile ilgili materyallerde büyük oranda eksiklikler vardır. Ticari defter örnekleri, ticari belge örnekleri, çeşitli dergiler vb. kaynakların, laboratuvarlarda mutlaka bulunması gerekmektedir.

3.5.2.6. Mesleki Eğitim Maliyetlerinin Yüksekliği

Mesleki eğitim, genel eğitime oranla daha pahalıdır. Meslek liselerindeki öğrenci maliyetleriyle genel eğitim verilen liselerde öğrenci maliyetleri karşılaştırıldığında 2 kat daha maliyetli olduğu sonucuna ulaşılır.

Mesleki eğitimde iş piyasasına büyük iş düşmektedir. Okullara finansal desteklerinin yanında aynî olarak da katkıda bulunmalıdırlar. Buna en güzel örneği Fransa'da üretilen Fransız otomobilleri verilebilir. Otomobil üreten fabrika, mesleki eğitim veren okullara araç hibesi yaparak, öğrencilerin bizzat araç üzerinde uygulama yaparak eğitim almasına öncü olmaktadır. Burada da, sektör temsilcilerinin maddi ve aynî katkıları ile meslek okulları araç-gereç, materyal vb. konularda zengin hale getirilebilir.

Özel sektörün yapacağı finansal destek ile bir katma değer oluşturulacaktır. İyi yetişen öğrenciler yine özel sektörde kendilerine iş bulacak ve kalifiyeli ara elaman olarak, kendilerinden beklenen en iyi çalışma ve özeni göstereceklerdir.

3.5.2.7. Politik Organların ve Sivil Toplum Örgütlerinin Duyarsızlığı

Mesleki eğitim, tüm kalkınma planları ve hükümet programlarında öncelikli bir sorun olarak nitelendirilmektedir. Böylelikle meslek liselerine gerekli hassasiyet mutlak suretle gösterilmelidir.

Politik organların da (yerel veya genel), mesleki eğitime öncelik vermeleri ve gerekli desteği vermeleri gerekmektedir. Aynı duyarlılığı tüm sivil toplum örgütleri de göstermelidir. Memleket meselesi olarak sloganlaşan mesleki eğitimin güçlü olması, ülkeyi güçlü hale getirecektir.

3.6. Ticaret Meslek Liseleri İle İlgili Literatürdeki Çalışmalar

Bu kısımda Ticaret Meslek Liseleri ve Ticaret Meslek Liseleri'ndeki muhasebe eğitimi ile ilgili yapılan çalışmalar incelenmiştir.

Süer (2007), Ticaret Meslek Liselerinde verilen muhasebe eğitimi ve beklentileri konusunda, öğrenci ve öğretmenlere anket uygulaması yapmıştır. Anket

sonucuna göre öğrencilerin gerçek defterler üzerinde kayıt yapmakta zorlandıkları, meslek derslerinin kendilerini mesleğe hazırlamada yetersiz olduğu, muhasebe ders kitaplarının yetersiz oluşu, öğretmenler de; okuldaki muhasebe eğitiminin işletmelerle kısmen örtüştüğü, teknolojik yetersizlikler gibi sorunlar olduğunu ifade etmişlerdir. Çantosun (2008) ise; Ticaret Meslek Liselerinde Muhasebe Eğitiminin yeterli düzeyde olduğunu ifade etmiş ve öğrencilerin Ticaret Meslek Liselerinden ön lisans veya lisans programlarına devam ettiklerinde zorlanmadıklarını belirtmiştir.

Pehlivan (2012), Ticaret Meslek Liselerinde Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Memnuniyetleri üzerine yaptığı çalışmada, öğrencilerin meslek derslerindeki başarısının staj uygulamasını olumlu yönde etkilediğini ve memnuniyetlerini ifade etmiştir.

Bekçi vd. (2006), Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Bilgisayarlı Muhasebe Dersine Bakış Açılarına İlişkin Bir Araştırma” isimli çalışmada muhasebe mesleğinde bilgi teknolojilerinin ve muhasebe paket programlarının önemini vurgulamıştır. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun bilgisayarlı muhasebe dersinden memnun olduklarını ve iş hayatında kendilerine yardımcı olacağı kanısında olduklarını belirtmiştir.

Şengel (2010), muhasebe eğitiminin hangi kurumlarda ne düzeyde verildiğini araştırmıştır. Ülkemizde muhasebe eğitimi orta öğretim kurumlarında lise düzeyinde ve yükseköğretim kurumlarında önlisans, lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde verildiğini, formel yapı içinde verilen eğitim yanında birçok mesleki ve özel sektör kuruluşunun da muhasebe eğitimi yaptığını, sürekli eğitim ve mesleğe hazırlık anlamındaki bu eğitimlerin yıllar içinde çok önemli ve etkili bir seviyeye ulaştığını belirtmiştir.

Muşan ve Akman (2004), muhasebe eğitiminin hangi tekniklerle verildiğini araştırmışlardır. Muhasebe eğitiminin öğretimi ile ilgili yapılan araştırmalara göre geleneksel öğretim teknikleri yerine modern öğretim stratejilerini kullanmanın öğrenciler üzerinde çok daha fazla olumlu etkisinin olduğunu söylemektedirler. Çaldağ vd. (2004)’ne göre; muhasebe eğitiminde artık geleneksel eğitim

yöntemlerinden vazgeçilmeli, çağdaş anlamda öğrenci odaklı, dinamik ders ortamlarının sağlandığı eğitim yöntemleri tercih edilmelidir.

Cottell ve Millis (1993), muhasebe eğitiminde geleneksel eğitimin şeklini araştırmışlardır.

Bonwell ve Eison (1991), muhasebe eğitiminde modern öğretim ile ilgili çalışmalar yapmışlar ve modern öğretim yöntemleriyle ilgili stratejiler belirlemişlerdir. Bunlar muhasebe eğitimi açısından oldukça önemlidir. Bu stratejiler şu şekilde özetlenebilir:

- Görsel iletişim içeren materyaller (video, multimedia, slaytlar gibi) kullanarak ders içeriğinin öğrenciye iletilmesi,
- Ders esnasında öğrencileri yazı yazmaya teşvik eden stratejilerin ders anlatma ile birlikte kullanılması (Not tutma, dersin özetini çıkartma, çözülen bir problem ile ilgili kompozisyon yazma gibi),
- Ders sırasında veya laboratuvar ortamında bilgisayarlı öğretim verilmesi,
- Örnek olay çalışmaları kullanılarak, öğrencilerin problem çözmelerinin sağlanması,
- Canlandırma, simülasyon ve oyunlardan kurulu öğretim stratejileri kullanılması,
- Birlikte-öğrenme yöntemleri ile öğrencilerin grup çalışmalarına alıştırılması.

Özpeynirci, Duman ve Erdemir (2004); Kaya ve Daştan (2004); Sayın, Yeğinboy ve Tektüfekçi (2005); Kalmış ve Yılmaz (2004) tarafından yapılan çalışmalarda muhasebe eğitimi ile ilgili konuların ve derslerin anlaşılma düzeyleri, öğretim yöntemlerinin etkinliği ve kaliteyi artırmak için öneriler sunulmuştur.

Demirkan (2001), muhasebe eğitiminde teori ve uygulamanın birbirinin ayrılmaz parçaları olduğunu ifade etmiştir. Eğitimin her aşamasında önceden verilen temel bilgilerin yeni verilecek bilgiler ile birlikte kavranması, birbiri ile bütünleşmesinin sağlanması ve bu bilgilerin yapılacak uygulamalarla pekiştirilmesi

gerektiğini ifade etmiştir. Kaymazbalsarı ve Aslantürk (2007) de; öğrencilerin teorik bilgilerin yanında problem çözme, zamanı etkin kullanma ile iletişim ve takım halinde çalışma gibi yetenekleri de kapsaması gerektiğini belirtmişlerdir.

4. TİCARET MESLEK LİSELERİNDE VERİLEN MUHASEBE EĞİTİMİNİN MUHASEBECİLİK MESLEĞİNE UYGUNLUĞU ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA –BURSA İLİ ÖRNEĞİ-

2013 yılında, Bursa’da faaliyet gösteren meslek mensuplarına (Serbest Muhasebeci, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir, Muhasebe Müdürü, Muhasebe Müdür Yardımcısı, Muhasebe Şefi), Ticaret Meslek Liselerinde Verilen Muhasebe eğitimi ile, yetiştirilen öğrencilerin ne derecede mesleğe uygun hale gelip gelmedikleri yönünde sorular sorulmuş ve bu bağlamda bir araştırma yapılmıştır.

4.1. Araştırmanın Amacı, Önemi ve Hipotezleri

4.1.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, Ticaret Meslek Liselerinde Verilen Muhasebe Eğitimi ile öğrencilerin muhasebe mesleğine uygun olup olmadıklarını ölçmektir.

4.1.2. Araştırmanın Önemi

Ticaret Meslek Liseleri bünyesinde yer alan öğrenciler, başından sonuna kadar mesleki anlamda, teorik ve pratik dersler almakta ve son sınıftaki staj uygulaması ile de kendini bir anlamda sınamaktadır. Alınan derslerin ne ölçüde uygulanabilirliğinin olduğu ve staj sürecinde hangi derecede meslek mensubuna yardımcı olabildiği kısmı, bu araştırma kapsamının da önemini ortaya koymaktadır.

Günden güne işletme sayılarının artmasıyla beraber, meslek mensuplarına da aynı ölçüde ihtiyaçlarının olduğu kaçınılmaz bir gerçektir. Her işletmenin ön muhasebesinden başlayıp da, muhasebe süreci kapsamında mali yılın sonuna kadar iş ve işlemlerini takip edecek kişilere ihtiyaçları vardır. Bunlar da öncelikli olarak, Ticaret Meslek Lisesi muhasebe alanı mezunu öğrenciler arasından tercih edilmektedir. Bahsi geçen bu konu sadece tercihen dikkate alınacak bir durumdur.

İşte böyle bir tercihin olması, öğrencilere verilmesi gereken muhasebe eğitiminin ne denli kaliteli olması gerektiğini ortaya koymuş ve çalışmayı önemli hale getirmiştir.

4.1.3. Araştırmanın Hipotezi

Hipotez, araştırmanın beklenen sonuçlarını ifade eden, problemin altında yatan gerçekleri yansıtan, önermeler, öz cümlelerdir (Özdamar, 2004:102).

Araştırma, bu hipotezleri doğrulamaya, test etmeye, irdelemeye, yoklamaya, sınamaya; başka bir deyişle doğru olup olmadıklarını saptamaya yönelik bir etkinliktir (Kaptan, 1998:101). Bu noktadan hareketle ülkemizde şimdiye kadar ticaret meslek liselerine yönelik teorik pek çok çalışmalar yapılmıştır. Ancak ticaret liselerindeki eğitimin mesleğe uygunluğu üzerinde yapılmış bir çalışmanın olmadığı gözlenmiştir. Eğitim gibi çok yönlü ve zor bir konunun değişik açılardan incelenmesi gerçekten zordur. Bu durum hipotezlerin oluşturulmasını da güçleştirmektedir. Yine de daha önce yapılan çalışmalar incelenmiş ve gözden geçirilmiştir. Bu gözden geçirme ve incelemeler neticesinde araştırmanın hipotezi oluşturulmuştur.

ANA HİPOTEZ: Ticaret Meslek Liseleri'nde Verilen Muhasebe Eğitimi ile öğrenciler, muhasebecilik mesleğine uygun hale gelmektedirler.

4.1.4. Araştırma Evreni ve Örneklem

Araştırmanın hedef kitlesi meslek mensuplarıdır. Bunlar içerisinde bağımlı ve bağımsız olarak faaliyet gösteren meslek mensupları da yer almaktadır. Bursa ili genelinde (Ağustos 2013 yılı itibariyle), odaya kayıtlı 4025 meslek mensubu bulunmaktadır. Bunlardan 2025'i kendine ait bürosu olan, 2000'i ise bağımlı olarak çalışan kişilerdir.

Bursa ili merkezinde yaklaşık olarak 1000 meslek mensubunun yanında staj uygulaması yapılabilmektedir (BSMMMO, 2013). Örneklem sayısı 1000 olan anakütleden %95 güven seviyesinde istatistiksel çıkarımlar yapmak için 278 örneklemin yeterli olduğu bilinmektedir (Altunışık vd.,2010:135).

Bu çalışmada, Bursa ili merkezinde yanında staj yapılabilen meslek mensuplarına ulaşılmaya çalışılmış, yapılan 295 anketin geçerli olduğu kabul edilerek analizlere dahil edilmiştir.

Araştırmada yüz yüze anket yöntemi ile veri toplanmıştır. Anket sorularının hazırlanma aşamasında meslek mensuplarının görüşleri alınmış, MEGEP bünyesinde yer alan, Ders Bilgi Formları içerisinde bulunan yeterlilikler ve kazanımlardan hareketle 20 adet anket sorusu hazırlanmıştır.

Anket soruları hazırlanırken, her sorunun araştırmanın ana konusu veya hipotezi ile doğrudan ilişkili olmasına dikkat edilmiştir. Konu bütünlüğünü bozmayacak şekilde, gruplandırmalar yapılmıştır.

Araştırmada, ele alınan amaçlar doğrultusunda toplanan verilerin istatistiksel çözümlenmeleri sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Çalışmada Ticaret Meslek Liselerinde verilen muhasebe eğitime ve bu okullarda öğrenim gören öğrencilerin muhasebecilik mesleğine uygunluğunun tespitine yönelik 9’lu Likert ölçeği kullanılarak hazırlanmış olan 20 adet anket sorusu, Bursa ili merkezinde faaliyet gösteren meslek mensubuna uygulanmıştır.

Anket formuna cevap verenlerin ünvanları Tablo 4.1’de görülmektedir.

Tablo 4.1: Anketi Cevaplayanların İş Ünvanları

Cevaplayıcıların Ünvanı	Sayı	Yüzde
Serbest Muhasebeci (SM)	22	7,46
S.M.Mali Müşavir (SMMM)	206	69,83
Muhasebe Şefi	36	12,20
Muhasebe Müdür Yardımcısı	6	2,03
Muhasebe Müdürü	25	8,48
Toplam	295	100

Tablo 4.1 incelendiğinde, ankete cevap verenlerin en yüksek %69,83 ile Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler oldukları, en düşük %2,03 ile Muhasebe Müdür Yardımcılarının oldukları görülmektedir.

Herhangi istatistik analize başlamadan önce araştırmada kullanılacak değişkenlerin önce geçerlilik daha sonra güvenilirlik açısından değerlendirilmesi gerekmektedir. Geçerlilik, analizde kullanılacak değişkenlerin incelenen konuyla ilgili ve onu ölçmeye yönelik olmasını; güvenilirlik ise, ilgili değişken setinin iç duyarlılığını ifade etmektedir. Verilerin geçerliliğinin denetimi tamamen araştırmacı

tarafından; güvenilirliği ise değişik istatistik yöntemlerle değerlendirilebilmektedir (Albayrak, 2006:179).

Araştırmada değişken setlerinin güvenilirliği Cronbach alfa istatistiği ile değerlendirilmiştir. Alfa değeri, herhangi bir ana kütlede seçilebilecek değişik örnekler arasındaki ilişkiyi ifade etmektedir.

4.2. Demografik Özelliklerin Frekans Analizi

Meslek mensuplarının demografik özellikleri dikkate alınarak anket soruları hazırlanmış ve ilgili kişilere uygulanmıştır. Bunlar frekans tabloları şeklinde aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 4.2: Meslek Mensuplarına Ait Cinsiyet ve Statü Tablosu

Cinsiyetler	Statü					Toplam
	SM	SMMM	Muhasebe Şefi	Muhasebe Müdür Yadr.	Muhasebe Müdürü	
Erkek	14	115	21	1	15	166
Kadın	8	91	15	5	10	129
Toplam	22	206	36	6	25	295

Anketi cevaplayan; 22 Serbest Muhasebeciden 14'ü erkek ve 8'i bayandır. 206 Serbest Muhasebeci Mali Müşavirden 115'i erkek ve 91'i bayandır. 36 Muhasebe Şefinden 21'i erkek ve 15'i bayandır. 6 Muhasebe Müdür Yardımcısından 1'i erkek ve 5'i bayandır. 25 Muhasebe Müdürü'nden 15'i erkek ve 10'u bayandır. Toplam meslek mensupları içinde erkekler %56,27'lik kadınlar ise %43,73'lük bir orana sahiptir.

Meslek mensuplarının statüleri ile cinsiyetleri arasındaki nispi değerler aşağıdadır:

Statüsü Serbest Muhasebeci olanların; %63,64'ü erkek ve %36,36'sı kadındır. Serbest Muhasebecilerin toplam meslek mensupları içindeki oranı %7,46'dır.

Statüsü Serbest Muhasebeci Mali Müşavir olanların; %55,82'si erkek ve %44,18'i kadındır. Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin toplam meslek mensupları içindeki oranı %69,83'tür.

Statüsü Muhasebe Şefi olanların; %58,33'ü erkek ve %41,67'si kadındır. Muhasebe Şeflerinin toplam meslek mensupları içindeki oranı %12,2'dir.

Statüsü Muhasebe Müdür Yardımcısı olanların; %16,67'si erkek ve %83,33'ü kadındır. Muhasebe Müdür Yardımcılarının toplam meslek mensupları içindeki oranı %2,03'tür.

Statüsü Muhasebe Müdürü olanların; %60'ı erkek ve %40'ı kadındır. Muhasebe Müdürlerinin toplam meslek mensupları içindeki oranı %8,47'dir.

Statüsü daha çok SMMM olan meslek mensuplarına anket uygulaması yapılmıştır.

Tablo 4.3: Meslek Mensuplarına Ait Cinsiyet ve Yaş Tablosu

Cinsiyetler	Yaş			Toplam
	30 yaş ve altı	31-50 yaş aralığı	51 yaş ve üstü	
Erkek	27	107	32	166
Kadın	42	80	7	129
Toplam	69	187	39	295

Anketi cevaplayan 30 yaş ve altında olan kişilerden 27'si erkek ve 42'si bayandır. 31-50 yaş aralığında bulunanlardan 107'si erkek ve 80'i bayandır. 51 yaş ve üzerinde bulunan kişilerden de; 32'si erkek ve 7'si bayandır.

Meslek mensuplarının yaşları ile cinsiyetleri arasındaki nispi değerler aşağıdadır:

30 yaş ve altındaki meslek mensuplarının %39,13'ü erkek ve %60,87'si kadındır. Toplam meslek mensupları içindeki oranı %23,39'dur. 31-50 yaş aralığındakilerin %57,22'si erkek ve %42,78'i kadındır. Toplam meslek mensupları içindeki oranı %63,39'dur. Son yaş grubu olan 51 yaş ve üstünde bulunanlardan da,

%82,05'i erkek ve %17,95'i kadındır. Toplam meslek mensupları içindeki oranı %13,22'dir.

Yaşı daha fazla 31-50 aralığında olan meslek mensuplarına anket uygulaması yapılmıştır.

Tablo 4.4: Meslek Mensuplarına Ait Cinsiyet ve Eğitim Durumu Tablosu

Cinsiyetler	Eğitim Durumu			Toplam
	Ön Lisans	Lisans	Yüksek Lisans	
Erkek	19	133	14	166
Kadın	14	111	4	129
Toplam	33	244	18	295

Anketi cevaplayan 19 ön lisans mezunu meslek mensubu erkek ve 14 kişi de kadındır. Lisans mezunlarından 133'ü erkek ve 111'i bayandır. Yüksek lisans mezunlarından 14'ü erkek ve 4'ü bayandır.

Meslek mensuplarının eğitim durumları ile cinsiyetleri arasındaki nispi değerler aşağıdadır:

Eğitim durumu ön lisans olan meslek mensuplarından %57,58'i erkek ve %42,42'si kadındır. Toplam meslek mensupları içindeki oranı %11,19'dur. Lisans mezunlarından %54,51'i erkek ve %45,49'u kadındır. Toplam meslek mensupları içindeki oranı %82,71'dir. Yüksek lisans mezunlarından %77,78'i erkek ve %22,22'si kadındır. Toplam meslek mensupları içindeki oranı %6,1'dir.

En fazla lisans eğitimi almış meslek mensuplarına anket uygulaması yapılmıştır.

Tablo 4.5: Meslek Mensuplarına Ait Cinsiyet ve Çalışılan Kurum Tablosu

Cinsiyetler	Çalışılan Kurum			Toplam
	Özel	Kamu	Serbest	
Erkek	67	5	94	166
Kadın	64	5	60	129
Toplam	131	10	154	295

Anketi cevaplayanlardan özel kurumda çalışanlardan 67'si erkek ve 64 kadındır. Kamu sektöründe çalışanlardan 5'i erkek ve 5'i de bayandır. Serbest olarak çalışanlardan 94'ü erkek ve 60'ı bayandır.

Meslek mensuplarının çalıştıkları kurum ile cinsiyetleri arasındaki nispi değerler aşağıdadır:

Özel sektörde çalışanların %51,15'i erkek ve %48,85'i kadındır. Toplam meslek mensupları içindeki oranı %44,41'dir. Kamu sektöründe çalışanların %50'si erkek %50'si kadındır. Toplam meslek mensupları içindeki oranı %3,39'dur. Serbest olarak çalışanların da %61,04'ü erkek ve %38,96'sı kadındır. Toplam meslek mensupları içindeki oranı %52,2'dir.

Tablo 4.6: Meslek Mensuplarına Ait Cinsiyet ve Mesleki Tecrübe Tablosu

Cinsiyetler	Mesleki Tecrübeler					Toplam
	1-5 yıl arası	6-10 yıl arası	11-15 yıl arası	16-20 yıl arası	21 yıl ve üzeri	
Erkek	14	27	38	41	46	166
Kadın	25	39	35	17	13	129
Toplam	39	66	73	58	59	295

Anketi cevaplayanlardan 1-5 yıl arası mesleki tecrübeye sahip olanlardan 14'ü erkek ve 25'i kadın. 6-10 yıl arası çalışanların 27'si erkek ve 39'u kadındır. 11-15 yıl arası çalışanların 38'i erkek ve 35'i kadındır. 16-20 yıl arası çalışanların 41'i erkek ve 17'si kadındır. Son olarak 21 yıl ve üzeri çalışanların 46'sı erkek ve 13'ü kadındır.

Meslek mensuplarının mesleki tecrübeleri ile cinsiyetleri arasındaki nispi değerler aşağıdadır:

Mesleki tecrübesi 1-5 yıl arasında olanların %35,9'u erkek ve %64,1'i kadındır. Toplam meslek mensupları içindeki oranı %13,22'dir. Mesleki tecrübesi 6-10 yıl arasında olan meslek mensuplarının %40,91'i erkek ve %59,09'u kadındır. Toplam meslek mensupları içindeki oranı %22,37'dir. Mesleki tecrübesi 11-15 yıl arasında olan meslek mensuplarının %52,06'sı erkek ve %47,95'i kadındır. Toplam meslek mensupları içindeki oranı %24,75'dir. Mesleki tecrübesi 16-20 yıl arasında

olan meslek mensuplarının %70,69'u erkek ve %29,31'i kadındır. Toplam meslek mensupları içindeki oranı %19,66'dır. Son olarak mesleki tecrübesi 21 yıl ve üzerinde olan meslek mensuplarının %77,97'si erkek ve %22,03'ü kadındır. Toplam meslek mensupları içindeki oranı %20'dir.

Cevaplayıcıların mesleki tecrübeleri; 1-5 yıl arasında 39 kişi, 6-10 yıl arasında 66 kişi, 11-15 yıl arasında 73 kişi, 16-20 yıl arasında 58 kişi ve 21 ve daha üzeri 59 kişi şeklindedir. Oransal olarak dağılımları da; 1-5 yıl arası % 13,2, 6-10 yıl arası % 22,4, 11-15 yıl arası 24,7, 16-20 yıl arası % 19,7 ve 21 yıl ve üzeri de % 20'dir.

Cronbach's Alpha değeri % 60'ın üzerinde ise yapılan test güvenilir kabul edilir Bu anket çalışmasında anket sorularının Cronbach's Alpha değeri %85,5. Olduğu hesaplanmıştır. Bu değer yüksek derece güvenilir sonuçlar göstermektedir.

4.3 Meslek Mensuplarının Eğitime Bakışlarına Yönelik Anket Sonuçları

Araştırmanın yönteminde de belirtildiği üzere anket formu 20 sorudan oluşmuş olup Tablo 4.7'de sunulmuştur.

Tablo 4.7: Anket Formu ve Soruları Tablosu

1	Ticaret Meslek Lise'lerindeki eğitimin bir parçası olan staj uygulamasının, meslekte tecrübe kazanabilmek adına, son sınıfta 1 yıl olarak yapılması yeterlidir.
2	Ticaret Meslek Liselerinde okutulan ve ticari belgeler (fatura, serbest meslek makbuzu, gider pusulası, müstahsil makbuzu vb.), ticari defterler ve beyannamelerin öğretildiği Genel Muhasebe 1 dersinde öğrendikleri ile öğrenciler, staj yerlerinde ticari belgeleri ve beyannameleri düzenleyebilir.
3	Ticaret Meslek Liselerinde verilen öğretim ile, öğrenciler şirket türleri ve özelliklerine göre şirket işlemlerinin muhasebe kayıtlarını yapabilirler.
4	Ticaret Meslek Liselerinden mezun olan ve özel sektörde faaliyet gösteren bir üretim işletmesinde çalışmaya başlayan bir öğrenci, üretilen mal ve hizmetlerin maliyetlerini hesaplayarak, maliyet kayıtlarını yapabilir.
5	Ticaret Meslek Liselerini bitiren bir öğrenci, inşaat işletmelerini sınıflandırarak kullanılan belgeleri ilgili defterlere kaydedebilir.
6	Ticaret Meslek Liselerinden alınan eğitim ile öğrenciler, herhangi bir dış ticaret firmasının ithalat ve ihracatına ilişkin, muhasebe işlemlerini ve kayıtlarını yapabilirler.
7	Ticaret Meslek Liselerinde okutulan ve Tek Düzen Muhasebe Sisteminin öğretildiği Genel Muhasebe 2 dersi ile öğrenciler, staj yerlerinde 1. Sınıf ticari defterlere kayıt yapabilirler.
8	Ticaret Meslek Lisesi öğrencileri, staj yaptıkları işyerlerinde, bütün muhasebe fişlerini (açılış, tahsil, tediye, mahsup ve kapanış) paket programlar üzerinde kesebilir.
9	Ticaret Meslek Liselerinden mezun olan öğrenciler, öğretim süreci sırasında gördükleri; bono, poliçe ve çek gibi kambiyo senetlerini, çalıştıkları işyerlerinde rahatlıkla düzenleyebilirler.
10	Ticaret Meslek Liselerinde herhangi bir paket programı öğrenen öğrenci, staj uygulamasında farklı bir programa kolaylıkla uyum sağlar.
11	Ticaret Meslek Liselerindeki öğretim programları, öğrencilerin staj yapacağı muhasebe bürolarındaki uygulamalarla örtüşür.
12	Ticaret Meslek Liselerinde verilen muhasebe eğitimi güncel mevzuat ile uyumludur.
13	Ticaret Meslek Liselerindeki muhasebe bölümü öğrencileri, aldıkları eğitim ile mevzuata hakimdirler.
14	Ticaret Meslek Liselerindeki muhasebe öğretim programı ile öğrenciler, sorunsuz bir şekilde ön muhasebe tutabilirler.
15	Ticaret Meslek Liselerinde okutulan Bilgisayarlı Muhasebe dersi (Zirve, Eta, Mikro gibi), farklı paket programlara (LKS, Luca gibi) uygundur.
16	Ticaret Meslek Liselerinden mezun olup da, muhasebe mesleğini seçecek olan öğrenciler kendi alanlarında iş bulma konusunda daha avantajlıdır.
17	Ticaret Meslek Liselerindeki uygulamaya yönelik dersleri, meslek mensuplarının vermesi daha uygundur.
18	Ticaret Meslek Lisesi öğrencilerine, meslek örgütü tarafından (Türmob) muhasebe ile ilgili seminerler verilmeli ve mesleğe adaptasyon sağlanmalıdır.
19	Ticaret Meslek Liselerinde verilen muhasebe eğitiminin denetimini meslek mensupları yapmalıdır.
20	Ticaret Meslek Liselerinde muhasebe alanı müfredatlarının hazırlanmasında meslek mensuplarının fikirleri mutlaka alınmalıdır.

Tablo 4.8'de yer alan sonuçlara bakıldığında 20 sorunun genel ortalaması 5,08 çıkmaktadır. Ancak son 6 soru ortalamasının yüksek olması ve standart sapma değerlerinin düşük olmasından dolayı meslek mensuplarının bu sorularda daha çok fikir birliği içinde olduğu gözlenmektedir.

Anket soruları arasında ne derecede bir anlamlılık olup olmadığını tek örnek t-testi ile ölçebiliriz. Yapılan bu test sonrasında elde edilen sonuçlar ve sonuçlara ilişkin yorumlar aşağıdadır.

Tablo 4.8: Meslek Mensuplarının TML’lerdeki Eğitime Bakışları

	Ortalama	Std. Sapma	<i>t</i> istatistiği	Anlamlılık
S1	4,1932	2,61731	-5,294	,000
S2	4,0746	2,25753	-7,041	,000
S3	3,7153	2,09476	-10,534	,000
S4	3,5966	2,15315	-11,195	,000
S5	3,5864	2,07802	-11,684	,000
S6	3,4441	2,17189	-12,305	,000
S7	4,1661	2,21379	-6,470	,000
S8	4,5932	2,29402	-3,046	,003
S9	4,8237	2,15933	-1,402	,162
S10	5,3254	2,10180	2,659	,008
S11	5,2339	4,59031	,875	,382
S12	4,9797	2,11721	-,165	,869
S13	3,8373	2,07855	-9,608	,000
S14	4,9831	2,33788	-,125	,901
S15	5,6136	2,07344	5,082	,000
S16	6,8034	2,14174	14,462	,000
S17	7,0339	2,07812	16,810	,000
S18	7,4407	1,83384	22,859	,000
S19	6,6034	2,38803	11,532	,000
S20	7,5424	1,78925	24,405	,000

- Tek örnek t testlerinin 0,05 referans alınarak bakıldığı,
- Anlamlılığı 0,05’ten küçük olan 16 soruda, bireylerin iyi veya kötü yönlü fikre sahip olduğu,
- Anlamlılığı 0,05’ten büyük olan 4 soru için, bireylerin net bir fikrinin olmadığı, kararsız oldukları, görülmektedir.

Yukarıdaki tabloda anlamlılık sütunundaki değerlere bakılacak olursa; 4 değer 0,05’ten büyük, 16 değer ise 0,05’ten küçük olduğu şeklinde bir sonuç elde edilmiştir. Yani 9., 11., 12. ve 14. Sorular arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur. Diğer sorularda ise, yine istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu şeklinde yorum yapılabilir.

Soru bazında değerlendirildiğinde;

1. Soruda; Meslek mensuplarının, Ticaret Meslek Lise’lerindeki eğitimin bir parçası olan staj uygulamasının, meslekte tecrübe kazanabilmek adına, son sınıfta 1 yıl olarak yapılmasının yeterli olmayacağı konusunda aynı fikre sahip oldukları görülmektedir.

2. Soruda; Meslek mensuplarının, Ticaret Meslek Liselerinde okutulan ve ticari belgeler (fatura, serbest meslek makbuzu, gider pusulası, müstahsil makbuzu vb.), ticari defterler ve beyannamelerin öğretildiği Genel Muhasebe 1 dersinde öğrendikleri ile öğrencilerin, staj yerlerinde ticari belgeleri ve beyannameleri düzenleyemeyecekleri görüşündedirler.
3. Soruda; Meslek mensuplarının, Ticaret Meslek Liselerinde verilen öğretim ile, öğrencilerin şirket türleri ve özelliklerine göre şirket işlemlerinin muhasebe kayıtlarını yapamayacakları görüşündedirler.
4. Soruda; Meslek mensuplarının, Ticaret Meslek Lisesinden mezun olan ve özel sektörde faaliyet gösteren bir üretim işletmesinde çalışmaya başlayan bir öğrencinin, üretilen mal ve hizmetlerin maliyetlerini hesaplayarak, maliyet kayıtlarını yapamayacakları görüşündedirler.
5. Soruda; Meslek mensuplarının, Ticaret Meslek Lisesini bitiren bir öğrencinin, inşaat işletmelerini sınıflandırarak kullanılan belgeleri ilgili defterlere kaydedemeyecekleri görüşündedirler.
6. Soruda; Meslek mensuplarının, Ticaret Meslek Liselerinden alınan eğitim ile öğrencilerin, herhangi bir dış ticaret firmasının ithalat ve ihracatına ilişkin, muhasebe işlemlerini ve kayıtlarını yapamayacakları görüşündedirler.
7. Soruda; Meslek mensuplarının, Ticaret Meslek Liselerinde okutulan ve Tek Düzen Muhasebe Sisteminin öğretildiği Genel Muhasebe 2 dersi ile öğrencilerin, staj yerlerinde 1. Sınıf ticari defterlere kayıt yapamayacakları görüşündedirler.
8. Soruda; Meslek mensuplarının, Ticaret Meslek Lisesi öğrencilerinin, staj yaptıkları işyerlerinde, bütün muhasebe fişlerini (açılış, tahsil, tediye, mahsup ve kapanış) paket programlar üzerinde kesemeyecekleri görüşündedirler.
9. Soruda; Meslek mensupları, Ticaret Meslek Lisesinden mezun olan öğrencilerin, öğretim süreci sırasında gördükleri; bono, poliçe ve çek gibi kambiyo senetlerini, çalıştıkları işyerlerinde rahatlıkla düzenleyebilecekleri konusunda bir karara varamadılar.
10. Soruda; Meslek mensuplarının, Ticaret Meslek Lisesinde herhangi bir paket programı öğrenen öğrencinin, staj uygulamasında farklı bir programa kolaylıkla uyum sağlayabileceği görüşünde değildiler.

11. Soruda; Meslek mensupları, Ticaret Meslek Liselerindeki öğretim programlarının, öğrencilerin staj yapacağı muhasebe bürolarındaki uygulamalarla örtüştüğü konusunda bir karara varamadılar.
12. Soruda; Meslek mensupları, Ticaret Meslek Liselerinde verilen muhasebe eğitiminin güncel mevzuat ile uyumlu olduğu konusunda bir karara varamadılar.
13. Soruda; Meslek mensupları, Ticaret Meslek Liselerindeki muhasebe bölümü öğrencilerinin, aldıkları eğitim ile mevzuata hakim olamadıkları görüşündedir.
14. Soruda; Meslek mensupları, Ticaret Meslek Liselerindeki muhasebe öğretim programı ile öğrencilerin, sorunsuz bir şekilde ön muhasebe tutabilecekleri konusunda bir karara varamadılar.
15. Soruda; Meslek mensupları, Ticaret Meslek Liselerinde okutulan Bilgisayarlı Muhasebe dersinin (Zirve, Eta, Mikro gibi), farklı paket programlara (LKS, Luca gibi) uygun olmadığı görüşündedirler.
16. Soruda; Meslek mensupları, Ticaret Meslek Liselerinden mezun olup da, muhasebe mesleğini seçecek olan öğrencilerin, kendi alanlarında iş bulma konusunda daha avantajlı konumda olduğu görüşünde değildirlir.
17. Soruda; Ticaret Meslek Liselerindeki uygulamaya yönelik dersleri, meslek mensupları, bizzat kendilerinin vermesi konusuna katılmaktadırlar.
18. Soruda; Ticaret Meslek Lisesi öğrencilerine, meslek örgütü tarafından (Türmob) muhasebe ile ilgili seminerlerin verilmesi ve mesleğe adaptasyonun sağlanması konusuna meslek mensupları katılmaktadırlar.
19. Soruda; Meslek mensupları, Ticaret Meslek Liselerinde verilen muhasebe eğitiminin denetimini yapmaları konusuna katılmaktadırlar.
20. Soruda; Meslek mensupları, Ticaret Meslek Liselerinde muhasebe alanı müfredatlarının hazırlanmasında kendi fikirlerinin alınması konusuna katılmaktadırlar.

Anlamlılıkları, 0,05'in üzerinde olan sorular aşağıdadır:

9. soru	0,162
11. soru	0,382
12. soru	0,869
14. soru	0,901

Bu soruların anlamlılık dereceleri 0,05 alpha değerinden büyük olduğundan bu sorular arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık söz konusu değildir.

Anlamlılık seviyesinin, $p < 0,05$ olduğu durumda anket soruları arasında anlamlı bir farklılık vardır denilebilir. KMO istatistiği %60'ın üzerinde olduğundan veriler için, TBA analizinin yapılabilişinin uygunluğu kabul edilmiştir.

Bu test sonucunun da oldukça anlamlı olduğu (0,000) aşağıdaki tablodan görülmektedir.

Tablo 4.9: KMO ve Bartlett Uygunluk Testleri

Kaiser-Meyer-Olkin (KMO)	Örnek Uygunluk Testi	,865
	Yaklaşık Ki-Kare	2389,201
Bartlett Küresellik Testi	Df	190
	Anlamlılık	,000

TBA analizinde 20 değişken 5 boyutla modellenmiştir. Bu 5 boyut, toplam varyansın %62,42 açıklayıcılığa sahip olduğunu göstermektedir.

Tablo 4.10: Temel Bileşenler Analizi Bileşen Yükleri

Bileşen Boyutları ve Boyutların açıkladığı varyanslar	SORULAR	Bileşenlerin Yükleri				
		1	2	3	4	5
Muhasebe kaydı yapabilme ve belge düzenleme (%16,735)	S6 Dış Tic. Firm. ith. ve ihr. muh. işlem ve kay. yapabilir.	,873	,001	,064	,063	,140
	S4 Üretilen mal ve hiz. maliyetlerini hes. ve kay. yapabilir.	,807	,024	,246	,163	,072
	S5 İnşaat işl. sınıflandırır ve belgeleri defterlere kaydedebilir.	,805	-,053	,174	,110	,127
	S3 Şirket işlemlerinin muhasebe kayıtlarını yapabilir.	,665	,026	,437	,161	-,032
	S2 Ticari belgeleri ve beyannameleri düzenleyebilir.	,452	,071	,434	,365	,046
Meslek mensuplarına ait uygulamalar (%14,52)	S18 Türmob tarafından seminer verilerek adaptasyon sağl.	,051	,851	,066	,074	,076
	S20 Müfredatların hazırlanmasında mes.men.fikirleri alınmalı	-,070	,818	,092	,030	,106
	S19 Muhasebe eğitiminin denetimini mesl. Men. yapmalıdır	-,019	,799	,122	,023	-,007
	S17 Uygulamaya yönelik dersleri mesl. men. vermelidir	,030	,773	-,092	,032	,114
Muhasebe fiş ve senetlerini düzenl. (%11,68)	S7 I. Sınıf defterlere kayıt yapabilir.	,301	,060	,762	,177	,066
	S8 Muhasebe fişlerini paket programlar üzerinde kesebilir	,296	,123	,733	,142	,199
	S9 Kambiyo senetlerini düzenleyebilir.	,127	-,014	,679	,135	,412
Staj ve öğretim programları (%9,80)	S11 Öğretim prog. muh. bürolarındaki prog. örtüşür.	-,068	,037	,085	,773	,044
	S12 Verilen muhasebe eğitimi güncel mevzuat ile uyumludur.	,236	,053	,125	,575	,370
	S1 Stajın, son sınıfta 1 yıl olarak yapılması yeterlidir.	,232	,006	,130	,553	,045
	S13 Öğrenciler, aldıkları eğitim ile mevzuata hakimdirler.	,423	,065	,218	,465	,293
Paket program kullanımı (%9,68)	S15 Bilg. Muh. dersi farklı paket programlara uygundur.	-,045	,174	,166	,140	,722
	S10 Öğrenci staj uyg. farklı bir muh. prog. uyum sağlar.	,127	-,051	,296	,143	,627
	S16 Öğrenciler kendi alanlarında iş bulma kon. avantajlıdır	,231	,431	-,131	-,005	,553
	S14 Öğrenciler sorunsuz bir şekilde ön muhasebe tutabilirler.	,266	,142	,169	,436	,450

Not: Rotasyon, Kaiser normalizasyonu ile varimax metodu kullanılarak yapılmıştır.

Yukarıdaki tablodan görüleceği üzere; birinci boyutun açıkladığı varyans % 16,735, ikinci boyutun % 14,52, üçüncü boyutun % 11,68, dördüncü boyutun % 9,80 ve beşinci boyutun da % 9,68 şeklindedir.

Meslek mensuplarının Ticaret Meslek Liselerindeki eğitime yönelik bakışları, yöneltilen soruların %62,415'i elde edilen 5 boyutla temsil edilmektedir.

- Muhasebe kaydı yapabilme ve belge düzenleme şeklinde 5 bileşenden oluşan birinci faktör grubunda, Ticaret Meslek Lisesi öğrencilerinin meslek derslerine yönelik işlem ve kayıtları yapabilecekleri, gerekli belgeleri düzenleyebilecekleri aynı çerçevede değerlendirilmiş ve gruplandırma yapılmıştır.
- Meslek mensuplarına yönelik olarak oluşturulan sorular ikinci faktör grubunu oluşturmuştur.
- Üçüncü faktör grubunda, muhasebede kullanılan fişler ve kambiyo senetleri ile ilgili sorular yer almıştır.
- Öğrencilerin staj uygulaması ve öğretim programları dahilinde yer alan sorular dördüncü faktör grubunu oluşturmuştur.

- Son faktör grubunu da, kullanılan muhasebe paket programları ile ilgili sorular oluşturmuştur.

Tablo 4.11: TBA Boyutlarına Göre Meslek Mensuplarının Bakış Açılı

	kaybelduz	mensuyg	fissenduz	ogrprog	pakul
Ort	3,6834	7,1551	4,5277	4,5610	5,6814
Std Sapma	1,7305	1,6617	1,8589	1,9722	1,4844
<i>t</i> testi (<i>p</i> değeri)	-13,068 (,000)	22,275 (,000)	-4,364 (,000)	-3,823 (,000)	7,884 (,000)
F istatistiği: 268,388 (<i>p</i> değeri: ,000)					

Not: *t* testi: 5 referans alınarak tek örnek *t* testi istatistiğidir. **F istatistiği:** Bağımlı örnek ANOVA testi F istatistiğidir.

Tablo 4.11’de görüldüğü üzere, her boyut için ortalamaların 5’den farklı olduğu istatistiksel olarak 0,05 düzeyinde anlamlı olduğu tek örnek *t* testi ile görülmüştür. Ayrıca, her boyutun birbirinden farklı olduğu bağımlı örnek ANOVA testi sonuçlarından anlaşılmaktadır. Buna göre, meslek mensupları muhasebe kaydı yapabilme ve belge düzenleyebilme boyutundaki eğitimin oldukça zayıf olduğu ifade etmişlerdir. Meslek mensuplarına ait uygulamalar boyutundaki ortalamanın 7’nin üzerinde olması buradaki eğitimin oldukça iyi düzeyde olduğunu ortaya koymaktadır. Muhasebe fiş ve senetlerini düzenleyebilme ile staj ve öğretim programları boyutlarında da ilk boyutta olduğu gibi zayıf bir eğitim söz konusudur. Paket program kullanımı boyutundaki 5’in üzerindeki ortalama ile buradaki eğitimin de iyi kabul edilebilecek düzeyde olduğu görülmektedir.

4.5. Meslek Mensuplarının Demografik Özelliklerine Göre Görüşlerindeki Farklılıklar

4.5.1. Cinsiyete Göre Bakış Açısındaki Farklılıklar

Ankete katılan 166 erkek ve 129 bayan meslek mensubunun Ticaret Meslek Liseleri’nde verilen muhasebe eğitimi ile ilgili görüşlerine ait istatistiksel değerler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 4.12: Erkek ve Kadın Meslek Mensuplarına Göre TML'lerdeki Eğitim

Sorular	Ortalamalar		Bağımsız İki Örnek t Testi	
	Erkek (166 gözlem)	Kadın (129 gözlem)	t istatistiği	Anlamlılık
S1	4,2349	4,1395	,310	,757
S2	4,2229	3,8837	1,281	,201
S3	3,7892	3,6202	,687	,493
S4	3,5723	3,6279	-,220	,826
S5	3,4639	3,7442	-1,150	,251
S6	3,4458	3,4419	,015	,988
S7	4,1024	4,2481	-,560	,576
S8	4,6325	4,5426	,333	,739
S9	4,8795	4,7519	,503	,616
S10	5,3313	5,3178	,054	,957
S11	5,5181	4,8682	1,207	,228
S12	4,9277	5,0465	-,469	,640
S13	3,6807	4,0388	-1,470	,143
S14	5,0361	4,9147	,442	,659
S15	5,5783	5,6589	-,331	,741
S16	7,0060	6,5426	1,851	,065
S17	6,8373	7,2868	-1,850	,065
S18	7,3795	7,5194	-,649	,517
S19	6,5964	6,6124	-,057	,955
S20	7,5301	7,5581	-133	,894

Cinsiyetlere göre Meslek mensuplarının eğitime yönelik görüşleri arasındaki farklılıklar 0,05 anlamlılık seviyesinde istatistiksel olarak anlamlı değildir.

4.5.2. Çalışılan Kuruma Göre Bakış Açısındaki Farklılıklar

Anket formunda çalışılan kurum 3 kategoride ele alınmıştır. Özel, kamu ve serbest şeklinde. Anketi cevaplayanların 131'i özel, 10'u kamu ve 154'ü de serbest alanda faaliyet göstermektedir. Özel sektörde faaliyet gösteren meslek mensupları ile serbest olarak çalışan meslek mensupları için 2 örnek t testi yapılarak karşılaştırma yapılacak olursa Tablo 4.12'deki sonuçlara ulaşılır.

Tablo 4.13: Özel ve Serbest Kurumlardaki Çalışanlara Göre TML'lerdeki Eğitim

Sorular	Ortalamalar		Bağımsız İki Örnek t Testi	
	Özel (131 gözlem)	Serbest (154 gözlem)	t istatistiği	Anlamlılık
S1	4,4656	3,9675	1,613	,108
S2	3,9160	4,1039	-,710	,479
S3	3,9618	3,5065	1,843	,066
S4	3,7023	3,5065	,756	,450
S5	3,8015	3,4610	1,372	,171
S6	3,5954	3,3377	,989	,323
S7	4,1985	4,0649	,510	,611
S8	4,4580	4,6883	-,842	,400
S9	4,6489	4,9286	-1,102	,271
S10	5,5344	5,1688	1,479	,140
S11	4,8779	5,0909	-,843	,400
S12	5,0000	4,9351	,258	,797
S13	3,7863	3,7922	-,024	,981
S14	5,1374	4,8312	1,102	,271
S15	5,6107	5,5844	,108	,914
S16	6,7710	6,8442	-,287	,774
S17	6,9695	7,1429	-,705	,481
S18	7,3893	7,4740	-,388	,698
S19	6,5038	6,6753	-,610	,542
S20	7,3893	7,6558	-1,256	,210

Tablo 4.12'de, çalışılan kurum itibariyle ortalamalara bakıldığında; 131 özel sektörde çalışan ve 154 de serbest olarak çalışan cevaplayıcının ilk 12 sorudaki düşünceleri olumsuz yani katılmama yönünde, son 5 soru da olumlu yani katılıyorum şeklinde cevaplanmıştır. 10., 11. ve 12. Sorularda ortalama bir sonuç elde edilmiştir. Yani bir kararsızlık söz konusudur. (Ne katılıyorum ne katılmıyorum)

Sonuç olarak; anlamlılık sütunundaki verilerin tamamının 0,05'ten büyük olması sebebiyle, cevaplayıcıların özel ve serbest çalışanlar itibariyle sorulara vermiş oldukları cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık söz konusu değildir. Yani iki grup arasında herhangi bir görüş farklılığı yoktur.

4.5.3. Yaş'a Göre Bakış Açısındaki Farklılıklar

Grup sayısı ikiden fazla ise t testi yerine anova testi uygulanarak sonuç elde edilmeye çalışılır. Anket formunu cevaplayan 3 yaş kategorisinde; acaba 30 yaş ve altı, 31-50 yaş aralığı ve 51 ve üzeri yaş gruplarında yer alan cevaplayıcıların

sorulara verdikleri cevaplar arasında herhangi bir farklılığın olup olmadığı ölçülmüş ve tablo 4.13’de sunulmuştur.

Tablo 4.14: Yaş Gruplarına Göre TML’lerdeki Eğitim

Sorular	Ortalamalar			ANOVA Testi	
	30 ve altı (69 gözlem)	31-50 aralığı (187 gözlem)	51 ve üstü (39 gözlem)	Fistatistiği	Anlamlılık
S1	4,2464	4,1658	4,2308	,028	,972
S2	4,2319	3,8610	4,8205	3,180	,043
S3	4,0000	3,5615	3,9487	1,387	,251
S4	4,3623	3,2299	4,0000	8,136	,000
S5	4,0725	3,3904	3,6667	2,782	,064
S6	3,7391	3,2513	3,8462	2,056	,130
S7	4,3913	4,0000	4,5641	1,519	,221
S8	4,8841	4,3316	5,3333	3,875	,022
S9	5,3623	4,4599	5,6154	7,763	,001
S10	5,6812	5,1872	5,3590	1,402	,248
S11	5,0870	5,1925	5,6923	,236	,790
S12	5,5362	4,5989	5,8205	8,942	,000
S13	4,5652	3,4866	4,2308	7,950	,000
S14	5,0580	4,8075	5,6923	2,380	,094
S15	5,9130	5,5187	5,5385	,941	,392
S16	7,1014	6,6738	6,8974	1,048	,352
S17	7,2899	6,9465	7,0000	,692	,501
S18	7,6087	7,3797	7,4359	,392	,676
S19	7,0145	6,4011	6,8462	1,907	,150
S20	7,6667	7,4813	7,6154	,306	,736

Yaş gruplarına göre ortalama değerlere bakılırsa, ilk 8 ve 13. Soruya verilen cevapların ortalamaları olumsuz (katılmıyorum şeklinde), 9, 10, 11, 12, 14 ve 15. Sorulara verilen cevaplar ortada (ne katılıyorum ne katılmıyorum şeklinde) ve 16, 17, 18, 19 ve 20. Sorulara verilen cevaplar ise olumlu (katılıyorum şeklinde)’dur. Soru bazında grupların kendi aralarındaki cevapları arasında farklılık söz konusu değildir.

Yaş grupları itibariyle anlamlılıkları için şunlar söylenebilir:

2. sorunun 0,043, 4. Sorunun 0,000, 8. Sorunun 0,022, 9. Sorunun 0,001 ve 12 ile 13. Soruların 0,000 anlamlılık değerlerinin olduğu görülmektedir. Bu değerler 0,05 anlamlılık düzeyinin altında olduğundan, bu sorulara verilen cevaplar için, yaş gruplarına göre istatistiksel olarak aralarında anlamlı bir fark vardır şeklinde yorum yapılabilir. Yani üç yaş grubunun vermiş olduğu cevaplar itibariyle, bu sorular için yaş grupları kendi aralarında farklı düşünüyorlar şeklinde bir yorumda bulunulabilir.

Örneğin;

2. soru için; 31-50 yaş aralığında yer alan meslek mensupları 3,86 ortalama ile oldukça olumsuz yönde fikir beyan ederken, 30 yaş altı ve 51 yaş ve üstü bireyler bu soruda 4,23 ve 4,82 ortalama ile kararsız bir görüş bildirmişlerdir.

16. soru için; 30 yaş ve altı aralığındaki meslek mensupları 7,10 ortalama ile, 31-50 yaş aralığındaki meslek mensupları 6,67 ortalama ile ve 51 yaş ve üstü meslek mensupları da 6,89 ortalama ile olumlu bir görüş beyan etmişlerdir. Yani her üç yaş grubu da bu soruya katıldıklarını ifade etmişlerdir. 17, 18, 19 ve 20. Sorular için de aynı sonuçlar geçerlidir.

Yukarıda verilen soruların dışında yer alan tüm sorularda ise 0,05 anlamlılık değerinin üzerinde sonuçlar elde edilmiştir. Bunlar için de; $p > 0,05$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık söz konusu değildir şeklinde bir yorumda bulunulabilir.

4.5.4. Mesleki Tecrübelerine Bakış Açısındaki Farklılıklar

Mesleki tecrübelerine göre; 1-5 yıl aralığında çalışan 39 kişi, 6-10 yıl aralığında çalışan 66 kişi, 11-15 yıl aralığında çalışan 73 kişi, 16-20 yıl aralığında çalışan 58 kişi ve 21 ve üzeri yıl aralığında çalışan 59 kişi soruları cevaplamışlardır.

Bu 5 kategoride yer alan cevaplayıcıların sorulara verdikleri cevaplar açısından aralarında istatistiksel olarak herhangi bir farklılığın olup olmadığı ölçülecektir. Bunun için ANOVA testi uygulanmış, buna ait ilgili tablo aşağıda verilmiş ve yorumu yapılmıştır.

Tablo 4.15: Mesleki Tecrübelerle Göre TML'lerdeki Eğitimin Değerlendirilmesi

Sorular	Ortalamalar					ANOVA Testi	
	1-5 yıl (39 gözlem)	6-10 yıl (66 gözlem)	11-15 yıl (73 gözlem)	16-20 yıl (58 gözlem)	21 ve üz. (59 gözlem)	<i>f</i> istatistiği	Anlamlılık
S1	4,7179	4,3182	3,7808	4,0000	4,4068	1,061	,376
S2	4,4103	4,2576	3,6164	3,6897	4,5932	2,316	,057
S3	3,6410	4,0000	3,6027	3,2414	4,0508	1,501	,202
S4	4,2051	4,0152	3,2192	3,2414	3,5424	2,413	,049
S5	3,6410	3,8788	3,4932	3,1724	3,7458	1,033	,390
S6	3,4359	3,8030	3,1644	3,1034	3,7288	1,371	,244
S7	4,5641	4,4242	3,8356	3,7414	4,4407	1,724	,145
S8	5,2308	4,5909	4,1781	4,1379	5,1356	2,814	,026
S9	5,4359	4,9242	4,2740	4,5690	5,2373	2,813	,026
S10	5,5385	5,5758	5,2466	4,7586	5,5593	1,610	,172
S11	5,1538	5,0758	5,7123	4,3966	5,6949	,850	,494
S12	5,6154	5,2424	4,5342	4,4483	5,3390	3,386	,010
S13	4,5128	4,3182	3,2740	3,4483	3,9322	3,944	,004
S14	5,4103	5,1667	4,3699	4,4310	5,7966	4,480	,002
S15	5,9744	5,8182	5,3973	5,2414	5,7797	1,220	,302
S16	6,8205	7,1212	6,6438	6,5000	6,9322	,807	,521
S17	6,7949	7,3788	6,8904	6,6897	7,3220	1,359	,248
S18	7,3077	7,6818	7,3425	7,3103	7,5085	,479	,891
S19	6,7692	6,6364	5,9452	7,0172	6,8644	2,078	,084
S20	7,4872	7,5152	7,3973	7,6379	7,6949	,279	,751

Meslek tecrübelerle göre yapılan 5 grup arasındaki ortalamalara bakıldığında; grupların kendi içerisinde çok fazla bir farklılığın olmadığı söylenebilir. İlk 15 soru için çıkan sonuç olumsuz yani “katılmıyorum” yönünde, son 5 soruda ise ortalama değerlerin yükseldiği ve olumlu bir sonuç ortaya çıkarken “katılıyorum” şeklinde bir yorum yapılabilir.

Anlamlılık yönüyle değerlendirme yapıldığında;

2. sorunun 0,049, 8. Sorunun 0,026, 9. Sorunun 0,026, 12. Sorunun 0,010, 13. Sorunun 0,004 ve 14. Sorunun 0,002 anlamlılık değerine sahip olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar 0,05 anlamlılık düzeyinin altında olduğundan, bu sorular için cevaplayıcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır şeklinde yorum yapılırken, diğer tüm sorularda $p > 0,05$ olduğundan, verilen tüm cevaplar için istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur denilebilir. Yani cevaplayıcılar arasında farklı bir düşünce söz konusu değildir.

SONUÇ

Muhasebe eğitimi; öğrencinin, işletme kararlarına yararlı bilgilerin saptanması, toplanması, işlenmesi, doğruluğunun denetlenmesi, raporlar halinde özetlenmesi ve raporlanan bilgilerin karar alma aşamalarında nasıl kullanılacağı konusunda bilgilendirilmesi ve bu bilgilerin uygulanması konusunda öğrenci yeteneğinin gelişen bilgi teknolojilerinden de yararlanarak geliştirilmesidir. Bu süreçte aktif olarak rol oynayan kişiler muhasebe meslek mensuplarıdır.

Meslek mensupları; donanımlı, doğru, dürüst, tutarlı, hızlı, yasal normlara uygun şekilde hareket etmeli ve çift taraflı düşünerek (devlet-mükellef ilişkisi) mesleğini icra etmeli ve bu özellikleri, stajyerlerine de aşılamalıdır.

Mesleki eğitim ilköğretimden sonra başlar. Ancak burada çocuğun mesleki eğitim almayı istemesi ile beraber ailesinin düşüncesi de çok önemlidir. Yeteneğin ve isteğin var olması tek başına yeterli olmamaktadır. Türkiye’de mesleki eğitim oranının Avrupa ülkelerine oranla düşük, ancak son yıllarda büyük bir artış ivmesi kazanmış olması, mesleki eğitime verilen önemi göstermektedir.

Mesleki eğitime olan ilginin yetersiz oluşu birçok sebebe bağlanabilir. Bu sebeplerden bazıları şunlardır:

- Öğretim kaynaklarının yeterli düzeyde olmaması,
- Meslek standartlarının bulunmaması,
- İş bulabilme endişesi,
- Sistem içerisinde mesleki yönlendirmenin yetersiz oluşu,
- Mesleki eğitimin büyük bir oranda devletin tekelinde olması, gibi.

Ancak bir ülkede gelişmişlik düzeyi mesleki eğitime yapılacak olan yatırımlarla paralellik teşkil ettiği için, son 10 yılda yukarıda sayılan sebepler üzerinde durulmuş ve gerekli çalışmalar yapılarak mesleki eğitim güçlendirilmeye çalışılmıştır.

Bu bağlamda, MEGEP (Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme Projesi) uygulamaya konulmuş ve meslek liselerinde modüler eğitime geçilmiştir. Yani bölüm temelli, öğretmen ve öğrencinin yapacaklarının ayrı şekilde belirlendiği, etkinlik ve uygulamalarla zenginleştirilmiş bir yapı geliştirilmiştir. Tüm mesleki ve teknik eğitim verilen okullarda bu sistem geçerlidir.

Muhasebe eğitimi, mesleki eğitimin verildiği orta öğretim kurumları içerisinde sadece Ticaret Meslek Liselerinde verilmektedir. Ticaret Meslek Liselerini diğer mesleki eğitim verilen okullardan ayıran farklılık; muhasebenin soyut olması, elle tutulan, gözle görülen herhangi bir şeyin olmamasıdır. Genellikle düşünsel güce dayalı, kâğıt üzerinde ve elektronik ortamda uygulamaların yapıldığı bir eğitim uygulanmaktadır.

Ticaret Meslek Liselerinde son sınıfa gelen öğrenciler, kendilerine uygun bir işletmede beceri eğitimi yaparlar. Bu, bir anlamda öğrendiklerini uygulama fırsatıdır. Ancak teorik bilgi ile uygulamanın birbirinden farklı olduğunu burada yaşayarak görürler. Çünkü okul sürecinde belirli normlar dahilinde yapılan eğitim öğretim faaliyetleri ile beceri eğitiminde karşılaştıkları arasında büyük farklılıklar söz konusudur.

Öğrenciler; Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin muhasebe bürolarında, ön muhasebe tutulan ticari işletmelerde ve kamu müesseselerinin muhasebe bölümlerinde bir eğitim öğretim yılı süresince staj yaparlar. Öğrencinin muhasebeci olma yönünde, staj yapması için en uygun yer Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin yanındır. Meslek mensupları da, Ticaret Meslek Liselerinde verilen eğitim konusunda, yanlarına gelen öğrenciler nezdinde fikir sahibi olabilmektedirler. Bu bağlamda meslek mensuplarına yönelik 20 soruluk anket uygulanmış ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- Erkek ve bayan meslek mensuplarına göre Ticaret Meslek Liselerindeki eğitim için, cinsiyetler arasında herhangi bir görüş farkı söz konusu değildir.

- Çalışılan kuruma göre yapılan değerlendirmede, özel ve serbest kuruluşlarda çalışanlar arasında da istatistiksel olarak herhangi bir farklılığın olmadığı şeklinde sonuç elde edilmiştir.
- Yaş gruplarına göre Ticaret Meslek Liselerindeki eğitime bakıldığında, tüm yaş gruplarındaki cevaplayıcıların vermiş oldukları cevaplar arasında herhangi bir farkın olmadığı şeklinde sonuç elde edilmiştir.
- Mesleki tecrübelerine göre Ticaret Meslek Liselerindeki eğitime bakıldığında da sonucun değişmediğini gözlemleriz. İstatistiksel olarak mesleki tecrübelerine göre de anlamlı bir farklılık yoktur.
- Meslek mensupları öğrencilerin muhasebe kaydı yapabilme ve belge düzenleme konusunda çıkan ortalama değere göre oldukça yetersiz düzeyde olduklarını ifade etmişlerdir.
- Meslek mensupları kendilerini yansıtan sorulara yüksek bir ortalama ile cevap vermişler ve burada sistemin içerisinde bizzat bulunmaları gerektiğini ifade etmişlerdir.
- Öğrencilerin muhasebe fiş ve senetlerini düzenleyebilme ve staj programları için oldukça düşük bir ortalama çıkmıştır. Meslek mensupları bu durumu yetersiz olarak cevaplamışlardır.
- Paket program kullanımı için çıkan sonuç ise iyi kabul edilebilecek düzeyde çıkmıştır. Meslek mensupları bu konuda kısmen de olsa öğrencilerin yeterli düzeyde olduklarını belirtmişlerdir.

İstatistiksel olarak elde edilen sonuçlar yukarıdaki gibidir. Çalışmanın hipotezine göre çıkan sonuç; Ticaret Meslek Liselerinde Verilen Muhasebe Eğitiminin, muhasebeci olma yolunda yeterli olmadığı ve meslek mensuplarının da aynı şekilde fikir beyan ettikleri yönündedir.

Öneri olarak;

- Eğitimde öncelik eğitimcilerin eğitimidir. Eğitimciler eğitilmiş olursa, eğitim daha verimli ve kalıcı olacaktır. Yetiştirilen öğrenciler de donanımlı bir şekilde

mezun edilecek ve mesleğe en elverişli hale getirileceklerdir. Bunun için eğitimcilerin periyodik olarak hizmet içi eğitimden geçirilmeleri gerekmektedir.

- Eğitimcilerle ilgili söylenecek bir başka mevzu da, değişikliklerin takibidir. Eğitimci kendini yenilemeli ve geliştirmelidir. Böyle olursa verimlilik artacak ve güncel konuların dışında kalınmayacaktır. En yeni bilgiler ile öğrenciler donatılacaktır.
- Ticaret Meslek Liselerinde özellikle modüler eğitim ile birlikte ders çeşidi oldukça artmıştır. Derslerin modülleri hazırlanırken titiz ve itinalı bir çalışma ile hareket edilmelidir. Uygulamaya fazlasıyla ağırlık verilmelidir.
- Meslek mensuplarından bağımsız hareket edilmemelidir. Çünkü onlar, işleri gereği en yeni bilgileri takip ederek uygulayan kişilerdir. Meslek mensupları ile dayanışma halinde olup, bilgi paylaşımında bulunulmalıdır. Böylelikle, sıcağı sıcağına öğrencilere aktarım gerçekleştirilebilir. Ki öğrenciler de, gerek staj döneminde, gerekse mezun olduktan sonraki iş yaşantılarında zorluk çekmesinler.
- Öğrencilere mümkün olduğunca çok uygulama yaptırılmalıdır. Başlıbaşına ne kadar teorik bilgi verilirse verilsin kesinlikle yeterli olmayacaktır. Teorik bilginin pratik ile yoğrulması neticesinde öğrenme gerçekleşecek ve başarı artacaktır.

KAYNAKÇA

- Acar, Durmuş ve Hayrettin Usul (1999); “Küresel Eğilimler Işığında Fakültelerde ve Meslek Yüksekokullarında Verilen Muhasebe Eğitiminin Yeniden Yapılanması”, Kocaeli Üniversitesi İ.İ.B.F. , Türkiye’de Muhasebe Eğitimi ile Uygulama Arasındaki Sorunlar, *XVIII. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu*, Fethiye.
- Acar, Okan (2012); “Muhasebe ve Finan Bilim Dallarını Arasındaki İlişki” <http://www.okancar.com/2012/09/muhasebe-ve-finans-bilim-dallar.html> (Erişim Tarihi:15.01.2013)
- Akbulut, Yıldız (1998); “Meslek Ahlakı Kriterleri ve Muhasebe Mesleği Üzerine Bir Araştırma”, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, Ay: Nisan.
- Akdoğan, Nalan (2002); *Muhasebe Teorileri*, Gazi Üniversitesi, İ.İ.B.F., Yayın No: 44, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.
- Akyüz, Yahya (1982); *Türk Eğitim Tarihi*, Ankara. A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi, 1982.
- Albayrak, Ali Sait (2006); *Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*, Asıl Yayın Dağıtım, Ankara
- Alkan, Cevat. (1999); *Türk Milli Eğitim Sisteminin Mesleki ve Teknik Eğitim Boyutu*, 75. Yılda Eğitim, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Alkan, Cevat (1992); *Eğitim Ortamlarının Düzenlenmesi*, Ankara Üniversitesi, Yayın no: 168, Ankara.
- Alkan, C., Doğan, H. ve Sezgin S.İ. (1991); *Mesleki ve Teknik Eğitimin Esasları*, Gazi Büro Kitabevi, Ankara.
- Alkan, Cevat., Doğan, Hıfzı, Sezgin, S. İlhan (1996); *Mesleki Teknik Eğitimin Esasları Kavramlar, Gelişmeler, Uygulamalar, Yönelmeler*, Gazi Kitabevi, Ankara.
- Alkan, Cevat, Doğan, Hıfzı, Sezgin, İlhan (2001), *Mesleki ve Teknik Eğitimin Esasları*,. Ankara, Nobel Yayıncılık.
- Altuğ, Osman. (1999); *Muhasebe-Hukuk İlişkileri*, Türkmen Kitabevi, İstanbul.
- Altunışık, Remzi, Coşkun, Recai, Bayraktaroğlu, Serkan, Yıldırım, Engin (2010), *Araştırma Yöntemi*, Sakarya Yayıncılık, Sakarya.
- Arıkan, Yahya (2010); “Kamuoyunda Mesleki İtibarımızı Yok Eden Haksız Rekabete Gelin Hep Birlikte Son Verelim”, İSMMM; *Mali Çözüm Dergisi*, Sayı: 52, .

- Arıkboğa, Dursun ve Kaya, İdil (2000); “Ülkemizde Kurumsal Kaynak Planlaması-ERP Kullanımı ve Muhasebe Eğitiminden Beklentiler”, *XIV. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu*, İstanbul Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Muhasebe Enstitüsü, 18-20 Mayıs, Antalya.
- Ataman, Ümit (2002); “Muhasebe Eğitiminde Yeniden Yapılanma Önerileri”, *XVII. Türkiye Muhasebe Kongresi*, İstanbul, Türmob Yayınları, Sayı: 199.
- Ayanoğlu, Yıldız (2007); “Muhasebe Eğitiminde Kalitenin Artırılmasında Ders Programlarının Önemi: Türkiye’de Bir İnceleme” Gazi Üniversitesi, *İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 9/1.
- Ayboğa, Hanifi (2003); “Globalleşme Sürecinde Ülkemizde Muhasebe Mesleği ve Meslek Mensuplarının Eğitimi”, *Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, Cilt: 18, Sayı: 1.
- Aydın, Sinan (2007); “Muhasebe Eğitiminin İşletme Beklentilerini Karşılama Derecesinin Ölçülmesi ve Uluslar arası Muhasebe Eğitimi Standartlarına Uygunluğunun Değerlendirilmesi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aysan, Mustafa (1998); “Türkiye’de Muhasebe Meslek Ahlakı İle İlgili Gelişmeler ve Gereksinimler”, *Muhasebe Öğretim Üyeleri Bilim ve Dayanışma Vakfı Bülteni*, Sayı: 11.
- Bayraklı, Hasan Hüseyin (2007); *Genel Vergi Hukuku*, Derya Kitabevi, Trabzon.
- Bayazıtlı, E. ve Çelik O (2004); “Muhasebe Eğitiminin Kalitesinin Arttırılmasında İlk Adım: Yüksek Öğretim Kurumlarında Muhasebe Etkinliğinin Analizi”, *XXIII. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu*, İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi (19-23) Mayıs.
- Başaran, İbrahim Ethem (1992); *Eğitime Giriş*, Gül Yayınevi, Ankara.
- Bekçi, İsmail, Titiz, İsmet, Ömürbek, Nuri (2006); “Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Bilgisayarlı Muhasebe Dersine Bakış Açıklarına İlişkin Bir Araştırma”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Ay: Ocak.
- Bekkaoui, A.R. (1994); *International and Multinational Accounting*, Dryden Pres, London.
- Bolay, S., İsen, M., Türköne, M., Cafoğlu, Z., Erdoğan, İ., Kabasakal, Ö., Yasa, A. (1996); *Türk Eğitim Sistemi*, Alternatif Perspektif, Türkiye Diyanet Vakfı, Ankara.
- Bonofiyel, Klear Ketı (1999); “Muhasebe Mesleğindeki Gelişmelere Türkiye’nin Katkıları ve Uyumu”, *IV. Türkiye Muhasebe Denetimi Sempozyumu (5-9 Mayıs 1999)*, Bildiriler Kitabı, İstanbul SMMM Odası yayını, No: 30.

- Bonwell, C.C., Eison, J. (1991); *Active learning: Creating Excitement In The Classroom*, ASHE-ERIC Higher Education Report No: 1, The George Washington University, School of Education and Human Development, Washington D.C.
- Bozan, Osman (1997); “Muhasebe Meslek Eğitiminin Ticaret Meslek Liseleri Açısından İncelenmesi”, Gazi Üniversitesi, *Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara.
- Bozkurt, Güvenç (1990); *Japon Eğitimi*, (Araştırma-İnceleme Dizisi), MEB, Ankara.
- BSMMMO (2013); www.bsmmmoo.org.tr (Erişim Tarihi:07.09.2013)
- Büyükbaş, Nihat (2000); “Okulların Yeni İşlevi Öğrenmeyi Öğretme”, *Milli Eğitim Dergisi*, MEB Yayınları, Sayı: 145, Ankara, s. 63.
- Ceylan, Ali ve Korkmaz, Turhan (2008); *İşletmelerde Finansal Yönetim*, Ekin Yayınları, Bursa.
- CEDEFOP (1998), *The Financing Of Vocational Education And Training In France*.
- Choi, F. ve Meek, G. (2005); *International Accounting*, Fifth Edition, Pearson, Prentice Hall, USA.
- Cottell, P.G.J., Milis, B.J. (1993); *Cooperative Structures In The Instruction Of Accounting*, Issues Account Edu.
- Çaldağ, Yurdakul, Bayırlı, Rıdvan, Altay, Adem (2004); “Muhasebe Doktora Programlarının Etkinliğinin Arttırılması”, *XXIII. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu*, <http://www.isletme.istanbul.edu.tr/tmes2004/bildiri7.doc> (Erişim Tarihi: 20.05.2013)
- Çakır, Hafize, Meder, Sarıtaş, Hakan, Aygören Hakan (2003); “Muhasebeci ve Mükellef Perspektifinden Muhasebeci Mesleği”, *Beta Yayınları*, Ay: Aralık
- Çantosun, İsa (2008); “*Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi Sürecinde Ticaret Meslek Liselerindeki Muhasebe Eğitiminin Etkileri, İstanbul’da Bir Alan Araştırması*”, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Çevik, Osman ve Ertaş, Şahin (2001); “Muhasebe Eğitiminde Öğrencilerin Dışadönüklülük ve İçedönüklülük Özelliklerinin Grup Çalışması Tercihine Etkisi”, *MÖDAV Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, Cilt: 3, Sayı: 4, Ay: Aralık.
- Çoklar, Naci Ahmet ve Akdağ H. (2004); “Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Tarihsel Gelişimi ve Günümüzdeki Yeri”, *Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı: 16-17-18.

- Daştan, Abdülkerim (2001); “*Meslek Ahlakı Kuralları ve Muhasebe Mesleğindeki Yeri*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Demir, Berna (2012); “Muhasebeye Yön Veren Gelişmeler ve Meslek Yüksekokullarında Verilen Muhasebe Eğitime Yansımaları”, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, Kasım 2012, Cilt: 1, Sayı: 4, Makale: 13, ISSN: 2146-9199
- Demirel, Özcan (2000); *Karşılaştırmalı Eğitim*, Ankara : Pegem Yayıncılık.
- Demirkan, Şefika, (2001), “Muhasebe Eğitim Yöntemleri”, *XX. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu*, Muhasebe Eğitiminde Yeni Ufuklar.
- Denmark 2003 Eurydice Structures Of Education, Vocational Training And Adult Education Systems In Europe <http://www.eurydice.org>
- Deran, Ali, Tokay, Hüseyin ve Aktaş, Rafet (2005); “Uluslararası Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarında Gerçeğe Uygun Değer Yaklaşımı ve Muhasebe Uygulamalarına Etkisi”, *XXIV. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu*, Muğla Üniversitesi, İ.İ.B.F. İşletme Bölümü, 27-30 Nisan.
- Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) (2001); “VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı. Ortaöğretim: Genel Eğitim, Meslek Eğitimi, Teknik Eğitim, Özel İhtisas Komisyonu Raporu”, No: 2576, Ankara.
- Doğan, Kutlay (2005);
<http://www.byegm.gov.tr/yayinlarimiz/kitaplar/kurkey2005/content/turkey/giris.htm>.(30.07.2007).
- Doyrangöl Cömert, Nuran ve İbiş Cemal (2007); *Genel Muhasebe ve Tek Düzen Hesap Planına Uygun Defter Tutma Uygulamaları*, Yayılım Matbaası, İstanbul.
- Duman, Tayyip (2001); “Avrupa Birliği Eğitim Programları Leonardo Vinci Programı”, *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı: 150, Ankara.
- Durukan, Banu ve Karamaraş, Esra (2000); “Muhasebe Eğitiminin Geleceği ve Muhasebe Mesleğine Etkileri”, *XIX. Muhasebe Eğitimi Sempozyumu*, Belek, Antalya.
- Dursun, Adem (2006); *Muhasebe Eğitiminde Kalite Arayışı*, Birinci Baskı, Sözkese Matbaacılık, Ankara.
- Education Department of The United States of America [E.D.] (2003), No Child Left Behind, www.ed.gov, (2003, June 3).
- Ekonominin Denetimi ve Muhasebe Mesleği Paneli, *TÜRMOB Yayını* : 34, Ankara, 1997.

- Elitaş, Cemal, Yıldız, Feyyaz ve Üç, Mustafa (2011); Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 11, Sayı 2.
- Elmacı Orhan, Kara, Hakan, Taşkın Ercan ve Çalık Metin (2000); *Toplam Kalite Yönetimi*, Kütahya.
- Ercan, Hakan ve Akpınar Ayşe (2002); “Mesleki ve Teknik Eğitim Sistemi Raporu”, Birinci Baskı, *Tisk Yayınları*, Ankara.
- Erçelebi, Hasan (1995); “Danimarka Eğitim Sistemi”, *Eğitim Yönetimi Dergisi*, Yıl:1, Sayı:1
- Erdoğan, İrfan (1997); *Çağdaş Eğitim Sistemleri*, Sistem Yayıncılık, İstanbul.
- ETOGM (2013); <http://etogm.meb.gov.tr> (Erişim Tarihi:20.04.2013)
- Gökçen, Gürbüz (1998); “Uygulamacıların Muhasebe Eğitiminden Beklentileri”, *Muhasebe Finansman Dergisi*, Marmara Üniversitesi, Muhasebe Araştırma Merkezi, Yıl: 7, Sayı: 9, Ayı: Aralık.
- Güçlü, Nezahat ve Bayrakçı, Mustafa (2004); “Amerika Birleşik Devletleri Eğitim Sistemi ve Hiçbir Çocuğun Eğitimsiz Kalmaması Reformu”, *Gazi Üniversitesi, Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 2.
- Güvemli, Oktay (2001); “3568 Sayılı Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu’nda Değişiklik Teklifi Üzerine”, *Muhasebe ve Finans Dergisi*, Sayı: 10, Ay: Nisan.
- Gürbüz, Hasan (1992); “AT Dış Ülkelerde Muhasebe Mesleğinin Örgütlenmesi, Örgütün ve Meslek Mensuplarının Denetimi”, *XV. Muhasebe Kongresi*, Ankara.
- Gürol, Mehmet (1997); *Okul-Sanayi İşbirliği*, Pegem Yayınları, Ankara.
- Hacırüstemoğlu, Rüstem (1998); “Muhasebecinin Sorunları ve Eğitimi”, *XVI. Türkiye Muhasebe Kongresi* (Ekonominin Denetim Düzeni ve Muhasebe), Türmob Yayınları, no: 45, Ankara.
- Hatunoğlu, Zeynep (2006); “Muhasebe Eğitiminde Bilgi Teknolojisi Kullanımının Sunum Kalitesine Olan Etkilerinin Tespitine İlişkin Bir Araştırma”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı: 30.
- Hoşgörür, Vural, Gamze, Gezgin (2004) “Ekonomik ve Sosyal Kalkınmada Eğitim”, <http://efdergi.yyu.edu.tr/makaleler/cilt-II/Vural-hosgor.doc> (24.08.2007)
- İSMMM (2012); www.ismmm.org.tr (Erişim Tarihi:10.04.2013)

- Kalmış, H., Yılmaz, BB. (2004); “Lisans Seviyesindeki Muhasebe Eğitiminin Mevcut Durumu Ve Geliştirilmesi İçin Yapılması Gereken Geliştirmeler”, *XXIII. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu*, Antalya.
- Karaağaçlı, Mustafa (2000); *Mesleki Eğitim ve Teknoloji Eğitiminde Özel Öğretim Yöntemleri*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Karabınar, Selahattin (2005); *Kültür-Muhasebe Etkileşimi Açısından Muhasebe İklimi-Muhasebeye Kültürel Bakışlar*, Birinci Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Karşlıoğlu, Batuhan (2006), “Ticaret Meslek Liselerinin Günümüzdeki Önemi”, http://www.izto.org.tr/NR/rdonlyres/7475BA1-95B7-4855-B3519DCE4362AFE/662/ticaretlise_bkar%20%20loglu.pdf. (Erişim Tarihi: 01.04.2006)
- Kaptan, Saim (1998); *Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri*, Tekışık Web Ofset Basımı, 11. Baskı, Ankara.
- Kaya, İdil (1999); “Muhasebe Eğitiminde Yeniden Yapılanma: ABD’de Yaşanan Değişim Çağı ve Değişimin Uluslararası Boyutu”, Bildiri, Kocaeli Üniversitesi İ.İ.B.F., Türkiye’de Muhasebe Eğitimi ile Uygulama Arasındaki Sorunlar, *XVIII. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu*, Fethiye.
- Kaya, Uğur ve Daştan, Abdülkerim (2004); “Türkiye’de Lisans Düzeyinde Verilen Muhasebe Eğitiminin Öğrenci-Öğretici Ve Uygulayıcılar Açısından Değerlendirilmesi”, *XXIII. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu*, Antalya
- Kaya, Uğur ve Daştan, Abdülkerim (2006); “Türkiye’de Lisans Düzeyinde Verilen Muhasebe Eğitiminin Öğrenci-Öğretici ve Uygulayıcılar Açısından Değerlendirilmesi”, *XXIII. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu*, İstanbul.
- Kaymazbalsarı, Çağnur, Aslantürk, B. E. (2007); “Kavram Haritaları ve Muhasebe Eğitimi”, Yönetim Muhasebesi Uygulaması, *XXVI. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu*, Antalya.
- KAZU, Yaşar ve Cihat Demirli, “Mesleki ve Teknik Orta Öğretim Kurumlarındaki Gelişmeler”, 2002, <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/155-156/kazu.htm> 08.09.2007 (Erişim Tarihi: 10.04.2013)
- Koçel, Tamer (2004); “Mesleki ve Teknik Eğitim Gerçeği, Sorunlar ve Öneriler”, *Mercek Dergisi*, Sayı: 36.
- Köse, Yasemin, Saban, Metin (2006); “Global Muhasebe Eğitiminde Uluslar Arası Düzenlemeler ve Gelişmeler”, <http://www.mu.edu.tr/iibf/tmes24/kitap/3-1.pdf> (04.08.2007) (Erişim Tarihi: 15.04.2013)

- Köse, Ömer (2007) “Küreselleşme Sürecinde Devletin Yapısal ve İşlevsel Dönüşümü”, <http://www.sayistay.gov.tr/yayin/dergi/icerik/der49m1.pdf> (28.07.2007) (Erişim Tarihi: 01.05.2013)
- Kuzgun, Yıldız (1992); *Rehberlik ve Psikolojik Danışma*, ÖSYM Yayınları, 3. Baskı, Ankara.
- Külahçı, Şadiye, *Modüler Eğitim Sistemi.*, Ankara: Uğurel Matbaası, 1991
- Marşap, Beyhan (1996); “Muhasebe Mesleği, Fonksiyonları ve Meslek Mensuplarının Nitelikleri”, *Yaklaşım Dergisi*, Sayı: 37.
- MEB,(1994); Rehberlik ve Araştırma Müdürlüğü, Mesleki Rehberlik, Flaş Ofset Basım.
- MEB,(1995); Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü,Ticaret ve Turizm Öğretimi Mevzuatı, I. Ankara: Mili Eğitim Basımevi.
- MEB,(1998); Ahmet Sönmez, *İlköğretim Sonrası Eğitim Seçenekleri*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.
- MEB,(2002); “Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği”, *Tebliğler Dergisi*, sayı: 2539, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 2002.
- MEB, (2005) “Mesleki ve Teknik Eğitimin Tarihçesi”, Ankara, *Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi*.
- MEB, (2006) “Mesleki ve Teknik Eğitim Alanları Modülü”, Ankara, *Milli Eğitim Basımevi*, Ekim 2006.
- MEB, (2007); <http://ttogm.meb.gov.tr/ticar/ticaret-lisesi.htm> (Erişim Tarihi:30.04.2007)
- MEB (2007); “Gelişmiş Ülkelerin Mesleki Eğitim Sistemleri ve Türkiye”
- Milli Eğitim Temel Kanunu (1739 S.K.), Resmi Gazete, 14574 sayı, 24 Haziran 1973.
- Milli Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim, 2011-2012.
- Mitchell, E. F, *Cooperative Vocational Education (Principles, Methods and Problems)*,USA: Baston Allyn and Bacon Inc, 1977.
- MPM, (1995); “Verimlilik Yönetimi El Kitabı”, *Milli Prodüktivite Merkezi Yayınları*, Sayı: 476, İkinci Baskı, Ankara.

- Muğan, Şimşak Can ve Akman, Hoşal Nazlı (2004); “Muhasebe Eğitiminde Öğretim ve Öğrenim Yöntemleri ile Ders Başarısı Arasındaki İlişki”, *XXIII. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu*, Antalya: İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Muhasebe Enstitüsü, 19-23 Mayıs.
- Nalbantoğlu, Rıfat (2012); “Muhasebe Uygulamaları Konusunda Meslek Mensuplarının Bakış Açıkları”, *VI. Muhasebe Denetimi Sempozyumu*.
- NATIONMASTER (2009); www.nationmaster.com/graph/eme-oil-com-energy-oil-consumption&date=2009 (Erişim Tarihi: 15.02.2013)
- Nobes, C. (1998); *Towards a General Model of the Reasons for the International Differences in Financial Reporting*, Abacus, 34 (2).
- Norton, E. Robert; *Develop Local Plans for Vocational Education*, Columbus The Ohio State University, 1985
- Oğuz, Orhan, Ayla, Oktay ve Halis, Ayhan (2004); *21. Yüzyılda Eğitim ve Türk Eğitim Sistemi*, İkinci Baskı, Dem Yayınları, İstanbul.
- ONICEP (2009); *Office national d'information sur les enseignements et les professions. Guide après la troisième 2009.* http://www.onisep.fr/onisepbackoffice/_onisep/upload/Guide3e_2009_BasseDef903.pdf, [İndirme Tarihi: 10.09.2009] (Erişim Tarihi: 15.07.2013)
- Orhaner, Emine ve Tunç Azize (2003); *Ticaret ve Turizm Öğretiminde Özel Öğretim Yöntemleri*, Gazi Kitabevi, Ankara.
- Öncü, Semra, Aktaş, Hüseyin (2004); “Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları”, <http://www.isletme.istanbul.edu.tr/surekliyayinlar/tmes2004/bildiri8.doc> (02.08.2007) (Erişim Tarihi: 15.04.2013)
- ÖSYM, “2012 ÖSYS Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu”, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi, Ankara, 2012.
- Özdamar, Kazım (2004); *Paket Programlar ve İstatistiksel Veri Analizi*, Kaan Kitabevi, 4. Baskı, Eskişehir.
- Özdemir, Elif (2003); “Muhasebe Eğitiminde Karşılaşılan Güçlükler ve Muhasebecilik Mesleğinin Sorunları”, Sakarya Üniversitesi, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sakarya.
- Özpeynirci, Rabia, Duman, Haluk, Erdemir, N.Kemal (2004); “Lisans Öğrencilerinin Muhasebe Eğitiminin Kalitesini Artırmada Öğrenen Organizasyon Yaklaşımı ve Karaman İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Araştırması”, *XXIII. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu*, Antalya
- Öztürk, Cemil (1998); “Dünden Bugüne Öğretmen Yetiştiren Kurumlar”, Marmara Üniversitesi, *Atatürk Eğitim Fakültesi Yayınları*, İstanbul.

- Özyürek, Mustafa (2000); “Değişim ve Muhasebe Mesleğinde Yeni Hedefler”, *Yaklaşım Dergisi*, Sayı: 95, Ay: Kasım.
- Pehlivan, Abdülkadir (2012); “Türkiye’de Adli Muhasebe Eğitimine Yönelik Bir Araştırma”, *Atatürk Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt: 26, Sayı: 2.
- Pur, Hüseyin, (1995); “Muhasebe Mesleği ve Kuralları”, *Vergi Dünyası Dergisi*, Sayı: 95.
- Radebaugh, H. ve Gray, S. (2002); *International Accounting and Multinational Enterprises, Fifth Edition*, John Wiley Corp. USA.
- Saracaloğlu, Asuman Seda (1992); “Türk ve Japon Öğretmen Yetiştirme Sistemlerinin Karşılaştırılması”, *Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları*, No: 65, İzmir.
- Sayın, K.Şevket, Yeğınboy, Yasemin., Tektüfekçi, Fatma (2005); “Dokuz Eylül Üniversitesi İİBF’nde öğretim elemanları açısından ve alt yapı bakımından muhasebe eğitiminin etkinliğinin ölçülmesi ve değerlendirilmesi üzerine bir araştırma”, *Muhasebe Finansman Dergisi*, Sayı: 26
- Schroeder, R., Clark, M. Ve Cathey, J. (2005); *Financial Accounting Theory and Analysis*, Eighth Edition, Wiley Corp. USA.
- Selek, A.Seha (2001); “Muhasebe Mesleğinin Bağımsız, Örgüt ve Yasal Olarak Yürütülmesi, Meslek Yasasının Hazırlanarak Meclise Sunulan Yasa Taslağının Akademik Gözle Genel Bir Değerlendirmesi”, *3568 sayılı Muhasebe Meslek Yasasının Değiştirilmesine İlişkin Panel*, İzmir.
- Semiz, Yaşar ve Kuş Recai (2004); “Osmanlı’da Mesleki Teknik Eğitim (İstanbul Sanayi Mektebi 1869-1930)”, *S.Ü. Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 15.
- Sevilengül, Orhan (1994); *Genel Muhasebe*, Gazi Yayınları, Ankara.
- Sevilengül, Orhan (1998); *Tek Düzen Muhasebe Sistemi İle Uyumlu Genel Muhasebe*, Gazi Kitabevi, Ankara.
- Sevim, Şerafettin (2005); “Muhasebe Bilgi Sistemi”, *Dumlupınar Üniversitesi Dergisi*, Yayın No: 13, Kütahya.
- Sezgin, İlhan (1987); “Yeni Mesleki-Teknik Eğitim Sistemi ve Okul-Endüstri İlişkileri”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı: 2, Ankara.
- Sönmez, Ahmet (1998); *İlköğretim Sonrası Eğitim Seçenekleri*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.

- Süer, Hüseyin Murat (2007); “Ticaret Meslek Liselerinde Muhasebe Eğitimi, Muhasebe Eğitiminden Beklentiler ve Karşılaşılan Sorunlar”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sürmeli, Fevzi (2007); “Muhasebe Eğitiminde e-Değişimi Yakalamak”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı: 33, Ay: Ocak.
- Şahin, İsmail, Okay, Şenol ve Özdemir, Serkan (2007); “Türkiye’de Mesleki Teknik Eğitimin Durumu ve Karşılaşılan Sorunlar”, *Ulusal Teknik Eğitim, Mühendislik ve Eğitim Bilimleri Genç Araştırmacılar Sempozyumu* (UMES’07), Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.
- Şenalp, Şükrü (1998); “IFAC’ın Profesyonel Muhasebeciler İçin Ahlak Kuralları”, <http://www.alomaliye.com/IFAC.htm>. (Erişim Tarihi: 01.02.2013).
- Şenel, Kerem ve Yanık, Serhat (2012); “Temel Finans Matematiği”, Değerleme Yöntemleri, *Muhasebe ve Mali Analiz*, Ekim.
- Şengel, Salim (2010); “Sürekli Muhasebe Meslek Eğitiminin Önemi ve Bir Değerlendirme”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı: 47, Temmuz 2010.
- Şimşek, Ali (1999); “Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Yeniden Yapılandırılması”, Tüsiad Yayın No: 99-2/252, İstanbul.
- Titiz, Tınaz (1996); *Ezbere Hayır*, Anka Ofset, 3. Baskı, İstanbul.
- Turan, Kemal (1992); *Mesleki ve Teknik Eğitimin Gelişmesi*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.
- TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu), “İstatistikler”, <http://www.tuik.gov.tr/istatistikler> (30.01.2008) (Erişim Tarihi: 01.07.2013)
- TÜİK (2012), “Okul Grubu ve Öğretim Yılına Göre Okul, Öğretmen, Şube, Öğrenci ve Mezun Olan Öğrenci Sayıları İstatistikleri”, 5 (Erişim Tarihi: 15.07.2013)
- Türkoğlu, Adil (1998); *Karşılaştırmalı Eğitim, Dünya Ülkelerinden Örneklerle*, Baki Kitabevi, Adana.
- Türkoğlu, Adil (2004); “Türkiye’de ve Fransa’da Lise Programlarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi”, *Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları*, no: 131, Ankara.
- Türkoğlu, Adil (2005) “Avrupa Birliği Sürecinde Eğitimi Etkileyen Faktörler”, <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/167/index3-turkoglu.htm> (07.09.2007). (Erişim Tarihi: 01.05.2013)
- TÜRMOB (1997); <http://turmob.org.tr/bulten/haber.htm> 1997 (Erişim Tarihi: 15.05.2013)

- Tükenmez, Mine, Kutay, Nilgün (1998); “Muhasebe Eğitiminde Meslek Ahlakının Yeri ve Önemi”, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, İ.İ.B.F., *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, Sayı:4.
- Uçar, Rezzan ve Uçar, Halil İbrahim (2004); “Japon Eğitim Sistemi Üzerine Bir İnceleme:Çeşitli Açılardan 3.Türk Eğitim Sistemi İle Karşılaştırma”, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, *Elektronik Eğitim Fakültesi Dergisi* Cilt:1, Sayı:1, <http://Efdergi.Yyu.Edu.Tr> (Erişim Tarihi: 01.06.2013)
- Underdown, B. ve Taylor, P. (1985); *Accounting Theory and Policy Making*, Heinemann Publishing, London.
- Uslu, Selçuk (1997); “Muhasebe Mesleği, Meslek Ahlakı ve Moral Değerler”, *İSMMM Odası 3. Türkiye Muhasebe Denetimi Sempozyumu*, Alanya.
- Uyar, Süleyman (2006) “Bilgi Teknolojisindeki Gelişmelerin Muhasebe Mesleğine Etkileri”, <http://www.suleymanuyar.com.tr/yayinlar/k1.doc> (15.08.2007) (Erişim Tarihi: 05.05.2013)
- Ültanır, Gürcan (2000);. *Karşılaştırmalı Eğitim Yönetimi*, Ankara: Eylül Kitap ve Yayınevi.
- Yardımcıoğlu, Mahmut ve Büyükşalvarcı, Ahmet (2007); “Muhasebe Eğitiminde Meslek Yüksekokullarının Yeterliliği ve Tercih Edilme Sebepleri”: Selçuk Üniversitesinde Bir Uygulama, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı : 36.
- Yazar, Işıl, Yavuz, Hasan, Serhan, Çay, Mehmet, Atıf (2009); Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, *Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*, Sayı:1
- Yazıcı, Mehmet (2002); “Muhasebe Tümleri ve Örgütlenmesi”, Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F., *Nihat Sayar Yayın ve Yardım Vakfı Yayınları*, Sayı: 439, İstanbul.
- Yazman, İdil (1994); “Hizmetler Kesiminde Meslek Eğitimi, Türkiye Esnaf-Sanatkarlar ve Küçük Sanayi Araştırma Enstitüsü”, *Tes-Ar Yayınları*, No: 12, Ankara.
- Yeşilyaprak, Binnur (1998); *Eğitsel ve Mesleki Rehberlik*, Varan Matbaacılık, 4. Baskı, Ankara.
- Yıldırım, Oya ve Dalgeç, Ayşen (1993); “Küreselleşme ve Muhasebe Eğitimi”, *XIII. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu*, İzmir.
- Yıldırım, Şaban (2003); “Ticaret Eğitimi Araştırması”, *MEB Mesleki ve Teknik Eğitim Araştırma ve Geliştirme Merkezi Başkanlığı Yayını*, Ankara.
- Yıldız, İ.Hüseyin (2006); “Muhasebe Mesleğinin Bugünü ve Değerlendirilmesi”, *Birinci Türkiye Muhasebe Forumu*, Türmob, İstanbul.

Yücel, Göksel (2004); “Muhasebe Eğitiminin Kalitesini Artırmada Eğitimcinin Rolü”, *XXIII. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu*, Antalya: İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Muhasebe Enstitüsü, 19-23 Mayıs.

Yükçü, Süleyman (1998); “Muhasebe Mesleğinde Toplam Kalite Yönetimi”, *XVI. Türkiye Muhasebe Kongresi*, (Ekonominin Denetimi ve Muhasebe), Türmob Yayınları, No: 45, Ankara.

www.abdullahcavus.com.tr (Erişim Tarihi: 01.02.2013)

<http://www.megep.meb.gov.tr/megep/genel/cerceve/megep%20cerceve.zip>, (Erişim Tarihi: 05.03.2013)

<http://www.megep.meb.gov.tr/modulson/moduller.htm> (Erişim Tarihi: 05.03.2013).

www.beu.edu.gov.tr (Erişim Tarihi: 10.07.2013)

19/10/2007 tarihli ve 26675 Sayılı Resmi Gazete, sayı: 28508.

3308 Sayılı Mesleki ve Teknik Eğitim Kanunu

EKLER

EK-1: SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİR İLE YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİR OLMANIN ÖZEL ŞARTLARI VE SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLİK İLE YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLİK SINAVI

Serbest Muhasebeci Mali Müşavir Olmanın Özel Şartları

“3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu” kapsamında;

a) Hukuk, iktisat, maliye, işletme, muhasebe, bankacılık, kamu yönetimi ve siyasal bilimler dallarında eğitim veren fakülte ve yüksek okullardan veya denkliği Yükseköğretim Kurumunca tasdik edilmiş yabancı yükseköğretim kurumlarından en az lisans seviyesinde mezun olmak veya diğer öğretim kurumlarından lisans seviyesinde mezun olmakla beraber bu fıkrada belirtilen bilim dallarından lisansüstü seviyesinde diploma almış olmak,

b) En az üç yıl staj yapmış olmak.

c) Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik sınavını kazanmış olmak.

Türkiye genelinde mali denetim yapan kamu bankalarının müfettişleri ile kanunları uyarınca vergi inceleme yetkisi almış olanlardan, bu yetkilerini aldıkları tarihten itibaren kamu kurum ve kuruluşlarında 8 yıllık hizmet süresini dolduranlar ile (a) bendinde sayılan konularda en az 8 yıl öğretim üyesi veya görevlisi olarak çalışmışlığı bulunanlar için sınav şartı aranmaz.

d) Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ruhsatını almış olmak

Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Sınavı

“3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu” kapsamında;

Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik sınavı Türmob (Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Birliği) tarafından yazılı olarak yapılır.

Sınav Komisyonu 7 üyeden oluşur. Üyelerin 2'si Maliye Bakanlığını temsil eder. Diğer 3 üye Yüksek Öğretim Kurulunca teklif edilecek aday arasından diğer 2 üye ise Birlikçe teklif edilecek 4 üye arasından Maliye Bakanı tarafından seçilir.

Sınav komisyon üyeliklerine aday gösterileceklerin; hukuk, iktisat, maliye, muhasebe, işletme, bankacılık, idari bilimler dallarından lisans veya lisansüstü seviyesinde mezun olmaları ve bu konularda onbeş yıl çalışmaları veya bu kadar süre öğretim üyeliği veya görevliliği yapmış bulunmaları şarttır.

Yeminli Mali Müşavir

Aşağıda Yeminli Mali Müşavir olmanın özel şartları ve YMM sınavının nasıl yapıldığı hakkında bilgi verilmiştir.

Mali Müşavir Olabilmenin Özel Şartları

“3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu” kapsamında;

- a) En az 10 yıl Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik yapmış olmak,
- b) Yeminli Mali Müşavirlik sınavını vermiş olmak,
- c) Yeminli Mali Müşavir ruhsatını almış olmak, şartları aranır.

Şu kadar ki, kanunları uyarınca vergi inceleme yetkisi almış olanların bu yetkiyi aldıkları tarihten itibaren kamu kurum ve kuruluşlarında geçen hizmet süreleri ve bunların bilanço esasında defter tutan özel kuruluşların muhasebe birimlerinde birinci derece imza yetkisini haiz, muhasebenin fiilen sevk ve idare edilmesinden veya mali denetiminden sorumlu olarak geçen hizmet süreleri, Yeminli Mali Müşavirlik ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik şirketlerinde geçen hizmet süreleri; Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerden bir işyerine bağlı olarak

çalışanların bu işlerinde geçen hizmet süreleri ile hukuk, iktisat, maliye, işletme, muhasebe, bankacılık, kamu yönetimi ve siyasal bilimler dallarında öğretim üyeliği veya görevliliği yapmış olanların bu hizmetlerinde geçen süreleri Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlikte geçmiş süre olarak kabul edilir.

Ancak, Kanunları uyarınca vergi inceleme yetkisini almış olanlardan yeterlilik sınavında başarılı olamayanların, sınav tarihinden sonra kamu kurum ve kuruluşlarında geçen hizmet süreleri dikkate alınmaz.

Kanunları uyarınca vergi inceleme yetkisini almış ve mesleki yeterlilik sınavını vermiş olanlar, yeterlilik sınavını kazandıkları tarihten itibaren açılacak yeminli mali müşavirlik sınavlarına genel hükümlere göre katılabilirler. Ancak, bunların Yeminli Mali Müşavir ruhsatını alabilmeleri için birinci fıkranın (a) bendindeki süreyi tamamlamaları şarttır (İSMMMÖ, 2012).

Yeminli Mali Müşavirlik Sınavı

“3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu” kapsamında;

Yeminli Mali Müşavirlik Sınavı Birlik tarafından yazılı olarak yapılır. Maliye Bakanlığı bu sınavın adil, tarafsız ve mevzuatına uygun bir şekilde yapılması için gerekli tedbirleri almaya yetkilidir.

Sınav komisyonu biri başkan olmak üzere 7 üyeden oluşur. Sınav komisyonu başkan ve üyeleri; dördü Maliye Bakanlığı vergi denetim elemanları arasından, biri Yüksek Öğretim Kurulunca önerilecek iki aday arasından, ikisi de Birlikçe önerilecek dört aday arasından Maliye Bakanı tarafından seçilir.

Sınav komisyonu üyeliklerine aday gösterileceklerin; hukuk, iktisat, maliye, işletme, muhasebe, bankacılık veya idari bilimler dallarının birinden lisans veya lisansüstü seviyesinde mezun olmaları ve bu konularda en az on yıl çalışmış veya bu kadar süre öğretim üyeliği veya görevliliği yapmış bulunmaları şarttır.

Sınav komisyonunun çalışma usulleri, sınav konuları ve sınava ilişkin diğer usul ve esaslar Maliye Bakanlığının uygun görüşü alınmak suretiyle Birlikçe çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik sınav sonuçlarının yargı mercilerine intikal etmesi ve mahkemece bilirkişi incelemesine gerek görülmesi halinde sınav komisyonunda görev almamış olmaları kaydıyla, biri Maliye Bakanlığı merkezi vergi denetim elemanı, biri alanında uzman meslek mensubu, biri ise dava edilen sınav konusunda ihtisas sahibi öğretim üyesinden oluşan üç kişilik bir bilirkişi heyeti tayin edilir.

**EK-2: MUHASEBE EĞİTİMİ VEREN İKİ YILLIK MESLEK
YÜKSEK OKULLARININ BAĞLI OLDUĞU ÜNİVERSİTE VE
2011-2012 ÖĞRETİM YILI KONTENJANLARI**

S.no	ÜNİVERSİTE ADI	KURUM TÜRÜ	BÖLÜM	KONTENJAN
1	Abant İzzet Baysal Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	370
2	Adıyaman Üniversitesi	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	420
3	Adnan Menderes Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	420
4	Afyon Kocatepe Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	735
5	Ağrı İbrahim Çeçen Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	195
6	Ahi Evran Ün.-Kırşehir	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	465
7	Akdeniz Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	995
8	Aksaray Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	135
9	Amasya Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	80
10	Ankara Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	30
11	Ardahan Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	45
12	Artvin Çoruh Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	50
13	Atatürk Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	305
14	Balıkesir Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	605
15	Bartın Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	70
16	Ankara Başkent Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	20
17	Batman Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	120
18	Bayburt Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	50
19	Bilecik Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	365
20	Bingöl Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	80
21	Bitlis Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	320
22	Bozok Ün. -Yozgat	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	195
23	Celal Bayar Ün.-Manisa	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	820
24	Cumhuriyet Ün.-Sivas	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	555
25	Çanakkale 18 Mart Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	550
26	Çankırı Karatekin Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	200
27	Çukurova Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	420
28	Düzce Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	250
29	Doğu Akdeniz Ün.-KKTC	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	50
30	Dokuz Eylül Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	160
31	Dumlupınar Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	670
32	Düzce Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	275
33	Ege Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	240
34	Erciyes Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	120
35	Fatih Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	40
36	Fırat Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	80
37	Gazi Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	220
38	Gaziantep Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	440
39	Gaziosmanpaşa Ün.-Tokat	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	540
40	Giresun Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	450
41	Girne Amerikan Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	40
42	Gümüşhane Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	325
43	Hacettepe Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	120
44	Hakkari Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	175

45	Harran Ün.-Şanlıurfa	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	375
46	Hitit Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	150
47	Iğdır Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	120
48	İnönü Ün. -Malatya	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	220
49	İstanbul Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	300
50	İstanbul Arel Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	35
51	İstanbul Aydın Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	110
52	İstanbul Kültür Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	30
53	Kafkas Ün.-Kars	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	180
54	K.Maraş Sütçü İmam Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	400
55	Karabük Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	160
56	Karadeniz Teknik Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	620
57	Bülen Ecevit Ün.-Zngdak	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	650
58	Kastamonu Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	500
59	Kırıkkale Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	180
60	Kırklareli Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	390
61	Kilis 7 Aralık Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	90
62	Kocaeli Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	620
63	Mardin Artuklu Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	80
64	Marmara Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	120
65	Mehmet Akif Ersoy Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	1.000
66	Mersin Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	320
67	Muğla Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	420
68	Mustafa Kemal Ün.-Hatay	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	670
69	Muş Alparslan Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	100
70	Namık Kemal Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	805
71	Nevşehir Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	80
72	Niğde Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	240
73	Okan Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	20
74	19 Mayıs Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	495
75	Ordu Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	450
76	Eskişehir Osmangazi Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	30
77	Osmaniye Korkut Ata Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	240
78	Pamukkale Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	480
79	Rize Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	355
80	Sakarya Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	735
81	Selçuk Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	910
82	Siiirt Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	130
83	Sinop Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	120
84	Süleyman Demirel Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	565
85	Şırnak Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	160
86	Tunceli Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	90
87	Uludağ Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	440
88	Uşak Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	175
89	KKTC-Yakın Doğu Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	40
90	Yalova Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	80
91	Yıldız Teknik Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	40
92	100. Yıl Ün.	M.Y.O.	Muhasebe ve Ver. Uyg	410
			TOPLAM	27.730

Kaynak: 2012 ÖSYS Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu, s.17-110.

**EK-3: 3308 SAYILI MESLEKÎ EĞİTİMİ KANUNU GEREĞİNCE
İŞLETMELERDE MESLEK EĞİTİMİ GÖREN MESLEKÎ VE TEKNİK
EĞİTİM OKUL/KURUMU ÖĞRENCİLERİNE AİT SÖZLEŞME ÖRNEĞİ**

GENEL HÜKÜMLER

Madde 1- Bu sözleşme, 3308 sayılı Meslekî Eğitim Kanunu ile bu Kanuna dayanılarak hazırlanan Meslekî ve Teknik Eğitim Yönetmeliğine uygun olarak, işletmede yapılacak meslek eğitiminin esaslarını düzenlemek amacıyla okul/kurum müdürü ile işveren veya işveren vekili arasında imzalanır.

Madde 2- İki nüsha olarak düzenlenen ve taraflarca imzalanan bu sözleşmenin bir nüshası okul/kurum müdürlüğünde, bir nüshası ise işletmede bulunur.

Madde 3- İşletmede meslek eğitimi gören öğrencinin teorik eğitimi okul/kurumda/iş yerinin eğitim biriminde yapılacaktır. Haftada üç gün işletmede beceri eğitimi, iki gün ise okul/kurumda veya eğitim biriminde teorik eğitim yapılır **(Meslekî ve Teknik Eğitim Yönetmeliği, madde 191)**.

Madde 4- İşletmede meslek eğitimi gören öğrencilerin meslek eğitimi ve teorik eğitimi yoğunlaştırılmak suretiyle de yapılabilir.

İşletmedeki meslek eğitimi, il millî eğitim müdürlüklerince hazırlanan ilgili öğretim yılı çalışma takvimine göre yapılır.

Madde 5- İşletme tarafından öğrenciye her ay yaşına uygun asgari ücretin %30'undan aşağı olmamak üzere ücret ödenecektir. **(3308 sayılı Kanun, madde 25)**

Madde 6- Öğrencinin eğitimi sırasında iş yerinin kusurundan meydana gelebilecek iş kazaları ve meslek hastalıklarından işveren/işveren vekili sorumludur. **(3308 sayılı Kanun, madde 25)**

Madde 7- İşletmelerde meslek eğitimi gören öğrencilerin meslek eğitimi, "MESLEKÎ VE TEKNİK EĞİTİM YÖNETMELİĞİ" hükümlerine göre yürütülür.

YÜRÜRLÜK

Madde 8- .../.../.... tarihinde yürürlüğe girmek üzere taraflarca imzalanan bu sözleşme öğrencinin meslek eğitimini tamamlayarak mezun olacağı tarihe kadar geçerlidir.

Madde 9- Beceri eğitimi başladıktan sonra personel sayısında azalma olması durumunda da eğitime alınmış olan öğrenciler, okul/kurumdan mezun oluncaya kadar eğitimlerine devam ettirilirlir. **(3308 sayılı Kanun, madde 22)**

Madde 10- **İşverenin değişmesi halinde, yeni işveren aynı mesleği/üretimi sürdürüyorsa sözleşme devam eder.**

Madde 11- Öğrencinin belediye sınırları içinde okul/kurumunu değiştirmesi durumunda meslek eğitimi aynı iş yerinde devam eder. Ancak okul/kurumdaki sözleşme öğrencinin tasdiknamesi ile birlikte yeni okul/kurumuna gönderilir.

Bu sözleşme ve işletmedeki örneği yeni okul/kurum müdürlüğüne imzalanarak yürürlüğü devam ettirilir.

SÖZLEŞMENİN FESHİ

Madde 12- Sözleşme;

- a) İş yerinin çeşitli sebeplerle kapatılması,
- b) İş yeri sahibinin değişmesi halinde yeni iş yerinin aynı mesleği/ üretimi sürdürememesi,
- c) Öğrenciye bakmakla yükümlü olanın, belediye sınırları dışına zorunlu yer değiştirmesi,
- d) Öğrencinin okul/kurumdan tasdikname ile uzaklaştırma veya örgün eğitim dışına çıkarma cezası alarak okul/Kurumla ilişkisinin kesilmesi,
- e) Öğretim yılı sonunda öğrencinin veya işletmenin durumunda değişiklik olması halinde feshedilir.

ÜCRET VE İZİN

Madde 13- Öğrenciye, işletmede meslek eğitiminin devam ettiği sürece yürürlükteki yaşına uygun asgari ücretin %30'undan az olmamak üzere ücret ödenir. Ücret, başlangıçta (.....) TL'dir. Öğrenciye ödenecek ücret her türlü vergiden muaftır.(**3308 Sayılı Kanun, madde 25**)

Asgari ücrette yıl içinde artış olması halinde, bu artışlar aynı oranda öğrencinin ücretine ilave edilir.

Madde 14- Öğrenciye yarıyıl ve yaz tatili süresince toplam bir ay ücretli izin verilir. Ayrıca mazeretleri kabul edilenlere okul/kurum müdürlüğünün de görüşü alınarak bir aya kadar ücretsiz mazeret izni de verilebilir. (**3308 Sayılı Kanun, madde 26 ve Meslekî ve Teknik Eğitim Yönetmeliği, madde 196**)

Madde 15- Öğrenciler, teorik eğitim günlerinde ücretli izinli sayılırlar.(**3308 Sayılı Kanun, madde 20**).

Madde 16- Öğrencilere telâfi eğitimi süresince ve okul/kurumda yapılacak sınavlar için belirtilen günlerde ücretli izin verilir. (**Meslekî ve Teknik Eğitim Yönetmeliği, madde 196**)

SİGORTA

Madde 17- Öğrenci, bu sözleşmenin akdedilmesi ile işletmede meslek eğitimine devam ettiği sürece 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun, iş kazaları ve meslek hastalıkları ile hastalık sigortası hükümlerine göre okul/kurum müdürlüğünce sigorta ettirilir. .(**3308 Sayılı Kanun, madde 25**)

Madde 18- Bakanlıkça ödenmesi gereken sigorta primleri, 4857 sayılı İş Kanununun 39 uncu maddesine göre belirlenen yürürlükteki asgari ücretin %50'si üzerinden hesap edilerek okul/kurum müdürlüğünce, Sosyal Sigortalar Kurumuna ödenir veya bu Kurumun hesabına aktarılır (**3308 Sayılı Kanun, madde 25**).

Madde 19- Sigorta ve prim ödeme ile ilgili belgeler okul/kurum müdürlüğünce muhafaza edilir.

ÖĞRENCİNİN DEVAM, DİSİPLİN VE BAŞARI DURUMU

Madde 20- Meslek eğitimini işletmede gören öğrencilerden; uzun süreli tedaviyi gerektiren bir hastalıktan, yangın, deprem gibi doğal afetlerden dolayı eğitime devam edemeyen öğrenciler hakkında Bakanlıkça çıkarılan ilgili mevzuat hükümleri uygulanır.

Madde 21- Öğrenci meslek eğitimi için işletmeye devam etmek zorundadır. İşletmede meslek eğitimine devam etmeyen öğrencinin bu günlerdeki ücreti kesilir.

Ücret kesilerek yapılacak ödeme miktarı;

O ayın ücreti = (Asg.ücret x %30) - (Asg.Ücr.x %30 x Devamsız Gün Sayısı)/30
formülü uygulanarak bulunur.

Madde 22- İşletme yetkilileri, özürsüz olarak üç işgünü meslek eğitimine gelmeyen öğrenciyi en geç iki gün içinde okul/kurum müdürlüğüne bildirmek zorundadır.

Madde 23- Öğrencinin işletmede disiplin soruşturmasını gerektirecek davranışta bulunması halinde, bu durum işletme tarafından okul/kurum müdürlüğüne raporla bildirilir. Disiplin işlemi okul/kurum müdürlüğü tarafından mevzuatına göre yürütülür. Sonuç işletmeye yazılı olarak bildirilir.

Madde 24- İşletmelerde yapılan meslek eğitiminde öğrencinin; her dönemde temrin, proje, iş, deney ve hizmet değerlendirmesinden aldığı puanlar ve varsa birinci kademe beceri yarışması ile telafi eğitimi süresince yaptıkları temrin, proje, iş, deney ve hizmetlerden aldıkları puanların aritmetik ortalaması alınarak nota çevrilir. Birinci ve ikinci dönem notlarının aritmetik ortalaması ile yıl sonu beceri sınavı notunun aritmetik ortalaması alınarak yıl sonu notu belirlenir (**Meslekî ve Teknik Eğitim Yönetmeliği , madde 82**).

Yıl sonu beceri sınavı, **Meslekî ve Teknik Eğitim Yönetmeliğinin 83 üncü maddesi hükümlerine** göre yapılır.

TARAFLARIN DİĞER GÖREV VE SORUMLULUKLARI

Madde 25- **Meslekî ve Teknik Eğitim Yönetmeliğinin 196 ncı maddesine göre**, beceri eğitimi yaptıracak işletmelerin sorumlulukları:

a) Öğrencilerin işletmedeki beceri eğitimini çalışma takvimine uygun olarak yaptırmak,

b) Meslek eğitiminin, ilgili meslek alan/dalları öğretim programlarına uygun olarak işletme belirleme komisyonu tarafından belirlenen yerde yapılmasını sağlamak,

c) Beceri eğitimi yapılacak alan/dalların her biri için, öğrencilerin beceri eğitiminden sorumlu olmak üzere, ustalık veya meslekî yeterliğe sahip ve iş pedagojisi eğitimi görmüş yeter sayıda ve nitelikte usta öğreticiyi veya eğitim personelinin eğitimde görevlendirmek,

d) Yeterli sayıda ve nitelikte usta öğretici ve eğitici personel bulunmaması durumunda , okul/kurum müdürlükleri ile açılacak iş pedagojisi kursuna ilgili personelin katılımını sağlamak,

e) Beceri eğitimi için gerekli olan temrin malzemelerini temin etmek,

f) İşletmede beceri eğitimi gören öğrenciye, yaşına uygun yürürlükteki asgari ücretin % 30'undan az olmamak üzere ödenecek ücret miktarı, ücret artışı ve diğer imkânları kapsayan eğitim sözleşmesini öğrenci veya velisi ve okul/kurum müdürü ile birlikte imzalamak,

g) Öğrencilerin devam durumlarını izleyerek devamsızlıklarını ve hastalık izinlerini süresi içinde ilgili kurum müdürlüğüne bildirmek,

h) Öğrencilerin ilgili döneme ait puan çizelgelerini dönem sonundan beş gün önce kapalı zarf içinde ilgili kurum müdürlüğüne teslim etmek,

ı) Öğrenciler tarafından tutulan iş dosyasını, istenmesi durumunda veya yıl sonu beceri sınavından önce ilgili kurum müdürlüğüne teslim etmek.

i) Öğrencilere teorik eğitim ile telâfi eğitimi ve okul/kurumda yapılacak sınavlar için belirlenen günlerde ücretli izin vermek,

j) Öğrencilere yarı yıl ve yaz tatili süresince toplam bir ay ücretli izin vermek,

k) Uygulamalı derslerden öğrencilere bir ders yılı içinde devamsızlıktan sayılmak ve mevzuatla belirlenen azami devamsızlık süresini geçmemek üzere, ilgili okul/kurum müdürlüğünün de görüşünü alarak ücretsiz mazeret izini vermek,

l) Beceri eğitimi başladıktan sonra personel sayısında azalma olması durumunda da eğitime alınmış olan öğrencileri, okul/kurumdan mezun oluncaya kadar işletmede eğitime devam ettirmek,

m) Öğrencilerin iş kazaları ve meslek hastalıklarından korunması için gerekli önlemleri almak ve tedavileri için sevk işlemlerini yapmak,

n) Eğitimi yapılan meslek alan/dallarının öğretim programlarında bulunduğu halde, işletmedeki imkânsızlıklar nedeniyle öğretilmeyen konuların öğretimi için okul/kurum müdürü ile iş birliği yapmak,

Madde 26- Meslekî ve Teknik Eğitim Yönetmeliğinin 253 üncü maddesinin (b) bendine göre öğrencileri beceri eğitimi için işletmelere gönderen okul/kurum müdürünün görev ve sorumlulukları şunlardır:

a) İşletmede beceri eğitimi gören öğrenciye, yaşına uygun asgari ücretin % 30'undan az olmamak üzere ödenecek ücret miktarı, ücret artışı ve diğer imkânlar konusunda öğrenci veya velileri ile birlikte işletmelerle eğitim sözleşmesini imzalamak,

b) Gerektiğinde İl Mesleki Eğitim Kurulu Çalışmalarına katılmak ve kurula bilgi vermek,

c) Eğitimi yapılacak meslek alan/dallarıyla ilgili öğretim programlarının ve öğrencilerin işletmede yaptıkları etkinliklerle ilgili formların ders yılı başında işletmelere verilmesini sağlamak,

d) İşletmelerdeki beceri eğitiminin eğitici personel / usta öğretici personel tarafından yapılmasını sağlamak,

e) İşletmelerdeki beceri eğitiminin ilgili meslek alan/dalı öğretim programlarına uygun olarak yapılmasını sağlamak,

f) Öğrencilerin ücretli ve ücretsiz mazeret izinleri ile devam-devamsızlık durumlarının izlenmesini ve kayıtlarının tutulmasını sağlamak,

g) İşletmelerde meslek eğitimi gören öğrencilerin sigorta primlerine ait işlemleri Yönetmelik esaslarına göre yürütmek,

h) İşletmelere beceri eğitimi için gönderilecek öğrencilerin seçiminin yapılmasını sağlamak ve işletmeye bildirmek,

ı) İşletmelerle işbirliği yaparak, öğrencilerin meslek eğitiminden sorumlu usta öğretici veya eğitici personelin yetiştirilmesi için iş pedagojisi kursları açmak, başarılı olanlara "Usta Öğretici" belgesi vermek, bununla ilgili kayıtları tutmak,

i) İşletmelerde meslek eğitiminin öğretim programına uygun olarak yürütülmesi ve okul/kurum ile işletme arasında eğitimde sürekli işbirliğini sağlamak amacıyla yeter sayıda koordinatör öğretmen görevlendirmek, onlara rehberlik etmek, bu faaliyetleri denetlemek, yönetici ve öğretmenlere, "İşletmelerde Meslek Eğitimi" adıyla verilecek ek ders görevi ile ilgili programı hazırlayarak, il/ilçe milli eğitim müdürlüklerine onaylatmak,

j) İşletmelerde görevli usta öğretici ve eğitici personelin hizmet içi eğitiminde, okul/kurumun personel ve diğer imkânlarıyla yardımcı olmak,

k) İşletmelerde yapılan beceri eğitiminde amaçlanan hedeflere ulaşılması için işletme yetkilileri ile işbirliği yaparak eğitimle ilgili gerekli önlemleri almak,

l) İşletme yetkilileriyle yapılan toplantılara başkanlık yapmaktır.

Madde 27- Meslekî ve Teknik Eğitim Yönetmeliğinin 201 inci maddesine göre işletmede beceri eğitimi gören öğrencinin görev ve sorumlulukları:

a) İş yerinin şartlarına, kılık-kıyafet ve çalışma düzenine uymak,

b) İş yerine ait sır ve özellikleri başkasına söylememek,

c) Sendikal etkinliklere katılmamak

d) Eğitime düzenli olarak devam etmek,

e) Meslek eğitimi ile ilgili iş dosyası tutmak

f) İşletmede meslek eğitimi yaptığı günlerde aldığı sağlık raporunu, özrünün sona erdiği tarihten itibaren işletmeye bilgi vererek en geç yedi gün içinde okul/kurum müdürlüğüne teslim etmek (Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Sınıf Geçme Yönetmeliği, madde 57).

DİĞER HUSUSLAR

Madde 28- İşletmede meslek eğitimi gören öğrenciler hakkında; devam, başarı ve disiplin ile bu sözleşmede yer almayan diğer hususlarda ilgili mevzuat hükümlerine göre işlem yapılır.

Madde 29- İşletme tarafından öğrenci aşağıdaki sosyal haklardan yararlandırılacaktır.

İşletmenin Adı .....

Okul/Kurumun Adı .....

Öğrenci/Velisinin

İşveren veya Vekilinin

Müdürün

Adı Soyadı : .....

Adı Soyadı : .....

Adı Soyadı : .....

Tarih : ... / ... / .....

Tarih: .../ .../ .....

İmza-Kaşe : .....

İmza-Mühür: .....

